

5 NOV
27.025
1833

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OS

Országos Széchényi Könyvtár

ZIK

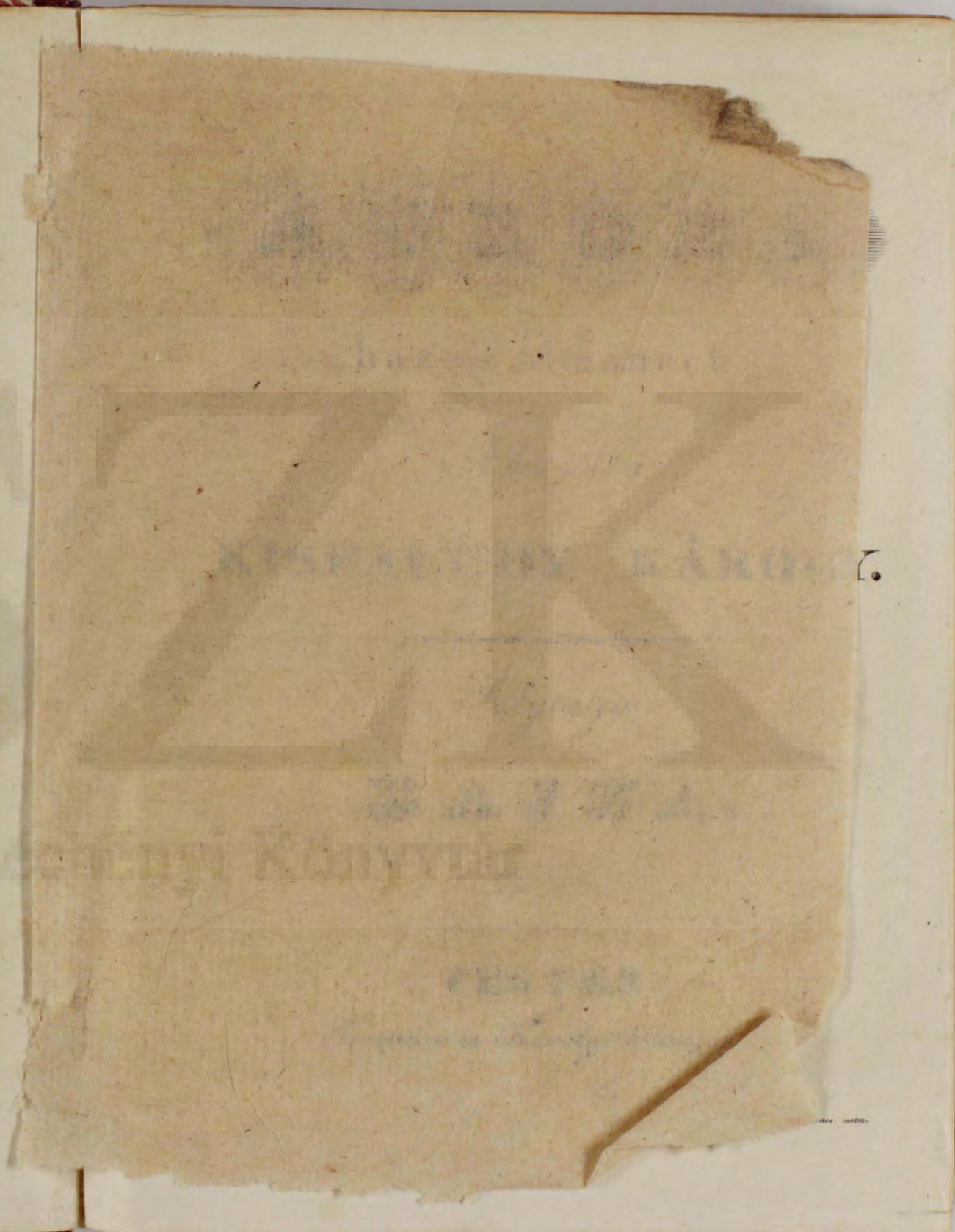

Magr. Takabfalvy . .

Hofmann del.

Fáy András.

7.

A U R O R A

hazai almanach.

Alapítá

KISFALUDY KÁROLY.

Folytatja

B A J Z A.

1853.

PESTEN

Trattner és Károlyi költségén.

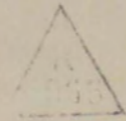
ht

1833

27.025/12

ORVOSI SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
B. Helyosztás
1955 év 2451

A U R O R A.

TIZEN KETTŐDIK ÉV

VAGY

Ú J F O L Y A M A T

II. ÉVE.

1 8 3 3.

N A G Y M É L T Ó S Á G Ú

ELCZI GRÓF ELCZ IMRE'

CS. K. KAMARÁS', VALÓS. BELSŐ TITK. TANÁCSÓS', SZENT
ISTVÁN', BAVÁRIAI SZ. HUBERT', A' PORTUGALLIAI
KRISZTUS' RENDE' NAGYKERESZTESE', 'S A' SZ. MÁRIA'
FOGANTATÁSABELI VILLA VITIOSA PORTUGALLIAI REND'
VITÉZE', A' CS. K. BÉCSI GAZDASÁGI TÁRSASÁG' TAGJA',
NEMES SZERÉM VÁRMEGYE' FŐISPÁNJA'

HITVESÉNEK,

SZÜLETETT

MEGGYESI GRÓF SOMOGYI MÁRIA

ASSZONYNAK, CSÁSZÁRI KIRÁLYI PALOTA-ÉS CSILLAG-
KERESZTES DÁMÁNAK, Ő EXCELLENTIÁJÁNAK
MÉLY TISZTELETTEL.

léphetek-le helyemről, hogy a' csupa jó s á g szötte kelepczéből szabadulhatnék. — Kora árvaságomat egy gazdag gyermektelen özvegy báróné, távol rokonom, vevé hű gyámsága alá, ki nemének gyengéd érzelmeivel ölelé bennem nemzetségem' utósó sarjadékát. Tetszésemre, javamra mindenét kész feláldozni; legrejtettebb kívánságomat elérte, kedvét lelél, ha telyesülésökben örömemet láthatá; 's így naponként forróbb vonzódással csatolva anyai szívéhez, viszonzám én is, mint gyenge éveim engedék, ritka jószágát e' drága nevelőnek; azaz, reggelenként kézcsókossal idvezlém, engedelme nélkül sehová nem menék, este imádság nélkül le nem fekvém, szegényeinek szombaton én osztám-ki alamizsnájokat 's a' t. mert így remélhetém csak a' száz ezernyi örökséget; a' miért, kivált mai szűk időnkben, mit nem tenne-meg az ember. Több illy koromhoz illő szolgálatokkal meg is nyerém tökéletes bizodalmat, egész szeretetét, 's csak hamar kedves jó fia levék. Gyermeknek nem is volt nehéz e' czímet megérdemelni 's megtartani, 's kivált nénémnél igen könnyű vala jónak lenni, ki alig kívánt egyebet mint hogy nőjek, egészséges

legyek, őt szeressem. 'S ki ne szeretné az anyánál jobb rokont? Azonban eljött az én időm is, mellyben halálos örvény közé szoríta jószágom, 's mellyből menekedni annyi gondomba került. — Elvégzém iskoláimat azon tanúlsággal, hogy vajmi sokkal több az iskolai leczkéimnél, mit ezen-túl kell még tanulnom; megtérék utazásimból is 's a' mit barátim csodálva csodáltak, nem is vágytam vissza. Néném' örömét, mikor már egy világba lépő férfiút ölelhete a' falovairól lenőtt kis Poldiban, ki tudná, ugy miat volt, leírni. Az első hét tudakozásokkal, ölelgetésekkel telt, a' másodikban elhorda játszó helyeimre, megmutogató gyermekévi játékimat, mellyeket mint szent ereklyét, emlékemre híven elrakogatott; harmadikban megismerkedtete a' vidékkel, 's a' szomszédban egy özvegy bárónéhoz kétszer is elvitt, pedig megvallom, másodszor már nem örömet mentem. Ezt más csodálhatná is, mert szép leány volt a' háznál! — Ott olly szívesen fogadtak, 's annyit beszéltek mindent, 's úgy dicsértek szemben, hogy kín vala hallanom, pedig kettős: egyik, ott ülni 's nézni a' nagy falórán a' lassu mutatót, másik, az ásításokat

mosolygásokkal nyomni-el, mellyek untalan gör-
csös vonaglásokkal akarának meglepni. De vajni
sokat megtesz az ember csupa jóságból, külö-
nösen nekem sokat kelle tennem, hogy jó
néném' hiedelmét meg ne csaljam. Én dicsértem
a' házat, mert láttam, hogy néném ennek örül,
's mutatám, hogy Linkával örömet mulatok.
Helyemen egy más mind ezt szívéből is tehet-
 volna, mert valóban Rügecsiné' házánál minden
feltaláltatott, mi egy finomabb világi ifjú' vágyai-
nak édes élményül szolgálhatna. Fény és nyá-
jasság, vendégszeretet, magasabb társalkodási
kör még is egyszerű barátság, 's e' felett még
pénz 's egy szép leány, valóban elég csiklandó
pontok egy pályát kezdő ifjú előtt, csak az volt
a' hía, hogy engem mind ez nem érdekle 's
ennek oka, igazán megvallva, egy szerencsétlen 's
magyarázhatatlan antipathia a' különben legbá-
jolóbb 's lelkesebb leány ellen. Azonban ez észre-
vételt csak magamnak tartám, azért hetenként
csak átmenénk Rügecsiékhez, 's eljövének ők
is hozzánk. Én Linkát mulatám, mert néném
örült neki, 's mindég megdicsért, hogy csak-
ugyan jó fi vagyok, mert van szívem a' ter-

mészet' mesterkéletlen, de annál kellemesebb
virágaihoz. Megrezzentem e' szón „van szívem“,
mert eszmélni kezdék néném' célzásaira, 's el-
rémülék a' pályán, mellyet kezdenem kelle.
Hiszen Linkát meglátogatni, vele egy pár órát
mulatni akár évszámra megtehetném: de hogy
valódibb 's közelebbi ismeretségre lépjek vele,
erre nem tudom mért, nem érzém magam képes-
nek. 'S úgy lett, mint félve gyanítám. Egy este
vacsora után szokásként még nyájas beszédben
ülénk az asztalnál, a' cselédség künn dolga után
látott 's így biztosabb nyiltsággal lelete szólni,
midőn néném hosszas kerengés után, tartózkodó
szerénységgel tudtomra adá, milly igen vágnék
már párommal látni. Elgyúlt arczom 's elhalvá-
nyúlt, és ismét elgyúlt; vérem gyorsabban futá,
alig tudám mint vagyok. Bántam mért nem
vagyok álmos, hogy korábban mehettem volna
ma aludni; csak hogy ez a' veszedelmes jóság
korlát közt tarta 's mit is tennék én jó néném'
kedve ellen, mellytől függött jövőendő boldogsá-
gom 's kivált gazdagságom. Különösen, mivel
eddig úgy neveltetem, hogy a' szegénységhez
semmi kedvem nem lehetne. Ő észrevevé rajtam

a' változást 's megcsókolt érte, mert az első ifjúság' szemérmes ártatlanságát látá benne; én pedig szorult lélekzettel kézcsókjaim közt tisztelt akaratjához ígérém szabandni magamat. Ő szelid nyájassággal vallata, nincs e szívem már elfogalva. Én pedig igaz lélekkel mondám, hogy nincs, mellyen örülni látszék, nekem pedig aggodalmim minden pillantattal bokrosodának. Szóba jött végre — mit már várék, 's mitől leginkább rettegetem — a' Rügecsiék' háza, 's Linka, mellyre új színváltogatás kezdődék arczomon. Néném titkon mosolyga, mert mit is gyaníthata mind ebből mást, mint Linkával kezdett szerelnem' elárultatásán lett aggodalmamat; 's most már egész nyiltsággal szóla, hogy megnyugtasson milly nagy kedvére van ismeretségem Linkával, sőt mint ohajtja ezt minél előbb szorosabbá tenni, 's irgalmas egek! milly boldog lesz, ha Linkát nőmnek látja 's, a' mi több, csak így tarthatok, úgymond, számot további kedvezéseire, 's, a' mi végre legtöbb, a' gazdag örökségre. Oh jóság, oh pénz, oh szerelem! mért nem lehetek nekem ebben ellenmondanom? 's mért kelle ígérnem azt, mi örök gyászfátyollal vo-

nandja-be napjaimat! 'S még is tettem, mert jó fi valék, ki nénémnek csak egy kedvetlen pillantatát is ki akarám kerülni 's ki a' szegénységet, azt a' minden rossz' kútfejét, mellytől irtóznom mostani helyemen elég okom volt. 'S így elhatározva a' holnapi utat Rügecsiékhez, néném derült, én borult arcczal jó éjszakát kívánánk egymásnak. Szobámban kezdődének még kinjaim igazán. Illy mérges, illy elégedetlen, illy boszús éltemben még nem valék, 's most először örültem hogy nem lát néném. Csendesíteni akarám utóbb magam, Linkának mind teste, mind lelke' minden vonásait ízlésem' birói széke elé állíták képzetim, ha tán egyességre léphetnék velük. Majd az idő is sokat tesz, gondolám, összeszokunk, tán később még szeretni is fogom őt, egy olly leányt mint Linka, kit száz más férfiak irigylendenek; aztán értékünk is egyenlő, javaink határosak. —

Mindent, mindent elköveték magamon, csak-hogy néném' kívánságát teljesíthessem, 's mátkámat szerethetőnek találhassam: de hasztalan, nem lehetett, nem ment, csak ott valék hol előbb; hatalmas tünderként törölte-le előlem

Linka' érdemeit babonás vesszejével a' fekete antipathia, 's én jóságomra, gazdagságomra, szerelmemre, mindenre megharagudva, boszúmban elalvám. Álmomban Linkától kosarat kapék, 's ez bennem egy új, egy kedves gondolatot ébresztesz föl, mellynek jobban örülék, mintha arannyal telt kosarat leltem volna. Ha Linka hasonló antipathiával volna hozzám, ugy a' kellemetlen szövetségéből semmi sem lenne, így okoskodám. Ha tehát e' kívánt szenvedélyt Linkában irántam fölébreszthetem, úgy győzni fogok, 's mellette jó fi is maradok, mert néném' kívánságának magamat, tetszőleg legalább, ellene nem szegezem. Derülten menék e' gondolattal nénémhez reggeli kézcsókolásra, 's ő mit nem gyaníthata mindent a' tegnapi zavar után e' kitünőleg jó kedvből! Olvashatám rajtam kegyel nyugvó pillantatiból milly elégedten gondolá magában: be jó fi vagyok én! Félénken hozám-elő neki reggelizés közt: Hát ha Linka bizonyos okokból nem állhatna az egyességre, ha kosarat adna 's nekem minden jóságom mellett sem lehetne kedves néném' kívánságát teljesíteni — ? „Hogyan félhetsz attól, te szerelmes bohó, így válaszola ő, holott

a' leány' hajlandóságát irántad naponként nőni látod? — De tegyük-fel, mondám, mert a' leány-szív vajmi állhatatlan. — „Azon esetben nem lehetne erőltetni a' dolgot, felele mosolygva 's te azért jó fiam maradnál.” Nekem nem is kelle ennél több.

Délután átmenénk Rügecsiékhez, néném örülve, én aggódva; de jó kedvet kelle mutatnom. Egészen más színben álla előtttem most a' ház, tudva milly czélből jövének. Ijedve látám a' tükröben arczomat halaványodni Linka' beléptekor, de melly boszúmba egy érzelő szerelmes lány' szemében még érdeklőbbé teheté. Viseletem, beszédem tartózkodóbb vala mint eddig, 's a' két asszony ebből természetesen egy édes terhet gyaníta szívemen feküdni, mellytől csak Linka szabadithatna-meg. Ott hagyának magunkra, hogy mulassunk a' klavírnál, ők pedig magokban nevendékeiknek egy boldog jövőt alkossanak. Linka játszott, 's én mellé ülék, 's hogy szótalanságomból valami romános néma szerelmet ne gyanítson, dicsérem ügyességét, mellyet szerény elpirulással jó neven látszék venni. Elejét akarva még is a' tán folytatandó magasztalásnak

venni, kérdé, játszom e én is. Nem tudám mit kelljen felelnem, hogy tetszése ellen legyen; rövid fontolat után a' hegedű-játszást mondám kedves szenvedélyemnek, mert ezt majd tán cigányosnak tartja, gondolám, 's nem kapok-fel általa. Azonban rútul megcsalt a' remény. Linka nem győzé dicsérni a' hegedűt, melly bájos, milly olvasztó a' hang, mellyet az ügyes kézben adhat, 's mindjárt egy csomó kottát veve elő, mellyek hegedűre klavír kísérettel valának alkalmazva, édesen kérve, hogy azokat jövő alkalommal játszám vele, anyja is, és néném különös gyönyörrel halgatnák. „Sajnálom hogy ezzel nem lehetek tetszésére — felelék megijedve a' hangművészetemben lelt kitűnő örömmön — én csak könyvnélkül játszom, egy két verbungot, mellyre egy cigány oktata.” De Linka nem akará hinni, még is — hála a' cigánynak! — kedvetlenebbül, mint elővevé, tette-el a' kottákat. Most egy ismerős darabot játszék, mellyben balkezével egy hibás accordot veve, 's ez annyira sérté fületem, hogy felejtve elébbi mondásomat figyelmeztetém őt a' hibás fogásra. Ő rám bámul, 's derülő keggel pironogat, mért titkolám

elébb el tőle klavír-játszásomat. Most jövék észre, de hiában hordám-fel mentségimet, Linka semmit sem hitt, 's kére, pedig igen kére, igazitnám-meg hibáját. Túl léptem volna az illendőségen, ha illy környületek közt megtagadtam volna méltó 's szíves kérelmét az édes érzelőnek; haj pedig be örömeztőbb kiáltottam volna elő kocsisomat! Át kelle balommal karolnom a' leányt, hogy a' kívánt hangokhoz férhessek, 's ez olly zavarttá tett, hogy szinte remegék, 's akartalanul gyengéden szorítám magamhoz a' kellemes tanítványt. Kéj-özön ömledezék erre felém tűz pillantatain a' szelid gyönyörrel égő szemeknek, 's Linka felejtve a' tanulást, ön tudta nélkül talán, ez észrevétellel búsíta: hogy belém a' szó' egész értelmében — szerelmes. Sajnálám, hogy mást nem érhetének a' nyilak, ki illő hódolással fogadná őket; én nem tehettem, 's érzém, hogy nem is fogom tehetni, még is csupa jóságból csaknem szerelmezt kelle játszanom 's nagy erőmbe került óvakodni, hogy viszonzalángokat Linka bennem ne gyanítson; de ki tehetné ezt elég vigyázattal egy szerelmes leány mellett, ha nyers, ha durva nem akar lenni. — Néném

ez alatt visszajöve a' bárónéval, 's Linka nem győze dicsérni milly jó vagyok, hogy játszását olly béketüréssel igazítám. Anyáink örülének; Linka édes érzemények közt andalga; én pirulék 's titkon boszonkodám, mig a' boldog estve benünket végre haza nem inte.

Útközben természet szerint Linka lett beszédünk' tárgya, — 's néném mondá, hogy viszonyhajlandóságunkat a' báróné is észrevevé 's az ajánlott frígyre egész készséggel rá álla. Boldog isten! már meg is kérték számomra a' leányt, kitől menekedni jobb szerettem volna mindeneknél. 'S csak egy vonáskát lelhettem volna karakterében kivetőt, most kikeltem volna a' szövetség ellen néném előtt. De ezt Linkában még az irigység sem fedezhete-föl, kinek hibája csak az volt, hogy nekem fejthetetlen okból nem tetszett; még is, mint jó fiúnak, kézcsókkal kelle nénémnek ez anyai gondoskodását megköszönnöm. Mit is okozhatott volna ellenkedésem mást, mint egy kellemetlen gyanút, egy titkos, 's tán fel sem fedhető szerelem felől, 's hogy vehessem-el jó nénémnek egész kedvét, ha hévvel kívánt menyéről ok nélkül, talán csupa

fejességből, lemondok. Sajnálám mért olly tökéletes Linka, 's fel-felfohászkodám az égre, hogy ha lehet múltjék-el tőlem e' pohár, vagy ha olly sok tiltott helyeken 's annyi kárral gyújtogat néha Ámor, mért nem tud engem egy sokaktól óhajtott szerelemre lobbantani. Néném vevé-észre titkos áhíthatoskodásomat, mert haza érttünkkor homlokom megcsókolva mondá: „Be jó fi vagy te édes Poldim!” azt vélvén bizonyosan, hogy én az esküvő' hamar létéért fohászkodám, 's egy boldog jövőért, mellyet mátkámmal a' legelégedettebb kények között reménylek leélendhetni. Hallgatásommal helyben kelle hagynom e' véleményyt; de szobámban lévén uj terveket készíték, mellyek Linkát irántam egykedvűbbé tehetnék!

Mátkám már volt, csak szerelem kellett volna hozzá, de ezt hetek' multával sem érezheték keblemben. Pedig néném' kedvéért erővel szerelmessé akarám magam tenni, románokat olvasék, holdvilágon sétálék, verseket irék, Linkát naponként látogatám, 's még sem leheték azzá! pedig már a' jegyváltás' nagy napja is elérkezett. Fényesen meg akará ezt ülni a' báróné, 's a' környékből társaságot híva házához. Megjelentem

én is színvesztve, mint ártatlanul szenvedő rab, 's boszúimra halaványságomat mindenütt szerelemre magyarázák, 's több helyeken hallám sugdosni, mint illik vőlegénynek e' méla kép. Az való is, hogy szerelemnek, pedig ritka erejű szerelemnek kelle viseletemből kitünnie. Szinem olyan volt, mintha egy hónapja már csak holdvilággal éltem volna, kevés beszédű 's gondolkodó valék; ha Linkához közelíték, remegtem, 's ha keze kezembe akadt, görcsösen huzódának össze újjaimnak izmai, melly beteges állapotomért viszont kézszorítást nyerék 's mind ezek nem a' legforróbb szerelem' jelei e? Este tánczkezdődék, 's én a' játszó szobában maradék azon boldog reménnyel, hogy Linka tán kevésbbé, szeret, ha nem tánczolok. Kis idő múlva ő is melém jöve, 's kérdé lihegve, mért nem tánczolnék? „Jobban szeretem nézni” felelék komoly tanítói hangon az öreg zsémbelőt akarva játszni, „mint ott haszontalanul ugrálni”, pedig talpam viszkete már a' tánczért, melly kedves szenvedélyem vala. „Való” monda Linka fellengve „hogy ez érettebb 's komolyabb lelket jelel, melly inkább von tiszteletére, mint az a' haszontalan bajazzói

hajlongás melly tánczban szinte kikerülhetetlen. Mától fogva lemondok a' tánczról, ha kedves vőlegényem' kedvét tehetem vele.” Eliszonyodám e' nyilatkozásra. Leülénk mindketten, hogy valódibb dolgokba ereszkedjünk. De én most a' tánczot kezdém mentegezni, hogy az nem épen olly megvetendő, 's lassanként rájövék, hogy néha magam is tánczolok 's azért, ha fogadását kedvemért megtörné, tánczra kérém Linkát. Örömmel szökék karjaimba a' valóban igen jó, igen szeretni méltó leány, 's én tánczba elegyedtem, pedig gyermekes kedvvel, egész a' caricaturai mozdulatokig üzve kicsapongó pajzánságimat; mert Linka azt mondá elébb, hogy jobban tiszteli a' komolyabb lelkeket a' tánczos bajazzóknál. Haj! de most meg' tánczom tetszék neki, 's látám midőn érzeménytől elfogódva a' szerelmes leány néném' nyakába borult 's forró csókjai közt dicsekvék boldogságáról, 's milly kedveltető én bennem minden, 's így hát még a' táncz is. „Jaj be jó fió, hogy kedvemért tánczot kezde, — komoly állásában tiszteletre gerjeszt, de tánczolva még szebb!” ezt veté utána. — Igaz lelkemre! nagyon sajnálám a' kedves leányt,

illy nőm más soha nem leendene, tökéletesen hívém, és még sem örülheték a' lelkes mátkának, még is csak egykedvűn kelle nézmem érzelgéseit a' felém hű lánggal gerjedezőnek. Azonban reggelig tánczolja aggodalmim széledni kezdének, 's az időre bízám a' többit.

De még is csak nem ment-ki fejemből a' gondolat, milly úton eshetném-ki mátkám' kegyéből. Azonban az ember hasztalan türi fejét, 's az idő 's az alkalom mutatnak eszközt. Házasulásom híre, mint szokott az efféle, messze terjedt, 's egy szépműváros zsidó kopogtata egy reggel be hozzám, hogy vennék holmi drágaságokat tőle mátkámnak. Megalkuvám a' zsidóval még pedig kedve szerint, ha ő is nekem egy hasznos szolgálatot teend. Átküldém t. i. Linkához műveivel, hogy beszélne-el ittlétét is, hogy próbáljon engem előtte olcsárolni, hogy nem vehettem tőle semmit, mert nincs pénzem, hogy minden titkaival házunknak jó ismerős, 's jelen környületeinkből jósoljon izraeli hangon egy nem sokára bizonyosan leendő megbukást, hogy én milly pazarló vagyok, 's ezért akarom a' gazdag leányt most épen elvenni. — Ezekkel útnak

bocsátám a' zsidót, ki gonosz mosolygási közt mindent ígére, különben elhitetém vele, hogy ezzel csak próbálni akarom mátkámat. 'S minden e' szerént történt, csakhogy, haj! milly fonák sükerrel! Legközelebbi látogatásommal Linka még szivesebben, még szerelmesebben fogadott, de titkos rejtelem látszék még is szorosabb figyelmű szemeiben, mellynek közlését — pedig minél előbb, ohajtni látszék. Hogy magunk levénk elmondá az egész dolgot, a' mint hallá, és sajnálá sorsunkat, de azt el nem hívé, hogy az én hibám okozta volna e' szerencsétlenséget, sőt erősen elhiteté magával, hogy e' hírt én magam küldém neki csupa jó s á g b ó l, hogy meg ne csaljam, 's forró hálával köszöné e' bizodalmat, melly mint bizonyítá, tízszereesen kedvesebbé tőn újra előtte. Irgalmas egek! gondolám ez alatt kinosan felfohászkozva, minél inkább akarnám idegeníteni, annál inkább vonszom magamhoz a' szerencsétlen leányt, aztán mi lesz mind ennek a' vége? Most anyjához akara vinni, hogy megdicsérjen, milly jó fi vagyok 's előtte újra ki nyilatkoztassa, hogy tőlem bár milly kellemetlen környületek el nem választhatják. — Én mintha

tüskén álltam volna, szidám a' zsidót a' kelep-
 czéért, mellybe hoza; de e' hírnek semmi esetre
 tovább nem lehet terjednie, mert hogy' tegyem-
 ki magamat jó néném' százféle gyanújának általa?
 En azt gondolám, hogy Linka a' szegény völe-
 gényen majd mindjárt kevesebb bájta talál, hogy
 korhelységemnek hitelt ad 's gyűlölni fogja ben-
 nem a' tékozló fiút, de senkinek nem szól, hanem
 egyszerre csak elhidegül, 's a' jegyet magunk
 közt csendesen vissza váltjuk. De így — ha
 mindjárt e' perczben meg kell is Linkával es-
 küdnöm — elfojtom a' hirt, míg nagyobb zavart
 nem szül. 'S mit tehettem mást, mint észrevehető
 pironkodások közt egy vallomást, még pedig
 egy szerelmi vallomást Linkának, hogy a' hír
 csak költemény, mellyel — — csak alig tudám
 szorult lélekzettel kimondani — hogy mind ezzel
 csak mátkám' hűségét akarám próbára tenni!
 „'S kételkedhetett hűségemben?” ezt kérdé szem-
 rehányó angyali jósággal az érdemét fenn érző
 leány, dicsőülve fényes győzelmén, 's én búsan
 gondolám magamban: bár kételkedhetném! —
 Megigérve, hogy többé ezt nem fogom tenni, ő
 pedig a' dolgról senkinek nem szóland, meglett

a' rám nézve gyászos egyesség, 's én minden aka-
 ratom ellen most még mélyebben haték mátkám'
 kegyébe!

Most már szinte lehetetlennek látám a' me-
 nekhetést, 's feloldhatását a' búsító jegynek;
 más irányt választék hát igyekezetemnek, mellyel,
 ha már másként nem lehet, legalább szerelmessé
 tehetném magamat mátkámba. Hosszabb távollét
 tán édesebbé 's kívántabbá tenné a' viszónlá-
 tást — így okoskodám — más társalkodás, zajosabb
 élet tán valami ohajtott változást hozandnak elő
 bennem, 's gyengébbek' látása majd inkább ki-
 tüntetik jegyesem' fényes tulajdonit, mellyek
 aztán szerelemre gerjesztenek; de különösen ha
 sorsosintól irígyelve láthatnám szerencsémét, ez
 felébreszthetné ennek becsülését bennem. Elha-
 tározám hát magam egy pár hétre Füredre utazni,
 hol pezsgé már' az életöröm után epedő nép.
 Titkon tevék csak készülteket, hogy Rögecsiék
 meg ne tudják; néném is megegyezett benne, mert
 a' bucsuzást ő sem szerette, aztán nem is soká
 szándékoztam ott mulatni. Egy barátomat is oda
 idézém akkorra 's hogy készre menjünk, három
 szobát előre kibérlelteték' számunkra. Minden

rendiben lévén, elindulék egy reggel, erősen fel-téve magamban, hogy változva fogok Linkához visszatérni. De haj, sokat feltesz magában az ember, azonban világi dolgokon a' sors uralkodik 's kénye szerint téríti más útra kezdett pályájáról a' gyarló föld' fiát. A' mint délben egy útmelletti fogadóba betérek akkor foga-ki ott épen egy utazó hintó' kocsisa. Ruhája, gombjai, paszomántja ismerős vala, 's a' mint vizsgálódva jobban kinézék, majd vissza rogytam! akkor törölgeté portól egy inas a' Rügecsi czímert, melly kevélyen tüne-ki a' hintó' barna lakkján. „Kivel vagytok?” kérdém az inast. „A' nagysá-gos asszony 's kisasszony jöttek” — felelt kalap-emelve a' bennem tán szinte leendő urát ismerő cseléd. „'S hová mentek?” „Füredre!” lön a' válasz, melly majd elkábított. Ennyire üzni a' sorsnak velem játékát csakugyan sok — gondolám magamban, — de mit tehetne illy környületek közt okosat az ember? Linka az ablakon át megpillanta 's mire kocsimból lebontakozám már a' folyosón álla. Én természetesen üdvözlésére menék, 's ő gyermekes örömmel vive-be anyjához. „Jaj be jó fi maga, édes Poldim!” így fogada

a' báróné — „ezt nem is gondolhattam, mert utunk titokban készült, de bizonyosan valamelyik cseléd-től tudá-meg kegyed” — „Elég hogy megtudám 's itt vagyok” kelle folytatnom, pedig bár előre megtudhattam volna, hogy Fürednek ez idén színét se lássam. Azonban örülnöm kelle találkozásomnak, örült a' báróné is, 's még inkább Linka, mert mivel is adhattam volna bizonyosabb szerelmi jelt neki ez útnál? Délután együtt indulánk Füred felé 's jó este lett, mire elérök országunk' e' kies édenét. Porfelleg lépé az utat előttünk a' még most is egyre gyűlő vendégek' kocsitól; a' telt hold most lépe-föl a' somogyi hegyek megül, hogy tiszta képét a' nagy Balaton' sima tükrébe szemlélhesse, melly ezüst szinnel voná-be a' méltóságos tó' nagy fe-lületét; a' túl partokon mint meg annyi csillagok egy földi mennyezet' kék kárpitján égének át ragyogva a' rákászok' lobogó üszkei egy kedves regényes képet adva ez estének, 's az út mellett falusi gyermekek pajzánkodának, korszokban vive a' kedves izű forrás' gyógyító cseppeit a' munkában eltikkadtak' frisítésére, — 's a' természetnek e' mesterkéletlen pezsgése, melly küzeledtünkkel

nagyobb és mindég nagyobb leve, édes vonzódással ragadá magához a' lelket, hogy mint két együttérző kebel, egymásban gyönyörködjenek. Haj! mért nem lehetek nekem is így érzemem Linkával, melly csorbulása vala ez reménylett örömeimnek! — Az előbb érkeztek' gőzölgő lovait sétaltaták már itt ott a' gondos kocsisok, rakodék-le a' cselédség a' tág utazó kocsikból, egymás karjában valának a' vizionlátás után epe-dők, kíváncsi csoportokban találgaták máshol az új vendégek' ki-létét, mi valánk utósók e' napon, 's engem andalgásomból csak inasom ébreszte-fül szeles ajtó-nyitásával. Linkáék még kocsijokban ülének, mintha engem várnának segítségére, 's csakugyan illék is hozzájuk mennem. Panaszkodva mondá most a' báróné mint megjárak, hogy előre rendelést nem tevének, már nincs üres szállás. Mennykő csapásként ére e' panasz engem, mert nekem három szobám vala kifogadva; inasomnak egy, 's kettő magam' 's a' már említett barátom' számára. Most már mit tegyek? száz felé futának gondolatim, de hiában meg nem menthetének a' jó s á g t ó l, legalább egyik szobámat a' bárónénak átengedni, mit ő

nyájas képpel el is fogada e' szorultságában. „Maga még is felette jó fi, kedves Poldim — e' szavakkal rekeszté-be köszönetét, — hogy irántunk illy galant 's tudtunk nélkül még szállásról is gondoskodék számunkra, hogy gondatlanságunk' büntetését tőlünk elhárítsa!” Linka szemében elégedés, szerelem, és tisztelet ége, 's e' kincsekkel gazdag pillantata háladó égi némaságban nyugvék egy perczig rajtam, melly a' vén álpe-sek' jég homlokára gyenge zöldséget csalhatna-ki a' rideg földből, szívemet még is fel nem melegítheté. Én ismét jó fi valék akaratom nélkül, ismét kedvességet tettem, ismét szerelmemet bizonyítám, mellytől üres vala keblem, de magamban boszonkodám a' sorsra, melly emberi czélokkal bábként így játszhatik. Ők azt hívék, hogy e' szolgálattal őket én hódolásom' jeléül megakarám lepni, 's nekem kézcsókolásokkal kelle e' hiedelmet megerősítenem, 's hallgatnom utam' céljáról, hallgatnom barátomról, hallgatnom mindenről, mi gonosz bünként nyomá szívemet!

Füreden tartózkodásunk a' legkellemesebb vala, kivéve részemről a' kiveendőket. Játékszín —

pedig nemzeti! barátság — pedig őszinte magyar! szépek — pedig honiak 's anyanyelvökön szólók! — mindezek olly kedves táplálékot adának a' valódibb örömekben gyönyörködő léleknek, melly jelenben leginkább nemzetiségünk' sokat ígérő háladása körül éldeleg; hogy panaszra szám mulatságom felől nem nyilhaték, — 's még is elégedetlen valék! Barátom' megérkezte enyhítő balzam vala aggodalmim között. Ő egy könnyű vérű, egész világ' embere, épen most lehete lelkennek kívánatos, hogy enyelgő társalkodása szélessze búmat 's ha lehet segítsen-ki a' kelep-czéből, mellyel ön jóságom szöve körül. — Másnap tüstént bemutatám, mint kedves emberemet Rügecsiéknél, 's ő epedő vágyással jöve karomon, örülve a' szép új ismeretségnek. — Linka egy nyomtatott levélen andalga, hogy bemenénk, 's nyájas örömmel lépe előnkbe, kezébe hozva a' verseslapot, mellyet, hogy Pesti Társalkodó, azonnal elismerék. „Nem is tudtam még milly édes költő kegyed — így kezdé szinte felejtve a' kölcsönös idvezletet — ismeri ezt?” 's én egy szerelmi dalomat olvasám — L i n k á h o z. Elfuta a' méreg 's átkozám a' vigyázatlan

betűszedőt, ki a' tőlem irt Minkát, Linkává változtatá, 's általa egy új szerelmi jelt eszköze akaratom ellen mátkámnak. A' dal, mint a' féle ifjú tűz' szüleménye, érzelgő ecsettel rajzoló a' boldogító mennyet, melly Linkám' karjaiban vár rám, — 's dal költőjét soha jobban meg nem büntetheté mint ez engem. Linka telve keble boldogsága' érzetével, diadalmi örömmel rejté kincsét asztalfiókjába 's igen is szembetünő vala, mint foglalá az egyedül-el egész valóját. Nekem a' kérdésre: honnét szedtem össze ez édes szavakat, szívemre kelle utalnom, hogy az egész dal ott feltalálható, még is csak tökéletlen rajzolatja az ott buzgó rajzolhatatlan érzelmeknek. Majd fogaim kocczanának-össze ez erőszakos vallomásra, de megkellett lennie, 's e' tanulság — egy betű' felcserélése milly tetemes változást tehet néha a' dolgon! — vala fűsvény jutalma költői szorgalmamnak a' boszuságon felül, melly a' könyvnyomtató intézetek ellen lobbana-fel bennem! Barátom nem látszék épen elégedettnek Linka' társaságával, ki igen el lévén foglalva a' daltól, elég egykedvűn fogadá vendégét; de tetszék neki még is a' szép, a' lelkes

leány, 's ennek én örültem reménylve, hogy az ingerelt vágyak még majd szorosabb ismeretség után sovárognak, 's egész esti sétálásunk alatt azon gondolkodám, mint tehetném barátomat mátkámba szerelmessé. Otthon baráti nyíltsággal közlém vele sorsomat 's kéréim ne vonná-meg kezét szerelni labyrinthusból menekedhetsemre. Elneveté magát valóban igen furcsa ügyem előterjesztésére, 's kezet adta hogy mától fogva nyakig szerelmes Linkába, 's holnap tüstént készületeket tesz a' leendő heves szívostromra. Én áldását kéréim az égnek igyekezetére 's fáradságának jutalmául Linkát, a' senkivel nem osztozó szép leányt. Erre még jobban nevetett, én pedig magamban folytatván fohászkodásimat — elalvánk. Az új cél' kivitelére kedvezni látszának a' környületek is. Másnap a' társaság egy nagy álorczás bált hirdete-ki; 's a' vendégek közül kiki számola egy édes emlékű estére ez alkalommal. Örültem én is, mert a' mit az ember úgy szemben restel megmondani, álarcz alatt, gondolám, könnyebben megteheti. Barátom is ekkor akart az új csatához igazán fogni 's bizonyos kinézésekből nem vón álarczot. Én szeles francziának

öltözém 's igazi gondolatlan szelességemben Linkától kéréim egy otkolónos üveget a' bálra — pedig rejtve kívántam előtte maradni! De így jár az ember ha zavarodott — minél pontosabban kíván valamit véghezvinni annál fonákabb készületeket tesz rá. A' bál elég tömött volt, 's tarka a' sokféle maszkoktól, csak hogy itt meg' attól féltem, hogy Linkát elcserélem valakivel, mert nem vehetém-ki sehogy a' gondosabb leányból millyen leend álrühája. De azért szabadon pajzánkodám otkolónos üvegemmel a' szépek körül, barátom pedig egy maszkkal tréfás beszédben látszék már állni. 'S ím — egy fehér keztyűs újjon megpillantám ismerős gyűrűmet, azt, melyet Linkának jegyben adék. Ki lenne hát ez más, gondolám, mint ő, 's ezt bizonyosan mintegy jelül huzá kívül újjára, hogy róla ráismerjek. Örülék, hogy nyomára akadtam 's hogy én rejtve vagyok előtte, az eszembe sem jutott, hogy ő eddig igazán megismerhetett ám otkolónos üvegéről. Most már csak barátomat mellé játszani, gondolám, magamnak meg' egy szép maszkot választani 's megvan az egész dolog. Nehéz vala őt elcsalnom szépjétől, de barátságéit mit

meg nem tesz az ember, 's most cserélénk, őt Linkához küldém, én az ő maszkja mellett maradék. — Első pillantatban mindjárt egész meghitt leve társalkodásunk, — én mondám neki nyakra főre a' sok szépet, ő örülve fogadé-el a' hódolást, — 's szinte hívém már, hogy még szerelmes is leszek bele, ha soká így tart, — barátomat meg' csakugy lesém milly jól mulatja magát hasonlóan Linkával. Egyszer ezt sugja fülembe egész bizodalommal kellemes társném: „Jaj be jó fi maga, kedves Poldim, hogy elkéré otkolónos üvegemet, — milly jó gondolat, 's milly édesen lepe-meg mindjárt beléptekor ez ártatlan szerelmi jel!” Engem mintha a' nagy Balaton' mélly hullámai nyeltenek volna el! alig eszmélheték létemre, ezeket hallván. „Most már bünösnek érzem magam, hogy hasonlót nem tettem” — folytatá tovább — „de hogy is ismerhetett-meg, holott nem tudá öltözetemet?” Már ismét benvalék, hátra lépnem nem lehetett, 's szinte kétségbeesve kelle mondanom, hogy szép mátkámat álarcz tőlem el nem rejtheti, hogy szívem' hű sugalma száz közül is kijelelné kegyeltét! Most keztyűjét levoná, hogy forró kézzsoritással jutal-

mazza vallomásomat, de ijedve tekint újjára. „Jezus! a' gyűrűm — pedig a' legdrágább — mit kegyedtől kapék” — sohajt, 's kér hogy keresnők, mert ez este, 's itt kelle elesnie. Elindulánk hát 's előttem világosságban álla most tévedésem. Az elébbi fehér keztyűs maszk, kit Linkának gondoltam, találta-meg bizonyosan a' gyűrűt, 's azért huzá keztyűjére, hogy a' kié volna rá ismerhesen 's valóban így volt. Még most is keztyűjén vala a' gyűrű, 's Linka nem gyöze örülni a' kedves jószág' meglelésén, bár elvesztése rossz jelként megrezzenté is a' félelmes leányt. Én hát csak ott valék, a' hol tegnap, 's felül rá még barátom' segítségére sem számolhaték többé, ki a' maszkba, kit Linka' képében mulatott, igazán szerelmessé lön, 's mit várhassak most tőle, holott ön ügyével is elég vesződsége volt.

Még egyet juttata eszembe franczia álruhám. — Fel sem tehettem Linka felől, egy igaz magyar leány felől, hogy egy a' külföld' idétlen majmolója, anya-nyelvét 's honját olcsároló munkátlan here, ki érdemét csak abban tartja, hogy Párisban 's Londonban elköltheté apja' keresményét, előtte kedvességet nyerhessen. Felvevém

hát ez élhetetlen lepke' tarka alakját, hogy magamtól elijeszem a' magyar mátkát. Társalkodásom Linkával e' nap óta feszesebb lőn, franczia udvarisággal — mellyből egy bekötetlen szem a' leghidegebb szívet sejditheté, bánék széppemmel, — majd ismét olasz hévvel vágytársak után leskődém, 's forró lángu dalokban hagyám csapongani érzelmimet a' hív körül, hogy utóbb megunjon, vagy német érzélgéssel turbékolék a' kedves gerliczének, hogy elfásítsam érzékeit, 's majd az elsenyvedt szerelem' kopár mezején üljem diadalmi ünnepét a' hamvadó gerjedelmeknek. Szám ez idő óta magyarra nem nyílt, külsőmön, belsőmön egy csepp nemzeti nem vala észrevehető, mert lehetetlennek tartám, hogy egy illy korcstól el ne idegenedjék a' valódibb karakter, 's kivált hogy egy magyar mátká elválassza férjének az illy sokféle fényes rongyokból öszveszött üres bábót. De haj! megcsalt itt is a' remény. Linkának viseletem napról napra inkább tetszék, dicséré finomságomat, míveltségemet, mellyel jelenkorunk' ifjait annyira felübnulom, — 's utóbb kijelenté, hogy ő magyarul eddig is leginkább csak kedvemért beszélt, 's mint ki nem állhatja

ifjainkat, csak azért, hogy olly betyárok, durva nyelvűek 's atillát 's sarkantyút hordanak, megvallá mint félt tőlem is, hogy, mivel efféléket tapasztalt bennem, durvácska férj fogok lenni 's bizonyossá tőn francziául, hogy egy illy módon hazafi férjnek nője nem akarna, nem fogna, nem tudna soha is lenni, 's mennyivel inkább szeret most engem, hogy illy jó vagyok 's vágyainak e' részben is eleget teszek. Rémülve fordulék-el az ablakba a' nagy Balatont bámulni, mellynek szinte felboszontva látszának hullámai, hogy illyek történhetnek szomszédságában, 's keservesen felsohajték az el nem sült plán miatt, de még inkább elbusíta a' gondolat, hogy szépeink — a' magasabb rangukat értem — illy gondolkodás mellett melly győzhetetlen gátokat vetnek a' nemzetiség' haladásának! Ők dicső helyezetökön, kiknek hódol a' férfiúi büszkeség 's szelidülve simul-le lábaikhoz a' törhetetlen vadság, kik bájpillantataikkal gazdag virágzásra vihetik a' gyenge törekedést, és kiknek kegyülte ajkikon lant-zengéssé válik a' durvább hang is, ők miket nem tehetnének, ha a' nemzeti eredetiség' örökös becsét érezve külföld' utánazóivá nem alacsonyulnának, 's büsz-

kék volnának honi nyelven szólni, melly utósó kicsinosítást egyedül, és csak az ő rozsákkal nyiló ajkaiktól várja! Ezeket gondolám, sötét szemekkel nézve háborgó zaját a' méltósággal hullámló tónak; de egy erősebb szélfulalom elkapá a' nyílt ablakból a' gondolatot, 's elragadá a' túlpartokig, 's el messze, messze idegen éghajlat alá, hol magyar fül többé meg nem hallja! Most már volt legalább egy okom is mért nem kivánni nőmnek Linkát, 's ez mintha könnyített volna sorsomon. Bűnössé tevém az ártatlan leányt, de vétkes levék magam is, hogy jó útra nem vezérlém a' szép tévelygőt, mit pedig tán még megtehettem volna. Azonban czéлом felé kelle sietnem 's hatalmas eszközt láték e' gondolkodás-módban, hát magára hagyám.

Ez alatt eltelt Füredre szánt időnk 's hazamenénk. Tűrhetetlen várakozásban lelém utánunk jó nénémet, 's kegyel gazdag szavait alig valék képes hasonlókcal felváltani megérkeztemkor. Örült hogy Linkáékkal együtt valék 's dicsérte jóságom, ő is olly hiszemben lévén, hogy Füreden megjelenésemmel csak Rügecsiéket akarám meglepni. 'S annyira menénk e' közt, hogy

az esküvő már-már az ajtó előtt volt. De még egy nagy, még egy utósó próbát kelle tennem lelke'm megnyugtatóására, minekelőtte jóságom' áldozatja lennék az oltár előtt, mellynek zsámolyánál életem egy szívhez örök lánczokkal köttetendetik, mellytől lelkemben idegen valék. — Alföldi jóságunkat kérém nénémtől, hogy megnézhessem még addig, 's egy utazást tehetnék országunk' sík részén, mellyet még nem láték. Az engedelmet könnyen megnyerém, mert ez út' egy része csakugyan szükséges is vala, 's felül rá még dicsére néném milly jó fi volnék, hogy illy vőlegényi környületek közt szebb napjaimat, mellyek mátkám' körében rám várnak, a' gazdasági fárasztó ügy' kellemetlenségeinek feláldozom. Én hát elutazék, 's mindég jobban érzém gyönyörét ez útnak, minél messzebb és messzebb fényléktőlem Rügecsiné' rézfedelű kastélya. Utamban magyar barátságot lelék, melly kitétel maga elég, hogy egy valami nemest, valami boldogítót értsünk alatta. 'S bár itt ott durvaságot és hiányt 's sokban hátramaradást veheték észre; de vigasztala a' gondolat, milly könnyen lehet mind ezen segíteni, ha majd egykor egy akarat, egy lélek mun-

káldodik bennünk a' szent köz-czélra. Mit nem tehet még itt idővel a' szorgalom, gondolám, az alacsony gerendás szobákban sétálva jószágomon 's kitekintve az étellel dús, messze terülő boldog lapályra, 's mit nem tehet egy mivelt, egy lelkes magyar nő, édes hangzatu homi ajakkal édesgetve hontársait a' nemzeti csinosodásra, a' nemzeti szorgalomra! 'S mátkám juta eszembe, kitől meg kelle szabadulnom, vagy szép reményű jövőm egészen elveszett. Tulságokban kelle csapongnom, hogy ez ohajtott czélt kivíhassam, 's ha elébb az üres külföldi szajkó olly tetszést vala szerencsés nyerni Linka előtt, meg akarám próbálni milly hatással fog rá lenni a' darabosabb magyar betyár. Megvásárlám egy csikósomnak derék fakó paripáját sallangos szerszámaival együtt, elkérém ispányomtól hatnagy torku agarát, vettem a' debreczeni vásárban egy széles karimáju kalapot, gubát, nagy réz fokost 's egy hosszú czafrangos szíjostort, mellyet nyakamba kerítve fakó paripámon, hat ordítózó agaraimtól kísérve, haladék kényesen léptetve a' pusztaságon haza felé, mint egy második Pölöskei Notarius. — Öszvecsapá kezét néném leszáltomkor, bámulva futott össze a' cselédség

a' szokatlan jelenésre, 's angol vizslám rám nem ismervé rémítő sikoltással futott előlem a' kert felé. „Mindent megkell próbálni, így mentetetem magam néném előtt, én ugy is alföldi lakos leszek, 's ott ez a' tónus, ne mondják, hogy az ember nem tudja magát hozzájok alkalmaztatni, hogy kevély, hogy a' külföld' majma, megvetve a' hazai szokásokat; majd idővel aztán lehet ez más-ként is.” Megnyugvék ezen néném, mert látá, hogy lelkem a' fekete guba alatt sem változott, 's ha Linka is illy engedékeny lesz, elvagyok veszve. Más nap készülék hozzá alföldi alakomban. — Agaraim épen a' falu' végén egy nyulat vertekfől, mellyet elvesztve egyenesen a' kastélynak tartottak; Linka épen akkor étette mulatságból szelid galambkáit, midőn a' hat agár az udvarra szaladt, én meg' utánok legutól a' fakón. Szétreppentek erre a' megfélemlert galambkák, ketőt meg' közülök agaraim el is kaptak a' nyúl helyett; megrémült Linka is e' gyilkos jelenésre, 's elrémült még inkább meglátva engem. Én elköszöntém, amúgy alföldiesen elébe ugorva, lovamról 's ő majd kőbálványá vált. Kelletlenül jöve-fel mellettem a' lépcsőkön, 's engem a'

lehető győzelem reménye neki bátoríta. Sarkantyúim mély barázdákat vágott a' szoba' fényesen sikált pallózatán, kalapomat egy székre vetve porfelleg támadta belőle a' szobában, én magam Linka mellé ülék, hogy értekezném vele a' jövőről, agaraim pedig fáradtan elnyulva körülünk fülelének. Mondám, hogy az alföldről jövök, hova fognám majd őt is vinni, mert oda jó gazdaszony kell, ki ne csak francziául tudjon 's ne csak kedves galambkáit étesse mulatságból, mert illyesekért ott könnyen kinevetik az embert, hanem egész ház' belső gondjainak igazán utánok lásson. Az élet' kellemesebb románját ifjúságunkban átéltük, ezzel végzém szavaimat, most már valódibb czél van kitűzve létünknek, 's ennek elérése áldozatokat kíván! Linka nem szólt, de bámult, 's pillantatról pillantatra komorabb és komorabb lón, mint hegy megül tóduló felhő, melly sötét keblébe rejti a' nyájas képű napot. „De alföldi lakásunk csak nyáron 's legfelebb egy pár hétig fog tartani, ugy e?” kérdé végre félelmesen. „Nem” — felelék határozottan — „sőt egy napi távollétünk is ott hiányt okozna. Én egészen a' gazdaságnak fogom magamat ott szen-

telni, 's ehhez egy hű feleség' kölcsönös segéde is elkerülhetetlen, mit jó mátkámtól egész hittel várok is.” Többet nem szólánk, de Linka ma alig kele-fel a' szófáról hogy bucsut vevék tőle 's én ifjudó örömmel össze füttyentve agaraimat lovaglék haza. Most már az esküvő' napját kellett volna meghatározni, de Linka — halasztást kért. Az öregek nem tudák mire vélni a' dolgot, én örömben majd kibujtam a' bőrömből. Linka magába vonult lón, társalkodása velem hideg lett, hol lelete került is; mig végre egy boldog reggel jegygyűrűmet hiv cselédétől vissza küldé, e' kérelemmel, hogy tennék én is hasonlót, mit, képzelni lehet, örömmel, ollyannal, millyennel más átszokja venni — teljesíték is. Néném a' mint megtudá a' dolgot majd haragra lobbant az akaratos szép ellen; de én kérém, hagyná abban a' dolgot, én így is meg vagyok elégedve, 's nem csak Linka az nagy magyar országon, ki menye lehet. 'S ezen jó néném is megnyugvék, sőt megdicséré nagylelkűségem', 's milly jó fi vagyok, hogy illy csendesen elnézem a' méltatlan bánást. Kérém nénémet, hogy a' volt barátságot Rögecsiékkel ezért továbbra is fenntartsa, mi ugy is lett, 's meg

nyugvék a' két öreg is utóbb azon, hogy nem egymásnak szánt bennünket az ég, mert Linka is csak ezt mondá lemondása' okának, bár viseletéből igen is kitetsző vala, hogy neki csak az alföldi betyár 's lakás nem tetszett. —

'S így, hála az égnek! nem lett semmi a' frígyből, melly vésszel szálló felhőként fenyté éltemet; — 's most alázatosan jelentem mindeneknek, kiket a' dolog érdekel, hogy ismét szabad vagyok, 's kész egy boldogító szövetségre lépni az első széppel, kit velem hasonló érzemény lelkesít; pedig minél előbb, mert félek, hogy még megváltozik volt mátkám 's kész lesz kedvemért alföldi asszonnyá is lenni, e' szerencsétlen változást pedig szeretném megelőzni. Az, hogy most illy mesterkedéssel kelle a' kötött frigyét felbontanom, senkiben gyanút irántam ne gerjessen, mert csak egy kedves hű felére akadjak lelkenek, tapasztalni fogja az mind e' mellett is, milyen jó fi vagyok én!

Kovács Pál.

B o t o n d.

OS

Országos Széchényi Könyvtár

ST

Rajz. Morler.

Méző. Hofmann.

Botond,
Czuczortól.

2

E L S Ó É N E K.

Múza, imádoztam! hadi dalt jer zengni Botondról;
 Mondsza, miért lobbant, 's lőn a' görögökre haragja
 Kérlelhettlenné? Szüve' feltett szándoka mellett
 Állhatatos volt ő, 's hadait nem hagyta pihenni
 Dúlván ellenein, miglen rést törhete végre
 Nagy sulyu fegyvere a' fényes császári Bizanczba,
 'S bársonyos agg követek hódolva borúttak elébe.

Hol hűvös árnyak alatt csörgvén közelíti Drinápolyt
 Arda patak bérczes Rhodopétól éji keletre,
 Hosszas harczok után szállt-meg nyugtatni vitézit
 A' nagy bárdu Botond. Bégyüjtött kincse tömérdek,
 Thracia, bolgárföld, 's a' tengerparti görögség
 Nyujtották az erős vívónak sarczos adóul,
 'S nők, testvérek, atyák vitték váltságbeli díjért
 Tőle rokonjaikat, mert foglyot utála hadában.
 Csak tőled nem válhata-meg rhodopéi virágszál,
 Szép Polydora, neked távol kell hagyni hazádat,
 'S a' magyarok' földét honodul ismerned ezentúl.

Ó ne könyezz, tágíts remegő hókebleden ékes
Helleni szűz; harczban vad ugyan, de fogadni szerelmet
És viszonzni tud a' magyarok' fő harczzi vezére.

Béke' ölébe siet most ő sok bajnak utána,
'S várja derék haditestéhez míg összegyülöngnek
A' széledt daliák. Ardának völgye naponnan
Több csapatoktól zúg. Már Béd az előhadak' őre
Visszamenőre fuvá kürtét, és vitte tömérdek
Díjait a' harcznak, 's Polydorát vitte sietvést.
Tódúlt öt napig a' sok hős, hatodikra nap' estén
A' nagy bárdú Botond szólott a' völgyi sereghez:
„Társi csatáimnak, fő és alrendű vitézek!
A' harczvágy kihozott bennünket messze hazából
'S fegyvereinkre Hadúr áldást ada; most, nosza, vídám
Tábori zengzettel 's áldozván töltsük az éjet,
'S hajnal' fénye után tábort indítva haladjunk.”
Szóla Botond, 's vigadók' zengése viszonzva követte
Buzdító szavait. Tágítani vállnyommasztó
'S mellre feszült pánczélaikon mindannyin örülnek.
A' had' főbbje Botond pedig ült a' hadnagyi karral
Tábori színe alatt komolyan, míg nem jöve Szende,
A' dalló gyermek, kit kedvele békenapokban,
'S kedvele harczok alatt. Szereté a' gyöngye fiú is
Harczos urát, 's nyájas bizalommal símula hozzá,
'S a' kiderült hadfő arcját illetve szelíden
Mond vala nékie: „Szép fiu, én kis drága cselédem,
Vaj nem zengesz-e dalt, mellytől vendégim örömré

Keljenek, és mellytől eloszoljon gondja uradnak?
Lészen aranyszállal kitüzött dolmányka jutalmad,
'S tengeri tarka madár' legfényesb tollaiból szótt
Forgó kalpagodon, 's lesz öved derekadra ragyogló.”
'S a' kis dallos imígy zengé gyermekdedi dalját:
„Éneket énekelek, 's dallok dalt, hajh! de szomorgót
A' görög asszonyról, kit Béd a' szűtelen elvitt.
Légy szomorú nekem éj, 's távozzék csillag az égről
Illatját ne bocsássa virág, vagy az éjjeli szellő
Fújja-ki völgyünkéből, 's a' zengő berki madárkák
Mind némuljanak-el, mert nincs a' fátyolos asszony
Jó apa, színed alatt. Míg őt nem látom, örömszó
Nem zeneg ajkimról, mert kedvesem ő nekem, és én
Kedves előtte, igen kedves vagyok. Íme mi jelből
Mondhatom ezt, tudd-meg. Mikor őt mint foglyot az örök
Tábori színed alá vezeték, engem lele benne.
Láttad volna miként remegett, 's mint síra szegényke.
Fátyola nedves lón, 's kezeit tördelte zokogván;
Én szomorú magam is mondék: Szép nénike, mit sírsz,
'S tördeled újjaidat? Kegyes úrnak kedvese vagy te,
'S szép Magyarországban fogsz lenni nagy asszonya sok.
Aztán kis kaczagányomat a' kerevetre terítém, (nak.
Hogy lágyabb legyen, és magasabb, 's szólottam esengve
Jobbja után nyulván: Jer nénike, szép görögasszony.
Ülj ide, 's nyugodjál; vagy forró szomjad epeszt, és
Fris víz kell-e talán? megyek a' forrásra legottan
'S kis parizs' öblében, mint a' gyöngy tiszta' folyásút

Hozni fogok, vagy felfutok a' bokrosba; parancsolj,
 'S megszedem enfontam kosaram' piros édes eperrel.
 Elszaladék 's paizs' öblében hoztam vala néki
 Fris forrási vizet, 's kosaramban szép piros epret.
 A' hozományt szivesen nyujtám neki, ő pedig érte
 A' fátyolt el félre voná, megcsókola és sírt.
 Ó apa, milly sürűen 's melegen hullatta könnyűit.
 Zápor hulla reám, még is mint lángola képem.
 Fájdalmára szivem megesék, 's olly jó vala sírnom,
 Mint az öröm, soha még nem sírt szemem annyira édes
 Cseppeket; ő látá, ismét megcsókola forrón.
 Ázott orczámat nem szünt simogatni fehérlő
 Gömbölyeg újjaival, kérlelt, lecsatolta kezéről
 Gyöngyös arany pereczét, 's nékem nyujtotta, tüjét is
 Melle' ruhájából kivoná, foglalta nyakamba
 Véle elébb levetett mentémet, 's ajkai szebben
 Szóltak, mint cziterám' legtisztább zengzetü hurja.
 Ah te kegyetlen Béld, mért vitted tőlem el őtet?
 Vagy néked, szép fényes apám, nincs annyi hatalmad
 Hogy színünkbe hozasd? mert elveszek érte különben.
 A' csörgő patakocskának partjára menendek
 Még ezen éjjel 's ott leborulván meghalok érte.
 Elküldöd fegyvernöködet majd kelteni engem
 'S én nem ocsódom-fel; magad is bár eljövész értem,
 Mert te szeretsz engem, füleim' szavaidra bezárom.
 Ám de suhogva felém ha jövend a' szép görög asszony,
 Nem várom, hogy mondja: Szívem, kis Szende ocsódjál!

Felriadok tüstént, 's fog szűnni örökre halálom."
 A' komoly arezu Botond a' gyermeki egyszerű daltól
 Kedvre derült, 's hallták a' harczy vezérek örömmel.
 Csak Bődölény a' hadnagyság' fiatalbika látszott
 Ránczba vonott képpel, de figyelve fülelni szavára.
 A' boldogtalan, ő ezelőtt már ége titokban
 Szép Polydora után és most zabolátlan erővel
 Vitte az indulat őt. A' nemzeti büszke sajátság,
 A' becsület, 's hűség meghültenek ifju szivében;
 Mindent tenni serény, hogy czélját érje szerelme.
 Lángol az áldozatok' tüze még, 's foly vígan az éjjel,
 Ő pedig elválk komoran, 's gyűjt oldala mellé
 Tíz meghitt bátor daliát, 's megy Béldnek utána.
 Mint rohanó zivatar ment ő vágatva 's eléré
 Tinceza folyó' partján Béldet, 's mond néki csalárdul:
 Halld-meg előhadnagy mit izen neked általam íme
 A' nagy bárdú Botond: „Örvendetes áldomással
 Arda patak' völgyén diadalmimat ülni tökélem,
 És Polydora' kezét fényszerrel venni magamnak,
 Hozza-el őt Bődölény 's te pihentesd népedet addig.”
 'S ment Bődölény Polydorával, de nem Arda patakhoz.
 Tarta keletdélnek, mély völgyek 's sziklatetőkön
 Bujdosván négy nap, 's Burgaszhoz elére,
 Hol Theophán, Lakapén, császárnak harczy vezére
 Romladozott seregét nyugtatta. Zajognak az örök
 Talpra riasztólag Bődölény' jöttére, de távol
 Jelt int a' szökevény, 's bántatlan eresztik elébe

Harci vezéröknek , 's ő szól Theophánhoz imígyen:
 „Ó Theophán, Bödölényt, befogadj, mint hívedet engem,
 'S érdemem annyi leszen, vélem, Polydóra leányod'
 Megmentőjének, hogy terjed rája kegyelmed.
 Számkiüzött vagyok én már úgy is, vissza hazámtól
 Szégyen tartóztat, mellyet háríta leányod'
 Megmentése reám. Többé nem futnak előmbe
 Üdvözlő rokonim, 's nem mondják: Meghoza isten!
 Átok ülendi nevem' 's szájról szájakra menendő
 Csufság'tárgya leszek. Ha van, ah, görög isten az égben
 És mint védi Hadúr magyarit, véd titeket ő is,
 Ótalmába ajánlj, fogadom görögökben utósó
 Nem leszen Bödölény harczott sem békenaponnan.”
 'S hő szive' mélyéből Theophán szólt néki örömmel:
 „Vesd, jó lelkű vitéz, vesd-el bús gondodat, értem
 És Polydorámért elhagytad örökre hazádat,
 Tőlem vedd 's Polydorámtól nemes érdemid' árrát.”
 Örvendett Bödölény, 's kezdette felejteni gondját,
 'S már elhitte, kezén vagyon a' kívánta szerencse
 'S hogy kedvét lelhesse, kiért elpártola harezos
 Honnosítól, daliás szabató magyar öltözetéből
 Vetkőzék, 's kezdett görögül öltözni selyembe,
 A' csinos üstökből sodorított fürtöket alkot,
 'S illatozó kenetek' gőzétől párlog alakja.
 A' görögök' hada, mert Bödölénytől halla Botondnak
 Honbamenő szándéka felől, megvidula 's tábort
 Járván gond nélkül, másodnap elére Bizanczba.

A' puha népeknek kezdett félelmök oszolni
 A' seregek' jöttén, pezsgettek tőlök az utcák
 És az utak, menvén a' roskadt tábor elébe.
 Gyásztünetemény nekik ez, de hamar szebb kellemü lát-
 Vonza figyelmöket, a' leples rhodopéi leányzó, (vány
 Ki Bödölény és atyja között lépdelve közelget.
 „A' deli szűz valljon ki lehet? Kíváncsilag egymást
 Kérdezik a' közelebb állók 's elterjede szárnyas
 Ajkakon a' hír és repesett Polydóra' nevével.
 Mint tavasz' újultán döngnek szállongnak az első
 Zsenge virág körülött a' kaptárhagyta rajocskák,
 Illatozó mézet lehelő kelyhének örülvén,
 A' deli hölgy körül úgy sürgött 's örvende szivében
 A' görög ifjúság, mert nagy vala híre Bizanczban,
 A' rhodopéi nemes szűznek 's most minden ajakról,
 Minden körben az ő neve hangzott 's vágytanak érte
 Fényes származatú főfő patricius ifjak.
 A' gyönyörökbe merült városnak népe pediglen
 Búfeledőleg ment ismét folytatni kevéssé
 Félbe szakadt örömit 's éjent tobzódva csapongni.

M Á S O D I K É N E K

A' hadi nép' megtérte után egy hajnala virradt
 A' puha városnak. Tódúlt a' bástyatetőkre
 Szívni szabad levegőt a' nép és mámore' gőzét
 Szélnek eresztni. Kijött rab lelkű udvari szolgák'
 Serge között Lakapén maga is, császára Bizancznak,
 'S íme minő jelenet! Burgasztól láta gomolygni
 Fényes vára felé fellegport, 's fellegi porból
 Villogató dárdák' hegyeit, 's bús éji homályként
 Dárdáhozó tenger hadakat tódúlni nyeregben.
 Elborzad, kebelét sejtések' férgei marják
 És Theophánhoz szól: „Theophán, fő harczy vezérem,
 Vaj mi gonoszt látok, szemeim vagy csalnak-e engem?
 Mondd szá, kik a' hadak ott, 's miokért váramba sietnek?
 Kezdte gyanítani legott Theophán, mert féle Botondtól,
 Hogy magyarok jönnek, 's megbánta, de bánata késő,
 Hogy Bödölény 's Polydora felől Lakapénak adott hírt,
 Csillámlott még is keblének gyöngé reménye,
 'S mintha magát önkénynt megakarná csalni, viszonzá:
 „Nagy császár, ne epedj gondoktól, serged' utólja,

A' mi közelget amott, és nem magyar; el mene immár
 A' nagy bárdú Botond, 's nem fogja fenyíteni várát.''
 Ám hamar elhiul a' csalatás, mert szerte csapongni
 Már az elődülők látszatnak, 's hosszú karéjjal
 Körbe kerítőleg délben megszállja Bizanczot
 A' nagy bárdú Botond. Zavar és jaj harsog az utczák'
 Térein, és kétség a' gyáva lakókat emésztí.
 Három nap tölt-el szoruló aggságban, okáról
 A' bekerítésnek nem tudván senki bizonyszót.
 Hágésókat, kosokat láttak készülni csak addig,
 'S tábori gépelyeket hurczolgattatni falakhoz.
 Aggódik Teophán a' közben 's járja Bizancznak
 Védfalait, bátrabb daliáit kéri fejenként,
 Kéri az ifjaknak seregét: lennének egyetlen
 Gyermeké' kedvéért — ha talán, mint véli, miatta
 Fordult vissza Botond — 's magokért harczolni serények,
 'S jött önajánlattal Notarász, fejedelmi rokonság,
 Kit Lakapén' huga szült, a' szép Eudoxia, 's bátor
 Kezdeni merő lélek bélyegzé harczy veszélyben.
 Jött az erős Polyphrón, a' dicsvágy' gyermeke, 's töb-
 A' kiket egybefüzött velök a' kor 's ifju barátság, (ben
 'S összeszövetkezvén viszonos veszedelmet ígértek
 'S állani bajviadalt holtig Polydora' ügyében;
 Melly mire válandik, várták mind nyugtalan ésszel.
 Jött negyedik reggel 's a' burgaszi érczkapu mellé
 Ért-el Opor követül, 's bebocsátót zörgete rajta.
 Iszonyatos nagy műv, tíz sarkon fordula, 's kétszer

Annyi erős kapuór bajjal tárhatta-ki szárnyát.
 Constantin' fényes kupu nagy palotája fogadta
 A' magyarok' követét, 's Lakapénnek mond vala bátran:
 „Halljad-meg szóló szavamat, császára keletnek,
 Engem Oport küld a' magyarok' fő harczyi vezére
 A' nagy bárdú Botond, 's ez ígét mondatja tenéked:
 „Nagy birodalomban nyilik egy rhodopéi virágszál,
 A' mellynek maga ő egyedül örvideni, 's által
 Tenni hazánkba kíván, mert lelke ragad vala hozzá,
 'S az Polydora, kies Rhodopénak szüze; hatalmas
 Karjaival hadi törvényként már birta is őtet,
 De csellel Bödölény, hadainknak 's nemzete' csufja
 Elvé, 's néped közt — mert hol lappangana másutt? —
 Van menedéke. Tehát, ha vagyon jól tudva előtted
 Hol rejtőzik az orv, országát add-ki azonnal:
 Vagy, ha titok nálad, 's nem tudsz szót benne, hoválón,
 Kémekkel járasd-be legott e' vári vidéket
 És harmadnap alatt váró kezeinkre kerítsed.”
 Hüledez a' császár, 's választ kételkedik adni,
 Mert nyelvét leköté a' gyöngék' gyáva sajátja
 A' félelm, 's Theophán, mint bátrabb, szóla helyette:
 Orvnemzet küldötte követ, menj, 's monddsa Botond:
 A' rhodopéi virág kit ohajt, Polydora, leányom, (nak:
 'S nem magyar ölbe való; vagy nem tud lelteni honában
 Hölgyre, vagy ott vadak élnek csak hozzája hasonlók?
 Menj, 's vidd válaszomat: takaruljon messze Bizancztól,
 Mert nem három nap, de megül örök évre falánál,

Míg nem csontjait a' zápor tengerbe mosandja.”
 Így Theophán, de Opor többé nem szólala néki,
 'S néma boszús arcczal mosolyodván fordula vissza,
 'S kíséreihez így szólott mentében: „Ül átök
 Társaim e' váron, 's készül gyászolni veszélyét,
 Mert feje nincs, 's ha ki van, jár bérszolgája' tanácsán.”
 'S a' zárbolton hogy kimenének, szörnyü csikorgva
 Sarkaiban mozdult a' nagy kapu, 's dörrene rájok.
 A' válaszsavakon fellobbant, 's kezdte Bizanczot
 Vini Botond dühösen mindünnen: karja mióta
 Harcznak örül, soha még nem vítt vala rettentőbben.
 Zúzza köröskörül a' rentó kosok' orra ropogva
 A' bástyák' köveit, 's nyilazók fedezőben utánok
 A' falak' ormairól Lakapén' daliáit ijeszték,
 'S a' ki elég bátor helyt állani rajta, lefordúl
 A' fene vesszőktől, 's a' harcz ádázkodik estig,
 'S éjszaka hős Notarász Theophánt szólítja: „Hiába
 Küzdünk, harczyi vezér, valamíg választva falakkal
 Egymástól maradunk. A' tengeri rézkapu' alján
 Én kirohanni fogok, szabadon harczolni mezőben.”
 És kiütött éjnek derekán bős farkasi dühhel.
 A' tengerparton figyelő Szopor ellen ereszté
 Elsőben daliái' felét, 's ő méne felével
 Hátra, hogy a' futamót felfogván árba szorítsa.
 De cseleit Szopor észbe vevé, 's félholdu karéjban
 Messze kinyúlászta hadait, hogy meg ne kerülje
 A' görög, és Notarászra csapott. Nem púha karokkal

Vítt ez, 's megsértette Szoport dárdája bokában,
 És paripája' belét csusztában fúrta keresztül;
 A' barom ott lerogyott a' sárga homokba urastúl,
 Ez de hamar fél lábra kap, és baljába szorítván
 Rézpaizsát jobbal Notarászra feszíti dsidáját,
 És sebet üt czombján, szúr újra, leökleli fényes
 Érczetű sisakát, 's szaladásnak látja eredni.
 A' nyomorúlt téveszte irányt a' még komor éjben
 'S a' vak félelem őt szemközt hajtotta Botondnak,
 Vág 'sdőf ugyan, de miként a' haldoklói vonaglás
 Lankadtabb minden vágása, leroggyan az ékes
 Drága nyeregből és kínokban hörgi-ki lelkét.

Reggелlett, de nem enyhítón a' púha Bizancznak.
 Szenderedés nélkül szorulásban tölt-el az éjjel,
 'S a' hajnal csak azért keltett az egekre ragyogva
 Tündöklő napfényt, hogy félelmöknek epesztő
 Arczvonatit lássák egymáson, 's dúlja vadabbúl
 Borzalom a' görögöt. Notarásznak, 's melly vesze lábíg,
 A' ki rohant hadnak bús estét nyögve siratják.
 Megzavarodva tolong a' nép császára' lakához,
 És gyáván ígérkezik a' magyaroknak adóval,
 És hogy ajánlatukat Lakapén ne vehesse hiúnak,
 Gyöngyöt, ezüstöt, aranyt, testök' s mezök' ékeit össze
 Gyűjtögetik, 's viszik a' császár' küszöbére lerakni.
 Dél vala, 's ím jöttek Lakapén' küldötti Botondhoz;
 „Harczi vezér, mondván, téged fejedelme keletnek
 Üdvözöl, és igéri neked, maga 's népe Bizancznak,

Hogyha megengedvéd békén térsz vissza hadaddal,
 Nyujt aranyat három nem ütött vékával adóul,
 'S fog daliáidnak hópénzben nyujtani kettőt.”
 A' nagy bárdu Botond mond felgerjedve viszontag:
 „Öszfürtű követek, 's ha dologban szürküle így meg,
 Nem puha kéjekben homloktok, tisztos öreg nép!
 Halljátok szavamat, 's pontig császártok elébe
 Adjátok: Polydoráért foglalta Bizanczot
 Körbe Botond. Polydorának kiadása birandja
 Hát egyedül, 's nem más őtet békére. Adóul
 A' mit ajánl, azzal hadaimnak tartozik úgy is.
 'S néktek mondva legyen, sem tí sem mások akárkik
 Többé sätromhoz közelíteni ne merjenek, engem
 Kérve, ha csak hölgyem nem lesz Polydora közöttük.”
 Mentek az ősz követek, 's a' válasz' híre kiterjedt
 A' zavarult nép közt, 's nőttön növe gyáva szívökben
 A' félelm. Veszteg nyugodott, és alkonyos estig
 Vára Botond Polydoráeit, 's noha forra haragja
 Már is szertelenül, várt még is reggelig ismét.
 Ekkoron elfojtott mérgének lángja kilobbant,
 'S nagy sulyu bárdjával jobbjában monda: „Görögnép,
 Rút kifajult nemzet! ha leányon váltani békét
 'S ezreket így nem akarsz vele megszabadítani veszélytől,
 Ezrek vesszenek ím hát benned, 's hogyha kilankadt
 Minden erőd, lelked, feleid' holttestein által
 Hozzad előmbe szüzed', 's öregid görnyedve tömérdek
 Kincseidet hordják nőmnek jegyajándoki fejben.”

Mint mikor a' toluló habokat feltartja sokáig
 A' felemelt nagy gát, tajtékot túrnak elébe.
 Örvényes körben sodródván, 's végre szakasztást
 Ejtvén tiszszerezett rohanással dülve omolnak:
 Úgy nagy bárdú Botond, miután elnyomta haragját,
 Annál rettenetesb dühhel pattant-ki Bizanczra,
 Inte haragjával, 's ottan rohanóra recsegtek
 A' jeladó kürtök. Kosokat lóbálgat ezer kar
 Mindenik oldalról, 's porrá gyötrődik alattok
 A' külfal. Más része tolong a' bastyatetőkre,
 Ló repülő nyilakat, 's öldöklők dárdavetési.
 Jó Theophán is elő, 's noha lelkét tépdeli aggság,
 'S félelemállja szívét, de szavában, 's arcza' vonásin
 Tettet erős bátorságot, 's biztatja vitézit.
 Legbátrabb köztök, 's méltó a' régi görög nép'
 Honszerető daliái közé tétetni, Polyphron.
 Lángol is ő bátor kebelében az ősi dicső név.
 Thermopilék' 's Marathon' emlékei benne hasonló
 Tettre tüzet gerjesztgetnek, 's meghalni csatában
 Ő elszánja magát. Hajlékony teste magas szál,
 Karcsu, hamar fordulni tudó, 's csapkodni nagy ügyyel
 A' viadalmakban karját oktatta gyakorlás.
 Illy ügyyel szívvel felfegyverkezve Polyphron
 Vitte szelő kardját jobbában, 's vitte baloldalt
 Döntő dárdáját a' kőfaloromra sietvést,
 'S szembe szökik bátran, 's harczot kezd vini Botonddal.
 Mint czimeres nagy szarvu kosok, mikor összeütődnek

Homlokkal, 's egymást nyomkodják hátra viszonzva:
 A' nyáj megrezzen, 's mellyhez már kezde harapni,
 A' fűtől felkapja fejét, 's vezetőire bámul:
 Úgy feledé viadalmát, és függeszta figyelmet
 A' magyarok' 's görögök' bajvívó serge, Botondot
 Küzdni Polyphronnal hallván. Gyors mozdulatokkal
 A' görög erre vonúl, majd villant kardot amonnan,
 Mint kószál megtartja Botond az előre kijegyzett
 Állóhelyt, 's onnan vagdalkozik a' görög ellen.
 Hasztalanúl futos ez, 's vagdal mindünnen, aczélja
 Vagy levegőt, vagy hogy ha talál, csak kardhoz ütődik,
 Állását nem hagyja Botond, 's mellőzi vasával
 A' körülötte vivó' vágásit, míglen ez elfúlt
 Hosszu heves futosásában, 's lélekzeni kisség
 Visszavonult. Ekkor kirohant Polyphronra, 's aczélát
 Döfte szívébe Botond mélyen, tántorgva hanyatlott
 A' görög és hullott a' bástyagödörbe ropogván.
 Szájáról szájra repül a' bátor hősnek eleste,
 'S gyászos jajt, zokogást viszonoznak búsan az utczák,
 Mert Polyphron vesze-el, 's skiben állna reménye Bizancz-
 Távol vándorol a' görögök' legerősbike, Alkíd. (nak,
 A' puha nők futnak, 's tépdelvén szélnek eresztik
 Szép hajfodraikat, remeg a' hófürtös öreg nép,
 'S adja tanácsul mind: meg kell kérlelni Botondot.
 Lángszekerén a' nap befutá már a' körös ösvényt
 Hogy Lakapén' nyaraló palotáján, melly közel épült
 A' magas érczkapuhoz, megnyílt az aranykaros erkély

'S békéjelűl zászló feltűzve reája fehérlett.
 'S ime' tizenkét hölgy, havazó kebelekkel ígézők,
 A' szárnyakra csapott ajtókon jönnek előre,
 Euphemiosz pedig, a' császárnak hirnöke, felhág
 A' körülöszlopozott palotának lapfüdelére,
 'S ejt ilyen szavakat szemközt fordulva Botondnak:
 „Harczi vezér, döntő magyarok' legerősbike, halld-meg
 Császárunk mit ajánl neked: e' szűz tiszta szemérmű
 Udvari hölgyekből választhatsz, hogyha Bizanczot
 Vini szünöl, 's az ígért kincset megadandja tetézve.”
 A' nagy bárdu Botond pedig így harsog neki vissza:
 „Mondd császárodnak: hogy kincseket adni tetézve
 Fog daliáimnak, nőül pedig énnekem adja
 A' rhodopéi szüzet, 's ennek jegyajándokot illőt
 Fő születéséhez, 's hozzám fog nyújtani méltót,
 'S kikkel ajánlkozik a' szűzkart Polydóra nejemnek
 Udvari hölgyeiül viszem-el. Válasszatok immár:
 Tenni kívánatomat, vagy harczot vini veszélyest.

H A R M A D I K É N E K.

A' várost zavar, és kétes bú fogja, tanácstól
 Constantin' palotája pezseg; százféle javaslat
 Fordul-elő, 's más száz az adottat mondja gonosznak.
 Bársonyos Antipposz fölkel végtére az ingó
 Szóvitatások után és mond Theophánra tekintvén:
 „Mit használ nagy erőt készíteni magunkra tovább is,
 Hogy ha tehetségünk nincsen megtörni haragját
 A' felgerjedtnek? Gyászos hideg álmod alusznak
 Már Notarász 's Polyphron seregink' leghősbei, 's ezrek
 Kül 's belül a' falakon sebeikre borulva feküsznek.
 Élő harczosaink léledznek szinte sebekben,
 Mellyeket a' síkon vettek még, vagy falaink közt
 Ejtett a' magyarok' mérges nyilvesszeje rajtok.
 Hát ne vonatkozzunk, essék Polydóra Botondnak
 Áldozatúl inkább hogyses mindannyi görögség.
 'S nem fő ember-e a' magyaroknak harczi vezére?
 'S nem méltó-e nemes vérből kelt helleni szűzhöz?
 Mondom azért, oda kell Polydórát adni; szerelme
 Meglágýtja talán a' durvább bajnoki lelket,

S a' deli hölgy férjét népiünkhöz kérleli nyájas
 Esdekeléseivel, 's az igaz szent hitre vezérli
 A' babonás hitüet, mert lelke ragad vala hozzá."
 Szólt öreg Antipposz, 's fogadá fennszóval igéjét
 A' gyűlés. Sűrűen tódúlt 's elfogta körösleg
 A' palotát 's tornácaiban gömbölyge tolongván
 A' végzésre nagyon vágyó nép, és mikor ejté
 Antipposz szavait, felzengvén tapsola néki
 'S a' rhodopéi szüzet kiadatni viszonzva kiáltá.
 A' császár is szinte hajult a' bársonyos őszök'
 'S a' felzúdult nép' méltó kérésire. Még is
 Vonta magát Theophán 's forrt Antipposzra haragja.
 Hogy nyilván kifogást nem tőn szava ellen, ijeszté
 A' köz rivadalom, szólt hát elnyomva keservét:
 „Tiszteletes nekem, ó császár, kívánatod, és a'
 Nép' akaratjának méltó helyt adni: de még is (férj,
 Mint atya, vagy mi szavat mondék én? magtalan agg
 Végbucsu nélkül, 's hogy szótlán megváljak egyetlen
 Lányomtól, vad szív legyen az, melly tudja kívánni.
 Míg lebeg a' borus ég fejeinken, váltani végső
 Szót vele lelkem ohajt, 's ha különben mentni Bizanczot
 Nem lehet, áldozatúl essék hát érte leányom."
 Így Theophán, 's elment gondoktól nyomva. Lehunyt a'
 Lángsugaras napfény, 's nyugodalmat nem hagyta néki
 'S már a' félföldet leplezte homállyal az éjszak,
 Őt a' gondolatok most is virrasztni parancslák
 Magzata sorsa miatt. Bödölénnyel közli tanácsát

Végre, 's az ifju magyar szökevényhez mond: „Bödö-
 Vissza miért hoztad nekem bánatra leányom', (lény, oh
 Hogy kétszer fosszon-meg tőle utálta szívemnek,
 A' vad lelkü Botond? vagy szert jer benne találni,
 Mint szabadulhasson, mert hajnal' keltekor ő már
 Nem lesz enyém többé, 's járúl magyaroknak adóban."
 Érte magában erőt Bödölény és monda reménylve:
 „Hogyha halandónak hiszed a' vad lelkü Botondot,
 És ha hiszed, hogy nincsen erő, melly másik erőtől
 El ne nyomathassék, miokért agg annyira lelked?
 Vini Botonddal kell 's erejét koczkázni veszélyre.
 Nyerjen egyen diadalt, vagy kettőn, hármon is ámbár,
 Vagy még többeken is, mert gögből szállani kész ő
 Párviadalra, de majd végtére lelankad az ádáz,
 'S én megyek, esküszöm íme neked, vele küzdeni első."
 Hévvvel szólt Bödölény, mellyet gerjeszte szerelme
 Szép Polydora iránt, 's a' bús atya monda kevéssé
 Felvidorulva: „Nemes magyar, én egy gyámolom, öröm,
 Hogyha egekben még nincs elvégezve leányom'
 Sorsa, tebenned van bizodalom, benned az egyben,
 Hogy rabként tőlem ne vitessék messze hazába.
 Vív hát érte, kezét veszed úgy viadalmi jutalmúl."
 Úzte az éj' sűrűjét a' hajnali szürkület immár,
 'S ment Theophán 's Bödölény Lakapénhoz, közleni véle
 A' heves elszánást. A' nép' sokasága jelen volt
 Már ekkor, 's az ajánlt viadalt tapsolva fogadta,
 A' császár, mielőtt Bödölényt a' harczra bocsátná,

A' patriciusok' rendébe avatta-be hősét.
 Innepileg bársonygallért függeszte nagy árrút
 Vállá köré, 's az aranylánczot Phemonóe' leánya
 Adta nyakába, 's Achill nevezetre cserélte nevét-föl.

Ment Bödölény, vagy Achill már, mint éhvette orosz-
 Ontani vért vágyván. Daliás szép termete vonzott (lán
 Sok figyelő szemeket, 's a' népben gyujta reményes
 Várakozást bátor pillantata. Mentek utána

A' bámész görögök, 's nézték vizsgálva vidéki
 Fegyvereit: magas ércz paizsát a' horgas aczéllal,
 'S a' lánczról függő buzogány' csörgése füleikben
 Borzadózón hangzott. Bödölény míg így megy, azonban
 Ime kevert zajhang közelít a' tengeri város'

Tág utczái felől, 's futosók örvendve kiáltják:
 Hon vagyon Alkídesz, hon van mentője Bizancznak!

'S jött a' hirlelt hős, iszonyú szál termetü férfi,
 A' körülállókat hontól felmulja, vad, ádáz,
 Országról országra bolyong birkozni vadakkal
 Bátor, millyen volt hajdankoron atlasi hősöd,
 Régi görög nemzet! Buzogány a' fegyvere 's hordoz
 Vállon oroszlánbört. Magyarok' holt testein által
 Törve jutott ő most a' fényes várba, 's elérvén
 A' harczolni menő Bödölényhez monda dörögve:

„Félre magyar, míg él görög, és van hőse Bizancznak,
 A' ki helyette vitát víjon. Szökevényre bolondság
 Bízni hazánknek ügyét; kicsalárdul csalta-meg önnön
 Honfiait, görögért fog-e az megküzdenni híven?

És téged, Theophán, mi fonák ész, vagy keserű szűd,
 Vagy váratlan öröm toda úgy tévesztni tanácsban,
 Hogy Polydorádat vágyván megmentni magyartól
 Díjra magyarnak adod, szökevény honhagyta magyar-
 Félre tehát Bödölény. Alkíd megy víni Botonddal.” (nak?
 Sértették Bödölény' kebelét a' becstelenítő
 'S ócsárolva vetett hangok; de felindula főkép
 Rajta, hogy a' szeretett nőért tiltotta csatától
 Alkídes, 's szólott szaporán kard-'s dárदारagadva:
 „Éktelen, és otromba vitéz, te akarsz-e csatázni
 Szép Polydoráért, csuda-rút, 's fene vad barom inkább,
 Mint ember? vagy véled-e, hogy felsírva gyerekként
 Elszalad a' magyar, és borzadván búvik előled,
 Mint kísértet elől? Több illyet láttanak ők már.”
 Szembe szökellenek a' vágytársak. Karddal előbbed
 Kezd Bödölény, 's közel éri szivét a' szörnyü görögnek
 A' fényesre kifent hegyes él, de ütötte kezéből
 Alkíd, 's messzerepült fütyölő töredéke, maroklárt
 Hagyván csak Bödölény' markában; gyorsan elugrott
 A' magyar érte, 's előfogván dárdája' hatalmát
 Visszarohan, 's az oroszlánbört átfurja hegyével
 Alkídes bal vállá felett; buzogánya' sulyával
 Ez közepette nyelét úgy ketté törte, hogy egy rész
 A' kaczagányba akadt 's Bödölény csak csonka dorongot
 Tart vala; nyúl ő is csörgő buzgánya nyeléhez
 Végre 's közelb állván Alkídest sérti csipőben
 Izmos ügyességgel; de utósó volt ez ütése,

Mert Alkíd' hármas görcsű buzogánya találta
 Arczban, 's földre borult paizsát fölvetve fejére
 Ótalmúl, 's a' szörnyű görög rá sujta keményen,
 'S a' fedező rézzel lelapítá csontit agyának.
 „Rajta magyar, mondván, menj már megvíni Botonddal,
 Menj, ments-meg minket 's díjúl nyersz helleni hől-
 Aztán monda kezét fölemelvén égre: „Hasonlón (gyet.”
 Vesszenek a' magyarok minden bőszáju vitézi.”
 A' hamar ingékony köznépek örülve fogadták
 A' diadalmas hőst. Theophán pedig agga buvában,
 És Polydora' szívét keserű fájdalmak epeszték,
 Mert Bödölényhez igen forróan hajla szerelme,
 'S félt, mert már ocsmány Alkídes régen esengett
 Érte, nejlül vágyván őt bírni, 's az agg atya már most
 Rettege, hogyha nyerend diadalt nagy bárdu Botondon
 A' vad szörnyeteg, ezt kell megtisztelnie vőül,
 'S kétes ohajtások zavarodtan váltva kerengtek
 Nyugtalan elméjén Polydorát féltve Botonddal.
 Mert Alkíd mene már, 's a' burgaszi nagy kapu felnyílt
 Hosszu csikorgással, 's csikorogva becsattana ismét
 Általmente után. A' tábor' messze kiterjedt
 Hősei látták őt mindnyájan, 's üsszetolongva
 Nézni siettenek a' szörnyet, 's ő szóla dörögve:
 „Hé magyarok! kik víni Bizancz' várára gyületek,
 Jőjön kedve kinek van, vélem szállani szembe,
 Ketten jőjenek ám, 's mindketten tős, igaz ösü (czom,
 És nem kores magyarok; mert korccsal már vala har-

'S a' vár' térpiaczán Bödölényt fetrengeni hagytam.
 Hogy ha ti győzendtek Polydorát 's véle adóban
 A' görögök' kincsét nyeritek; ha pediglen erőt vesz
 Rajtatok Alkídes, mentek takarodva Bizaucztól.”
 Bámult a' tábor, 's egyebet nem láta sokáig
 Senki csak Alkídest. Kezdek lassúdadon aztán
 Hozzá mérni sajátmagokat, 's önfegyvereikhez
 A' három görcsös viadalszert, 's elvesze kedvök
 A' kitűnő nagy erőt látván testében, izomján.
 Csak maga méri vitéz szemmel, 's főz ellene harcztot
 A' nagy bárdu Botond, 's így szól lelkében előbbed
 Buzgólkodva: „Hadúr, ég' és föld' istene, fényes
 Dárdavető magyarok' védője, nagy ostora rosznak!
 Hogyha mikor csörgő patakok' zöld partjain égett
 Áldozatim gyönyörű illattal szálltak egedbe;
 Hallgass-meg, szikrát adj csak jobbomba szünetlen
 Égő lángodból, hogy meg ne gyalázza nevünket
 A' görög Alkídes; legszebbik tiszta fehér mén
 Esni fog áldozatul tőlem hüs csermelyi völgyben.”
 Szóla magában, 's ím kis felhő' leple borítá
 A' hév nyári napot, de hamar kisugárta ismét,
 És fényesben, mint az előtt, sugarazta Botondot
 Visszaragyoglólag jól fent bárdjára tüzelvén,
 A' fő harczivezér e' jeltől sejte szerencsét,
 'S bízva Hadurban ment bátran, ragyogatva kezében
 Fegyvere' nagy súlyát 's arczúl Alkidnak ilyen szólt:
 „Hős ember, te magyart, 's kettőt harczolni noszoltál.

Íme magam jövök én hozzád, mint tős igaz ősi, (korcs.
 Régi, valódi magyar, magyarok' legutóbbika 's nem
 Híva Botondnak anyám, 's feleim nagy bárd Botondnak.
 Ám de, vitéz, néked, menj előbb vissza, tanácslom,
 'S más kettőt hozz-el ki veled: hogy szélnek adandó
 Lelkedet elfoghassa egyik. Sirt ásson aszandó
 Testednek másik, lész hollók' étke különben;
 Tészem adózóvá magyaroknak mert ma Bizánczot.
 A' nagy bárd vezér, miután így szóla, hatalmas
 Léptekkel sietett az ígért viadalra. Füleknék
 Éktelen érzéssel csigorogtanak össze-csapódván
 A két bajvívó' nagy fegyveri, 's húlla salakpor
 A' meleg érczokről. Sujtotta Botondra magasról
 A' szálásb Alkíd buzogányát; bárdja' fokával
 Tartóztatta Botond az ütést, melly szörnyü halálos
 Lenne legott bár melly zömök erdei barna bikának.
 Alkíd hosszú kezét 's buzogányát messze kinyújtja
 'S hátravonult derekát lehetetlen sérteni; vág hát
 Csak fegyverre Botond, ezt megtördelni, vagy ütni
 Ellene' markából próbálja, de rontni ki tudná
 A' görcsös buzogányt? Alkídot elejteni csellel
 Vélte tehát jónak, 's nem lón leleménye hiúvá.
 Tudnillik, valamintha nehéz lélekezete fogyna,
 Hátrálók' módjára vonult, de szünetlenül arcczal
 Vívó társának, 's fedezőül bárdja' fokával
 Fogta-fel Alkídnak sujtasit, miglen ez egybe-
 Szedvén minden erőt a' földig akarta leverni

A' felemelt bárdot: de midőn rácsattara görcsös
 Fegyvere, hagyta Botond sebesen süllyedni alatta
 Somfogatú bárdját, 's az erőtől messze kihajlott
 Bajnok utána nehéz testével düle rohanvást,
 'S a' viadalhelynek homokát feltúrta előre
 Siklott karjaival. Bárdját hamar éllel emelvén
 Láta Botond hozzá, 's nyakszirten szelte fejét el.
 A' kinban hörögő derekát fel messze vetette,
 'S a' véres homokon járt melle pihegve sokáig.

N E G Y E D I K É N E K.

Mint mikoron valamelly felváron barna sötétes
 Fergeteg ül, 's a' menny' haragos tüze sújt-le falához;
 Elszállonganak a' tornyoknak gyáva galambjai:
 Vagy ha sötét erdők' sűrűjében dárdavetéssel
 Ejt agyaras kant a' vadüző'; sítárra szaladnak
 Félénk vadjai a' völgyeknek messze szugokba:
 Alkíd' hunyta után olly megrémülve oszt-el
 A' falak' ormairól a' párviadalra kitódult
 Városi nép 's állott pusztán és őrehagyottan
 A' Burgaszra nyiló kapunak bástyája kőrösleg.
 Harsog azonban kifakadt diadalmi örömtől
 A' tábor, 's Alkíd' tetemét szemlélni tolongnak.
 A' nagy bárdu Botond pedig őt' megfosztva oroszán
 Bőretől, 's buzogányától diadalmi jelekkel
 Ékeskedve nyomos léptekkel méne feléje
 A' magas érczkapunak. Követék nagy tábori zajjal
 A' hősök, vágyván a' fényes várba rohanni.
 Ám mázsás reteszek tartották záron előttök
 A' kaput, és nem volt görögör feltárni közelben.

Már kezdettenek a' daliák gerjedni haragra
 Ismét, 's néki türött karral vontatni menének
 Döntögető kosokat; hogy emelvén nagy foku bárdját
 Rá dördíte Botond az erős érczlapra, csikorgva
 Megrendült az egész zárjától sarkig inogván.
 Sújta megint hozzá, 's lágyulva behorpada mélyen
 A' fok alatt 's körülött; 's hogy sújtott harmadik ízben,
 Elpattanva kidült az erős kapu' lapja közepett
 'S rés lön rajta, minőn hét évü fi bé 's kisimulhat.
 Mint mikor a' gátban szakadást fúr keskenyet elsőbb
 A' dagadó folyamár; ottan torlódva gyülongnek
 A' habok' össze reá, tágul a' hézag odábbad,
 'S a' szoruló hig elem sebttest zúdulva tör által
 Rajta, mi feltartná, nem lévén semmi erőszak:
 A' kiütött kapurés szint' akkép tágula szertébb
 A' buzogányok alatt, mellyekkel izennen ütötték
 Azt az erős daliák, 's elváln szárnyai tártak
 A' rohanóknak utat be az ékes váru Bizanczba.

Néma 's üres már az; mindünnen tárva hagyottan
 Állanak a' pompás utczák' palotái, nem ötlik
 Arczúl sem fegyverviselő, sem esengni kegyelmért
 Nem jönnek gyámoltalanok; tengerre sietvén
 Gályák' 's görbe hajók' öblébe vonulva keresték
 Ők menedékhelyöket. De Botond, hogy járata tábort
 Szófia' nagy piaczáig, Oport Lakapénhoz ereszté
 És Alkíd' fegyverkezetét, diadalmi tanúul,
 A' takaró vadbört, 's buzogányt hordatta utána.

Jóni Oport látván Lakapén a' gályapadokra
 Alla-ki ő 's a' bársonyosok, 's hírnökje Botondnak
 A' kikötő partról be az ősz tengerre kiálta:
 „Császár, 's ti hajlékahagyott valamennyi göröghad!
 Láttátok tinnenmagatok nagy bárdu vezérünk'
 Harczát, 's Alkídest millykép ejtette homokba,
 Im az oroszlánbőr, 's buzogány győzelme' tanúja.
 A' magyarok' turulos zászlói kitűzve lobognak
 Tornyaitokról már, 's táborhely vári piacztok.
 Hát, nosza, hozzátok hódolva Botondnak elébe
 Szép Polydorát, és jegyajándoki kincset adóstúl
 'S udvari hölgyeiül a' kétszer hat szüzet adván.
 Béke, bocsánat, 's kegy, ha siettek hajlani, néktek;
 Bosszu, harag, romlás a' meghódolni makacsra.”
 Szóla Opor büszkén, 's szomorú csend hallgata mélyen
 A' gályák' padain, 's hullámlebegette hajókon.
 A' fogadott szóban még is bizakodva kiszálltak
 Mint hódolni menők, Lakapén 's a' bársonyos őszek.
 Bús zokogásokkal követé a' görbe hajokról
 Mentöket a' szomorú népraj; majd félre tekintvén
 A' tengerre veté szemeit, 's a' bárkafödélre,
 Mellyre kiállva körül nézett Polydora, 's utószor
 Karjain atyjának görögöktől vesz vala búcsút.
 Lankadozón hajtotta fejét nemzője' szüvéhez,
 Holló fürtei hab-mellére lefolyva lebegtek
 A' havazó recze fátyol alatt, 's a' néphez emelvén
 Gyöngéded kezeit rebegő szép ajkakon: „Isten

Légyen, nyögdele, mind veletek, jo lelkü görögnép,
 Drága szülő földem, 's te atyám, légy boldog örökre!”
 Szólani szünt többé 's miután elnéze körösleg
 Atyja' vezérkarján csüggvén a' partra kiszálla.
 Könybeborult arcczal nézék a' gályapadokról
 A' bucsuvett hölgyet honföldii, néztek utána,
 Föl-fölemelkedvén, míg el nem fogta szemöktől
 Őt a' távolság, 's a' tengeri védfalak' orma.
 Ekkor az ifjak ilyen szólanak szégyenes ajkon
 Fájdalmas szüből: „Haj! az ég mért alkota nálunk
 Szűz-remeket, vagy erőt valljon mert tilta karunktól
 'S nincsen elég kebelünk őtet megvédni magunknak?”
 Mint járatlan utak' vadonán éjnyomta zarándok,
 A' nyájas holdat látván közelíteni nyugothoz,
 Búnak ered, 's lehunyó sugarit kíséri szemével,
 Míg a' kellemfény nem tünt-el mélyen előle;
 Ekkor epedve leül, 's néz a' komor éjbe sötétén:
 A' görög ifjúkar úgy függött Polydóra' haladtán,
 'S a' mikoron túl a' falak' ormain elvesze tőlök,
 Búsan mentenek a' gályák' öblébe vonulni.
 Ám a' csillagkar' kellemteli asszonya fényét
 A' másik félföld' kerekén emelinteni kezdvén
 Felkel az ösvényén megakadt ottanbeli vándor,
 'S a' bájos fénynek mégy vidám kedvvel elébe.
 Úgy örvende Botond Polydorát jóni tekintvén:
 Haj! be különb ő most ama' zordon képü vitéztől
 A' ki vivott Alkíddal imént 's beütötte vasával

A' kapu' ércszárnyát. Nincs most markában ijesztő
Bárdja, nyomán viszi azt fegyvernöke 's görbed alatta;
Nyílt sisak őrzyi fejét, csak kard ragyog oldala mellül
'S nyájas kedvre derült homlokkal hős erejének
Töltében még is járúl üdvözleni hölgyét.

Őt hogy szemlélek közelebb a' bársonyos őszek,
Szóltanak egymáshoz bámulva, 's kegyelmi reménnyel:
„Vaj, kit imént látánk, ez-e a' nagy bárdú Botond? vad
Volt 's irtózatos ő, kegyes arcza tekintete ennek.
Vagy természet az a' diadalmas büszke örömben,
Hogy céljára ha jut, hősét bájolja szelíddé?
Illyenek, óh illyek lehetének, régi görögnép,
Bajnokaid, harczban rettentők, 's illyek egyébkor.
Most viadalra levénk gyávák, 's tön béke puhákká.”
'S léptek alázattal mélyen hódolni Botondnak.
Ő pedig inte nekik felkelni 's emelte tulajdon
Karjaival Lakapént, fényes fejedelmi személyét
Tisztelvén 's Meriost sietett lábára segíni,
Mert nagyon agg vala már 's elgyöngült térdi remegtek.
'S a' fő harczyi vezér Teophán, hogy párula hozzá,
Vön szüvet a' kegyes arczu vitézt szemlélve 's így szólt:
„Harczyi vezér, 's mivel úgy tetszék az egekben, egyetlen
Lányom' férje, dicső vőm, áll Polydóra előtted.
Nagy magyarországban légy szószólója görögnek
Érte, 's szerelméért, 's engedd nyugodni Bizanczot.”
A' diadalmi vezér pedig így szólt nyájas ajakkal:
„Agg hős, kedves ipam, lelke volt forrva leányod'

Szépségéhez, azért tagadásán gerjede bennem
Ellenetek haragom, mellyet felváltá barátság
Mert az enyém már ő.” 'S így szólván hévvel ölelte
Ősz Theophánt, 's jobbját nyujtá Polydóra' kezének.
Kegy vala és szerelem nyájas pillantata 's monda:
„Szép menytilts könyüket szemeidtől'sbánatot oszlass,
Nem dobog e' mellben vad szű, viszonérzetű keble
Horda szülöm engem 's szerelemmel ringata karján;
Tündér honba jövesz te velem, kies ifju hazába,
Édes öröm 's nyugalom vár ott férjednek ölében
'S a' keserű bánat távol fog szállani tőled.”
Mint a' gyöngé virág, ha az est'harmatja betölté
Illatadó kelyhét, lehajúl nedvgyöngye' sulyától:
Ám ha kel a' hajnal, lassúdadon enyhül azonnal,
Felnyilik ékesben, 's bájillatot áldoz az égnek,
Mert lenyomó gyöngyét a' menny' fénylángja feloldá:
Úgy oszlott a' könyboru el Polydóra' szeméről,
A' kegyes arczu magyar hadfőt hogy nyájas igékkal
Szólani hallá, és jobbját illette szelíden.
A' komor aldaliák' öldöklő képe kifejlett
'S a' deli nőn függvén szemeiknek néma figyelme
Tágula markaikban vad fegyverök, és feledőleg
A' viadalban vett sebeket, 's takarítani ragadmányt,
Álltanak örvendvén a' kellemes asszonyalaknak.
És mikoron lebegő léptekkel mozdula helyből
'S indula véle Botond, 's kik adattak néki, az ékes
Udvari társhölgyek, nagy örömharsogva követték

A' kedves nyomokat, 's tódultak utána tömötten.
 Tíz terhelt öszvér jegyajándoki kinccsel azonban
 'S más tiz adóaranyat viselők ballagtak utánok.
 Már a' réses nagy kapu' boltján általeredtek,
 'S a' fő harczy vezér' hadiszínét látta ragyogni
 Szép Polydora, midőn a' kedves Szende pihegve
 Gyermeki lejtéssel sietett a' jöttek elébe.
 Kis lant ingadozott balján, fris völgyi virágból
 Fűzött illatozó koszorú zöldelle kezében,
 'S monda vidám kedvvel lejtven a' hölgynek előtte:
 „Nénike, üdvözlégy, üdvözlégy szép görögasszony,
 Ah szólj, merre valál? mi sokáig vártalak én már,
 Sirtam is éretted, teli sirtam többszeres ízben
 Szemtakaró kezeim' mert én szép néni, szeretlek,
 Látdsza, füzért is adok, 's koszorút hüs völgyi virágból,
 Messze, sokat jártam, tövisek szurdaltak is értök.
 Vedd-el nénike, vagy jőj a' sátorba leülni
 Ott fürtidbe tűzöm, 's kebeledbe leültetem őket.”
 Kegymosolyogva vevé a' nyájas gyermekajánlást
 A' hölgy és kihevült arcát simogatta kezével
 'S helyzé fürteit, a' széltől bontottakat, össze.
 A' fürgencz fiu szóla tovább oda lejtve Botondhoz:
 „Nem de apám, szép fényes uram, ha elérjük ezentúl
 Szép magyarországot, leszek én apródja lakodban
 A' görögasszonynak; majd akkor, nemde, nyerítő
 Kis paripát is adatsz, kardot már adnod ugy is kell;
 Mert megigéred, hogy mihelyest nagyságra felérem

Bárdod' markolatát, kötsz akkor kardot övemhez.
 Mérköztem vele már minap, és fél újjnyi különbség
 Volt már csak köztünk.” Igy szólván Szendenyulonga
 Jó ura' képéhez, hogy megczirogassa hizelgvén,
 'S a' fő harczy vezér vállát illetve kezével
 A' fiunak szólott. „Szendém, szép drága cselédem,
 Lészen kis paripád, melly fog hordozni nyerítve (ban
 'Skardod aranyhüvelyes; de hogy apród légy te lakom-
 A' görögasszonynál, az függ ő tőle, ha választ.”
 Ekkoron ismét a' szép nőhöz símula, jobbal
 Fogta kezét, 's ballal félig lefödözte reczézett
 Arczfödélét, 's kéré felnézve szemébe esennen:
 „A' zöldes koszorúra, 's azon szép völgyi virágra,
 Mellyet adok, kérlek jó nénike, szép görögasszony,
 Végy apródodnak; leszek én gyors hű szívü szolgád.
 Hajnal előtt kelek én mindég, 's ébreszteni menvén
 Udvari nőidet, óh, mondandom, keljetek immár
 Hogyha hiv asszonyotok, meglégyen izébe parancsa.
 Termed' előküszöbén fogok aztán őrhelyet állni,
 A' mikoron hon lesz, ha pedig széleszteni elmét
 Estveli alkonyaton kimenendsz, kísérni nyomodban
 'S menni fogok véled járván kedvedre, vezetlek,
 A' hol legkiesebb várunknak völgyi ligetje,
 A' csermelyhez alá szállunk, hol púha gyepágyak
 Zöldellnek magas illatozó hárssornak alatta,
 Fürkészek neked ott fészekbeli ifju madárkát,
 'S tűzögetek fürtidbe füzért a' völgyi virágból.

Akkor majd cziterám vígan fog zengeni, dallok
Édes örömhangan, 's regelek tündéri regéket."
Igy ejté kérelmi szavát kis Szende 's enyelgvén
Szép Polydorának honvágyát lassan enyészté,
Míg azalatt a' sarczaranyon vígan osztakozának
A' daliák, 's hadibútraikat felszedve nyomultak
Több csapatokban odább Haemus' magas ormai ellen
Ifju honokba, holott deli hölgyek vágytanak értök
'S a' jutalom-vett hős többé rettenteni megszűnt
A' görögöt, de maradt emlékbén örökre Bizanczotti
A' nagy bárdu Botond 's a' burgaszi érczkapu' rése.

C z u c z o r.

A' K Ö N Y.

Csendes ifju járdal andalogva,
Andalogva szent berek' homályán.
Száll föléje nyögdelő szelecske,
'S bíbor ajkán végig elsuhanván,
Tiszta csöppet harmatoz-le hűsen.

Honnan, honnan, nyögdelő szelecske?
Nem derül most hajnal rózsaszínben,
Esti fény sem bíboroz tetőket;
Lángfolyamban úszik a' nap ott fenn,
De hevétől rekken a' meleg táj,
'S szárnyad, íme, tiszta csöpp' ezüstjét
Harmatozva lebben-el körülém.

És felelt a' nyögdelő szelecske:
„Mentem én keresni dél' hevében
Rózsabokrot balzam-ernyejével,
És alatta leltem gyöngé lyánykát,
Gyöngé lyánykát ülve könnyel áztan;
Szánakozva röpdezék föléje,
'S megfürödtem könnye' tengerében.”

Szóla 's ment a' nyögdelő szelecske.
 És az ifju' szíve kezd dobogni
 'S bíbor ajkán a' csöpp égni kezdett,
 Égni kezdett bár leszálla hűsen.

Kölcsey.

A' HALDOKLÓ.

Kedves lányka, ha sírhelyemet meglátni jövedesz,
 Szóke hajadból egy fürt legyen áldozatod;
 Holttól egy fürtöt nem fogsz kímélni; mig éltem,
 Hú szived és ajakid' csókjai voltak enyém.

Csaba

A' fogoly herczeg.

Azon panaszok, mellyeket Csehországnak catholikai felekezeten álló rendei utraquisticus vallású királyok, Podiebrad György, ellen támasztottak, sokkal kedvezőbb alkalmúl szolgáltak második Pál pápának a' maga népek, uralkodók 's országok feletti felsősége' bebizonyítására, hogyszem azokat kezeiből használat nélkül bocsátánáki. Egy ideig elégnek tartá a' királyt fenytéssel inteni: de később, midőn az Rokyczan prágai érsek' ösztönzéseire a' bázeli szerződések' betüi értelméhez, melly szerint a' kehellyel-élés a' cseheknek megengedettett, erősen ragaszkodnék; reá az anyaszentegyház' átkát egész formában kimondá, annak végrehajtását a' német császárra bízván. A' császár azonban nem mutata kedvet a' pápa' szándékai' teljesítésére, hanem a' helyett inkább mérsékletet és engedélyt tanácsla; ez okért második Pál, Mátyás magyar királyhoz fordult, kinél nyert is meghallgattatást. A' csata

apró viszonos megrohanásokkal kezdődött, de később, midőn a' két tábor közelebb nyomult egymáshoz, komolyabb színt ölte magára. A' cseh-seregeknek Podiebrad két fia, Henrik és Viktorin, voltak vezéri. Mindketten ifju, tüzes bajnokok; égtek a' kívánságtól fejedelmi sógorokkal mérkőzhetni. A' szerencse nem volt egészen mostoha hozzájuk, elannyira, hogy miattok Mátyás korántsem haladhatott olly sebesen előre, miként reménylette. A' pápa' és császár' izgatására végtére több ellenségek is támadtak Podiebrád ellen 's kényszeríték őt hadi erejét megosztani. Ő maga az ország' belsejében minden pillantatban kilobbanni készülgető lázadást fékezgette; Henrik Silesiát, Viktorin Morvát ótalmazák. Ez utóbbik ellen a' magyar király személyesen vezérlé táborát. A' mit fortély, ügyesség 's elme feltalálhat, mind azt, mielőtt az ügy nyilvános ütközetre kelne, a' két tábor egymás ellen használni el nem mulasztá. Fortély és ellenfortély sokáig állott a' két vezér között súlyegyenben: de a' szerencse végtére Mátyásnak kedvezett 's a' magyar tábor Viktorin herceget Wesseli nevű helynél bekeríté, 's bár mi makacsúl harczolná is

védő csatáit, arra kényszerítette, hogy magát megadja (1469).

Tisztelettel 's születéséhez illőleg bánt a' király fejedelmi foglyával. Általadá Madács László' gondviselésébe azon meghagyással, hogy őt a' közel fekvő csejthei várba kísérje, hol, míg további parancsok nem adatnak iránta, mint hadi fogoly, illő becsülettel tartassék.

Csejthe azon időben a' király' táborában lévő Ország Mihály nádor' tulajdona volt, kit a' fejedelem mindenkor bizonyított hűsegiért tisztséggel és jószágokkal bőkezűleg ajándékozott volt meg.

A' csehháború nem mindenkinek volt tetszésére az ország' nagyai között, mert nem tárgyazá a' nemzet hasznát 's ezen felül, minthogy igen sok költségekbe került, mellyeknek beszerzésére a' király gyakran nem a' legkímélőbb eszközök-höz nyúlt, sok nemű nyugtalanságnak is lőn okává, mellyek később nyilvános lázadásba törtek ki. Ez iránt különféle hírek jöttek a' király' fülébe 's olly emberek' nevei említették, kikben úgy hívé, tükéletes oka van bízhatni. Mind ezek azt látszának javalni, hogy nevezetes foglya' őri-

zetére, kit a' táborban tartania nem lehetett, a' legnagyobb gondot szükség fordítani. Ezeken kívül még egyéb is vala, mi a' Csejthevárban leendő őriztetés iránt a' királyt eltökélé, az, tudniilik, hogy az az ország' határától 's a' csatától nem messze fekütt volt; ő pedig azt reménylé, hogy az öreg Podiebrádot, fiának 's benne egyszersmind legjobb vezérének elvesztése 's az általa vezetett seregek' semmivé létele békekötésre fogják birni, melly alkalomra a' herczeg' közelléte minden esetre kívánatos lehetend.

Madács pontosan elvégzé bizományát. Miután Viktorint a' király' illető parancsai, valamint a' nádoréi mellett is a' várnagy' feleletére bízta volna, őrcsapatjával a' táborhoz visszatért. A' herczegnek egy csinos, alkalmas tágasságu terem mutattatott-ki szállásúl. Ablakai nyugot felé nyíltak egy borzasztó mélység felett, mellyet függőleg meredek 's minden szárnyatlan állattól megjárhatlan sziklák képzettek. A' várnagy félénk tisztelettel tudakozá kívánatit; szabadságot engede a' várnak minden részeiben szerte járnia egész nap' alkonyodásig, mert — úgy mond a' parancsolat — mihelyt az est' végsugárai lehanyat-

lanak, a' fogolynak szobájában kell elzárva lennie egész addig, míg a' korány' fénye ismét nem virad. Némán és magába süllyedve hallá Viktorin e' beszédet; rövid köszönettel utasítá-el az öreget 's ismét sötét képzelgéseibe merült. Több napokig folyton szobájában maradt, senkit maga elébe nem bocsáta, szemeit merőn függeszté egy helyre, mintha pillantataival keresztül akarná fúrni egész odáiglan, hol az arany szabadságot magára várakozva lelhetné.

A' ritka vendégnek e' különös viselete a' vár' lakóinak felette ingerlé ujságvágyaikat. A' királyfit, kihez hasonlót még nem láttanak, igen ohajtották volna szemlélhetni. Ez újságvágyat a' férfi nemen lévők' részéről menté a' fogoly' fejedelmi származata, rendkívüli vitézsége' és hadvezéri ügyességének híre; az asszonyi nemen lévőknél pedig igazlá az ifjú kor és szépség, melly, mint a' hír mondá, a' maga adományaival olly bőkezűleg ajándékozta-meg. E' ki nem elégített vágyak azonban senkinek sem voltak olly igen terhére mint Etelkának és Irmának. Amaz leánya, ez húga vala a' várnagynak, kit mint szülőtlen árvát magához vévén, saját leányával neveltete és gyer-

meke gyanánt nézett. Etelkát heves, túrhetetlen lélek izgatá; ő mindent lánggal fogott-fel, magát a' hatásoknak azonnal általengedé, elfojtásokra sem akarat, sem eszköz nem vala hatalmában, a' mi előtte kívánatos vala, azt minden akadályok ellenére birtokává tenni igyekezett. Irma ellenben, valamint külsejére, úgy lelke' belső alkatjára nézve is a' természettől egészen különbözőleg vala felkészítve. Ő szelíd és enyhe volt; érzései kevésbbé kitörők: de mélyek 's tartósak. Szemeiben a' királyfi mint könnyörületre méltó szerencsétlen ember jelent-meg, kinek sorsán ő könnyíteni, helyzetén szelidíteni foghatna.

Nem sokára a' mozgás' és tiszta levegő' szüksége kicsalák a' herceget magányából a' vár' szabadabb tereire, hol sebes léptekkel fel 's alá sétála, kevésbé ügyelve mi történik körülé. Azon hatás, mellyet méltóságos, deli alakja, fekete szemeinek tüzes, keresztülható pillantata, 's a' domború, nemesen büszke homlokán ülő komor felhők, kellemes járása, idegenszabású szűk öltö-zete, mindenkire, de leginkább a' két leányra teve, nem leheté semmi más, mint felette kedvező. A' két lyányka meg is gyóná ezt egymásnak

titkolódás nélkül, minthogy csupán szánakozás volt az, mi előttök a' herceget olly érdekessé tevé 's azon ohajtást ébresztette, bár állapotján könnyíteni lehetne.

A' magány' unalmai, az idegen arczokhoz szokás, mellyeket sétálásai közben mindég láta, a' várnagy' tisztelettel teljes 's részvevő figyelme arra indíták végre a' foglyot, hogy elvonatkozásaival lassanként felhagyván Szénás Lászlóhoz — ez volt neve a' várkapitánynak — és háznépéhez közelíteni kezdene. Mind inkább megnyeré hajlandóságát ezen társalkodás, melly mindenkor bizonyított meleg részvétele által egykét pillantatra megnyehíté a' jelenlét' kínjait, valamint szinte az ohajtásokban és reményekben eleven színekkel ábrázolt közel jövőendő is vigasztalást adott és erőt kölcsönze a' béketűrésre. Lassanként a' lyánykák is nagyobb bizodalommal közelítettek hozzá, a' mi annál inkább nevedett, minél jobban megismerkedének sorsa, szenvedése és reményeivel 's minél jobban elmelegíté szívöket naponként azon érdek által, mellyet beszéleteibe önteni tudott. Midőn kérelmök 's tudakozásoknak engedve táborozásairól, honja' tulajdonságiról 's

némelly tapasztalata 's keserű csalódásairól beszélt, a' két lyányka elfojtott pihegéssel hallgatá beszédeit, hogy figyelmetlenül egyetlenegy szava se röpülhessen-el. Ha pedig ősz atyja 's önnön fiúi szeretete, és gyötrelmei felől emlékezett, ha a' hit' szabadsága, szeretett hazája' függetlensége, ennek idegen elnyomóktól felszabadíthatása, mellyek belsejét epeszték, eszébe jutának; ha a' választott jegymondásnak: „Hitért 's hazáért!” mellyeknek védelmére szablyát emelt, eleven képei a' messze távolból előidézten, nyögve, vérzőleg, halottan körülborongták, 's ha lelkesült szemei' szikráját, szózata' harsányabb hangját, elkeseredés-'s bátorságtól öszveszorított öklét valamelly szó vagy intés a' jelenre emlékeztette, 's amaz búsan elaludt, emez fájdalmas hallgatásba erőtlenül lesúlyedt: ekkor a' lyánykákat névtelen fájdalom lepé-meg, melly hosszan lepergő könnyekké olvadva gyöngye keblöket titokkal teljes, végtelen keservű, de még is mondhatatlanul jóltevő szánakozással tölté-be, szánakozással, melly mindent, meg egy életet is örömmel áldozott volna, ha általa e' kedves szerencsétlen' sorsa jobbra fordulhatott, ha atyjának, népének,

magas rendeltetéseinek visszaadathatott vala. Szánakozásnak gyaníták 's nevezték a' lyánykák, mi őket olly mélyen megindítá, a' mi velük az órát, midőn a' fogolynak jönie kellett, olly aggodalommal óhajtatta, a' mi távozását mindég olly fájdalmassá tevé, a' mi őt beszédök' tárgyává 's boldogságát ohajtásaikká alkotta; szánakozásnak nevezék, 's az — szerelem volt; a' legtisztább, ártatlanabb, szellemibb szerelem. Olly érzés, mellynek nincs neve, melly magáért semmit sem óhajt és kíván, égi derülettel a' csillagok felett lebeg 's ha levonatnék alacsonyabb körökbe, utálattá változnék 's elhalna. Igen tompa, és silányelműnek kell vala Viktorínnak lennie, hogy azon hatást, mellyet a' két leányra tőn, észre ne vegye, vagy azon szivességeket hidegen eltolja magától, mellyeket ezen ártatlan hozzá-hajlás eszközle. Ő mindkettőhöz egyiránt érzette magát vonatva, mert ha Etelka' élénk alakja, elmeszikkázó derült szeszélye, Irma' szerény hallgatásánál győzelmesb volt is: de ennek elégséges vala egy pillantata a' szép kék szemekből, mellyekben egy mélyen elfogódott lélek tükröződött, arra, hogy Etelka' diadalmát kétségbe hozza. Sőt azon

borongó színekkel, mellyekben a' herczeg előtt minden tárgyak megjelentek, Irma' szelíd és komoly viselete inkább egybehangzó volt, mint Etelka' vidám tréfái. A' herczeg azonban meg-gondolván azon nagy távolságot, melly tőle e' két kedves lényt örökre elszakasztva tartá, és nemesebb szívű lévén, minthogy olly játékot üz-hessen, melly belcsend-háborítás kín 's fájdalommal fogott vala végződhetni, szorgalmasan elkerüle minden szót, melly többet jelenthetett, mint az iránta mutatott szivességek' háláját. Így támada köztök egy hallgatva küzeledő viszony, mellynek mind a' két fél gondtalanúl engedé magát által, mert semmi balkövetkezete nem lehetett, a' minthogy valóban nem is volt.

Napok és hetek multanak hónapokká nevedve. A' magyar tábor' szerencséséről mindég jobb hírek szárnyaltak, mellyek miatt Viktorín naponként mogorvább és komorabb leve; viruló deli alakja észrevehetőleg fogyott 's mindenkinek szembetünő vala mint emészté-el a' bú a' nemes szenvedő' egészségét. Egy estve, midőn ismét, mint több ízben történt, érzékenyülten válnának-meg egymástól, a' két barátné sokáig beszéle

a' holdragyogta csendes éjszakán azok felől, mi-
ket a' fogoly' szájából halla. „Ah, felsohajta Etelka, 's nem látod e mint szárad-ki életforrása, 's az a' szörnyű gyöttelelem, melly keblét dúlja, mint fogja végtére megölni? 'S bizonyosan itt köztünk megölni, hogy mi legyünk eltemetői. Nem, ez iszonyú volna, ezt én nem fognám túl élni!” — „Valóban iszonyú, mond Irma, egy bajnokot, ki honáért olly sokat teve, ki a' szent ügyért még olly sokat tehetett vala, méltatlan zárok közt 's lassú kínban elepedni látni, a' nélkül hogy néki segédkezeket lehetne nyújtani.” — „Ah segélhetnék csak rajta, mond hevesen Etelka, mindent kockára tennék érte.” Irma sötét gondolatokba merülten üle néhány perczig 's ekkor, mint-ha álomból ébredne, szavát lelkesedve emelé-fül: „Ha ez komoly, eltökélt és semmi által el nem mozdítható szándékod 's ha, mint mondád, eléggé erősnek érzed magad mindent kockára tenni; úgy hatalmadban áll segíteni. Ime, én kezemet adom, mindenben segéd társadúl lenni 's téged el nem hagyni, bár mi következés érjen is bennünket; 's ha így szorosán egyesítjük magunkat, ki fogjuk eszközölhetni a' herczeg' szabadulását.” Minden

vonakodás nélkül megegyezett Etelka; a' frígy a' két leány között megkötetett, 's Irma, a' szelíd, csendes lelkű, de hol szükség kívánta, cselekedni férfiúi merészlettel tudó Irma, azonnal a' szándék' eszközéséhez nyult.

A' maga 's Etelka' drágaságaival, — mellyek aranylánczok, gyűrűk, drága kövekkel kirakott hajtúk 's több illyekből állottak 's egy ígért nagy jutalomnak méltó zálogául szolgálhattak — Irma egy szolgát részökre hódíta, ki a' herczeg' elszöktetésében segédül legyen. A' szándék' terve igen egyszerű vala. A' herczeg egy kötélajtorján fogott kiszökni, a' szolga a' hegy' tövében nyergelt paripával reá várakozni 's mint kalaúz és tolmács őt Silesiába kísérni, hol Henrik herczeg, Mátyás' nagy hatalmának ellenére is, még mindég fenntartotta magát.

Minekutána minden el vala intézve, a' két leány közlé a' herczeggel szándékát 's kérték, hogy teljesítését ne halasztaná. A' legfőbb indulat' könyei futották-el a' gyönyörű szemeket 's nagyobb szónoki erővel beszéltek, mint a' legválogatottabb szavak foghattak volna: de Viktorín az ajánlatot hasznára fordítani erős eltökéltséggel megtagadá.

Lehetetlen, mond ő, hogy a' tett' részesei világosságra ne jöjenek; sejteni sem lehet mi messze fognának menni a' felháborodott és szenvedélyei' első hevében olly keményen büntetni szokott királynak gyanúja; lehetetlen néki jótevőit, barátneit olly nagy veszélynek kitennie. Nemes verseny támadá a' merész áldozattétel és megtagadás felett, 's a' sziveket mindkét részről magas lelkesületbe hozta, a' nélkül még is, hogy Viktorín' erős tökéletét megrendíthette volna. A' lyánykák mélyen elszomorodtak. Etelka némellykor nyilvános szemrehányást is teve a' herczegnek; Irma hallgatás és hideg tartalék által jelenté kedvetlenségét.

Kellemetlen hírek kezdettek azonközben szárnyalni Viktorínra nézve. A' két király között megkezdett békealkuvások félbeszakadtak. Mátyás a' miattok történt fegyvernyugalom alatt nem csak nevezetesen szaporítá hadi erejét, hanem azon felül több, eddig Györgyhöz hív, cseh és morvaországi nagyokat maga részére édesgete. György vízkórságban sínlődött; orvosai lemondottak a' felgyógyulhatás' reményeiről. Halála' előérzetében szünet nélkül annak ohajtásával tépelődött, hogy

gyermekait még egyszer láthassa. E' miatt ajánlások tétettek a' magyar királynak Viktorín' elbocsáttatása iránt, de az olly kemény feltételeket szabott, mellyeket Csehország' fejedelme nem láta elfogadhatóknak, bármi nehezen esett is szeretett gyermekétől bucsútlan megválnia. Podiebrád Henrik a' csatamezőn bajnokilag állott ellen, de mindenhol, mint kívántatott volna, egyszerre jelen nem lehetett. Valamennyi csehvezérek között ő volt egyedül, ki a' harczokat néminemű következással tudta vinni, a' többieknek a' szerencse csaknem folyton hátat fordíta. Köz leve az ohajtozás Viktorín' jelenléte után. Az ő neve zengett mindszerte. Reá várakozott nép' s hadsereg egyképen, mint megváltójára; mert ha a' két testvér egyesülhetni fogott vala, minden jól volt menendő.

E' sebesen egymásra keletkező hírek kínosan hatották-meg a' fogoly herczeget; rongált lelke, telve a' legfeketébb képzeletekkel, minden vigasztalás elől elzárkozáék. Illy időben lépett egy reggelen — a' mi még soha sem történt — a' herczeg' szobájába Irma. Rózsapirosság futá-el vakító fejérségű arczait. „Engedjen-meg, herczegséged, mond bátortalan hangon, hogy illy szerénytelenül

háborgatom. E' pillantatban érkezék bátyámhoz egy gyorskövet azon paranccsal, hogy herczegséged Budára küldessék, mert hosszabbi fogsága most már el van végezve. Ah, ott talán ama' rémítő Csonkatoronyba fog záratni, melly annyinak leve már sírjává. Tökélje-el azért magát a' szökésre — még van idő. Ha bátyámtól háromnapi halasztást kívánand, minden elkészíttethetik. De tökélje-el magát hamar, mert a' szempillantatok drágák.” — „Irma, mennyei lányka!” mond a' herczeg elragadtatva e' meglepetéstől „te.....” Ezen pillantatban sarkantyú csörrenés és a' várnagy' férfias nehéz léptei hallattak 's a' kedves leányalak mint álom eltűnt.

Ebéd felett komoran emlegeté Szénás, hogy a' királyi parancsot a' herczeggel közlé, ki csudálatosan felhevült indulattal három napi halasztást kívánt, 's hogy már akkor is, midőn hozzá belépett, olly szokatlanul fel vala indulva, a' hogyan e' mogorva embert még nem látta; hogy kívánságának kedvetlenül engede ugyan, de mivel a' parancsolatban elhatározottan semmi sincs mondva, e' rövid halasztásnak, reményli, nem lehet következáse.

E' beszédből a' lyánykák kitudták a' dolog' hogyanlétét. A' meghitt szolga újabb ajándékok, 's a' dolog' sikerülhetése' esetére ígéretek által haladék nélküli tette ösztönöztetett. A' lyánykák szép reményekkel kecsegteték magokat, ámbár nem fojthatták-el azt is, milly fájdalmas érzés e' szeretett baráttól elválniok. Irmát kivált e' gondolat kínosan lepte-meg; mert a' reggeli együttlét' rövid pillantata életre hozá benne azt, a' mi eddig szíve' mélyébe rejtezve ismeretlenül szendergett, 's a' lyánykát a' remény' titokkal teljes bájai 's a' lehetetlenség' öldöklő fájdalmai közé helyezte. De ő felülemelkedve magán, az aggódni kezdő Etelkát 's ön érzelmeit is színlett bátorságával megcsalá 's egyedül javát czélozva a' titkon szeretettnek, letudá győzni még azon kétes vonakodást is, melly Viktorín' leventei lelkében a' szándékba vett megszökés ellen feltámadá, melly őt ugyan haldokló atyja' karjai közé 's az utána ohajtozó nép' vezérletére fogja segíteni: de egyszersmind két nemes, hozzá a' leggyöngédebb szeretettel hajló 's — a' mit kivált ha Irmára emlékezett, nem tagadhata-el — saját szívének is kedves lényt veszélynek teend-ki.

Elkövetkezett végre a' rémlettel teljes éjszaka. A' bucsúzás csaknem egészen néma volt a' jelenlévők miatt, 's ezen kevés, csak a' lyánykák'nak érthető szavakból álla: „Talán örökre!” De annál mélyebben érdeklött szívvel ünnepeletett az, minél inkább el kelle fojtani az érzés' könnyeit. A' lyánykák magányos szobájokban tervek' szerencsés sikerülteért térdre hullva esdeklettek-fel forró imádkozásban az éghez.

Egyszerre egy rémítő dörönbölés hatotta-meg füleiket. Lépések, szózatok és fegyvercsattogások hangzottak a' folyosókon és szobákban; az egész vár lázadásban volt. Fáklyák világoltak mindenfelől; özszezavarodott kiáltozások nagyobbíták a' rémületet ez ismeretlen történeten, melly a' várat fenyegetni látszott. „A' herczeg megszökött!” harsogá egy erős férfi-hang, válaszva az aggodalmasan tudakozó lyánykák'nak, „egyéb baj nincs; de azonnal kézre kerül, mert még messze nem mehetett. Azért semmit se aggodjatok rajta!”

De e' szavak még inkább nevelték a' lyánykák' rettegését, kik most már még a' herczeg' életéért is remegvén, közel voltak a' kétségbe

eséshez. Még a' hajnal alig szürkült, midőn Szénás egy csapat lovaggal visszatért azon hirt hozva, hogy a' herczeget beérték 's makacs ellenállása után meggyőzvé, jó számú őrkisérettel Budára küldötték.

Két évi fogság után szabadult-ki. Soha sem látták őt többé barátnei 's a' mély jelentésű búcsuszavak: „talán örökre” fájdalmas teljesülést értek; de emlékezete soha sem enyészett-el szívökből. —

B. Mednyánszky Alajos.

S A L A M O N.

„Átok reád, magyarok' hazája,
 Átok rád, te pártos büszke nép!
 Ingadozzon fejed' koronája
 'S mint az árnyék, légyen olly setét.
 Mint kemény kard, olly kemény sziveddel
 Meg ne békélj soha önfelleddel.

És te isten, a' ki fölkenettél,
 Hogy viselném földön képedet,
 Elfelejts, ha meg nem védelmeztél;
 Nem kívánom több kegyelmedet.
 Salamonnak nincs hol maradása,
 Földön nyugta, égre vágyodása.”

A' lesujtott angyalként, imígyen
 Átkozódik a' futó király,
 Tört sisakja, pajzsát elvetette,
 'S kardja csorba csonka vashól áll;
 Vért piroslik hősi arczatja,
 Honfivért a' kardnak markolatja.

Teste dúlt; de lelke még dulottabb.
 Tátog a' seb véres oldalán,
 De nagyobb az 's jobban ég szívében,
 Mellyet érez vesztett koronán:
 Futva fut; de bármi gyors futása,
 Véle száguld keble' óriása.

'S már folyók és rónaság' vidéki,
 Bérczek, völgyek elmaradtanak,
 'S a' határnál a' futó' elébe
 Egy vad erdő' lombi hajlanak:
 Ott elvész a' bús lovag' pályája,
 Rá borulván rengeteg' homálya

És az év jár; sárga koszorúját
 Veszti, váltja a' komor vadon,
 Felzendül az elholt dal koronként
 A' viruló ifju lombokon;
 Agg a' szarvas, feje' ágazatján
 Éve' számát büszkén mutogatván.

És az évek' multán a' vadonban —
 Domb alatt hol forrás csörgedez,
 Mellyhez a' vad csörtető robajjal
 Jár, ha hévtől szomjan epedez; —
 Egy jámbornak áll kis kápolnája,
 Nyílt, földetlen, ég mosolyg le rája.

Egy letűzött kard a' szent kereszt ott
 És az oltár istenadta föld,
 Térdepelve éjt napot hosszában
 A' remete ott ahítva tölt;
 És ragyogva omlik el szakálla:
 Mindenik száll lelki béke' szála

Kebelében szenvedély' hatalmi
 Rég nyugatra esillapodtanak,
 Arczain vad indulat' vonási
 Lágy szelídre elsimultanak ;
 Egy ohajtást rejt 's mond szíve , szája :
 „Boldoguljon a' magyar' hazája !”

'S elhal a' nagy átok , messze tűnvén
 A' királynak gőgös álmai ,
 És az ember' jobb természetének
 Vissza térvén aggodalmi :
 „Légy szerencsés rokonim' hazája
 'S a' szerencsét ön erőd táplálja !”

Így ohajt és teste' romladékán
 A' halálnak gyilkos karja győz.
 Össze roskad 's hervadó levéllel
 Eltakarja őt a' sárga ősz.
 'S a' királynak puszta sírhazája
 Most vadaknak ordító tanyája.

Vörösmarty.

A' p é n t e k.

Mindenkor nagy ellensége valék az előítéletnek. Az csak gyáva kebelt tölthet-el hiú álmokkal 's az igen is érzékeny szívet szokta gyötörni néha halálíg, messze jövendőkben képzelt sejtéseivel. Számtalanok, kik illy képzelt bajok áldozatává lettek! — Én, kitől a' sors nem tagadámeg adományait, férfiasan vívtam az előítéletek ellen 's hasztalanságokról bő tapasztalást gyűjtöttem magamnak, mellyeknek előszámítása íveket tölthetne-be: de most hallgatok rólok 's csak egyetlenegyre fordítom olvasóim' figyelmét, mellynek kiirtása miatt különös viszontagságokon mentem keresztül, de végre még is győztem 's veleméltó okom van dicsekedni. Amazokkal azért hallgatok, mert mellettük több ízben sárban maradtam 's elbeszélésük nem nagy dicsőséget vonnám, ki e' jelen történetek' folytatában olly férfiúi eltökéltséggel viseltem magamat 's megbizonyítottam, hogy itt nem vagyok avatlan. A' kezdő'

bukása nem von magára olly nagy figyelmet mint azé, ki már a' jelelt pályán haladott.

A' péntek, bár olly nap, mint akármellyike a' hétnek 's bár hatodik nap és így páros, még is előítéletek' gyanújában áll. Gyermekkorom óta sok mendemondát hallottam felőle. Például: A' melly gyermek pénteken születik, nolle velle poetává kell lennie 's újjai — mint mondják — akartalan is scandalásra állnak; a' melly író pénteken kezd munkájába, annak lehetetlen elkerülnie a' recensiót 's munkája minden esetre rossz lesz; annak, ki pénteken vallja-meg szerelmét, jobb volt volna előre a' Dunába ugrania, mert a' féltékenység fogja őt gyötörni 's nyugta soha sem lesz, 's több efféle, mellyekről hallgatok. — Feltevéem erősen magamban, hogy minden tehetségemet megczáfolásokra fordítandom: de hozzá nem theoretice, hanem practice fogok kezdeni, mert a' példák' iskolája alkalmasban oktat. Tudtam, hogy nagy fába vágom fejszém, mellytől talán szabadulnom is alig lehetend: de biztata az emberiség' java 's mármár homlokomat borostyánkoszorúval körülövezve képzelém. Az illy képzelet többet ér a' poetakénál; amaz csak hiusá-

gunkat csiklandja, ez nagy tettekre ingerel 's bátorságot önt lelkünkbe a' bajokkal küzdeni.

Fiatal embernek első élelme a' szerelem; nélküle a' kebel pusztá, ollyan mint a' kopár szikla, mellyen semmi szép és nagy nem tenyész. Fiatal létemre én is szerelmen akarám kezdeni a' megczáfolást. Elmellőzém a' poetaságot, ez különben is unalmas foglalatosság; a' mi pedig illeti a' pénteki munka-kezdést, erről bizonyost nem tudok szólni, mert író nem vagyok 's poeta még kevésbbé; a' miért örvendezzek-e vagy épen hálát adjak, nem tudom, de hogy nem szomorgok miatta, annyit bizonyossággal mondhatok. Szerelem tehát az, hol végtére is meg kelle állapodnom 's kérttem is a' szerelem' istenét nyujtsa segédkezeit e' köz hasznú munkámhoz.

Én ha megmondanám is nevemet, senkit sem érdeklenék, mivel senki sem ismer, 's így tanácsosb incognitóban maradnom. A' mi karakteremet illeti, ez nem legszenvedhetőbb: könnyen gerjedek haragra, nehezen békülök; másokat csipdezni szeretek, hogy viszont ők csak simogassanak; a' lánysziv' hódításában a' hízkelkedés mesterségem; beszélni sokat, cselekedni keveset,

igérni legtöbbet, adni semmit sem szoktam, ha csak ön hasznom nem kívánja. Legfőbb vonás karakteremben, hogy szerelmekben állandó vagyok; a' román-könyveket szeretem olvasni, 's belőlök az édes mondásokat kilopogatni, hogy általak a' kedves előtt nagy észet áruljak-el. — Lakásom Pesten van, hol legtöbb tárgyak szüvődnek-össze; hivatalom, más baján törni agyamat, fölszámolni más' jüvedelmét, őseimtől rám maradt jószágomat elkölteni, 's egy lánykát szívével együtt meghódítani, ki maga csak accidentia legyen, 's a' száz ezer tegye a' fő cikkelyt. Minden ismerős nélkül élek Pesten, fő dolgaim: a' városon le 's fel sétálni, a' lányok' kalapja alá tekintgetni, a' művészek' boltja előtt bámulni, — ah! mert mi nagyobb tulajdonság a' bámulásnál? a' költő célját éri költeményivel, ha — bár hozzá nem értőktől — bámultatik. Ily bámulás volt oka azon történetnek, mellyet a' sors a' pénteki előítélet' megczáfolására előmbe állíta, 's melly hősévé engemet tett, hogy azt itt nektek elbeszélni szerencsém lehessen. Néhány hetek előtt — melly hónapban, már elfeledtem — épen a' cukrász előtt csudálom a' cukorból készült hős

magyarokat, 's akaratlan e' gondolat ötlött elmémbe: „Nem hiában roszul megyen nálunk minden, mert cukorból is vannak magyarok, kik a' lanyha esőtől könnyen fölolvadnak!” — Ekkor a' bolt előtt megáll egy kocsi, 's belőle kilép egy öreg úr leányával, 's a' boltba megyen. A' lány csinosan volt öltözve 's ruháján a' módi kiöntetése magát, 's nem hibázom, ha őt módicslávjának nevezem, ambár nem tagadhatom hogy szép volt, 's figyelmem' magára voná. Ugyan van-e egy tetszetős lány is, ki a' módinak ne tömjénezne? Elkerülhetetlen ez a' mai világban; chronicus nyavalya, csak a' pénz' szűke curája. Kis szünet mulva magam is beléptem a' boltba, kevésbé fölhevülve — a' mi szerelem' előjele. Olly félénk parancsoló soha sem valék. Furcsa a' szerelem, csak egy pillantás, már gyökeret ver a' szivben, 's ha kitépdetni akarnók — jaj akkor! Két pohár limonádét ittam, még is jobban izzadtam, mint a' tollát rágó költő. Megvallom gyöngeségemet, szivem könnyen hajlandó a' szerelemre, egy lány' nyájas pillantata — notandum ha szép — elegendő rablánczra fűzni, mellyből — mert nekem úgy tetszik — igen nehezen tudok

kivergődni. Az öreg úr barátságos, magyar ember vala, leányát Nelinek nevezé, 's tréfálódva beszédbe eredék. Nelli minden szava' ejtésével bájolóbb leve, a' szív' belső rejtekébe hatának pillantati — mert utat nyitottam — 's lángzó keblem örömmel hajtá magát rabságába. „Óh mellyik lehet gyönyörűbb élet, mint egy angyal' birtokában vigan éldegélni a' földi pályát?” Ez volt legfőbb principiumom, mellyért is életemben tizen-nyolczadik éveamtől csak fél évet sem számálhatok, hogy valakibe szerelmés ne voltam volna. — Az öreg úr leányával felült a' kocsiba, én utánok még sokáig meresztém szememet 's legalább lehettem olly szerencsés, hogy Nellit fölemelhetém a' kocsiba. Eltűnt régi vidámságom, ábrándozólag földre tekinték, 's szerencsém, hogy költőnek el nem ismertek. „Félre képzetek! Ezen csudás angyal még képes lenne kivetkeztetni saját karakteremből” így gondolkozva a' játékszín felé léptem. Hizelgéseim elmaradt, a' lánykát egy szóval sem dicsérém, milly szép, bájoló, 's milly angyali termetü, bizonyára így szivében nem nagy benyomást hagytam; ezt felette rosszúl tevém, 's én, ki ismerem a' lányok' gyöngeségét,

még is olly elfelejtkező leg viseltem magamat; a' lány' minden szavára „igen”-nel nem válaszoltam, mély alázatosságot előtte nem színlettem, kezeit egyre nem csókolám, 's a' t. — A' játékszín előtt temérdek gavallércsoportra bukkantam, kik egy idegen színjátszóné' bámulására csődültek-össze. A' gavallérok nálunk több félek: némelleyek ész, mások pénz, 's legtöbben ész, 's pénz hiával vagynak, 's ezek leghatalmasabbak; ők vonják magokra a' közönség' figyelmét, az érdemet, 's kinevettetést ők osztogatják, 's a' kik nem cselekesznek kívánságok szerént, azok a' pallérozódás' alsó lépcsőin állnak. Komor képzelődésim' elüzése végett bementem a' néző helyre, keresztül nézém a' logek' sorát, gondolám, szemeim Nellire akadnak. Elkezdődött a' játék, az idegen művészné nem felelt-meg elővágyomnak, sokat képzeltem felőle 's épen ez vala oka. Körültem kifütyölésről beszéltek, 's midőn ezt mivelnék, felülről a' mennyeországból a' hangos „vivat”ok elfojtották a' fütyölést. Most nem valék alkalmas a' kiabálások' hallására, szomorú szivvel ott hagytam a' játékot; az idegen művésznének sok szerencsét kívántam, igen gyönyörűnek hiresz-

telték, — 's a' szép bennem mindig védőjére talál.

Haza mentemben találkoztam Nellivel; mély alázatossággal köszöntém, 's beteljesedett kívánságom „bár csak őt még ma láthatnám!” Most helyre állott vidámságom, szétröppentek bánatim, újra a' régi enyelgő levék: előttem lebeg a' lány, milly módossággal hajtá-meg fejét, milly bájoló szín terjedt-el arczain, midőn engem a' távolból megpillantott, — ebből olly könnyelmű, mint én, viszonz-szerelmet sejdíthetett. Örömmel értem szállásomra; tele volt agyom különböző tervekkel. — Nellivel megismerkedni vala legfőbb célom; majd karszékembe dőltem el-elsüllyesztő képzetek' árjába merülve, majd föl pattantam ülőhelyemről, nagy léptekkel méregettem a' szoba' hosszát, de egy jó gondolat sem ötlött elmémbe. Elővevém román-könyveimet, kikeresgéltem, az 's ez a' román-hős hogy' jöve ismeretségbe kedvesével, miként nyeré-meg szerelmét? — Egy ismeretségre szolgáló mód igen tetszett, 's mindjárt is hozzá fogtam volna, ha e' kétség nem támad elmémbe, valjon azon történet igaz-e? valjon azon mód használható-e a' practicus

életben?” — Agyom eltelvén a' képzetek' zürzavarától, a' sorsra bízta magam, ez legjobb vezetőm leszen, 's így ha nem érem-el célomat, nem én, hanem a' sors leszen oka, 's minden hibáimat, kicsiny lelkiük' szokásaként, rá fogom hárítani, 's elmém' gyöngeségének semmit sem tulajdonítok.

Hazulról elmenni szándékoztam, de ekkor szobámba lép egy férfi, ruhájáról inast ismertem benne. — „Tiszteli a' nagyságos báró a' tens urat, szól, szivesen látja vacsorára.” — „Kicsoda?” kérdém gyorsan — „Báró Környei.” — „Hol vagyon lakása?” — Az inas megmondá, 's eltávozott. Báró Környei! — szólék magamban — ugyan ki lehet 's mit akar velem? sem hírét, sem nevét soha nem hallottam. Vacsorára hív, az idő itt vagyon, nekem ígéretemnél fogva mennem kell; jó hogy a' sorsra bízta magam, vaktában egy báróval ismertet-meg, kivel elősegíthetem jövőm boldogságomat. Elindultam báró Környeihez, furcsa képzetekkel tünődtem utamban, a' bárókat a' nemesekkel összehasonlítgátam 's milly resultatum jött-ki — elhallgatom. Bejelentettem magam a' bárónál; midőn a' szobába

lépnék tárt karokkal fogadott azon öreg úr, kihez a' czukrásznál volt szerencsém. — „Igen örvendek, szól a' báró, hogy házamnál tisztelhetem spectabilis Árnjai öcsém uramat, atyját jól ismertem, együtt jártunk iskolába, nem volt nála a' tékozlásban nagyobb gavallér, ha rá emlékezem, juratus korunkban hányszor füttyö-reztük-ki a' színjatszókat, szinte megifjodom!” —

Honnét e' nem várt üdvözlés? szembetünő yala zavarodásom. Az igaz, hogy Árnjai Károly név alatt jelentem-meg Pesten, de akkor nem is gondolám, hogy más' nevét usurpálom. Mi tevő legyek? kinyilatkoztassam-e magamat? Vagy kalandokra szolgáltatassak alkalmat? Hiszen olvastam több románt, hol a' más' személyében való megjelenés igen szerencsésen ütött-ki. — Beszélgetésbe eredtünk; — a' többi közt a' báró kérdeze, mikor jöttem Pestre? utolsó leveletem a' másik héten kapta, 's a' mit benne írtam, kész teljesíteni. Aztán a' házi környülállásokról kezdett kérdezősködni, én váltig akartam elfordítani a' beszédet, de ő néhány percz után újra visszatért. Nekem igen vigyázónak kellett lennem, nehogy ollyast mondjak, melly Árnjai' környül-

ményeivel meg nem egyezhető. Mondhatom, a' szerencse pártfogóm vala, a' báró' kérdéseire olly helyesen felelék, hogy szinte csudálni kezdém elmésségemet. P. o: Hányszor voltam Bécsben a' játékszinben? — erre feleltem 20-or. Már ha 15-ör mondtam volna, gyanút támasztok az öreg báró' keblében.

Leültünk a' vacsorához; Nellit egész pompájában láthatám: varázs-erővel vonzotta szívemet magához, 's most igazán ohajtottam volna lenni Árnjai Károly. Nelli mellettem ült, 's tőlem nem idegenkedett, egész készséggel nyujtá kezét csókra, 's ha szépségét dicsérem, tetszetős enyelgéssel mosolygott; ez annyit jelentett, hogy még inkább dicsérjem, a' mit én karakteremnél fogva hiven teljesítettem. Vacsora után a' báró különös beszéd végett mellék szobába hítt; én előre rettegtem, gondolám, most a' mézes horgon fűnnakadok, de bátorítottam félénk keblemet. „Az úr, spectabilis Árnjai öcsém uram, szól a' báró, megáll-e fültételében? Most láthatá lányomat, külső szépségéről nem is szólok, az úr vizsgaszemei eléggé kifürkészték; a' mi illeti belső tulajdonit, azokat a' házasság alatt könnyeden

kitapasztalhatja.” — „Házasság alatt?” — válaszolék tűzzel, ’s helytelen mondásomat akkor bántam-meg, midőn a’ hang kirepült ajkamon. — „Igen, a’ házasság alatt, úgy sem jó mindent előre tudni.” — „Az igaz; de kérem a’ bárót, melly szenvedelmektől ragadtatik-el Nelli leginkább?” — „A’ féltékenységtől.” — „’S honnét tudja ezt a’ báró?” — „Tapasztalásból.” — „Nelli volt már szerelmes?” — „Ugyan mit mond az úr? van-e egy lány széles e’ világon, ki 18 évet haladott-el a’ nélkül, hogy szerelmes ne volt volna.” — „Igy tehát lemondok föltételemről.” — Ezt mondanom általában hasznos volt, mivel házasságról van a’ szó, engem mint vőlegényt tekintenek, e’ zűrzavarból ez által kivergődhetem. Ekkor az asztalon megpillanték egy levelet, Bécsből az öreg bárónak czímezve; mindjárt gondolám, ez Árn yaitól leszen, ’s jó lenne hatalmamba keríteni. Alkalmúl szolgált a’ báró zavarodása, ki bánni látszott mondását, szavát megmásítani törekedett, mellyért elővevé szónokságát, és el akará felejtetni a’ féltékenységet; ez alatt én kezeim közé kerítém a’ levelet. Gondolám: ebből többet, ’s nyiltabban fogok mindent

megérteni; merész volt a’ tett, de a’ szerelmesnek megbocsátható. Örültem a’ levélnek jobban, mint a’ hadvezér egy várbevételnek; a’ bárót nem hagyám tovább beszélni, engesztelőkép holnapi eljöttömet ígérém, ’s akkor, föltételem mellett megmaradok-e vagy nem, kinyilatkoztatom. A’ báró hosszú verítékét letörlé; szive megkönnyebbült, hogy megmentém a’ philosophálástól; ő az argumentumokat argumentumokra halmozta, ’s mindig azt következteté, hogy akartalan tréfálódott. Elmentem előtt még volt szerencsém Nelli’ kezeit ajkamhoz ragadni; valójában minden édesség a’ csókban egyesül: csókolja valaki sokáig a’ lány’ kezeit, ha szerelmes, könnyen átplántálhatja szerelmét annak szívébe. Nincs a’ csóknál — melly a’ hízélgés’ egy neme — hasznosabb eszköz a’ lányszív’ hódításában. Nelli csókomat kézzsoritással viszonzta; lehetetlen leirnom szívem’ érzetét; édes csüggedéssel függetek szemeim Nelli’ arczain, ’s olly furcsán rebegek a’ „jó éjszakát!” mintha örökre távozni akarnék.

Tizen egy órakor érkeztem szállásomra. Nelli volt gondolatim’ tárgya, szüntelen előttem lebe-

gett, egész elmerüléssel festém-le szépségét magának; hókarjai, piros ajkai, 's kimondhatlan szépségü arcza mélyen a' szív' rejtekébe hatottak; milly gyönyörűn függöttek vállain hajfürtei, milly nyájas kegyel nyiltak-föl ajkai! 's tb. A' levélről szinte elfelejtkeztem, ha véletlen kezembe nem akad; reszketve fölnyitám, — ez éltemben a' legnagyobb vétek — az egész levél ebből álla: „Árnyai a' báró' leányát megkéri, 's négy hét múlva Pestre jő.” — Hamar előveszem a' kalendáriomot, nézem, mellyik nap olvassák ki a' sárkányt lyukából. A' levél pénteken van írva, egész borzadás lepte-el keblemet, midőn látnám, hogy e' nap is péntek; erről végkép elfelejtkezém 's Árnyai mához két hétre, épen pénteken fog megérkezni. Most már szép tapasztalást tehetek, megczáfolom a' balvélekedést, 's így a' pénteki előítéleten hatalmasan diadalmaskodom. A' szép képzetektől olly annyira elragadtattam, hogy semmi roszt sem sejdítheték. „Jühet, gondolám, Árnyai, én őt praeveniáltam, a' lány belém szerelmes, a' jövő pénteken tartjuk a' jegyváltást, 's így a' péntek szerencsés nappá leszen. Több illy képzetek közt az álmom ellepett.

Reggel mély álmomból kopogtatás zavart-föl. — „Ki az?” kiálték, és ismerős hang válaszolt. Fölnyitom az ajtót, belép Bárdi, egymást forrón keblünkre kulcsolánk. „Barátom, szól Bárdi, igen elvonulva élsz, az egész házban senki sem ismer, ha meg nem irod a' ház' 's szobád' számát, tán rád sem akadok.” — Én ezen nagyot nevettem, kijelentém barátomnak, hogy Árnyai Károly név alatt vagyok ismeretes. „Igen, illyes valamit említettél leveledben, szól Bárdi, 's épen ezért jöttem Pestre, hogy a' jó útra visszatérítselek — az álnévvel sokszor az ember nyakát szegi — és a' pénteki előítélet' megczáfolásától elvonjalak, mert én is ezen törekedtem, 's pórúljártam.” Én elbeszélém tegnapi történetem', 's tőle tanácsot kérék. Bárdi szomorogva hallgatta kalandomat, ő Árnyai Károlyt ismerte minden körülállásaival, elbeszélte hogy Károlyt tizenegyedik évében az atyja Theresiánumba adta, ott nevedett-föl, míg alkalmas lévén, egy huszár ezredbe lépett hadnagyi ranggal. Az öreg Árnyai, 's báró Környei szives barátságban éltek; jószákok egymás mellett fekütt, elvégezték magokban, hogy Nelli Károly' nője legyen; ez róla sem-

mit sem tudott, 's a' legkülönösebb volt, hogy Károly midőn atyjához utazott, a' báró' leányával mindig vagy Pesten, vagy valamely fürdőben mulatozott. Tíz év mult el, Károly Bécsben levelet kap, mellyben tudtára adatik atyja' halála, 's ő leggyorsabban sietett haza: fölbontatott a' testamentom — a' többi között az öreg Árnjai meghagyta fiának, hogy a' báró' leányát vegye nőül. Környei ekkor a' bártfai fürdőt használta, 's így Károly, a' nélkül hogy a' bárót, 's Nellit láthatta volna, szorgos dolgai miatt Bécsbe visszautazott. Környeinek írt több levelet, de előbb Nellit lemásoltatá alatonban, 's tetszett neki a' képmás az eredetiért. Az utolsó levél az volt, mellyet én az öreg bárótól elhoztam. Megtudtam azt is, hogy a' báró Árnjaihoz képest csak szegény; Károly egyetlenegy fiu, rá maradt minden örökség: két falu, három puszta; ellenben a' bárónak Nellin kívül egy fia is van, még is minden jószága Károlyénak csak harmad részét teszi.

Tehát most magyarázhatom-meg mért viseltetek hozzám olly szivességgel, mért becsültek olly felette, úgy hogy a' báró megszidta inasát, mivel engem csak tens urnak titulázott. Most

könnyen haladhatok pályámon, minden ága bogát ismerem Árnjai' familiájának, ha roszúl ütne-ki a' dolog, a' mit nem reménylek, kisikamlom, mint a' csik; azért van eszünk, hogy tudjuk használni. Igaz, nem mérközhetem meg Árnjaival, de a' szerelem is nyom valamit; az ügyesség pedig nem megvetendő vagyon. Még ekkor kinyilatkoztattam Bárdinak álszemélyemben megmaradásomat, mellyet adósságok 's fiatalkori pajkosságaim vétettek-föl velem. Ő igen boszankodott, több argumentumokkal meggyőzni akart, és elvonni föltételemtől. „Barátom szólt végre, látván állhatatosságomat — emlekezzél a' péntekre, isten látja lelkeket miként sajnállak, de a' péntek, a' péntek!” — Egész elkeseredéssel szorítá-meg kezemet, 's eltávozott. Mély gondolatokba merülve fontolgatám Bárdi' szavait, ő igazat beszélt, 's ha Nellibe nem vagyok szerelmes, félre vonúlok rollémmal; de kötve tart a' szerelem, biztat a' remény; a' ki mer, az nyer. Állapotom nevetséges, környülállásim izzasztók, semmire sem determinálhatom magam, ha kiség elfeledkezem Nelliről, ön magamat kinevetem, 's máskor sorssommal megvagyok elégedve.

Igéretemnél fogva még dél előtt megjelentem a' bárónál, ő egész nyájassággal fogadott, a' beszélgetést tegnapi tárgyról kezdette, én nyiltan vallám, hogy a' jövő péntekig semmit sem szólhatok; Nellivel bővebben kell megismerkednem beltulajdonit kitapasztalnom szükséges. Ezen a' báró kevésbé elkomorodott, de újra vigságra derítém, mondtam neki, én igen kegyes kritikus leszek, sokat el fogok mellőzni, sokat a' szerelem nem fog velem láttatni, 's legtöbbit homályba burkolva hagyok. Így is történt; valójában nincs kurtáblátó mint a' szerelmes, ennek a' nagyító üveg sem használ. Kivált engem a' szerelem igen vakká tett, Nelli' minden mozdulatából irántam vonzó érzetet következtettem; olly gyöngéd hajlandósággal viszonzta szerelmemet, ámbár többször mint tizszer — ez még nem sok! — voltam szerelmes, de illy hájolóra nem találtam. Szeretném olvasóimnak Nellit egész pompájában lefesteni, de mivel karakterem' fő vonását hízelgésnek mondám, nem bátorkodom azt cselekedni, netán az általam festendő szépséget csupa képzeleménynek gondolnák. Minden vakságom mellett is tapasztalhattam féltékenységét, olly nagy mérték-

ben, hogy ha csak egy lánynevet említettem is, már hidegséggel viseltetett irántam, 's addig a' régi nyájassá nem lett, míg a' nevezett lány' genealogiáját familiáméval össze nem szőttem, az az: azt kellett mondanom, hogy — atyámfia.

Elbeszéltem minden tapasztalásimat Bárdinak. Ő előre jövendölgeté, lehetetlen jó czélt érnem, minden esetre buknom kelletik, de leginkább neheztelt rám, mért hagyám péntekre a' végválasztást. Ő egyéb iránt amollyan fűzfapoeta lévén előre gyászverseket irt, jövendő kinjaimat kesergő dalokba foglalta, 's egy párt a' világ' elébe is bocsátott; mellyek olly silányak voltak, hogy a' ki csak olvasta boszongodott. Közelgetett a' péntek, keblem mind inkább szorongóbb leve, igen csudálkoztam, hogy a' báró' ismerősei közül, kik meglehetősen számmal valának, és leginkább ebédre szerettek compareálni, egy sem ismert rám. Pest-Budán elterjedt a' hír, hogy Árnjai, báró Környei' lányát nőül veszi; félek, nehogy Bécsbe is elhangzott legyen.

Pénteken reggel, mielőtt a' báróhoz mennék, hosszasan beszélgeték Bárdival, kérdém tőle, milly büntetést szab a' Corpus juris annak fejére,

ki más' nevét bitorolja? „Hisz tudod a' just” „Igen, felelek, tudtam az examenre, de most üres a' fej, a' szerelem sokat kiver az ember' eszéből.” — „Bizony magamnak is be kell először tekintenem a' Corpus jurisba, az illy esetek ritkák, csak a' románokban szoktak előfordulni, oda pedig nem terjed-ki a' törvény' hatalma.” — „Hisz történetem is csupa román, ne is fáraszd magad, hagyd pihenni a' Corpus jurist.” — Bárdi tőlem elvált, én pedig szívszorongás közt lépegettem a' báró' lakása felé. Utamban föltevém: először Nellivel fogok beszélni, megvallom szerelmemet, ha ő ínyemre válaszol, legyen meg a' jegyváltás, azt sem bánom, ha jövő pénteken leszen is az eskü. A' báró' háza előtt találkoztam a' levélhordóval, ki egy levelet akart felvinni a' báróhoz. Rosz lelkiüsméret kínozott, valljon nem Bécsből érkezett-e a' levél. Megszólítom a' hordót, ő mutatja a' levelet, 's Árnjai' irását megismerém. „Földi! add-át a' levelet, úgy is a' báróhoz megyek-föl” — nem vártam feleletét, egy új huszast nyomtam markába. „Uram! szól a' levélhordó, ennyi nem illet, a' levél frankózott.” — „Semmi, szólék, legyen mind a' tiéd.” — Örvendve majd

földig hajtá fejét; kezembe adá a' levelet, 's eltávozott; szerettem volna fölbontani, 's éltemben a' második legnagyobb vétket elkövetni, mert a' többi, például a' hitszegés, nálam mindennapi eset. Mostan ezt nem lehetett, de ne gondolja azért az olvasó, hogy a' levelet a' báró' kezébe adom — hisz most én vagyok Árnjai, másnak nem illik nevem alatt írni. Csak egy hete mióta szerelmes vagyok, 's már voltam levéllopó, 's levél-elfogdosó, még mi nem következnek, ha tovább tartanám keblemben a' szerelmet, a' nélkül hogy nőmmé tenném Nellit. Mint a' tolvaj, ki nem állhatván a' becsületes ember' nézetét, nehogy vétkét szeméből kiolvassák, úgy én is, midőn beléptem a' szobába, hol Nellit egyedül találám, földre sütött szemmel akartalan megállapodtam. A' lány várta, mi történik; én nem birván mozdulni helyemből, hozzám jött, 's kérdé: „Mi baja kegyednek? olly komor.” — Ezen szavakat egész szívbeli részvétellel ejtette, 's én ki nem állhatám, hogy forró csókomat arczára ne csattantanám. Pirulás lepte-el arczait. „Már ez sok!” kiálta, 's kiment a' szobából. — Még ez kevés! — kiáltám utána, de ő ezt nem hallotta. Majd

egy negyedig megtartám előbbi állásomat, míg nem egy karszékbe vetém magam 's Nelli' visszajöttére várakoztam. Szépen kezdém a' szerelevallást; kéz helyett nem jó az arczot fölcserélni! de semmi, gondolám, tán csak jövőd férjének a' csókot meg nem tilthatja. Ekkor lassu kopogást hallék a' mellékszobában. Nelli jó vissza, gondolám, és az ajtó megé vonultam. Megnyilt az ajtó, belépe Nelli, engem észre nem véve, én gyorsan megragadám kezeit 's csókom' árjában fürösztém. A' lány e' véletlen tett által megzavarodott, arczai sárga színbe borultak, szive erősen dobogott, 's kevésbe mult, hogy karjaim közt el nem ájula. A' közel lévő székre vivém 's bűnös gyanánt állottam mellette. „Nagyságos kisasszony! megszólamlom, ezerszer bocsánat, szivem nem bír érzetével, szörnyű kétségek közt hánykódom, a' kisasszony lenne képes minden kétségimet szétosztatni.” — „'S még is megsérteni nem átalott” felelt Nelli rátartólag, előre sejdítve, hogy itt van a' szerelmi vallás' ideje. „Megtagadhatná-e a' kisasszony tőlem azon édes gyönyörűséget, mellyet arczára nyomott csókom szülni képes? én szivemből vallom — ekkor letérdelék — a'

kisasszonyt legforróbban szeretem, 's mint éltem' angyalát imádom.” Nelli hallgatott, tetszőleg hangzottak fülében szavaim, örülni látszott diadalmán. Higyetek nekem ifjak! soha sem büszkébb a' lány, mint mikor szerelmünket megvalljuk, ekkor egy darabig el is kinez ám. Kisasszony! — folytatám beszédemet — könyörüljön a' fájdalommal küzködő sziven, gyógyítsa-meg beteg keblemet, melly a' kisasszony' első pillanatától mély sebet kapott, esküszöm, halálomig hív leszek.” — „Hív lesz? szól Nelli, azt az idő mutatja-meg! óh igen jól tudjuk mi leányok a' férfi-hűséget.” — „Én kivételt teszek, hűségem csudálatra méltó, higye a' kisasszony!” — „Mindent hinni nem jó, a' példák tüntetik-ki leginkább a' hűséget.” E' szavak' ejtésével mosolygva tekintte rám, már már kegyébe látszott méltatni, de én hevülve tüzemtől azt találám mondani hűségem' állandóságáról, hogy egy lánykát négy évig hiven szerettem, 's ezzel porba döntém fáradságomat; Nelli elfordítá tőlem arczait. „Az úr tehát már volt szerelmes? Én csak olly férfit szerethetek, ki soha sem ígérte-el szivét.” — Most épen olly állapotban valék, minőben a'

báró, midőn megvallá, hogy leánya már szeretett; gondolkoztam valljon az ő argumentumait használjam-e; de azokkal sokra nem mehettem volna. Még is furcsák vagyunk mi; a' lányok' kívánsága, hogy egész éltünkben egyet szeressünk, a' férfiaké is ugyan az; holott az első szerelemnek — kivévén a' románokat — nincsen tartósága, hamar föllobban mint a' szalmatűz, 's még hamarabb elenyészik. Én hires ember lévén a' szerelemvallásban, már tizszer keresztül estem ezen a' nyavalyán; mindig föltevém: soha többé nem szeretek, 's mindanyiszor megszegtem fogadásomat. Most a' tiz vallás közül egy sem jutott eszembe, nem tudtam mihez fogjak. Nelli nem néze rám, én folyvást térdeltem, 's még mai napig is térdelnék, ha be nem jő a' báró, kilátván helyezetünket, nevetésre fakadt. — „Óh öcsém! fölkiálta, az én időmben nem így vallották-meg a' szerelmet.” — „Jaj, kérem a' bárót, most a' XIX. században élünk, szólék 's fölpatantam helyemről. Nelli kivetközék komor színéből, 's atyja' keblére simult. „No 's mi történt? szól az, egész zavarodásba merültetek.” — „Én megvallám szerelmemet, felelék, Nelli magától

eltaszított, kegyébe nem méltat.” — „Óh sok baj van a' szerelemvallással a' XIXdik században, szól az öreg; Nelli mit szólsz Árnjai' vallására?” — „Haragszom rá, felelt ő, engem megsértett.” — Igen, kiáltottam hevülve, keze helyett arczára nyomtam csókomat, de véletlenül, 's midőn hibámért eleget tennék... „Akkor megijesztett, közbe szól Nelli, úgy hogy a' székre rogytam.” — „Béküljetek-meg, mondá az öreg úr, spectabilis Árnjai öcsém téged Nelli szeret, 's te mit felelsz?” — Nelli hallgatott, 's én térdre borulva kezeit ajkamhoz ragadtam. — „Óh átkozott módi ez a' XIX. században, hogy a' férfiak térden vallják-meg szerelmüket, 's így könnyörgenek az igenért; spectabilis öcsém, ez rossz szokás, ez által a' leányokat elkényeztetik, 's mire való az a' sok kézcsókolás?” Azért, gondolám, mert könnyebben hozzá férhetünk a' lányok' szívéhez. Nelli fölintett térdelésemből, szerelmemet viszonozza, megigéré, olly föltétel alatt, ha a' kéz, 's arcz-csókolást össze nem tévesztem. A' báró demonstrálá, milly nagy különség vagyon a' kéz, és arcz-csókolás közt: a' kézcsókolás csak hízélgés, az arcz-csókolás pedig

ennek foganatja. Megtörtént azután a' gyűrű-váltás, szívem repesett örömében. Most jöhetsz Árnjai, gondolám, de késő lesz, az én karakterem erőt vett Nelli' szivén, finomságom a' szerelem' dolgában majd hihetetlen. A' bárónál töltém az ebédet, 's a' délután' nagyobb részét.

Este szállásomon fölbontom az elfogott levelet; jobban reszkettem, mint ujoncz katona a' csatától; elkedvetleníte ezen gondolat, előbb utóbb ki kell vetköznöm álszemélyemből, 's akkor történik velem ollyas valami a' mit életemben soha sem tapasztaltam. A' mi eddig történt velem, illyenhez többször volt szerencsém, nem is rettenek-meg a' bajtól olly könnyen, mivel tudom, végének kelletik lennie. Elolvastam a' levelet, 's földerültem. Árnjai írja Környeinek, hogy némelly szorgos dolgai miatt kénytelenítettik a' határidőt két héttel meghosszabbítani, mellyért engedelmet könyörög. Óh szivesen megbocsátok, gondolám, bár még fél évig Pestre ne hagynának jöni környülményid. Különféle gondolatokkal tépelődtem, jövendő boldogságom' képzetéből Bárdi zavart-fül, ki félénken tudakozá, hányadán állok, 's miként sült-el a' próba; ő ma többször-

is keresett, igen nyughatatlan volt állapotom miatt. Megköszöném irántam barátságát, 's történetem' elbeszélésével jutalmazám-meg nemes érzetét, megmutatám a' levelet, ő fejét csóválá, 's fölsohajtott: „Én szerencséden ürvendenék, ha a' jövendőben rossz nem lappangana.” — De a' poeták' jövendölése akkor igaz, ha már megtörtént; például, Zsigmondnak álma. — Könnyebb szivvel távozott-el tőlem Bárdi, kért, ójam magam több pénteki próbáktól; addig jár a' korsó vizre, míg el nem török. Bárdit félénkségeért kinevettem, 's elmente után gyávának nevezém.

Nelli' körében boldogul töltém napjaimat. Bécs, és Árnjai ritkán jutottak elmémbe, 's illyenkor nevetésre fakadtam; előre képzelém azon megütődést, mellyben Árnjai lesz, midőn lejövéen Bécsből, Környeieket meglátogatja, 's ott kinyilatkoztatván kilétét, csábitónak, szélhajtónak fogják elismerni. De csak nem illő más' kárán boldogulni! — sokszor hányám szememre. Óh ez semmit sem térszen, — védett az okosság; Árnjai semmit sem fog veszteni; tíz éve nem látta Nellit, 's nem is ismerik egymást. Árnjai'

szerelme a' portréba csak hiu, de én olthatatlanul lángolok. Illy, 's több gondolatok megerősítették a' szerepbeni maradásomat; ha már fél útat keresztül haladtam, csak gyávának illik céljától elállani; de mégis jó volna kinyilatkoztatni magam, gondolám, 's föltételemmé vált, 's ezt is péntekre halasztám, midőn el fogjuk határozni az eskü' napját. Bárdi' részvétele sorsom miatt érzékenyítő vala; barátságból javaslá, jó volna neki Bécsbe mennie, 's ott beszélne Árnyaival, 's lemondani vele Nelli' kezéről, mivel már más birja szerelmét; de én nem akarám őt kalandomba keverni, tiszteletem iránta határtalan, csak azt sajnálom, hogy előítéletek' igája alatt nyög.

Péntek elérkezett; most, gondolám, kitűnik e' nap' jósága, vagy roszasága; félénk kebellem indultam délután a' báróhoz. Nagy izzadásomba fog kerülni, sok veritéket kell letörlnem, míg kivetközöm álszemélyemből; szemtől szembe megvallani a' bárónak, hogy őt megjátszottam, valójában nem kis munka; most legyen segítóm a' hizelgés. Midőn a' nő ultra modum hizelkedik férjének, vagy supra aliquid kíván, vagy

megakarja csalni őt; de hizelgésemből ezt nem fogja valaki következtetni, mivel mindig galant ember valék, csak hizelgő szurdalással szokásom mást simogatni, 's ilyenkor nem is álmodoznak a' megsértésről.

Valóban a' mióta Pesten vagyok a' hizelgéssel több hasznot hajtottam, mintha Kant' eszével voltam volna fölruházva. Pénz és hizelgés! e' kettő a' mai fölvilágosodott században elkerülhetetlen. A' sors mennyire megtagadá az elsőt, anyira kipótlá azt a' másodikban. Ellen-ségem Pesten egy sincs, én finomúl bánom az emberrel, nem lehet reám senkinek neheztelése; ha valaki gyöngeségét kitapasztalom, már akkor hihetem, hogy célnál vagyok; de bezzeg mi a' báró' gyengesége? Felelet: pompát szeret üzeni, gazdag vőre akadni, 's több ilyenek. Illy gondolatok közt elértem a' báró' lakását, sokáig borzadással állottam az ajtó előtt, hangos nevetés hallatszott a' szobából, 's keresztül járta keblemet; tovább nem deliberáltam, fölnyitám az ajtót, a' báró szokásaként előmbe jött, megölelt: „Szolgája Árnyai ücsém uramnak!” ez volt minden napi üdvözlése. A' bárónál egy idegen

férfiút találtam, Bécsből érkezett, kegyelnembe ajánlották; Nellit ez előtt bécsi ujságokkal mulattatá. Midőn beléptem a' szobába, az öreg szavaira az idegen megütődött, 's ottlétemben mindig habozólag beszélt. Én Nellihez simultam, az idegenről hővebben kérdezősködni, és tőle tudám-ki, hogy Árnjai meghagyta neki, ha Pestre jó, el ne mulassza Környeiéket meglátogatni, némelly izeneteket küldött általa; Nelli hozzá veté: „Hisz csak úgy gondolod, Árnjai úr itt vagyon.” — Az idegen úr' zavarodása lépcsőnként főlebb hágott, Árnjai hozzám valamennyire hasonlíta, gyermek-korunkban talán összeillőbbek valánk, de ő a' német, én a' magyar éghajlat alatt fejlődtem-ki. Az idegen csak Árnjairól beszélt — tán másról nem is tudott — a' báró kérdezé: ismeri-e Árnjait? Ő igennel válaszolt, 's olly furcsát jelentőleg rám czélozott. Az illy látogatás nem vala inyemre. Igaz, magam is csak veritékkel küzködni jöttem, de legalább akkor lett volna fogamatja. Megszorítám Nelli' kezét, a' többinek jó éjszakát kívántam, 's eltávozám. Soha illy rövid nem vala látogatásom.

Bécs és az idegen, új meg új képzeleteket támasztottak agyomban, egy előérzet szomorogni kényszerített; búmat nem valék képes elűzni. Nézetlen maradtak a' mellettem elmenő lánykák, semmi tárgy sem vidítá-fül szívemet, minden unalmas, és komor volt körültem. Egy művész bolt előtt megállottam, de a' szép festések, és rajzolatok sem vonták magokra figyelmemet; épen olly különös valék, mint a' ki pénteken nagyot akar cselekedni. Egy rajzolat, melly egy pár féltékenyt ábrázolt, titkomat hagyá sejdítenem. „Ah most hon vagyok, gondolám, tehát csak a' pénteki előítélet teljesedik; az idegen féltékenységet öntött keblembé! De méltán is félthetem tőle Nellit, a' bécsi nevelés különös vonzó erővel munkálódik a' gyöngé lány' szívében, a' legújabb módi, a' legfinomabb hizelgés bizony az ember előtt a' lány' hűségét kétségbe hozhatják. Furcsa is, hogy az idegen ma érkezett-meg, 's már Környeiéknél tette látogatását, midőn a' szobába léptem, miért ütődött-meg olly felette? szavai mért hangzottak olly törötten? Minden esetre Nellibe szerelmes, már félni kezdettem, 's átkozni a' pénteket, de eszembe juta erős föltéte-

lem: a' pénteki előítélet' megczáfolása; gúnyolva illetem ön magamat, utóbb hangos nevetésre fakadtam. Ekkor észrevevém hol vagyok; körülnézek, szerencsémre senkit sem láttam magam körül: de messzéről közelített az idegen ifju, egyenesen hozzám jött, kért, mennék szállására, különös mondani valója van. Megütköztem, mit akar velem, gondolám, micsoda különös dolga van? én ismeretlenhez menjek-e? violentiát kövessen-e rajtam? — Kértem, jőne hozzám, szállásom közel vagyon, ő meghajtá magát, 's teljesíté akaratomat. Megyünk. Én hallgattam, ő némán követett. Én mosolygásra fakadtam, 's ő gúnyolólágon viszonzta. Én hátra tekinték, 's ő ugyan ezt cselekedte; bár mit tevék, ő mindenben utánazott. Sokszor rám mereszté szemeit, gondolám: ez rabiatus ember, bizonyára violentiát fog elkövetni házamnál; minden mozdulata gyanúmat éleszté. Bé is teljesedett; mihelyt szobámba értünk, kezde beszélni, kardot, puskát, pisztolyt emlegetett, hadarta a' szavakat „főbe lövöm az urat, nem kegyelmezek spectabilis uramnak!” — Illyen, 's több érthetetlen beszédek rémülésbe ejtettek. Ő mindig nagyobb, 's nagyobb tűzre

hevült, kezei mint a' mobile perpetuum forogtak, hiában könyörgék hallgatásért ő csak egyre folytatta beszédét; én fölmérgelődvén, nevetve, 's boszankodva hallgattam, de egy szót sem érthettem beszédéből, 's végre nagy sokára bevégezte. Kérdém, miről szólt? felelé: már hallottam. — „Puskát, lövést igen, tán vadászni akar? Ott a' szegletben vagyon puskám, mára által kölcsönözöm, sárkánya ugyan eltört, 's akkor fog vele nyulat löni, midőn beszédét megértem.” Ő hallgat, 's meredt szemekkel méreget. — „Tán kardra van szüksége, szólék gúnyolólágon, tetszett említeni? az is van nekem, juratus koromtól nem is nyultam hozzá, már pedig akkor is a' rozsdamegette az élet.” — Ő némán áll. Mit miveljek? boszúvággyal tekintte reám, akart ugyan szólani, de hangját elfojtá a' méreg. Ha ő nem szól, gondolám, hát én is hallgatok. Néma helyzetünkben megemlékeztem a' péntekre, 's Bárdi' szavaira. Bizony nagy áldozatot kíván a' pénteki előítélet' megczáfolása, de semmi, a' nagy nem szokott rettegni. 'S ezt véletlenül fennszóval ejtém-ki. „A' gyáva igen!” felelt az idegen, 's én rá

bámulék. Nagy szenvedelem a' méreg, mondám, e' miatt az idegen nem is tud szólni.

Hosszu szünet után lecsillapodott mérgével hevessége is, 's megszólamlott: „Az úr Árnjai?” — Igen. — „B. Környei Nelli' jegyese?” — Úgy gondolom. — „Elég roszúl.” — Miért? — „Azt hagyjuk-el: de tudja-e az úr mért jöttem ide?” — Ha merem kérdezni? — „Hogy az úr' tettéről számot kérjek.” — Felelni nem vagyok köteles, az úr nekem nem szab törvényt. — „Párviadalra hívom-ki az urat.” — Ez hallatlan vétek lenne a' XIX. században, ne fárassza az úr magát. — „Összezuzom az urat” szól hevesebben. — Nem adok rá hatalmat. — „Többé Környeiéknél meg ne jelenjék.” — A' törvény' mellyik cikkelye parancsolja ezt? — „Én! kiálta menydörögve 's én előle hátráltam; félttem, mindjárt dühe' áldozatjává leszek. — „Nelli az én tulajdonom — lépcsőnként emelkedett hangja — elrablotta kezeim közül.” — Semmit sem tudok felőle. — „Nem ismeri-e Nellit?” portrét húza elő kebléből, 's előmbe tartá. — „Nézze az úr, az úr csalárd ember, személyembe burkolva megcsalta a' bárókat.” — Ha igaz volna, sok Nelli vagyon

Pesten. — „De csak egy Környei Nelli, 's ezt az úr nem bírhatja, testamentomban nyerém atyámtól.” — Szép testamentom, igen örvendek, de tudja-e az úr, hogy az úr csak a' portréba szerelmes, én az eredetit imádom, velem ne kötődjek, én semmit sem akarok tudni, 's hallani. B. Környei Nelli már az én jegyesem. — „Többé ezt ne merészelje mondani.” — Valljon miért ne? — Itt szünet következett. Ugyan miként szabadulhatnék-ki álszemélyemből, gondolkoztam; Árnjai' véletlen megérkezte szédülá szép reményimet: de Nellit neki nem engedhetem; a' párviadaltól, golyóbistól jobban félttem, mint a' szép lányoktól. Az úr engem megsértett, szólék tettetett boszúsággal, házomnál violentiát követett-el.” — Ő mérgesen rá felelt, én meg tüzebben, 's így fokokként mindketten a' mérgeség' legfőbb lépcsőin állottunk. Én tőle, ő tőlem rettegett, a' vita rettentő vala közöttünk. Ekkor szobámba lépett Bárdi, nem is figyelmeztem reá, karakteremnél fogva könnyen gerjedek haragra, nehezen békülök, 's hogy Bárdi tapasztalná bátorságomat, még inkább kiabáltam. Bárdi hozzám közelít, keseredve megszorítja kezemet. „Barátom,

rosz nap az a' péntek, te veszedelemben forogsz, én megyek, 's elhivom a' bárót, legyen köztetek intermedator." — Ezt mondá, 's elsietett. Hiában kiálték utána: „Ne menj!” — Most fenyegetőzésre kelt a' dolog, az volt hatalmasabb, ki jobban lármázhatott. Sokat beszélünk, semmit sem végeztünk. — „Várjuk-be a' bárót”, szól az idegen. — 'S miért? kiálték. — Ekkor kocsi áll meg szállásom előtt, 's kevés időre belép a' báró Bárdival „Mi baj, spectabilis Árnjai öcsém uram?” szól a' báró az idegent megvetőleg tekintvén. Itt most minden esetre hasznos a' tettetés. — Gondolja-el a' báró, Nelliért ezen úr párviadalra hí, 's még merészli mondani, hogy nem vagyok Árnjai, Nellit szereti, 's engem mocsokkal illet.” — Árnjai szólni akart, de nem engedém, ne rossz következése legyen, Bárdi részemen volt, 's kevés idő után a' báró ügyemet ítélte helyesnek. A' méreg Árnjait majd megöle, én ugyan őt sajnállottam: de a' szerelem hatalmas szenvedély. Árnjai kéré a' bárót, engedné szólni. — „Elég, mond az, már mindent tudok, az úr többé meg ne jelenjék házamnál, spectabilis öcsém uramnak pedig tessék hozzám jöni

vacsorára.” — Ezzel megfogá kezemet, szobám-ból kivezetett. Felültünk a' kocsiba, Árnjainak jó éjjeli nyugalmat kívántunk. Most már Bárdi is belé van avatva kalandomba, ő féltvén éltemet a' dühös Árnjaitól, jószívűségből a' báróhoz sietett, 's kéré őt, minél gyorsabban jőne hozzám, előadá bajomat egy kevéssé megfordítva; 's így én újra jó lábra vergődtem.

Leültünk szives beszélgetés közt vacsorához, csak ketten, Bárdi tőlünk elmaradt; Nelli főfájással mentegeté magát. A' báró' kérésére elbeszéltem az egész dolgot; mert ő semmit sem tudott belőle, még is nekem ítélte az igazságot. Ha többen lennének illy ítélők, úgy én mindig nyernék. „Spectabilis öcsém uram, szól a' báró, midőn történetemet elbeszéltem, valójában nagy patientiával bir, sokat tud tűrni, és szenvedni, ez valóban ritka tünemény, én legalább azon ifjút vakmerészségéért összezúztam volna.” — Ekkor belépett az inas, jelentvén egy idegen katona tiszt' kívánságát, ki szeretne a' báróval beszélni. Az öreg úr rám tekinté, kérdezni látszott, mi tevő legyen, én fejbillentéssel válaszoltam, az inasnak parancsolá a' tiszt' bebocsátását. Egy-

másra néztünk ezen kérdessel: „Valljon ki lehet, ki illy későn alkalmatlankodik?” — Bejött a' tiszt', 's hőkkenve fölállottunk, ő Árnjai vala. — „Becsületem meg nagyon sértve, szól büszkén, elégtételt kívánok: én szeretem Nelli kisasszonyt, nevem Árnjai Károly, ma érkeztem Bécsből.” — „Árnjai? — szól a' báró nevetve, mi közöm vele?” — „Az, hogy a' báró' leánya jegyese.” — „Lehetetlen, hisz mellettem áll jövődő vejem; 's fülembé sugá: ezen úr eszelős.” — Mindjárt én leszek eszelős, gondolám, de szólan nem volt kedvem, rájok biztam a' beszédet, 's elég esztelenül. Árnjai kevés fáradsággal elhiteté a' báróval, hogy ő az igazi Árnjai, én csak az ő nevét bitorlom. Most ki kelle nyilnom, minden környülállásim' előadám, jószágom' minéműségét, 's mennyiségét egy kicsinyt meg is toldottam; gondolván, ez által a' báró kegyesebb lesz hozzám. Igen féltem a' feddéstől, de a' báró egy rossz szóval sem illetett, hanem tudtomra adá, hogy a' jegyváltás megsemmisítettik. Ennek lehetlenségét erősen vitatám, a' lány engem szeret, én másnak őt át nem engedhetem. — „Csak hallgasson az úr, szólt a' báró”. Már kikoptam a'

spectabilis névből, még utóljára „kend'” leszek. Kérem Árnjai urat, mondja-meg nekem, milly boldogság vár kegyedre Nelli' karjai között? Ő engemet szeret. — „Nekem mindegy — felelt Árnjai — én az atyai örökségről le nem mondhatok.” — E' szerént én sem, nekem hozzá nagyobb jusom nagyon. — Majd újra vitára kelt volna a' dolog, ha a' báró közbe nem szól. — Mivel meg nem egyezhetnek, tehát holnap leányom teszen igazságot, a' kit ő választ, az leszen vejem.” — „Helyes!” — kiálta Árnjai, mivel tudta hogy ő leszen a' választandó, ő gazdagabb, 's az öreg urnál már spectabilis öcsém urammá leve. Már ha vesztek, gondolám, veszítsek pénteken, tán ezen nap még szerencsét hoz. — „Kérem a' bárót, megszólamlom, a' választást hagyjuk jövő péntekre, mindketten udvaroljunk addig Nelinek, a' ki győz nyertes leszen.” — Megegyeztek. Árnjai beszélé, hogy Nelli' próbálgatása végett jött Pestre álszemélyben, 's valójában jobban sült-el a' dolog, mintha igaz nevével jelent volna meg.

Hallgatok arról, mi köztem, Árnjai, 's Nelli között történt. Nevetséges látás vala,

midőn a' gyöngé lányt két tűz közé szorítottuk, mennyet, édent készek valánk itélni; a' katona bátrabb, mert gazdagabb volt, én hízelgőbb, mert csak ebben bizakodtam. Nem is csuda, ha Nelli panaszkodott; két részrűli ostromlás ellen való védelmezés nagy fáradságába kerülhetett; de a' mint vevém észre, szívét nem igen őrzötte, 's tapasztalám, hogy keblében én uralkodom: velem érzélgősebben mulatá magát. Árnyaival, ha nem nevetközött, úgy némává lettek ajkai. Kétségek közt vártuk a' pénteket, ha Bárdival összetalálkoztam, nagyobb kinom nem lehet, mindig a' pénteki szerencsétlenséggel kinezott. Ha láttad volna, olvasóm, milly készséggel forgolódtunk a' lány körül, ha hallottad volna hízelgő szavainkat, a' nevetést elnem kerülhetted volna. Nellit majd az egekbe emeltük, majd az angyalokkal hasonlítottuk-össze, úgy, hogy ezen a' héten csupa költő lett belőlem, töménytelen sokat kelle hazudnom, elmém a' levegőben kóválygott, éjszaka sem nyugodhattam, szép mondásokat kelle tanulnom, hogy azokat másnap el-recitálhassam.

Az ohajtva várt péntek földerült: de nekem ugyan borús volt. A' terminus dél után négy órára

volt határozva; én, nem tudom óráim' rosza-sága miatt, vagy akarattal, fél órával előbb a' báróhoz mentem. Az előszobában senkit sem találtam, 's megállapodám; rettentő kétség közt hánykódott kebelem, reám nézve az örök ítéletet a' máihoz semminek gondolám; a' megve-téstől jobban féltem, mint a' vérengző háborútól. Illyeket az ujságokban leginkább szeretek olvasni, buzgó ohajtásom a' szüntelen való háboru, de csak körülöttem ne legyen. A' gondolatok' szörnyűségei válták-föl egymást agyomban. Egy mellékszoba félig nyitva volt, 's benn a' báró lányával beszélt. — „Nelli — szölt a' báró, én pedig kihallgatásokra szántam-el magamat — minden esetre Árnyait kell választanod. Primo: ő sokkal gazdagabb; secundo: ő Bécsben lakik; tertio: a' külföldet járta, isméri, nevelése igen finom; quarto: atyja törzsökös nagy familiából való, velem járt iskolába, nemessége hat század óta virít; quinto: ő nagy rangu; sexto: mert én akarom. Ehhez egy hosszadalmas praedicatiót függesztett, mellyben demonstrálá a' pénz' hatalmas-ságát, az ősi nemesség' influxusát minden csekély-ségbe. Én ezt mind hallottam, föl is vagon

jegyezve napló könyvemben. Nelli vonakodva válaszolt, részemre hajlóbbnak jelenté-ki magát. A' báró tűzre hevült, a' lány csillapítá e' szavakkal: „Atyám, nekem mindegy, hiszen tudod a' mai világi szerelmet; annak nyujtjuk kezünket, kivel gazdagabbúl élhetünk. Midőn az álszemélyü Árnjai megjelent, őt szeretnem unszolál, meg is tevém mind a' te, mind ön hasznomért, mivel pedig most neked úgy tetszik, Árnjainak nyujtom-át kezemet.” — Valójában ezek' halására jó fül kivántatott, de tíz szerelmem között találtatott illy eset 's a' mondottakhoz szokva voltam. A' báró Nelli' szavain megörült, kebléhez kócsolá őt 's nyilatkozását megdicséré. Én bizony előbb azt gondolám, hogy hűségét próbálja, már mostan semmi keresetem itten, ezzel ragadom kalapom' 's örökre bucsút vevék a' kapufél-fától. Illyen hát a' szerelem! Nelli belém szeret, megvan a' jegyváltás 's uramfia! — mivel nem vagyok Árnjai, megvet. Hazudik az, ki mondja: a' szerelem nem tekint névre, személyre. Nelli Árnjai' nevét szerette-meg csak; de kikopván a' névből, kikopott szerelméből is. Semmi; úgy sem lehettem volna vele boldog.

akarám vigasztalni magam', de megvallom, Nelli nagy benyomást tett szívembe. De azért még ne gondolja az olvasó, hogy kétségbe-estem, ne féltsen a' fejbe lövéstől. Hisz' Nellit egy két nap alatt mint hűtelent szívemben örökre eltemetem, 's romladékán egy új szerelem fog föltámadni. A' példabeszéd mondja: „szeget szeggel”, 's én azt mondom rá: „szerelmet szerelemmel!” —

Szállásomon fölsohajték: Nelli volt tizenegyedik szerelmem' tárgya, 's így még csak egyet szerethetek; mert serdülő koromban föltevém, ha tizenkétszer keresztül esem a' szerelmen, többé nem fogom hajhászni; másokat kérek-meg, ajánljanak nőmnek valamely vidéki lányt egész descriptiójával, én, a' nélkül hogy őt megtekinténém, levelet irok atyjának, elébe terjesztem szándékom', karakterem', állapotom'; gazdagságimat specificatim fogom elküldeni. Ha jó választ nyerek, a' melly nap meglátom a' lánykát, ugyan azon megülöm lakodalmomat. A' jegyváltásnál nincs haszontalanabb a' világon; reménnyel biztat, 's végre kegyetlenül kinez. Hasonló képzetek közt lepott-meg Árnjai 's kinyilatkozatá, mivel nem jelentem-meg a' bárónál, ő birja Nel-

lit, de egyébként is őt választotta volna. Nem irigylém boldogságát, 's elbeszéltem az előbb mondottakat. „Óh azt gondolja az úr, szól Árnyai, hogy engem elámít, előre látó vagyok én, szemeim világosak.” — Ha tiéid is azok, gondolám, úgy a' vak is lát. Kért Árnyai: „ne nehezelnék reá; mindenki maga szerencsájének kovácsa” mondá 's eltávozék; ő szerencsés, a' mai fölvilágosodott században többnyire illy boldogok a' nagyobb rangiak, szegénynek sok fáradságába került ezen boldogság' elnyerése, munka után édes leszen a' nyugalom, de félek, netalán a' pénteki előítélet szerint a' féltékenység kinozza. A' péntek névre szinte meghökkenem, általfutám napló könyvemben följegyzett Nellivel történt estemet, 's a' péntek reám nézve valójában átkozott nap. Bárdi komoran, 's lesütött fővel lépett szobámba, félt kérdezősködni a' dolog' mibenlétéről, de én nem is várván, elébe tálalám. — „Óh átkozott péntek! kiálta, már most tanulj esteden, pénteken megismerkedni, pénteken szerelmet vallani, pénteken jegyet váltani, álszemélyből kivetkőzni, egészen péntekre bizni magát az embernek legroszabb e' világon: hagyj-föl

próbáddal, gonosz lappang, 's leselkedik pénteken az ember után, kérlek, ez után pénteken ki se lépj szobádból.” Nem vala kedvem vitára kelni, szabad beszédet engedék. „Ha hon maradtál volna, folytatá Bárdi, semmi teher sem nyomná válladat, de ha már megismerkedtél, mért kellett épen pénteken megvallanod szerelmedet? úgy-e bár féltékeny é levél? mért határoztad péntekre kinyilatkoztatni személyedet? 's most is mért rendeléd péntekre Nelli' választását?” — Hallgass, kérlek, kiálték, tán a' vén asszonyok' köréből jösz, tőlök tanulád mesédet. — „Ez nem mese, felelt Bárdi, rajtad történt-meg.” — Én mindent elfelejtettem, semmit sem akarok róla tudni; a' próbát újra elkezdem, a' pénteki előítéletet meg kell czáfolnom. — „Vessz, ha veszni akarsz, de rosztat jövendöltni kénytelen vagyok” 's gyorsan eltávozott.

A' péntek tehát csak veszedelmes napja a' hétnek! sohajték, de még is ez előítéleten diadal-maskodnom kellett. Igaz, nagy szégyen háromlott reám Nellivel történt kalandómért, de még is rettegni nem tudtam. A' báróval nem is ohaj-

tottam többé összejöni, bár rám sem ismert volna; de e' végett borbélyt is hivattam, gavalléros barkómat leborotváltattam, hajamat új módra erőltetém, a' szabóval más ruhát csináltattam, minden öltözetem ellenkező volt az előbbeni-vel. Épen pénteken készült-el új ruhám, eddig igen keveset mutattam magam' a' városban. Nellit látni sem kívántam, szerelmem iránta kialudt; természetem egyébiránt, megvallom, bár ha nevettek is, ilyen: Ha valamelly lányba szerelmes vagyok, soha bűt, bánatot nem ismerek, bár milly veszély fenyeget; de ha szerelmem' tárgya reám nézve elveszett, fájdalmak kízzanak mind addig, míg szívem más lány' láttára föl nem hevűl. Nellit szerettem, bú nem érdekelt, őt elvesztém, 's búsulok, még egy leányka meg nem hódítja szívemet. De netán sokáig kelljen szenvednem, könnyen hajtom fejemet a' szép nem' rabigájába, hogy újra enyelgő legyek 's felejtsem a' régi kedvest.

Mondám, pénteken hozta haza a' szabó ruháimat, 's én sétálásra kiindulék. Ezzel a' gondolattal tépelődtem: Valljon egy leány, vagy férfi szerethet-e egyszerre kettőt, de úgy, hogy

egyik olly kedves legyen mint a' másik? — Né-mellyek lehetségesnek állitják; én véleményökkel meg nem egyezhetem, mivel illy dologban nem vala még tapasztalásom. — Indulatom kitündöklött sétálásomban, komoran sötém-le fejemet; az elmenők nem is érdeklettek. Nagy melancholiám-ban a' Királyutcza' végére tévelyedtem, 's elhatározám magam, bűm' enyhítése végett a' Város' Erdejébe sétálni. Az' ég tiszta volt, a' nap langyaszton hinté sugárait, minél tovább mentem, annál vidámabb levék. Gyönyörű út vezet az erdőbe, két felől terepélyes fasorok a' gyalog menőknek hives lugosúl szolgálnak, középen a' kocsit út széles, 's egyenes, jobb 's balról a' polgárok' kertei finom izléssel mivelve; ünnep- napokon itt körül belül pezseg a' sok nép, de most minden körültem olly csendes vala. Hallgatok arról, milly felséges sétálás esik itten. Beértem a' Város' Erdejét, 's már visszamenetről gondolkoztam, midőn a' lanyha eső hullani kezdett; reám nézve ez nem vala kedvező, féltém új módi ruhámat, 's azonnal sietve befelé a' városba tartottam. A' csendes esőt zápor váltá-föl; gondolkodtam, jó lenne valamelly kerti házba betérnem, de míg

eltökélném magam' megpillantok előttem egy esernyő alatt menő férfit. Bátorságot véve hozzá közelíték, 's könyörgöttem, ne sajnálná velem megosztani esernyőjét; a' férfi meglett koru volt, szürke fūrteit vállain lebegteté a' szél, köszöntésemet nyájasan viszonzta, 's kegyelmére méltatott. Jóvoltáért mulatnom kelle őt, néhány anekdotákat meséltem neki, a' mi nem igen volt inyére, utóbb a' francziákra, 's a' lengyelekre fordítám beszédemet, tüzesen védettem a' pártos nemzetet, majd mint egy hadvezér kormányoztam a' lengyel-seregeket, majd szerencsétlenségöket egész kesergéssel terjesztém-elő. Szerencsétlenségük szerencsémül szolgált, az öreg úrnak megtetszettem, ő egy vala az igaz polgárok közül, keblét fölleszté a' lengyel-pártütés, nagy részvétellel viseltetett irántok. Szép két háza ékesíti a' várost, 's kertje az elsők közül való, most is ennek megtekintéséért fáradozott-ki, 's haza felé jövén, a' sötét fellegek ellen esernyőjét magához vevé, 's így engem is megmentett az összezúzástól. Lassan ballagtunk; a' kerti gyönyörűségről kezdék disserálni; az öreg urat lankadttá tevé a' gyaloglás, mellyért egy a' város' végén

mellettünk elmenő üres bérkocsiba ültünk. Szinte könnyebbült szivvel folytattuk beszédünket, szóba jött a' bérkocsik' hasznos volta, kár, hogy hazánk' ritka városaiban találhatók. Megállott a' kocsi a' polgár háza előtt, 's ő kért mennék-föl, lehessen szerencséje házánál tisztelni; én igen hajlékony valék betölteni kívánságát. A' szobában nője, 's leánya fogadtak, kis szünet mulva frisitővel kínálának-meg; eszem nem az evésen, hanem a' polgár' szép leányán lebegett; első pillantattal szivem engedékeny volt mézes szavait mély rejtekébe fogadni. Brávó! gondolám, e' kegyes angyal' karjain járulok az oltár elébe, 's valójában olly annyira elmerültem az illy képzetekbe, hogy az öreg úr' néhány kérdésére viszásan feleltem. De ez semmit sem teve, észre vevé ő, mi szülte zavarodásomat, enyelgő mosolygással képzelte a' bájos jövendőt. Nincsi, — így hívták a' leányt — elmentemkor nyájás udvarisággal köszönt, 's én előre szerelmet sejdíték. Az öreg úr jövendő látogatásimat magának kikéré, 's én kegyelmesen megígérém, leginkább Nincsiért, kinek kendőjét, olly szerencsés valék, hogy a'

földről fölemelhettem, 's ekkor pirosság futá-el arczait a' mit szerelem' jelének magyaráztam.

Most újra vig vagyok. Nincsi foglalta-el szivemben Nelli' uralkodó székét. Báró 's polgár-lány közt nagy ugyan a' különség, 's jól leestem a' magas polczról, de ezen nem törém agyomat. Nelli báróné, Nincsi pénzes, 's épen ezt hajhászni volt mindenkor fő szándékom. A' kopasz titulus helyett többet ér a' tömött erszény.

Sokáig azon gondolkoztam, valljon lassanként haladjak-e Nincsivel a' szerelem' csalkertében, vagy csak egyszerre megvalljam hogy érte lángolok, 's nőmmé akarom tenni? Ezt végzém: Mivel Nincsinek névnapja leszen a' jövő pénteken, akkor a' szerelem-vallásra legjobb idő lesz; tehát a' névnapi üdvözlés után fog következni a' szerelem-vallás. Előre képzelém, Nincsit milly zavarodás fogja környékezni, milly bájolón fog zengeni „igen”t, milly fölséges leszen az első csók ajkáról, 's miként térdelünk az öreg úr elébe, 's ő ránk adja áldását. Boldog ábrándomból fölvert Bárdi, én örömmel adám tudtára az új ismeretiséget. „Látom, szóla ő, akarattal sietsz a' tátogó örvénybe; ugyan mit gondolsz, barátom, egy pol-

gár-leányt nődnek venni, holott anyád alispány' lánya volt, ha ő föltámadna sirjából, ugyan miként mentetnéd magad'?” — Azzal, felelek, hogy a' XIX. században egy pénzes lány könnyebben meghódítja a' szivet, és a' házasságra hajlandóbbá teszen. Barátom, erről hallgassunk, hanem kérlek, a' jövő péntekre készíts köszöntő verseket Nincsi' névnapjára. — Bárdi megígéré, 's én meghagyám, hogy minél hizelgőbbek legyenek; e' nélkül semmit sem fognak érni.

Péntekig vagy kétszer voltam Nincsinél, mindig egész megelegedéssel váltam-el tőle, különös vonzó erővel birt ő, szivemet olly könnyen elmeríté a' szerelem' árjába, mintha már többször practizálta volna. Teljesedni tapasztalom a' báró' mondását: „Nincs széles e' világon egy lány is, ki szerelem nélkül 18 évet elhaladott volna.” Bárdi elkészíté a' köszöntő verset, 's pénteken reggel elhozta hozzám. Megütődve olvasom: egy szó sincs benne a' szerelemről, semmi hizelgés, 's épen olly sovány volt az egész, mintha valamely öreg úr' számára készítettett volna. Szörnyen haragudtam reá, ő nevetett, 's azzal menteteté magát, hogy ez minden munkái között

legjobb. Így ugyan kár neked a' poësiszt csúfítani, nem gondolhatod-el azon injuriát, mellyet általa okoztál nekem; mondd most, mit miveljek, vers nélkül nem mehetek gratulálni Nincsihez, köszöntő versem lett volna szerelnem' előpostája. Bárdi a' legnagyobb aggodalmak közt kaczagva hagyott-el. Reggel illendő gratulálni, vagy a' névnap előtti dél után, 's én még most sem meheték; ez ugyan sokat nem tett volna, én könnyen ki tudom magam' menteni, de a' vers, a' vers hibázik. Minden almanachot fölkutattam, 's hála érte! szerencsémre kilophattam egy író' köszöntését, remek volt volna a' darab, ha érthettem volna, de a' cadentiákért össze vissza facsart értelem homályos leve; én nem értettem, tán Nincsi meg fogja érteni. Leirtam a' köszöntő verset, 's gratulációra készítém magamat.

Dél után megyek Nincsihez, 's itt jelentik ide haza nem létét. Külvárosi kertökben mulatnak mindnyájan. Egy baj a' másikat követi. Bérkocsiba ültem, hogy annál sebesebben oda érhetnék, de szerencsétlenségemre fele utamban a' tengely eltört, 's így kénytelen valék gyalogolni. Mennyit kelle kérdezősködnöm, egyik kertből ki,

a' másikba be, míg rájok akadtam. Nincsi a' kertajtóban állott, én hevesen kezét ajkamhoz ragadám, mentegetém magam' a' késő elmaradásért. A' gratulatio után a' köszöntő verset átadám, Nincsi keblébe rejté, pirosság terjedvén-el arczain. Ezen gondolat villant keresztül agyamban, valljon az ajtóban kire várakozott Nincsi? 's könnyen elhivém, hogy szivepedés közt — utánam.

Bementünk a' kerti házba; „éljen” kiáltásokkal fogadtak, én nem győztem eléggé fejemet hajtogatni, 's csinálni a' sok bókolatot. Poharat fogtam kezembe, a' házi gazda' 's az egész uri társaság' egészségeért kiüríteni. Magasan fölemelém a' poharat, egy pár ékes constructioval a' vendégekre köszöntem, minden szem száj rám bámula, én ezen megütődve, midőn a' poharat számhoz érinteném, kiesett reszkető kezemből; a' társaság hangos nevetésre fakadt. — „Istenem! kiálta Nincsi, az üveg' darabját kezében tartván, az én legkedvesebb poharam eltört.” — Zavarodásom lépcsőnként nevededett, hizelkedve simultam Nincsi' keze után, ő a' poháron bánkódván vissza-rántá kezét. — „Bocsánat kisasszony! rebegém lesütött fővel, kettősen kipótolom a' kárt,

's addig is türelmességét fogadja-el a' bűnösnek." — Szószólóm volt az úri társaság. Nincsi megbocsátott, de ugyan mit meg nem bocsáthatna kedvesének. Ezen gondolattól hevülve örömben poharat ragadtam, béke gyanánt kiüriteni. — „Halljuk! halljuk!” 's én némán állottam, pillantatom összeütközött Nincsiével, faragott bálványhoz hasonló valék: de végre segít az emberen az okosság: „Éljen, kiálték, a' kitől Nincsi az eltört poharat ajándékban nyerte!” — Halvány szín lépé-el arczait, meredten rám tekinté, észre vevém, hogy újra hibáztam. Hevülve lába elébe térdelék, ő jajdulva hátra vonult — „Átkozott péntek!” dörögém magamban, szegény lány' lábát majd össze tiporám, hirtelenkedésben rá térdeltem. Fölpattanék, 's eltávozni akartam, de az úr nem engedett, 's mellette helyt kelle foglalnom az asztalnál. Nincsi félszemmel tekinté reám, könyörögni sem valék bátor, erről hallgattam, de a' hizelgésnek nagy hasznát vettem; tetőtől talpig egyenként eldicsérem szépségét, tetszett ez Nincsinek, 's megengesztelődni látszott. Vig tréfáim, enyelgéseim, anekdotáim, hizelgéseim, 's több „éljen” kiáltások csak hamar

elfelejtették a' társasággal előbbi estemet, ezer névnapokat hörpöltek a' poharakból a' házi gazda', 's Nincsi' egészségeért, 's magok' hasznokért. Fölkeltünk az ebédttől, vagy is a' római coenától, sok fő megnehezült, a' fiatalok egy egy fürge lánykát karjokra ültének, 's alá, 's föl sétáltak a' kertben; nekem nem volt kedvem követni őket, mert Nincsit más' karján szemlélém. Elvonulva egy hűs bokorba azon perczet lestem, mellyben egyedül marad, hogy magamat gavallérjául ajánlhassam. Hozzám közelített egy uracs, kérdé, tán az előbbi eset háborgat? Én hamarjában nem is felelhettem. — „Óh azon soha se törődjék, szól ő, a' poharat Nincsi ez előtt két évvel egy jurátustól kapta ajándékban, kit igen szeretett, az ifju megígérte neki, hogy elveszi, de változván a' környülállás, nem teljesíté ígétét, 's így Nincsi megcsalatra maradt. Hitszegőnek nevezi az ifjút, de az ajándékozott pohár mindig kedves volt előtte, 's annak eltörése szívére hatott, még inkább megvala lepve, midőn az úr azon hitszegő egészségeért ivott.” — Kedves jószágától fosztottam-meg Nincsit, gondolám, tán szívem elegendő leszen veszteségét kipótolni. Ekkor meg-

pillantám Nincsit egyedül, gyorsan hozzá sietek, karomat nyujtom, 's ő elfogadja; először is fő dolgom volt előbbi vétkeimért bocsánatot könyörögni; az angyal a' földinek, kivált ha szívét bírja, könnyen megbocsát. Kevés időre egy rózsaszállal visszajött Nincsi' előbbeni gavallérja, megkínálá a' rózsával, 's Nelli elvevé. Én hevültem, izzadtam, fáztam, minden változás egy perc alatt kitündöklött arczomon. A' gavallér bizonytalán értette, mi a' nevelés, látván tüzességemet, szememből olvasván min törekszem, mély főhajtással eltávozott. Csak ez kellett nekem, szabadban lihegtem, hozzá kezdtem a' beszédhez, először is a' szerelemről hosszasan értekeztem, előadám sokféle nemeit, demonstráltam a' szív mint törekszik szerelemre; milly ösztön uralkodik keblünkben, melly szüntelen az édes érzetek után sohajtozik, 's addig nincs nyugtunk míg szerelem' igája alatt nem szenvedünk, ez volt az exordium, 's már már ön érzetemet akarám kifejteni; de mások felénk jövének, akadályoztattak; ezek ugyan eltávoztak, de én félbe szakasztott beszédemre vissza nem tudván térni, újra előlről kezdtem, 's midőn újra szerelmemre került volna

a' dolog, megint mások miatt félbe kelle szakasztanom: így történt ez többször is, mignem jel adatott a' haza-menetelre. Gondolám, az úton ezt könnyebben végbevihetem. Elindultunk. Én hosszas exordium után, melly sok fejtörésembe került, rá jutottam szerelmemre, de a' csintalan Nincsi, észrevévén mire célozok, szüntelen kérdésekkel ostromlott; meg kellett neki magyaráznom mi a' szerelem, elbájolás, csók? Mivel pedig elfelejtém a' logikában tanult definitiók' módját, szüntelen példákat hoztam elő, mellyben én, 's Nincsi mindenkor előfordultunk; ezért meg is haragudott reám, de haragját hízelgésemmel eloszlattam. Még most sem tudtam megvallani szerelmemet, a' hosszú exordium, a' sok definitio, és a' hízelgés elemésztették az időt, 's Nincsi' lakásához érkeztünk. A' vendégek mindnyájan eltávoztak, engem az öreg úr fölhítt. „Az úr sokat beszélt a' szerelemről, szól Nincsi, tán most is hatalmában van?” — Csak akarnék, de nem lehet. — „'S miért?” — Lehetne ugyan, de nem szabad. — „Nem értem.” — Én utamban egy furcsa szerelemvallást koholtam-ki, 's most talán használható. — Óh kisasszony, furcsa az

én életem, atyám midőn haldoklanék, magához intett, kebléből elővont egy portrét, 's kezembe adá illy szavakkal: Fiam, ha Pestre mégy, vidd magaddal e' portrét, 's csak az legyen nőd, ki ehhez hasonló leszen, de vigyázz, hogy minden vonások megegyezzenek; én menteketni akarám magam', de ő a' földieket elhagyta. Sokáig szemlélgetvén, valójában a' portréba belészerettem. — „Furcsa eset, szeretném látni azon csudás portrét,” — Bár a' kisasszony hasonlítana hozzá: de nem, tudom nem fog; már egynek megmutattam, hozzá hasonlónak gondolám, de megcsalatkoztam, utóbb vevém-észre, hogy egy vonás különég van köztök. — „Kérem az urat mutassa” szól Nincsi ujságvágyólag. Én nem akartam, hogy annál fölebb hágjon kívánsága, 's midőn tapasztalám legnagyobb lépcsőjén vágyát, zsebemből elővonám zsebbeli tükrömet, 's tettezett remegéssel átnyujtám Nincsinek, ez mohón kap utána, belé néz, vissza ütődik, 's fölkiált: „Mintha hozzám hasonlítana!” — Óh bár, kiálték esengve, nézze-meg jobban a' kisasszony, én, örökre hűséges leszek, én szeretem a' kisasszonyt. — Nincsi még egyszer megtekinté magát

a' tükörben, 's észreuvé tréfámat. „Óh valójában az úrnak igen kegyes atyja lehetett, az úrról föl sem tehetném, hogy hűségtelen volna, az illyen kép mindenkihez hasonlít.” — De most csak a' kisasszonyhoz. — „Holnap pedig más-hoz.” — Nem, nem! kiálték térdre omolva, az én szívem örökre a' kisasszonynak tömjénez. — „Nem vagyok képes elhinni.” — Kérem, esdeklem, könyörgök! — „Mind hiában.” — Óh én boldogtalan! Kisasszony, fogadja szívemet, legyen nőm, ne fosszon-meg az örök boldogságtól, siromig hűséges leszek. — „Alig hiszem, meglátjuk, válaszolá hidegen, 's mellékszobájába vonult. — Ah én szerencsétlen! kiálték térdeléséből föl-pattanva, milly szégyen ez? tizenegyszer vallottam-meg szerelmemet, 's mindenkor elértem a' czélt, 's most, midőn igazán szeretek, ez volt szavam' járása, most megvetettek. — Jó éjszakát kívántam az öregeknek, tán legutóljára; föltett szándékom, soha hozzájek nem menni. Nevetve szállásomra jött Bárdi, 's látván szomorúságot, annál inkább kinozott. „Óh átkozott péntek!” gyakran kiálték-fel. Bárdi örvendett, hogy valahára elismértem a' péntek' hatalmát. —

„Most úgy e ostoroz a' péntek? szól Bárdi, most tölti rajtad boszuját, mért merted magad' ellene szegezni.” — Urak, asszonyok, lányok, 's valamennyen szavamat hallhatjátok, kiálték, csak a' péntektől őrizzetek, gonoszabb ez, mint a' mostoha. — Utálok már a' pénteket, még csak egy próba van hátra, mert három az igazság, 's ha el nem sül, akkor testestől lelkestől a' pénteki előítélet' vitéze vagyok, mellette harczolok, kész leszek érette vért ontani.

Lassanként multak a' napok, a' városban ritkán jelentem-meg, otthon fáradoztam a' harmadik próba' végbe-vitelén, már ajánlottak egy leánykát, szépnek festették-le, 's dúsgazdagnak, levelet készítettem az atyjának, mellyben a' hosszú exordium Ádám-tól és Évától kezdődött a' vízözönig, 's tovább; mivel annál okosabb az ember, minél fölségesebben ír, tehát én valamennyi új magyar szót olvastam, hallottam, mind belé tevém, előre képzelve, hogy' fogják dicsérni okosságát: „Fölséges levél, nem is érthetjük!” De minden fáradságom hasztalanná leve; szerencsétlenségemre csütörtökön találkoztam Nincsi'

atyjával az útczán, kérdezé, mért nem látogatom-meg őt? Szorgos dolgaimmal mentegetem magam', ő szemembe mosolygott, 's más napra ebédre hítt, 's kért, meg ne vetném őket. Habozásomban kénytelen valék megigérni. Így tehát a' levelet pénteken nem tehetém a' postára, meg kellett várnom, mi történik Nincsi-vel, tudom csak új kinokat fog támasztani keblemben, 's a' péntek velem annál jobban érezteti hatalmát. Semmi, úgy is eleget türtem, tán ezen keresztül esem. Nincsi volt tizenkettedik szerelmem' tárgya, tőle még viszonzólevelet is reménylhetek.

Igéretemnél fogva megyek ebédre Nincsihez, buzdult a' vér keblemben, Nincsi' látásától rettegtem. Beléptem a' szobába, 's benne senkit sem találék, szívem hangosan dobogott. Az asztalon kitérve egy könyvet pillanték-meg; nézem, mellette volt köszöntő versem, a' könyv pedig az vala, mellyből azt kiírtam. Egész zavarodással olvasom köszöntésem alatt e' szavakat: „A' kívánat igen szép, kár hogy nem eredeti.” — Mire értsem ezt? tán azt akarja jelenteni, hogy lopott. Szinte eltávozni akartam, de bejött Nincsi, enyelgően viszonzta köszöntésemet, akartam

szólani, 's a' hang elfojtódott; most én, ki olly hatalmas volt másszor, ki a' beszédből soha ki nem fogyott, megakadtam. „Az úr búsul, szól Nincsi mosolyogva, minek a' jele ez?” — Annak, felelék gyorsan, hogy a' kisasszony víg; óh ossza-fül velem vígságát. — „Félek, ne osztán én legyek szomorú.” — Óh nem! — gyöngéden megszorítván kezét — én szüntelen ügyekszem, hogy a' kisasszony víg legyen. — „Még akkor is, ha kegyed mással nézeti-meg a' portrét?” — Nem, azt nem fogom tenni. — „A' szót könnyen meg lehet szegni.” — Szavam szent! — „Hinni kellene azt.” — Hiheti! kiálték, 's hirtelen átkarolám, Nincsi remegett, 's válaszolni nem vala képes. — Ó szeret, gondolám, csak még is értek én a' szerelemhez. Bejött az öreg úr, Nincsi kifejlődött karomból, én megütődve állottam, az atya nevetett. — Én szeretem az úr' lányát, szólék, kérem, adja nekem nőül. — „De ha én nem szeretem?” — közbe szól Nincsi. — „Úgy, felel az öreg, eleget nem tehetek.” Még egyszer fölkiálték tüzzel. Nincsi hallgassa-meg a' könyörgőt, fogadja-el szívemet. — Az anya bejött, én sokáig peroráltam még Nincsi előtt, a'

mennyit tudtam, mind egyre halmozám, csak lenne foganatja, a' két öreg mosolygással hallgatta beszédemet, mellyre Nincsi rá felelt, és én viszont, mintha valamely jelenést játszottunk volna-el a' színdarabból úgy tetszett az öregeknek; köztünk erősen folyt a' vita, egymással meg nem egyezhettünk. „Elég, szóla az öreg, a' néző-játék' vége jó szokott lenni, itt is szükséges a' főszemélyeknek a' boldogulás.” Ekkor megfogja kezemet, összeteszi Nincsiével: „Éljetek boldogul, legyen rajtatok atyai áldásom.” — „Áldás!” kiálték, Nincsit karjaim közé kócsolván. — Óh istenes péntek! — „Péntek? mondának az öregek, jaj szerencsétlen leszen a' mi leányunk.” — „Nem, nem” felelék, 's alig tudtam velök elhittetni, hogy a' péntek nem különös nap, hogy én megczáfoltam az előítéletet; kevésbe mult hogy még Nellivel történt kalandomat is nagyobb confirmatio végett el nem beszéltem.

Boldog vagyok. Bárdi' kiirtotta kebléből az előítéletet, pénteken megismerkedett egy leánnyal, belészeretett, 's pénteken megvallá szerelmét; jó választ nyert, 's így mindketten pénteken tartottuk lakodalmunkat. Én boldogul élek,

Bárdi meglegedve. Árnyai Nellivel érezteti kevéssé féltékenységét, de az kerüli az alkalmat, melly őt fölbuzdítaná e' gonosz szenvedelemre. Három az igazság, 's meg vagyon czáfolva a' pénteki előitélet. Irtsátok-ki kebletekből ezt, atyám' fiai, ezen napon jó, rossz történik, mint a' többiekben is. Éljetek mindnyájan úgy, a' mint én élek Nincsivel; a' pénteki előitélet' megczáfolására ne szánjátok-el magatokat. Hajh! sok bajba kerül az, 's ritka leszen olly szerencsés, hogy jutalmúl egy szép lányt, és száz ezeret nyerjen!

Lukács Lajos.

EGY LYÁNYKA' SÍRJÁN.

Nyúgodj' csendes föld alatt,
Nyúgodj' szép leány;
Bájid elhervadtanak
Élted' hajnalán.

Boldog, még nem ismerél
Gyászt, gyötrelmi bút;
Lépteidnek nyiltan ált
A' szép rózsaut.

Arany képzelet veté
Nyugpárnáidat,
Zöld remények' hajnala
Kelté álmodat.

Mint regényes táj felett
Csendes éji hold,
Földi pályád tiszta fény
'S égi álom volt.

Most halottan alszanak
Tündér vágyaid,
'S rád enyészet lengeti
Gyász fuvalmait.

Néma könnyet önt a' lyány
Látva halmodat,
'S reszkető kézzel szakaszt
Emlékszálakat,

'S sóhajt: „Csendes föld alatt
Nyúgodj' bájalak!
Szép tavaszvirág valál
'S mint én hervatag!”

B a j z a.

MARKO KIRÁLYFI' HALÁLA.

Serbus nyelvből.

Jó korán kél hős királyfi Marko
Szent vasárnap' hajnalán, midőn a'
Fényes nap még nem hinté sugárit
Fényes arcczal a' fejér világra.
'S merre kéklő bérczi Urvinának
A' nagy tenger' partján elvonóznak,
Arra indul útnak, arra indul.
A' midőn már fennten járt a' bérczen,
Meg-megbotlik kedves méne, Sáracz,
'S két szeméből sűrű könny patakzik.
Ez búval hat, búval 's bámulással
Hős királyfi Marko' nagy szivébe;
'S így szól Sáracz kedves szép lovához:
„Hej jószágom, Sáracz, drága ménem!
Már egy század folyt-le, hosszú század,
Századon túl hatvan hosszú évek,
A' mióta egygyüvé kerültünk.

'S a' mióta együvé kerültünk
 Nem botlottál még te én alattam,
 Csak ma kezdél sűrű könnyet ejtve.
 En halandó, végzetét az égnek
 Nem tudom bár, oh de félve sejtem,
 Hogy veszély vár egyikünk' fejére;
 Vagy fejemre, vagy tán a' tiédre."
 Míg ajkáról e' szók hangozának
 Bércziről az erdős Urvinának
 Felsikolt az ormoknak lakója,
 Felsikolt a' szőke fürtü Víla,
 'S így szólítja Markót a' királyfit:
 „Édes bátyám, hős királyfi Marko!
 Nem tudod mért botlik a' te méned?
 Megmondom mért botlik a' te méned.
 Téged sajnál, érted könnyez a' mén,
 Nem sokára meg fogsz válni tőle,
 Nem sokára meg fog válni tőled.”
 De boszúsan Marko vissza szóla:
 „Szőke Víla, nyil száljon nyakadba!
 Mért jövendölsz rosszat felsikoltva?
 A' világot jártam-bé lovammal,
 Napnyugotról indúltam keletnek
 'S tartományit láttam a' keletnek;
 Napkeletről napnyugotra tértem
 'S a' kerekded földet megkerültem;
 Mennyi vár van a' fejr világban

Sáraczommal annyi várba' jártam:
 A' kerekded földet bár bejártam,
 Sem Sáracznál jobb mént nem találtam,
 Sem magamnál jobb hőst nem találtam!
 'S most meg kéne válnom Sáraczomtól?
 Sáraczomnak válni kéne tőlem?
 Szőke Víla, nyil száljon nyakadba!
 Mért jövendölsz rosszat felsikoltva?
 Nem vál Marko addig ménjétől-el
 Míg két válla büszke lesz fejével.
 És a' szőke Víla visszaszóla:
 „Édes bátyám, hős királyfi Marko!
 Fojtsd boszúd' el hősi nagy szivedben.
 Senki téged meg nem foszt lovadtól,
 Jó lovadtól, kedves Sáraczodtól,
 És nem foszt-meg senki életedtől;
 Mert te meg nem halhatsz hős kezeztől,
 Sem vitézek' éles kardja által,
 Sem buzgány vagy harczi kópja által:
 De betegség által fogsz kidúlni,
 Melly istentől szálni fog fejedre,
 Istenedtől a' vén vérölőtől.
 Édes bátyám, hős királyfi Marko!
 Fojtsd boszúd' el hősi nagy szivedben,
 Fojtsd boszúd' el, 's adj hitelt szavamnak:
 Majd midőn a' hegytetőre értél,
 Pillants jobbról balfelé szemekkel,

'S megpillantasz két sudár fenyűfát.
 A' nagy erdőt fővel meghaladják,
 Zöld lombjokkal szinte béborítják;
 Tiszta vízü kút vagyon közöttük
 Melly vizét a' hegy' szivéből issza,
 Arra térj-el Sáracj jó lovaddal;
 Szálj-le róla kössed a' fenyűhöz,
 És hajolj rá a' forrás' vizére:
 Ez lefesti arczodat vizével
 És meglátod arczodat vizében,
 És orczádon írva lesz halálad,
 A' bús óra, mellybe' jó halálad.'
 És elfojtja Marko nagy boszúját,
 Nem mond átkot a' bérczek' szüzére,
 Sőt szelíden engedő szavának.
 A' midőn felért a' hegytetőre
 Jobbról balra pillantott szemével,
 Megpillanta két sudár fenyűfát;
 A' nagy erdőt fővel meghaladták,
 Zöld lombjokkal szinte elboríták.
 Arra tére Marko Sáraczával,
 Ott leszállt és megköté a' fához,
 Ráhajolt a' forrásnak vizére,
 És meglátá orczáját a' vízben,
 És orczáján írva volt halála,
 'S a' bus óra, mellyben jó halála.
 Megrendüle Marko hős szivében,

Sűrű könnyek fénylenek szemében
 'S ajkáról a' bánat így keserg-le:
 Csalfa élet, zöldelő virágom!
 Melly szép voltál, melly hamar lehúlltál
 Három század múlva már lehúlltál,
 Csalfa élet, zöldelő virágom!
 Int a' végzet, messze int halálom,
 Változtatni kelletik világom!
 'S míg az erdő vissza-sírta hangját,
 'S a' közelhegy távolabb hegyeknek
 Marko' vesztét bérczhanggal panaszlá;
 Marko hallgat mélyen elmerülve,
 Szörnyen hallgat Sáraczára nézve.
 'S szánakodva nagy vasát kirántja
 Elfordúlva jó lovába mártja;
 Hogy ne jusson a' török' kezébe,
 Hogy ne légyen rabja a' töröknek.
 Sáracj ménjét eltemette Marko;
 Szebben a' mént, mint András rokonját.
 Éles kardját négy darabra törte,
 Hogy ne jusson a' török' kezébe,
 És kérkedve a' török ne mondja:
 Im e' büszke kard Markó' vagyonja,
 Hős Markóról szállott birtokomba;
 Hogy Markóra átkokat ne szórjon
 A' keresztet tisztelő' seregje.
 Hadkópjáját két darabra törte,

'S fölvetette a' sudár fenyűre.
 Vette Marko buzgányát kezébe,
 'S meglóbálván rendítő kezével,
 Szörny-erőben messze elröpíté.
 És a' buzgány bérczes Urvináról
 A' mélységes kék tengerbe szállott.
 'S a' buzgányhoz ekként szóla Marko:
 A' midőn a' tengerből e' buzgány
 Napvilágra jó, akkor terem csak
 Olly kalandor, mint királyfi Marko. —
 Végzett Marko minden fegyverével. —
 Öv mellől az író szert kivette,
 Zsebjéből egy íratlan papirost
 'S illy levélt írt hős királyfi Marko:
 Vándor! hogyha bérczin Urvinának
 E' fenyűkhöz fog vezetni útag,
 'S a' fenyűk közt csörge hús pataknál
 Ott találod földön fekvé Markót,
 Tudjad, Marko halva fekszik ottan.
 Nála három túsó, telt arannyal.
 Eggyik túsót annak hagyja Marko,
 A' ki testét eltemetni fogja;
 Másik túsót hagyja templomokra,
 Hogy díszet 's éket nyerjenek belőle;
 Eggyet hágy a' bénáknak 's vakoknak,
 Hogy bejárják szerte a' világot,
 'S emlegessék énekelve Markót.

A' levélt fölvetette a' fenyűnek
 Zöld ágára, melly az út felé néz,
 Hogy ki arra mén a' széles úton
 Megláthassa a' fenyűnek ágán.
 Tintaműjét kút' vizébe dobta. —
 Zöld dolmányát most leoldja Marko,
 'S árnyékában a' sudár fenyűnek
 Elteríté hajladó füvekre.
 És buzogva föltekint az égre,
 Háromszor vet buzgóan keresztet
 'S elterített dolmányára rá ül,
 Kalpagját levonja két szemére,
 És lefekszik — 's többé fel sem is kel;
 Mert halálos hosszú álmot alszik.
 Már hetekké vála a' folyó nap
 A' mióta Marko halva fekszik
 A' forrásnál a' sudár fenyűk közt;
 'S bár sok vándor mén-át a' nagy úton
 És meglátja hős királyfi Markót,
 Mind azt vélvén, hogy csak alszik a' hős,
 Óvakodva messze elkerüli,
 Álmából, hogy fel ne költse Markót.
 Mindig együtt jár a' két szerencse
 Jószerencse és a' balszerencse:
 Jószerencse arra hozta Vászát,
 A' szent hegynek tisztos Hegumanját,
 A' Vilindár szent egyháznak atyját,

Egy nevendék ifju szerzetessel.
 A' mint Vásza megpillantja Markót,
 Jobb kezével int a' szerzetesnek:
 „Lassan érintsd a' földet lábaddal,
 Álmából a' hőst, hogy fel ne költsed,
 Mert rossz kedvü Marko álma' tüntén,
 'S rossz kedvében tán megölne minket.”
 Nézi a' pap a' hős' édes álmát,
 'S megpillantja a' levélt az ágon,
 Átolvassa csendesen magában.
 A' levélben áll, hogy Marko meghalt.
 Ekkor a' pap ménjéről leugrik,
 Megtapintja Marko hőst kezével,
 O de Marko régen halva volt már.
 Sűrű könnyet könnyez a' Heguman,
 Mert ő Markót sajnálá szívében. —
 Marko' három tűszőit leoldja,
 És tulajdon oldalára zárja.
 Gondol gondol, hosszan gondol a' pap,
 Hol temesse sírba Marko' testét;
 Esmél eszmél, mindig egyet eszmél.
 Marko' testét feltevé lovára,
 Véle tenger-part felé elindúlt.
 Ott hajóra üle a' tetemmel
 És elvitte Athos' szent hegyére,
 Melly benyúl a' nagy tenger' szívébe.
 Rajta sok szent klastromok ragyognak

'S szent Vilindár-templom is közöttük.
 Szent Vilindár' templomába vitte,
 Szent igéket olvasott felette,
 Szent halotti dalt zengett felette,
 Millyet holtnak énekelni szoktak;
 Eltemette a' templom-középre,
 Emléket nem állított felette,
 Hogy ne tudná senki Marko' sírját,
 Hogy ne keljen ellensége gúnyra
 Vigadozva Marko hős' halálán.

Karloviczi Sz. J.

A Z Á T O K.

„Férfiak!” így szólott Pannon' vészistene hajdan,
 „Boldog földet adok, víjatok érte, ha kell.”
 'S víttanak elszántan nagy bátor nemzetek érte,
 'S véresen a' diadalt végre kinyerte magyar.
 Ah de viszály maradott a' népek' lelkein: a' föld
 Boldoggá nem tud lenni ez átok alatt.

Vörösmarty.

ÁBRÁNDOZÁS.

Emelka szép 's kegyes leányka volt,
Szép és kegyes, mint a' nap' égi fénye;
Mint hárfahang szelíd 's lágy érzeménye;
Jó lelke tiszta 's csendes, mint a' hold.

'S a' lányka' szíve szívemhez hajolt;
Ő lett valóm' szerelme 's eleménye,
Szűz karja közt örök kedv' zöld reménye
Mellett sok órám édesen lefolyt.

Emelka! hol maradsz? — Jer, kedvesem,
Jer a' ligetbe; már a' nap leszállott.
Ím jöttöd' lángoló szívvel lesem!

Jaj a' liget kietlen puszta hely!
Ölében a' szerelmi szó elállott —
Emelka nyugszik — nyugszik, nem jön-el!

Szenvey.

Rajz. Ender.

Metz. Hofmann.

A' kincsheresök.
Vörösmartytól.

3

3

A' kincskeresők.

Szomorújáték,
négy felvonásban.

Országos Széchényi Könyvtár

SZEMÉLYEK.

Zágony, öreg kincses.
 Jolán, leánya.
 Szilágy, Endre, Jolán' kedvese.
 Vári, pénzes gazdag, titkon haramiavezér, Jolán'
 kérője.
 Haris,
 Víg Bandi,
 Kiliti,
 Filler, haramiák.

A' tizenhetedik században.

ELSŐ FELVONÁS.

Zágony' háza.

Szilágy és Jolán.

J o l á n.

Hiába, kedves, melly ház' ajtaját
 Keményszivű fukarság zárta el,
 Annak csak egy, csak gyémánt kulcsa van.
 Fáj mondanom; de agg apám' szive
 Egy ilyen ház, melly mostohán lezár
 Minden szerencsét, mellynek küszöbén
 Reményeink' bájtukra megtörik
 'S ezer darabban rémeket mutat,
 Mind bús jövőnk' gyászos képeit.
 Hiába vinnod őt lány kérelemmel,
 Az csak haragját rögzí ellened,
 Hiába a' jövőnk' napjait
 Fel-felruháznod új reményeiddel,
 Csak megvetését nyerted általa. —

Kincs, kincs az, mellyel ébred, álmodik,
 'S mert minden órán éhen halni fel,
 Kincs nélkül élni sem kíván tovább. —
 'S tatárnak inkább, mint értéktelennek
 Szegény Jolánt od' adták volna már,
 Ha szíve rajta megszakadna is.

S z i l á g y.

A' mit busítót és gonoszt tudál,
 Elmondad, immár azt hagyd értenem,
 'S világosan, mit kelljen tenni most,
 Vagy inkább, mit kívánsz, hogy én tegyek;
 Mert így maradnom nem lehet — pokol!

J o l á n.

Epen az, a' mi aggodásba ejt:
 Tanácsot adni 's venni nem tudok.

S z i l á g y.

Ha úgy akarnád, mint én, messze volnánk
 'S a' gond utánunk, mint a' sánta eb,
 Hiába marná a' meghült nyomot.

J o l á n.

Nem, jó Szilágy, azt nem kívánhatod.

S z i l á g y.

Mit hát, az isten' szent nevére, mit?

(szünet után)

Mint gondolod, ha ezt a' frígykötést,
 Melly téged engem kinnal fogva tart,
 Elbontanók és lennének szabadok?

J o l á n.

Mi ez, Szilágy, melly kérdést adsz te fel,
 'S ez a' szokatlan láng mért arczodon?

S z i l á g y.

Felelj csak arra, a' mit kérdezék.

J o l á n.

De így, Szilágy, így nem felelhetek;
 Hogy szóltam, csendesebbnek hittelek;
 Most látom, a' tűz, melly szemedben ég,
 Csak rejtve volt; de benned dúla már.
 Az istenért, szólj, mit határozál?

S z i l á g y.

Azt megtudod még jókor; most felelj:
 A' frígy közöttünk megmaradjon-e,
 Mellyet szülődnék sírján esküvénk,
 Vagy —

J o l á n.

Csillapodjál aztán felelek.

S z i l á g y.

Jolán, ha még szeretsz, 's a' nőszokásként
 Nem báb szerelmed és nem tréfaság,
 Nem játszi hullám véred' torlatán,
 Melly változik, miként a' vér kereng,
 Azon napokra, kikben még reméltünk,
 Azon boszúra, melly ér hitszegőt,
 Könyörgök, kényszerítlek, szólj, beszélj,
 'S őszinte légy, mert isten a' tanú.

J o l á n.

Szilágy, valóban, azt nem érdemeltem,
 Hogy így szorongass és így elijeszsz;
 Hiszen ma olly vad, ollyan szörnyü vagy,
 Millyé lehetni nem képzeltelek.

De már ha arra emlékeztetél,
 Mit borzadással tart titkúl szívem,
 Ámbár tudom, hogy roskor, elbeszélem,
 Szövetségünkről a' mit gondolok;

Tudod, Szilágy, hogy az nem jó lehet.

S z i l á g y.

Valóban, én is úgy hiszem; beszélj.

J o l á n.

Ha át tekintem elmúlt napjainkat,
 Kemény atyámnak ő'r tilalmait,
 Parányi kéj közt annyit szenvedést,
 Olly mondhatatlan lelki kínokat;
 'S hogyan gyötörjük egymást hasztalan
 'S találkozásunk millyen keserű,
 Mert a' reménytől távolabb esünk,
 Minél gyakortább össze juthatánk;
 Mindezt, ha megtekintem, úgy hiszem,
 Gyötrelmeimben úgy kell hinnem: ott fenn
 Nincs áldva frígyünk.

S z i l á g y.

Úgy van! áldva nincs.

J o l á n.

Azért tanácsosb olly találkozást,
 Melly kint szerezh csak és nem nyujt reményt,
 Bár milly nehéz is, megszüntetni most
 'S időtől várni a' baj' orvosát.

S z i l á g y.

Oh ez dicső, felséges gondolat!

J o l á n.

Te csúfolódsz? szánj, ha van szived.
 Te a' világban járhatasz tétova,
 Mulathatsz társaid közt —

S z i l á g y.

Oh igen,

Csak meg ne hallják fogcsikorgatásom?

J o l á n.

Neked vadászat, helyváltoztatás
 'S a' férfiak' szép kincse a' szabadság —

S z i l á g y.

Mellynek szerelmem törte szárnyait —

J o l á n.

És minden a' mi ahhoz kötve van,
 Pótlékot adnak társaságomért;
 De én lekötve, mint elátkozott
 Várában a' gonosznak szelleme,
 Itt ülök, egy mogorva, bús öregnek
 Aggságait hallgatni kénytelen
 'S tisztelni tartozó őt; mert atyám.

'S ha elmaradsz, nincs semmim, semmim, Endre:
Élő alakban holt temetett vagyok.

S z i l á g y.

'S még is, Jolán, még is távozzam el? —

'S ha jó időig elmaradtam innen?

J o l á n.

Atyám szelídebb lesz talán irántam.

S z i l á g y.

Oh már e' kímélettel tartozom.

J o l á n.

'S azonban a' szerencse fölsegít,

Ha a' szerencsét jobban keresed.

S z i l á g y.

Igen! ha felsegít 's én megjövök

És itt talállak Vári' karja közt,

A' gaz, de pénzes Vári' karja közt,

Kit senki sem tud, honnan származik.

Halványodol, lány? nemde eltaláltam?

Oh most megértem már beszédidet. —

'S szent isten! én jutottam ennyire;

Ezért adám el ifjuságomat,

Ezért kötém le délczeg lelkemet,

És számkiúzve álom 's nyugalomtól

Ezért csikorgok mint a' rossz szekér,

Mellyet nyomornak terhel bútorra;

'S ezért vagyok hű minden gondolattal,

'S egyébre bennem nincs is gondolat,

Ezért kivüle nincsen életem,

És életemnek gondja, mint csak ő,

Hogy végre ilyen csúfosan csalódjam! —

Ledér teremtmény a' leány' neve

'S a' férfiaknak átok, hogy szerencsét

Alkhatni vélnek lenge szíveken,

Mellyekben a' hitlenség' fészke van.

J o l á n.

Boldogtalan! hát kell-e még ez is,

Hogy annyi kint e' legfőbbel tetézz,

Hogy felriaszd a' féltés' ördögét?

S z i l á g y.

Tagadd tehát, tagadd, ha merheted,

Tagadd, ha annyi lelked van.

J o l á n.

Szilágy,

Nem szóltam eddig; mert kíméltelek.

S z i l á g y.

Oh azt ne mondd, csak e' rovásra ne,

Akárhogy inkább, így ne mentsd magad'!

J o l á n.

Új kínomat titkoltam, hogy te is

Velem ne szenvedj, majd ha megtudod.

S z i l á g y.

Ha megtudom! 's hajh úgy van mint tudom,

'S ez a' vigasztás hallgatásodért,

Hogy úgy van, a' mint végre megtudám.

J o l á n.

Igaztalan, szivetlen férfi te,
Hogy így gyötörsz, gyötörtet annyikép;
De látja isten, büntelen vagyok.

S z i l á g y.

Ha szinte jobbot adsz is Várinak.

J o l á n.

Nem azt, Szilágy, azt nem fogok soha.

S z i l á g y.

De még is őt megbiztatád vele?

J o l á n.

Ha jó vagy, ollyat hinned nem szabad.

S z i l á g y.

Hát csalfa hír az, mellyet én tudok? —

Jolán, te őtet meg nem biztatád?

J o l á n.

Mióta van, hogy nem hiszesz szavamnak?

Még egyszer mondom 's végszer: nem!

S z i l á g y.

Jolán!

Te megbocsátasz, úgy-e meg nekem?

J o l á n.

Szegény Szilágy!

S z i l á g y.

Hogy olly méltatlanúl

Kétségeimmel bántám lelkedet,

Hogy úgy jövök, mint gyötrő angyalod

'S öröm' hozója nem vagyok soha,
Te megbocsátsz, jó lélek, úgy-e meg?
Oh én kimondhatatlant szenvedék
'S kín szólt belőlem, hogy bántottalak.

J o l á n.

Feledd azt, kedves, én már nem tudom.

S z i l á g y.

Te mindig olly szelíd, olly jó valál.

J o l á n.

Oh Endre, ha mink is elleneskedünk,
Ki lesz barátunk a' nagy ég alatt?
Légy nyugton, édesem, bár elszakaszt
Atyám' tilalma tőled, nincs hatalma
Hogy kényszerítsen, más' kezét fogadnom:
Ha csak tiéd nem, másé nem leszek.

S z i l á g y.

Jolán, Jolán, te édes ajku jós!

Az ég megáld illy szép hűségédért.

J o l á n.

És látogass meg, Endre, többször is,
Ne hallgass arra, mit most csevegék,
Hiszen szívemnek ellenére szóltam.
Szegény Jolánt ne hagyd el így magát.
Egyedül atyámnak furd tekintetét,
De less időt és jőj; ha távozik:
Siralmat ont bár jöttöd 's távozásod,

De olyan az , mint jóltevő eső ,
Mellytől megenyhül a' lángszomju föld.

S z i l á g y.

Nem , angyal , így nem gyötreak tovább.
Látnom naponként szenvedésidet
És nem segítnem rajta , kárhozat ,
Melly száz pokolt fakaszt föl lelkemen.
Nem , a' szerelmet sassá nem teszem
Hogy szíveinket marja úntalan ;
Csak azt kívántam , a' mit már tudok ,
Kincscsel jövök , ha még egyszer jövök ;
Ha bár pokollal volna is határos ,
Felvájom azt , a' bércek' mélyiből ,
Ha csillagokhoz van bűvölve fenn ,
Addig török , míg el nem érhetem.
Én sem hiába hallgaték regét
(És a' regében sokszor több való van ,
Mint a' tudósok' néma könyviben)
És nem hiába jártam a' hegyet ,
Minden szugát nem ingyen ösmerem.
Tudom , hol a' kút , a' lapos fedél
És a' törött kád' szirte , mindezekhez
Kincset rakának hajdan őseink
'S a' kincs leszállott , mint a' múlt idő ,
És senki eddig föl nem vette még.
De én magamnak ott verék tanyát ,
Ott élek , mint szerelmi remete

'S az isten' földét addig forgatom ,
Mig föl nem adja , a' mi rejtve van ;
Vagy én is a' kövekhez fekszem ott
'S örökre kincsről 's rólad álmodom.
Isten veled most , ott közelg atyád
'S a' csákányt hozza fáradt vállain.
Úgy , úgy fogok majd én is járni ott
'S tán boldogabb , ha jól imádkozol.

J o l á n.

Ah Endre mit beszélsz az istenért !

S z i l á g y.

Nem késhetem ; mert a' kaján' szeme ,
Ha itt talál , új kínt szerezt neked.
Nézz jól szemembe és megemlegess ,
Ha egykorig nem látnál — (el).

J o l á n.

Endre , Endre

Így hagysz-e el , 's illy félelem között ?

Már elsuhant 's ki tudja , látom-e ?

(Leül 's elfedi arczeit. Zágony köhécselve jó 's
ásó szereit egy sarokba leteszi.)

Z á g o n y.

Még egy nap 's Béla' kincse fenn vagyon ,
A' drága kincs , mellyet tar kő megé
Futásakor letett az üldözött
'S fölvenni nem tudák ; mert hétszeres
Átokkal ült rá a' rőt morkoláb ;

De a' javos könyv, mellynek hátra dőlt
 Arany betűkkel írtak lapjai,
 Arany szegettel fénylők szélei,
 Azt mondja: hét évet, hét hónapot
 És hét napot ki ás a' tar kövön,
 Az felveendő Béla' kincseit.
 'S hét éve múlt és hét hónapja már,
 Hogy tárom a' föld' átokzárta kérgét,
 És a' napok' végsője itt vagyok.
 Holnap kezemben a' világi kincs
 'S dúsabb leszek, mint — hah de hol vagyok!
 Hol vagy te rossz leány, hol rejtezel
 Te napjaimnak súlya!

J o l á n.

Ah atyám

Hisz' én nem vétek semmit is neked.

Z á g o n y.

Nem vétesz? oh azt én jobban tudom.
 Nem vétek a' fejesség, úgy-e nem?
 Én mint ohajtom boldogságodat
 És napjaim' nyugalmát, 's dús, deli
 Férjet hozok, dőlt házam' támaszát;
 'S te báb, te kényes czifraság, daczolsz
 És elveted mint sárt a' vőlegényt,
 Hitvány virághoz nyúlsz gyümölcs helyett,
 Koldús fiúnak adsz kezet, szivet,
 Kinek csak az az egy istenadta lelke van,

Ki egy sohajtást sem tud megfizetni,
 Áhá! hogy ilyen gyermek is vagy! —
 'S mikor jövök megtörten, lankadottan,
 Mutatsz-e víg, derült ábrázatot,
 Hogy felvidüljak fáradásimért?
 Nem, sírt szemekkel jössz apád elé,
 Hogy agg fejemnek még több bűt okozz.
 Hadd lássalak! — hah ismét könnyben ázál.
 Tán rég nem láttad azt a' szép madárt?
 Rég nem panaszlál ellenem neki,
 'S ő hogy vidítson, rég nem átkozódott
 'S nem bíztatott, hogy asszonynyá teszen?

J o l á n.

Atyám, az istenért! ha én hibázok;
 De ilyen vádat ő nem érdemel.

Z á g o n y.

Ne szólj, ne szólj; mert örületbe hozsz.
 Adj enni! — vagy talán ne adj, hiszen
 Egy éjjel étlen el nem vész az ember.
 'S aztán te arról nem gondoskodik
 Mert más van, a' mi bírja gondodat.
 Nem, semmi sem kell! Hagyj nyugonni 's menj!

J o l á n.

Oh nem, ne hajts el így, atyám, magadtól,
 Hiszen naponként csökken 's vész erőd.

Z á g o n y.

Oh azt te tán nem bánnád olly nagyon.

J o l á n magában.

Ah jaj nekem! mint érdemeltem ezt? —
Tudtam, hogy elfáradva jössz haza
'S ím egy kis estebédre vártalak
'S felhoztam a' bort, mellyet Vári küldött.

Z á g o n y csillapodva.

Ugyan? — no lássuk mid van.

J o l á n.

(az asztalhoz megy 's egy pár tálat feltakar)

Itt vagyok.

Z á g o n y.

Millyen pazarlás. Átok és halál!
Hát azt hiszed, hogy én papzsák vagyok.
Ez a' leány még koldús botra juttat.

J o l á n.

Ne légy magadhoz olly kemény, atyám:
Van a' miből eléldgelhetünk.

Z á g o n y.

De ez zabálás, dúska! — és ma van,
Ma bőven is van, holnap koplalunk.
Oh én hiába aggok és tünődöm:
Vén napjaimra tenkre tétetem.

J o l á n.

'S aztán atyámnak születése' napja
Holnap vagyok; de holnap sem leszen honn;
Azért kívántam még ma tartani:
Atyám az isten éltesen soká.

Z á g o n y.

Mit mondasz? — Úgy van, holnap a' heted nap,
És születésem' napja! — jól vagyok.

Adj széket; — úgy van, úgy van, a' heted nap. (leül)

Ah össze roskadok. Vén csontaim

Csak holnapig még el ne hulljatok. —

Adj bort idább, add azt a' bort ide.

És holnap születésem' napja van. — Jolán

Te nem volnál rossz gyermek; nem, hiszen

Anyádra üttél 's az jó volt szegény. —

Csak azt ne látnám, hogy te sírsz, leány!

J o l á n.

Atyám, feledd, ha megbántottalak,

Ezen napért feledd és megbocsáss.

'S légy olly szives, nyúlj étkeimhez is;

Neked valának szánva, meg ne vesd.

Z á g o n y.

Oh nem, leány, megvetni nem fogom.

(enni kezd)

Te jó sütő vagy. Mint kis gyermeket

Taníta még anyád, a' boldogult,

'S te jól tanúltál, érted dolgodat —

(hirtelen fölkel)

De sírsz leány, te sírsz és hervadozsz

És ifjúságod búban hamvad el.

J o l á n.

Szent isten! merre most e' kín elől?

Z á g o n y.

'S mikor könyezni látlak 's hervadozni,
Akkor megátkozom, hogy születém,
Meg, hogy születél, gyermekem, ki vagy.

J o l á n.

Az istenért, atyám!

Z á g o n y (leül).

De jól vagyon.

Holnap van a' heted nap 's meglehet,
Érted, Jolán? az könnyen meglehet,
Hogy sírni nem fogunk. — Adj bort ide,
Hol a' borod? ki küldte ezt neked,
Hogy is mondád? szólj.

J o l á n.

Vári.

Z á g o n y.

Vári-e?

Nem! most nem, ebből inni nem fogunk.
Tudd meg, leány, e' jószág, mellyen itt
Szegényül tengünk, mellyen agg fejem'
Letenni véltem őseim' porához,
Mihelyt akarja, a' dús Várié,
Nem tudtam eddig, ám de úgy vagyon:
Írást mutat 's azt mondják, van joga.
Még is ma Vári borból nem iszom.

(kivül zaj hallik)

Nem holnapig. — Ki az? ki vagy, felelj.

(Vári szembetűnő zavarodással hirtelenséggel
bejön 's nyugtalanul körül tekint)

Hah Vári! vagy csalódnak szemeim?

V á r i.

Zágony, megengedj, én vagyok. — Vadászat
Késleltetett az erdőn 's bármiért
El nem mulatnám, hogy meglássalak,
Midőn lakodhoz illy közel juték.

Z á g o n y.

Köszönjük a' hű ránk emlékezést.

V á r i, folyvást zavarban.

Későcske van; de nem késem soká.

Z á g o n y.

Az semmi baj, tégy úgy, mint honn ha vagy;
Pihend ki nálunk fáradasidat.

V á r i.

Ha engeded, letenném e' gunyát,
Melly hajnal óta nyomja vállamat.

(felső ruháját egy zugba veti)

Z á g o n y magában.

Ez embert én ma meg nem ösmerem.

J o l á n magában.

Ah milly vad, milly ijesztő ember ez.

V á r i, nyugodtabban.

Mióta lel kem' nyugta elhagyott,

Csak a' vadászat tölti kedvemet :
Abban van éltém' minden öröme.

Z á g o n y.

És abban olly erősnek tartatol,
Hogy messze földön lelni párodat.

V á r i.

Megvallom, értem mesterségemet,
De még is a' sebzett vad én vagyok ;
És úzni látszván vérig üzetem,
Mert üldözőmben nincs több irgalom,
Mint a' repülő ónban, melly talál.

Z á g o n y.

Tréfálsz, uram ; de légy nyugodt, idővel
Derűre változik még a' ború.
Foglalj helyet, mint látom, fáradott vagy ;
Pihenj ki nálunk.

(Kivül zaj hallik, mellyre Vári nagy nyugtalansággal ügyel.)

Ez nem ért ma szót.

V á r i eszmélve, magában.

Úgy tetszik, megkinált. — Ah engedelmet!
Vadász gyomor nem vár kínálgatást.

(leül a' terített asztalhoz)

Z á g o n y csudálkozva, félre.

Valóban? — már csak hozzá kell szegődnöm.
Mégfoghatatlan. (leül.)

V á r i félre.

Így nem sejtenek rám.

(poharat tölt 's Jolánra köszönti)

Kedves kisasszony, engedd e' pohárt
Ürítnem értted 's boldogságodért,
Mellyet, szivemből, tartandót ohajtok.
Bár mind az, a' mi választ két szivet,
Gyanú 's okatlan idegenkedés,
Ezen pohárba volna fojtva most,
Felhajtanám azt, bármilly keserű,
Csakhogy kegyedhez jussak közelebb.

J o l á n.

Köszönöm ; de arra méltatlan vagyok.

(Az alatt Szilágy hevülten jó 's midőn
Várit megpillantja hirtelen megáll.)

S z i l á g y Várinak fordúltan, magában.
Hah hogy te volnál a' futó zshivány,
'S e' kard kezemben hóhér pallosod.

V á r i magában.

Nem távozom, ha ön bajomra is,
Gyanútan már nem távozhatom.

Z á g o n y.

Mit látok? — Hallod, vakmerő fiú, —
De nem, nem így kell — hallod jó legény. —

J o l á n.

Oh istenem, mi vésznek napja ez?

S z i l á g y.

Zágony, megengedj, önként nem jövök;
Mert jól tudom, jól érzem, hogy gyüölölsz
'S százszorta inkább, mint akarki mást,
De kénytelenség hajta; emberi
Tisztból kereslek most fel —

Z á g o n y.

Hagyjuk azt;

Térj a' dologra.

S z i l á g y.

Mint parancsolod.

Vásárosok menének erre át,
A' bérczi ösvényt, mint kurtább utat
Választva, hogy hamarb eljussanak
Czéljok' helyéhez 's ím egy gaz csoport,
(Vári nevekedő nyugtalansággal fölkel)
Haramja nép rajtok megy 's pénzőket,
Azt a' keserves és szűk munkabért,
Mellyért szegények vérrel izzadának,
Felkéri tőlök fegyveres kezekkel
A' fegyveretlen hadtól és ezek
Már engedők, kis gyűjteményöket
Halomra rakták, akkor — akkor én
Előjövök.

V á r i kitörő haraggal.

Hah átkozott fiú!

(Mindnyájan rá bámulnak)

S z i l á g y.

Uram! ?

V á r i magát igazítva.

Hah hitvány gaz csoport!
És nem zavartad őket poklokig?
Miért veled, mért nem valék együtt!
Nem tetted a' gaz népet semmivé?

S z i l á g y.

Megtettem, a' mi telt. A' gaz csoport
Talán gyanítva: többen is vagyunk,
Futásnak indúlt és elszéledett.

V á r i félre.

Hah ródd fel ezt, ezért még számot adsz.

J o l á n félre.

Oh Endre, Endre, vakmerőködöl
De nem szabad vádolnom tetteidet.

Z á g o n y.

'S végtére is mi baj hozott ide?

S z i l á g y.

Légy türodelmes, végzem a' mesét.
Hogy a' szegény nép vérszemet kapott,
Üldözni kezdtük a' zshiványokat
'S csak nem lenyomtunk egy rideg futót.
Midőn az itt hallatlan vakmerőn
A' vízmosáson által ugratott,
'S lakodba menté (úgy látszik) magát.

Z á g o n y.

'S ha még is itten nem találkozik?

S z i l á g y.

Akkor tovább kell mennem 's megbocsáss,
Ha tán zavartam házi csenededet.

Z á g o n y.

Egyedül vagyunk, mint látod: én, leányom
Es Vári szomszéd és jó akarónk.

S z i l á g y magában.

Kétkedem; de hallgatok 's megyek.

V á r i.

'S a' vakmerő, ki méltatlan gyanút
Csak fél szemével hárít is reám,
Meg fog lakolni, meg keservesen,
Becsületemben csorbát nem tűrök —
(mint egy igazítva magát, csendesebben)
E' házat a' ki bántja engemet bánt.

S z i l á g y.

A' mit beszélsz, uram, nem vártam hallani,
Mert hogy beszéld, nem adtam rá okot.
Azonban jó barátok nem vagyunk,
'S ha, a' mit mondál, engem érdekel,
Rendelj időt 's helyet 's akármikor
Szilágy magáért megfelelni kész.(el)
(Jolán aléltan egy székre rogy)

Z á g o n y.

Mi lelt leány? te elhalványodol?

Eszmélj, ne hozz rám szégyent 's kárt; hiszen
Mint a' fehér fal, ollyak arczaid.

Eredj, eredj, nincs semmi dolgod itt.

V á r i félre.

A' rossz fiú még itt is útban áll.

Érette halványodnak arczai;

De ennyi bántást nem visz szárazon.

J o l á n felkél.

Csak szédülék, atyám, ne légy boszús,
Fejem gyakorta szenved illy bajon.

Z á g o n y.

Eredj, leány eredj nyugonni most;

Megárt a' hosszú virrasztás; eredj,

Nyugodd ki a' bajt, menj, az éj halad.

J o l á n magában.

Nyugodjam? ah el ment az, a' kiért

Nyugonni nem fog e' szív még soká:

Órizza isten minden útain. (el)

V á r i.

Atyám, ha így nevezni nem tilos

Kit mint atyámat tisztelek, mivel

Egyedül vagyunk; engedd meg, kérdenem,

Mint áll ügyem 's mikor remélhetek?

Z á g o n y.

Magad leginkább láthatd sorsodat.

V á r i.

'S úgy látva én nem látok kedvezőt,
Nem avval, a' mit ígértél, rokont.

Z á g o n y.

Leányszív' titka nem nyilik hamar,
Talán megérjük, a' mi most halad.

V á r i.

Ezt többször is mondottad, jó öreg
De várva várni 's nem remélni kín.

Z á g o n y.

Nagyobb, atyának kényszerítve lenni,
Hogy ön leánya' szívét fojtsa meg.

V á r i.

'S így a' barátság köztünk megszakad.

Z á g o n y.

Nem úgy, ne légy olly lángolón mohó,
'S kímélj, ha e' leányt, ez egyemet
El nem hajítom mint a' rossz kovát,
Ha tőle végszer válnom olly nehéz,
Mint a' csigának drága gyöngyétől,
Kit fájdalommal hordozott haján.
Csak egy napot még, még csak egy napot
Igenre, nemre! aztán eljöhetsz,
És lelkeket, ha kéred, elvihetd,
A' mit kívánsz, — csak most nyugonni hagyj.

V á r i gondolkodás után.

Holnap tehát? Remegve várom azt;
Mert nem tudom, mint végzed sorsomat.
Csak még egy szót. — Minthogy körül belül
Haramja nép mutatja itt magát,
Erszényemet, mellyet véletlenül
Zsebemben hoztam, lennél olly szives,
Vennéd magadhoz, mig majd eljövök.

(Erszényét az asztalra teszi)

Személyemet megvédni bízhatom,
De ennyi pénzzel járni nem tanácsos,
'S igen becsültnek érzene magam',
Ha úgy tekintnéd e' pénzt, mint tiédet
És alkalmonként élnél is vele.
Elöttem az nevelné értékét.

Z á g o n y.

'S én ennyi pénzt itt nálam rejtsek el?
Ha megtudják, feldőlnek házamat.
Azonban mert magaddal nem vihetd
Maradjon bár mig értte jóni fogsz.

V á r i.

Vedd érte hálámat. Jó éjszakát. (el)

Z á g o n y.

Csodálatos! nem tudni angyal-e,
Vagy ördög inkább: embernek gyanús;
Félek kezébe jutni 's jaj nekem
Ha bal szerencsem kényszeríteni fog.

(Az erszényt megnyitja 's nézegeti)

'S ez mind arany 's ah — mennyi egy halomban!
De félre innen, nem nézek reá;
Mert mintha köny villogna pénzein
'S halvány szegény leányom' arczai
Ijesztenek, ha részesülni vágnék. —
Azt mondta, úgy tekintsem, mint enyémet.
Ördög ne kísérts, még csak holnapig ne,
Aztán elárulom vén lelkemet;
Csak holnapig ne — aztán alkuszunk.

(Megindúl! de az ajtónál mintegy ijedve vissza
fordúl 's az erszényhez rohan.)

Meg van! de innen könnyen elvihetnék.
Ágyamba kell bevinnem.

(Az erszényt fölveszi)

Jőjtek.

Jobb álmotok lesz, mint nekem, tudom;
De biztos helyre viszlek. — Hah ki az?
Vagy senki sem jó? Pénzen gond viraszt,
De még nagyobb ott, hol pénz nincs. — Jerünk
'S jó éjszakát annak, ki alhatik.

M Á S O D I K F E L V O N Á S

Barlang, mellynek közepén tűz világol.

V á r i egyedül.

Mióta e' tanyába költözém,
Magányhoz inkább szokni látszatom
'S a' képzelet' szelídebb álmai,
Körül lebegnek, mint méhkerti raj
A' lombot, melly eléjük hajladoz.
Ott fenn az élet' dúlongásiban,
Ott tenni kell; mert tétlen a' ki áll,
Vagy elmarad, vagy eltiportatik;
De itt alatt, ez' élet hagyta ürben,
Hol a' világot éj és csend teszi,
Hol nem derül a' honnos éj soha,
'S a' csendet nem zavarja semmi zaj,
Csak a' hideg kő cseppen el koronként
És alkat óriási szobrain,
'S rideg hullása, mint az óra int,
Hogy a' mi volt, nincs, nincsen, a' mi lesz

És a' jelen csak percz, melly elenyész,
 Mint a' lecseppent kő után a' hang, —
 Itt ébred a' meggondolás 's jövőn
 'S múlton csapongnak messze gondjaim.
 Setéten a' hollónak szárnyain
 Repül el tőlem a' múlt' fellege,
 De a' remény, mint zengő csalogány
 Száll a' tavasznak bokrain felém,
 'S kies jövődöt hirdető dala. —
 'S miért ne hagyjam menni, a' mi megy,
 A' múltat, melly már vissza nem jöhet?
 Miért ne várjam a' kiesb jövőt,
 Melly biztat és a' mellynek jőni kell.
 Rabló valék, most gazdag, úr leszek,
 És férje annak, kit szeretni üdv,
 Még akkor is, ha nem szeret viszont.

(Kivül.)

Hej liliomadta! ki van ott lenn?

V á r i.

Liliom! — ez az én emberem.

(A' barlang' titkos ajtaja megnyilik. Vig Bandi
 egy üst' leeresztésével vesződik.)

V í g B a n d i.

Uram segíts! beh átkozott nehéz.

V á r i.

Mid van Bandi, mivel vajudol ott?

V í g B a n d i.

Uram, magam sem tudom mi, de ördögös nehéz.
 (az üstöt a' tűz mellé gördíti.) Átkozom! bizony talán
 csak ólom van benne.

V á r i.

Vagy olly gonosznak lelkiösmérete mint te.

V í g B a n d i.

Oh uram, az enyém ollyan mint a' sólyommadár.

V á r i.

Mivel tartod hogy olly könnyedén van?

V í g B a n d i.

Hol füttytel, hol danával, a' mint az idő jár.

V á r i.

Vigyázz, úgy ne járjon, mint a' cigány' szá-
 mara, melly épen akkor döglött meg, midőn már
 szinte megtanulta a' koplalást. — 'S hol csented ezt
 a' rozzant fazokat?

V í g B a n d i.

Csak elhoztam uram, 's most az egyszer olly
 ártatlan vagyok mint a' tejbe mártott kenyér.

V á r i.

Oh hallod, az nem olly is igen ártatlan; mert
 feliszsa a' tejet. Azonban egész ártatlanságod sze-
 rint hogy jutottál e' nyereséghez?

V í g B a n d i.

Hát uram, tudod hogy múltkor hátat fordítottunk.

V á r i.

Igen, mikor a' sánta szabó' oldalait aczéllal akartad csiklandozni?

V í g B a n d i.

'S a' nyakára hágni, ha engedted volna; hanem vége az lett, hogy futásnak eredtünk 's üzőbe vettek.

V á r i.

Mellyik lábaddal indultál meg előbb?

V í g B a n d i.

Hét ördög tudja jobban! — Elég az hozzá hogy akkor én egy üregben vontam meg magamat, bátorságnak okáért, mint a' vén Haris mondja, 's az üregnek egészen fenekére húzódtam, hogy senkit se lássak.

V á r i.

Vagy talán hogy téged ne lássanak. — És ott szedéd fel ezt a' katlanrontót?

V í g B a n d i.

És ott csak úgy unalomból bedöftem az üreg' falába törömet 's valami megcsendült utána.

V á r i.

A' mint te megörülél 's kaparni kezdteél mint a' kis kutya mikor körme nő. — Annyi, mint az, te hű legény vagy Bandi 's addig is, míg megtudjuk, mi van az üstben, fogd ez erszényt 's költsd vígan, ha kedved érkezik.

V í g B a n d i.

Oh arról majd tesz a' vármegye. — A' holdvilág adjon ezer annyit értte.

V á r i.

No 's Bandi, mint tetszik az erdei élet? Nem jobb-e itt szabadon legénykedni, 's másból költeni, minthogy ott honn szántsának rajtad 's utójára is ne te takarítsd el, a' mit learattál?

V í g B a n d i.

Biz' uram, finom egy élet ez itt; olyan a' paraszthoz, mint a' sajt vagy a' szalonna a' kenyérhez képest; csakhogy én a' szalonnát is kenyérrel szeretem.

V á r i.

Az az: te olyan becsületes gazember, vagy inkább gaz becsületes ember szeretnél lenni, 's mit a' gazember bűnösen kuporított, azt a' becsületes szép tisztesen eltakarítaná? Hohó! fiú, illy bolondra többre is találnál. De már itt csak tégy le minden rossz, vagy is jó tulajdonságokról, különösen keményítsd meg szívedet a' könyörületesség ellen, tedd! pedig érzékenynyé minden iránt, a' mi még nem tied. 'S a' fő törvény: mit szemed lát, kezéd ott ne hagyja.

V í g B a n d i.

Köszönöm bölcs intéседet uram 's ez nem első, a' mit tőled tanulok. Fogadom és vallom, hogy ezentúl a' mennyire gyöngé erőmtől telik, kiirtok magamból

minden ártalmas szelídséget, csak egy dologgal nem tudok egészen megbarátkozni.

V á r i.

Talán csak az akasztófával? oh azt hagyd utójára, Bandi.

V í g B a n d i.

Szives örömet, csak az is engem utójára hagyjon; de azt mondják, gonosz nyakszívó ereje van, melly a' leghatalmasabb legényt is amúgy ördögösen a' levegőbe kapja, hogy még lábujja sem éri a' földet. Minap hogy Veszprém mellett elnyargaltam, épen három függött a' törvényfán; köztök ama' híres Arany Laczi is. Messze földön nem lehetett olly délczeg fiút látni: szép, fiatal, bátor legény volt, szép leánykák hímezték ruháit: olyan volt mindene mint az oltár. — 'S most, uram, lesütötte fejét, mintha szomorkodott volna.

V á r i.

Eh ki látta Arany Laczit valaha szomorún! Lenézegetett; mert módja volt benne, 's nem pompás dolog-e a' magasról lenézegetni?

V í g B a n d i.

Biz' igen; de rá is lenéztek ám. Egy veszett tarvarju épen feje' tetejére ült 's olly hamisan pillogott szemeibe mintha csak szerelmes lett volna belé, — 's mikor vissza jöttem, uram, Laczinak már nem voltak szemei.

V á r i.

Háromszáz ezer mennykő! — De ne búsúlj Bandi, ha valaha törvényfán látlak 's fejedem varju vendégeskedik, lelövöm az illyen adtát, hogy mindjárt lábad alá fordul; azután elmondatom fölötted Arany Laczi' énekét:

Beteg sem volt, még is megholt,
Hejh pedig beh szép legény volt.
Nincsen neki szemfüdele,
Eltemette a' vármegye.

Valamennyi szép leány van a' környéken, mind rólad énekel a' fonóban.

V í g B a n d i.

Az a' mennykőség, hogy én abból semmit sem hallok már.

V á r i.

Annál jobb, legalább füleid meg lesznek kímélve. — Azonban az idő eljár, Bandi; eredj most a' szorosra, hogy az a' részeges Haris valahogy el ne alugya az utazókat. Két Ábrahám' fiját várok estére, rongyosak mint az ágról szakadt. Ne higyetek nekik. — 'S éjjél előtt mind itt teremjete.

V í g B a n d i.

Értem, uram. (el)

V á r i.

Milly társaság! mióta láttam őt,
Ezekkel élnem únalom, csömör;

Hallgatni még is nem szabad: gyanús
 Előttök a' ki hallgat 's nem cseveg,
 Mint ők kívánják. Ám ha kedvez a' sors,
 Mind ennek vége lesz. — De mit hozott
 Ez a' vad újoncz? — Millyen drága kincs?
 Szerencse, csak te voltál istenem,
 Azóta hogy szivetlen emberek'
 Fondorkodása e' vadonba zárt,
 Szerencse isten, téged áldalak.
 Im mennyi érték, melly fejedelmi kincs,
 Több mint elég, hogy dúsan 's gondtalan
 Eléljek távol ösmeretlenül,
 Hol senki sem tud tetteim' felől.
 Mi ez, mi hull a' barlang' oldaláról?
 Úgy tetszik, mintha döngést hallanék.

(hallgatódzik.)

Hah vakmerő csak túrj, ha veszni vágysz,
 A' föld alatt nem él az irgalom.

(kardot ránt)

Vakabbá teszlek, mint vagy rossz vakand,
 Csak jój, ha tudsz, akárki' hőse vagy.

(Egy darab kiválik a' falból, melly után Szilágy lezuhan 's egy időig kábultan 's a' barlang' oldalához támaszkodva áll)

Kit látok itt, vagy csalnak szemeim,
 Minden gyűlölség elveszett szivemből,

Még egy van, a' kit vérig gyűlölök
 'S ez is kezemben, a' halál' fia!
 De nem, nem így kell érdemelnem őt;
 Orgyilkosul Jolánért nem vivok.
 Álljon ki 's váljék most örökre el,
 Ki nyerje a' jutalmat, én, vagy ő?
 Kincs és leány a' harcznak díjai,
 Leányt és kincset nyerjen a' ki győz.

(szünet után)

En balgatag! 's egyenlő harcz-e ez?
 Ha győzők, a' leány még nem enyém
 'S becsesb felével díjam csonka lesz. —
 Vagy a' leány, vagy ő az áldozat!
 De lássuk, mit teszen, ha észre jó.

(félre vonúl)

S z i l á g y eszmélve.

Hová juték? milly borzasztó hely ez?
 Szűkebb ha volna, sírnak mondanám;
 Mert minden élet itt meghalva van.
 És még is mintha tűz lobbanna fel
 A' pislogó parázból, földerül
 Nyiló szememnek a' rémal'ku ház,
 És óriásul látom szobrait
 Felnyúladozni, mint gyász öröket
 A' láthatatlan kúpnak éjihez. —
 Királyi sír, ha itt ér a' halál
 'S te írd fel a' sziklá-a, szerelem,

Hogy eltemettél hű vitézedet.
De nem csalódom, tűz világol ott
'S vezérsugára, mint jótétemény
A' szenvedő' borongós napjain,
Úgy hat rezegve a' homályon át.

(a' tűz felé közelgve)

Minél inkább derülni kezd szemem,
Annál borúsabb a' mély titku lak
'S több borzadással tölti lelkemet. —
Jól látok? vagy szemembe a' pokol'
Szemfényvesztése játsza e' világot?
Arany — temérdek, drága kincs. — 'S enyém
A' szenvedő, az angyal szívű lány!

V á r i.

Nem, rossz fiú! azért még alkuszunk.

S z i l á g y.

Most Zágony! most ne mondd, hogy koldusúl
Kérem leányod' szívét; kincseket
Viszek jegyül vőd, drága kincseket,
Millyekre szomju lelked rég sovár.
'S te szenvedő, te drága tiszta lélek,
Kit balszerencsém régen kötve tart,
Ne félj, hogy ismét bűt hozok, ne félj:
A' bű kiszáradt mint a' nyári kút
'S aszott helyén öröm' virága kél.

(a' kincs felé fordulva)

Oh szellem, a' ki e' kincs' őre vagy,

Áldás reád és buzgó_hála tőlem,
Boldogtalantól mind ez óraig,
Most boldogabbtól minden embereknél.
'S ha kárhozottnak lelke vagy, ki itt
Virrasztasz e' hatalmas kincs felett,
Szólalj fel és jelentsd ki mit tegyek?
Mivel segítsek kínlódásodon.

V á r i félre.

Egy gondolat villan meg lelkemen:
Önnön hitével foghatom meg őt!
A' szellem, a' kincsőre én leszek
'S kárhozzam el, ha kincsemen kívül
A' főbbet, a' leányt is nem bírom.

(fenn szóval, de elváltozott hangon)

Ifjú megállj; ne illess aranyat;
Átok 's halál van birtokán, ha hozzá
Avatlanul szentetlen nyujt kezét.
De majd ha éjfel' csendórája üt,
Jőj, 's hozd magaddal kit szived szeret,
A' tiszta és szemérmes hajadont,
Annak jutand fölvenni kincsedet.

S z i l á g y.

Hajh milly kívánság, milly föltétel ez?
Mellyik leány fog rémületlenül,
Midőn az éjfel' gyász órája üt,
Sőt mellyik élve e' pokolba szállni,
Melly a' világhoz nem tart semmi közt?

Mellyhez még ember nem nyitott kaput?
 Én férfiú vagyok 's csak félig az,
 Midőn lejuttam, mert megrémülék
 'S most is dobogva reng belé szívem. —
 Nem, ördög, őt te meg nem látod itt;
 De jer, mutasd meg undok képedet,
 Én szembe nézek bár mi vagy veled;
 Jer védj ha bírod, a' kincs' birtokát,
 Mert puszta kézzel én nem távozom
 Kincs vagy halál! e' kettő jelszavam.

(Közelíteni akar, azonban Vári észrevétlenül port
 vet a' tűzbe, melly azt nagy ropogással szét
 veti. Setétség.)

V á r i.

Halld vakmerő a' vég ítéletet:
 Kincs és leány örökre elveszett,
 Ha engedtlenséged vissza tér.
 De járj az ész után és boldogúlj!
 Mondj esküt, hogy lánykádat elhozod
 'S bántatlanúl mehetsz.

S z i l á g y.

Pokol, körül fonál:

Minden nyomon mélyebbre süllyedek.
 De jól van! halld az esküt: esküszöm!
 (a' viszhang: esküszöm!)

Hah vissza zenged, a' mit hall füled,
 De zengj akár a' dörgés' hangjain

A' minden élők' istenére esküszöm.
 A' kárhozatra 's a' halálra is,
 Hogy teljesítem kívánságodat.

(Vári egy kötelet húz meg, mellyre a' barlang'
 ajtaja megnyilik.)

V á r i.

Megemlékezzél szentül eskeidre!
 Ha jössz, kiáltsad kedvesed nevét,
 'S az alvilág megnyitja zárait.

S z i l á g y.

'S ezt is nevével? tiszta szép neve
 Legyen hát e' rémhelynek jelszavúl?
 Hah drága áros vagy te alvilág!
 De várj reám, éjjélre megjövök,
 Ha csak azért is, hogy sírom itt legyen. (el)

V á r i előlép.

Amen! ha úgy kívánod, meglehet.
 Azonban teljesen még nem bizom.
 Megsürgetem vén Zágonyt, és vagy ő
 Rá bírja szép szerével a' leányt,
 Vagy e' fiú meghozza őt nekem.
 Mindent raboltam, most leányt fogok,
 Sok tetteim között ez lesz a' remek.

HARMADIK FELVONÁS.

Záfony' háza.

Záfony egyedül.

Elhúnyt a' nap 's én kincstelen vagyok,
 Sokkal szegényebb, mint valék, midőn
 Kezdettem, csak nyomorban gazdag és
 Tapasztalásban, melly már hasztalan.
 'S most bujdosó, vagy Várié vagyok
 Magam, leányom, mindenem.

(Vári' erszényét előhuzva)

Zálog kezemben Vári' pénze már
 'S adott szavam, ha fáj is, teljesül.
 (Jolán jó atyját észre nem véve 's egy függő
 képhez siet, mellyet virágokkal ékesít)

De ím jön ő virággal ékesülten
 'S a' képhez járul, melly előtt bajában
 Szülője gyakran sírt, a' boldogúlt,
 'S könnyebbülésért térden esdekelt.

Jolán.

Szülőmnek sírján termett e' virág,
 Nem egyszer öntözék bús könnyeim,
 És még is olly szép, ollyan illatos,
 Nem látszik rajta gyászos eredet;
 Mikor jön a' nap, hol sok bánatom
 Megtermi végre a' jobb örömet,
 Melly ment leend a' múltnak gyászától?

(a' virágokat a' kép mellé tűzve.)

Itt álljanak bús emlékül. — Atyám
 El nem fogadja üdvözlésimet,
 Azért anyámnak tartom ünnepét
 Anyátlan árva 's hajh atyátlan is.

(a' kép előtt térdre hull)

Záfony.

Úgy látszik én sokáig élek itt
 Önnön leányom megtagad; — de nem,
 Nem, őt eladnom nem lehet 's midőn
 Már rá kerülne a' sor, nem tudom.
 Maradjon ő, én elmegyek. Hová?
 Ejjél előtt még elhatározom. —

'S most Vári vissza nyujtom pénzedet.

(csendesen el)

Jolán fölkel.

Ó ment-e el vagy szellem jára itt?
 Soká marad ma ismét 's vajha egyszer
 Nyugottan térne meg; de bajt szerez
 Magának 's mondhatatlan kint nekem,

Hogy nem deríthetem vég napjait.
 Szent isten! add meg egyszer nyugtomat:
 Szerencsét nem kívánok. — Ah mi az?
 Szilágnak mintha hallanám szavát!
 'S a' csalfa Váriét. Én rettegek.
 Meg kell tekintenem; mert félttem őt. (el)

K e r t.

Egy felől Vári, más felől Szilágy jönnek.

V á r i.

Ez a' Zágony végképen megvadúlt.
 Határnapot ma rendelt válaszul,
 'S hogy eljövök némán erszényemet,
 Kezembe nyomja és tovább rohan,
 Mint a' kinek tűz bántja sarkait.
 De így vagy úgy! én már nem veszthetek,

S z i l á g y.

Kit látok itt? a' gyűlölt Vári jó.

V á r i.

Roszkor találkozom; de ám legyen;
 Nem bántom mert kezemre dolgozik.

S z i l á g y.

Miért a' hegyben nem találtam őt!

V á r i.

Alkalmasint a' lányt kémlelni jött.
 Szerencse hozzá! ő hadd fogja meg;
 De a' madár majd másnak énekel.

S z i l á g y.

Úgy látom, egy nyomot sem távozik.

V á r i.

Most nem tanácsos félre bujdokolnom:
 Szemközt megyek szép nyájasan vele.

S z i l á g y.

Épen nem úgy tesz, mintha menni vágyna,
 'S most semmikép nem tűrhetem meg itt.

V á r i.

Boszúsnak látom; kétlem, mit tegyek.

S z i l á g y.

Előbb utóbb a' kard leszen biránk;
 'S inkább előbb, mint későn, vagy soha.

(Várihoz.)

Egy szóra jó uram!

V á r i félre.

Hm! mintha kard süvítne,

Olly élesen peng felhívó szava.

De most az egyszer nem lesz bajvívás.

(tovább akar menni, Szilágy elébe áll)

V á r i félre.

Szeretném elkotorni őt!

S z i l á g y.

Uram —

V á r i félre.

Valóban ez nem tréfál. — Engedelmet,
 Szilágy barátom — egy szó annyi, mint száz,

És száznak ismét vége is csak egy:
Azért talán most jobb ha szét megyünk.

S z i l á g y.

Csak egy nommá sem, mig nem végezzünk.

V á r i.

Sőt inkább, hogy végezzünk, menni kell;
Ki veszteg áll, nem végez semmit is.

S z i l á g y.

Te ellenem megbántó szózatot
Mondál, holott azt föl nem foghatám.

V á r i.

Ha nem fogád fel, úgy már elröpült
És a' mi nincs, az bántó nem lehet.

S z i l á g y.

Szópengető! de hogy te gyáva vagy,
Az, mert valóság, bántó is lehet.

V á r i félre.

Mért barlangomban nem modottad ezt!
De csendesen. — Valóban ifju társ,
Vitézségem nem a' legjobb aczél,
Vagy szerfölött is hajló vágó török,
'S ma épen kis lábujjom' körme fáj
És szarvasodni kezd a' hold. — Hanem
El nem marad, még nap van holnap is
És a' behorpadt hold majd megtelik.

S z i l á g y magában.

És e' ezudar még gúnyolódni mer!

V á r i indulva.

Isten velünk!

S z i l á g y.

Rántsd kardodat, lator!

V á r i kardjához kapva.

Lator? — pokolra hitvány rosz fiú!

S z i l á g y.

Hah eltaláltam, a' mit nem szeretsz!
Most, most vagy emberem; mert sápadó
Arczod gunyolja bátorságodat.
Rég hordozom fejemben a' gyanút
'S kinomba telt azt fogva tartanom;
De most kimondom ég és föld előtt,
És ég, föld hallja meg: haramja vagy,
És annyi titkos bűnnek mestere,
A' mennyit ördög számlálhat csak el;
'S tetőtől talpig a' milly nagy tetem vagy,
Becsület benned egy morzsányi sincs.
'S ezt ellened, kit vérig gyűlölök
És minden ellen a' ki nem hiszi,
Bajvívó kardom megmutatni kész.

V á r i.

És hogy hazug vagy átkozott tudódig,
Kardommal azt fejedre felrovom.
Elég a' szó! jer, gyermek és lakolj.

J o l á n jő.

Melly háború, milly rémítő zaj ez?
Nagy isten! — Endre, Endre, mit cselekszel!

V á r i.

Bocsánat, szép Jolánka, e' zajért,
Mellynek valóban nem valék oka;
Mert bűn előttem csenedet zavarni.
De nem leszek mentője en magamnak;
Ez ifju társ majd mindent elbeszél,
Mi köztünk történt 's híven, úgy hiszem.

(Szilágyhoz)

'S mi mint barátok válunk.

S z i l á g y.

Oh igen!

(titkon Várihoz)

Ha majd tudódbbe mártom törömet,

V á r i titkon Szilágyhoz.

Vagy én kiűzöm útált lelkedet.

(magában)

Nyugottan távozom; mert gondomat
Az fogja nyögni a' ki most örül.
Serényen vőfél! várom a' menyasszonyt.

(el)

J o l á n.

Mi volt ez Endre? ah olly rémület
Fogott el 's reszket lelke is belé.

S z i l á g y.

Légy nyugton, édes, nincs már semmi baj,
És a' mit láttál, csak nem tréfa volt.

J o l á n.

Kegyetlen tréfa! nektek minden az.
'S ez hát ama' szent férfi szenvedély,
Az annyiszor kihírelt szerelem,
Hogy olly okért, mint hajszal' lebbenése
Vad harcra tesztek sorsot, életet,
Bár ahhoz szívünk' üdve kötve van?
Oh férfi lánykát nem szeret soha,
Magát imádja csak 's nyers kéjeit;
'S a' férfi szívnek bármelley indulat
Harag, szerelm — 's hír mindegy érdekű.
Csupán szeretni únalom nekik;
Azért meg is kell vinni 's az teszi
Kapóssá a' szerelmet és leányt,
Mert délczeg bajvívásra tárgy lehet.

S z i l á g y.

Nem érdemeltem vádadat, Jolán
'S most legkevesbbé van reá idő.
Szünjék meg aggodalmad, vége már
Minden bajunknak, minden gyötremnek.
Deríts öröme arcot és szivet,
Mert a' melly választott olly mostohán,
Be van már töltve a' hiú gödör,
És a' szegénység' óriási árnya

Az arany' tüzénél tűnedezni kezd.
 Enyém, enyém vagy és csak most vagy az,
 Csak most öllelek kéjjel 's biztosan.
 Kivíttalak sok szenvedéseidből
 És a' szerencsét hoztam násznagyúl,
 Melly ünnepünket boldoggá tegye.

J o l á n.

Nem értelek; szólj, mit jelentenek
 Ez új öröm 's ez ékes szózatok
 'S a' rég nem érzett, rég elhúnyt remény?

S z i l á g y.

Megáldta isten hűségünk' ügyét:
 Kincset találtam.

J o l á n.

Ah ne csald magad'!

Szegény atyám mióta jár oda
 'S a' drága kincs, mellyet magának ás,
 Komor tünődés, életgyűlölet
 'S a' félelem, hogy koldúsbotra jut.

S z i l á g y.

Jolán! te nem tudod, most mit beszélsz.
 Vagy álmot hímzek én? nem mondom-e:
 Kincset találtam, olyan drága kincset,
 Melly agg apádnak szomját elveri,
 Melly gondot oszlat 's minden akadályt,
 De rajtad a' sor megmutatni most:
 Szerelmed olly való-e mint hiszem.

A' kincs terád vár, csak te bírhatod fel,
 Ha majd az éjféli' csendórája üt.

J o l á n.

Milly foghatatlan rémes dolgokat szólsz!

S z i l á g y.

Oh kedves nincs idő most kétkedésre;
 Az est hanyatlik és az éj közelg.

J o l á n.

De azt, hol a' kincs, tudnom csak szabad?

S z i l á g y.

Jó távol innen egy barlang' ürében.

J o l á n.

'S odáig elkisérti csak te fogsz?

S z i l á g y.

Nem csak magam; két hű társ lesz velem.

J o l á n.

'S ki visz be a' barlang' rémajtaján?

S z i l á g y.

Veled leendek mindenütt; de a'
 Kincset magadnak kell illetni csak.
 A' szellem, melly virraszt a' kincs fölött,
 Nem engedé, hogy fölvegyem.

J o l á n.

Szilágy!

Illyen frigyekbe szősz te engemet?
 Nem, kedves, arra nincs erőm. Habár
 Elhallgatom, milly borzasztó leánynak

Házon kívül a' rejteményes éj,
 'S az ösmeretlen út' veszélyeit;
 'S ha mindezekből bízom általad
 Megóalmazva jutni célhelyünkhöz;
 De a' setét barlangnak rémeit
 A' szellemeknek titkos társaságát,
 Oh Endre! azt nem bírná lelkem el.
 Ott össze rognék a' várt cél előtt
 Iaség magamnak, fájdalom neked.
 'S mint gondolod, hogy éjféli idején
 Itt hagyjam agg apámat egyedül
 'S szökésem által kétségbe ejtsem őt!

S z i l á g y.

Elég, elég! az ész még többet is tud;
 En azt hívém, a' szív lesz biztatód.
 De úgy van az, boldogtalan csere:
 Hol ész kell szívetek van, szív helyett
 Bölcselkedéssel álltok majd elé
 A' férfi kéznek művét rontani.

J o l á n.

Hogy agg apámat éjjel hagyjam el,
 Az szív'tanácsa nem lehet.

S z i l á g y.

Való!

De hogy valahára boldoggá tehesz,
 'S atyádnak kincset, mellyre vágy, szerezz:
 Azt szív 's az ész is tiltja elmulatnod.

J o l á n.

És még is, oh Szilágy, a' retteget
 Ezen merénytől, el nem fojthatom
 'S egy titkos érzet súgja: el ne menj.

S z i l á g y.

A' titkos érzet ellenségemé,
 Azé, ki eddig gyötrött úntalan,
 Ki végre megront sorsom ellen is.
 De ám ne jőj. En elmegyek, habár
 Halálos a' kincsilletés nekem;
 De egy halállal tartozom 's az élet'
 Becsét előttem kezdi veszteni.
 Azonban éjféli tájban itt leszek
 És jósz, ha jósz, vagy vég bucsut veszünk.
 Isten veled! Nem késhetem tovább —
 Egykor szerettél engem, oh Jolán,
 Megemlekezzél róla 's el ne hagyj. (el)

J o l á n.

Mit szóljak ellent? Ott atyám' haragja,
 Szilágynak indulatja üldöz itt
 'S két tűz között vár megrontó veszély.
 Választanom kell, haj! de cél felé
 A' féktelennek vas szándéka húz.
 'S már itt az éj; szent isten adj erőt!
 Sem menni, sem maradni nem merek. —
 És még is menni kell: melly honn talál,

Nagyobb baj annál, mellyet kergetünk. —
 Rettegve bár, de várlak, kedvesem,
 'S lelkedre bízom földi üdvömet.

(El. Zágony ásó szereivel jő 's egy
 fa alatt megállapodik.)

Z á g o n y.

Jobb napjaimban itt ez almató
 Árnyékkal és gyümölcsessel ápolóm
 Gyönyört adott és enyhet; most kora'
 Sulyától elgörbedve, mint magam,
 Kiaszva, meddön, lombtól taron,
 A' megromoltnak vég nyugalmat ad.
 Ki győzze végig várni a' mesét,
 Az élet' tréfáit végig játszani,
 Holott a' vég előbb utóbb csak egy?
 Uralkodók itt gond, baj és nyomor,
 De útat nem találnak föld alá. (ás)
 Kalmár nagy útnak 's tengernek hiszen,
 'S gyakorta értékével oda vész;
 Erőben bízik a' hős 's porba dől,
 Előbb, mint hírpályáit végzené;
 Áldást esőtől vár a' földmives
 És zöld reményit jég tarolja le.
 Én elhivém a' bérczek' belsejének,
 A' mit felőlök tart ős hagyomány;
 És türtem hőt, fagyot hét éven át
 Veritékemben mosdott szikla 's rög:

És mit találtam? puszta gödröt: annak,
 A' mit reméltem, hült, üres helyét
 Intó jelül, hogy napszámom kivan.

(ismét ás.)

Vagy tán eladjam önnön véremet
 A' pénzes, a' csapongó Várinak?
 'S kéjelmeim közt, mellyeket talán ad
 'S minden falatnál, melly tán jutni fog,
 Lássam leányom' könyhullásait,
 És titkos hervadása' bús telét,
 Melly még előttem sírba fekteti?
 Vagy lássam őt Szilágynak karjain
 Rideg szegényből mint lesz többszörös,
 Minden nyomornak 's kinnak ágyasa.
 'S ezt látva, rajtok még élődjem is,
 Dologtalan vén 's szíjam éltöket
 A' gombaként, melly élhetetlenül
 Teng a' fa' derkán 's elsorvasztja azt?
 Hogy végre únjanak 's vén lelkemet
 Titkos fohászsza' föld alá kívánják!
 Oh én csalódott! kincset kergeték,
 Mellyet csak a' szerencsés visz haza,
 'S a' kincset, mellyet mindenik talál,
 Keresni elmulattam; most teszem
 'S örökre megkészítem házamat.

(Ismét ás, majd leül a' gödör' szélére)
 Hah szinte jó, hogy mélyebben vagyok.

Most jőjtek ti karvalyszívűek,
Szilágy és Vári, nászszatok leányért.
Azé legyen, ki engem bétemet.

J o l á n jő.

Még sem jön. Istenem! ha nem bizott
'S kétségeimmel elvesztem őt.
Szilágy, Szilágy, hol késel olly soká? —
Egek ki az? ki ül ott egyedül
Egy félig ásott sírnek szélein?
Óh én korán és szörnyen bűnhődöm.
Atyám, atyám! (Zágony elé borúl)

Z á g o n y.

Téged nem vártalak.

Miért hagyád el, ágyadat leány?
Nem nyúghatol? fölvernek álmaid?
Ne álmodozzál, — úgy majd jobban alszol.

J o l á n.

Atyám, bocsásd meg ezt az egy hibát.

Z á g o n y.

Én mindent megbocsátok.

(Szilágy jő 's hallgatózva megáll)

J o l á n.

Jaj nekem!

Csak az beszél úgy, a' ki halni tér.

Z á g o n y.

Te útra készülsz? menni, szökni nem de,
Elhagyni agg apádat, mint ki vén

Megúnt ruháját, melly elveszni nem tud,
Az ágon hagyja végre 's elszalad,
Hogy tőle ment legyen?

J o l á n.

Bocsánat, ah,

Bocsánat! ím én már nem távozom:
Te léssz az oltár, mellyhez járulok.

Z á g o n y.

Sőt menj, ha menni vágysz. Én nem fogok
Élődni rajtatok, nem húzom el
Az ételt szájatokból, nem teszem
Italtokat bú' ürmétől fanyarrá;
Én nem fogok tengődni rajtatok,
Hogy átkozzátok hosszú éltemet.

S z i l á g y félre.

'S atyától kell ezt lánynak hallani?

J o l á n.

Atyám, mi szörnyü sujtó szózat ez!
A' szent egekre! hagyd el e' helyet
És jőj nyugonni. Ím én esküszöm
Ha szívedet csak az nyúgtatja meg,
Hogy a' szerelmet, melly hozzá csatol
'S minden szövődést —

S z i l á g y félre.

Mit kell hallanom!

J o l á n.

Hogy a' reményt, melly eddig bíztatott. —

S z i l á g y előlép.

Megállj! ne mondd el bűnös esküdet;
Az isten tudja azt, hogy hitszegés.

J o l á n magában.

Hová legyek? milly új kín vár reám!

S z i l á g y.

'S öreg, te szállj ki sírodból 's ne rontsd,

Ha atyja vagy, ne öld el lányodat.

Ím, a' miért rég esdekel szüved,

Én megtaláltam üdvöd' ajtaját:

Kincset találtam.

Z á g o n y hirtelen felugorva.

Hah! te vitted el,

Rabló! sok fáradásom' díja az.

Hol rejtezik, szólj; láttam a' helyet,

Üres helyét az üstnek, melly, midőn

Távol valék, fölvetetett. Beszélj,

Hová tevéd, hová rejtetted el?

S z i l á g y.

Ne olly mohón! sem én, sem agg karod

Nem bírja azt fel; szellemzózatot

Hallottam, melly halállal tiltja másnak

Illetni, mint csak egynek 's lányod az.

Midőn az éjféli csendórája üt,

Vigyem le, mondá, kit szivem szeret,

Az ártatlan, szemérmes hajadont,

Az feltörendő a' kincs' zárait.

Z á g o n y magában.

Ki úz velem játékot újlag?

Még egyszer higgyek a' pokol' szavának?

De régi hit hogy rejtett kincseket

Csak az vihet, ki választott reá:

Ártatlan ifju 's tiszta hajadon.

'S nem büntetés-e rajtam ez, hogy eddig

Gyötrődni hagytam őt szerelmeért?

És nem jutalma tán, hogy békesen

És zúgolódás nélkül szenvedett?

Akármiként, ám menjen! A' heted nap

Éjféli előtt még teljesülve nincs

'S a' jósolatnak nem múlt el kora.

(Jolánhoz)

Ne késsetek tovább, az éj halad.

Tegyétek, a' mit a' szellem kíván.

Siess leány, te jól imádkozál:

A' várt leánynak várt szerencse jött.

S z i l á g y.

Melly isten súgta ezt a' változást!

(Jolánhoz.)

Jolán ne késsél, ím atyád' szava

Megszentelé a' bűnös kezdeményt.

J o l á n.

Megyek; de légy türelmes oh Szilágy,

Megdöbbent szívem aggva rengedez,

Mint tűzveszélyben félre vert harang. —
 Atyám, ne hagyj el, jőj velünk te is.

Z á g o n y.

Siessetek, már fenn a' hetevény,
 'S éjféltre fordúl gönczöl' szekere.
 Elő Szilágy, te légy a' kalaúz.

S z i l á g y Jolánhoz.

Légy bátran, édes, pillanatnyi baj
 Sok boldog óra' dús szülője lesz.
 Nyujts kart 's ha fáradsz, szólj, hogy megpi-
 Mert fáradalmos a' tetőn az út. (henjünk;

(indúlnak)

Z á g o n y.

Még egyszer vállaimra agg szerek!
 Várjuk be a' heted nap' éjfelét.
 Szerencse függ csak egy pillantaton,
 Ki túl vagy innen várja, nem leli.

(el)

NEGYEDIK FELVONÁS.

Barlang.

Víg Bandi, Kiliti, Filler, közöttök
 Haris egy kulacscsal.

H a r i s.

Halljunk szót!

V í g B a n d i.

Halljuk Harist!

K i l i t i.

Halljuk a' vén Harist, az ivó Harist, az erdők'
 és harasztok' madarát!

F i l l é r.

Böcsülettel szóljatok Harisról, szaván fogjátok.

V í g B a n d i.

Halljuk Harist, Haris szólni akar.

K i l i t i.

Megakar szólamlani mint Bálám' számara.
 Halljuk!

H a r i s.

Böcsülettel legyetek vagy fejetekhez vágom a kulacsot, száz és milliom —

K i l i t i.

Korty!

H a r i s.

A' ki engem meg nem becsül —

F i l l é r.

Becsüld meg magadat, mond az írás.

V í g B a n d i.

Halljuk Harist!

M i n d n y á j a n

Halljuk!

H a r i s.

No hát hallgassatok, vagy fonnyadjatok el, mint a' gomba a' madzagon. — Hallgassatok fiaim, annyi félelemmel, a' mennyi csak rettenthetetlen szíveitek-től kitelhetik, és a' bortól, mellyet ittatok. Legelőször is tehát bátorságnak okáért — éljenek a' kik meg nem haltak! (iszik).

K i l i t i.

Az az: igyunk másokért, mert magunknak igen jól esik.

F i l l é r.

Koldusbocskor legyek, ha ez az ember nem csap alatt született. Legelső lélekzését is iváson kezdte.

Szeretnék csapot ütni kobakjába 's fölébe írni: Vendégfogadó a' csaphoz!

V í g B a n d i.

Éljen Haris, a' kulacs' fejedelme.

F i l l é r.

Éljen és uralkodjék, mint a' sári tök a' gyepűn.

K i l i t i.

Éljen, a' mig csak ihatik.

H a r i s.

Köszönöm, de száz és milliom! — hallgassatok vagy —

M i n d n y á j a n.

Halljuk! Halljuk.

F i l l é r.

Ne hagyjátok Harist méregbe jőni. — Igyál, ne szólj és halljuk. Idd le vitéz mérgedet Haris, azután halljuk!

K i l i t i.

Veszszek el, ha szót nem fogad.

H a r i s iszik.

Száz és milliom! hol is hagytam el?

F i l l é r.

A' hol kezdted, az ivásnál.

H a r i s.

Igen tehát! Azt mondom vala: éljenek a' kik meg nem haltak. (Inni akar, de a' többiek megragadják a' kulacsot 's nem engedik szájához vinni)

M i n d n y á j a n.

Halljuk Harist!

K i l i t i.

Ne hagyjátok inni, míg Vári' halálát el nem beszéli.

F i l l é r.

Egy mondásra egy korty, mint az írás mondja. —
Mondj nekünk valamit Vári' haláláról.

V í g B a n d i.

Halljuk Harist!

H a r i s.

Ha a' kulacsot el nem eresztitek —

K i l i t i.

Kivel harczolt a' mi vitéz hadnagyunk?

F i l l é r.

Ki vágta agyon?

V í g B a n d i.

Hol szurták meg? — Halljuk Harist, ő látta
mikor elesett.

H a r i s.

Addig sem láttam sem hallottam, mig a' kulacsot
el nem eresztitek.

F i l l é r.

Született és megholt mint az írás bizonyítja.

K i l i t i.

Döfést kapott-e vagy szúrást?

F i l l é r.

Elől-e vagy hátúl?

K i l i t i.

Tarkón-e vagy homlokon?

F i l l é r.

Megverték-e vagy csak megütötték?

V í g B a n d i.

Haris látta, mikor mellbe szúrták. — Halljuk Harist.

K i l i t i.

Hová temették?

F i l l é r.

Beszélj hogy ihassál.

H a r i s elereszti a' kulacsot 's baltájához kap.
Száz és milliom! én ütök, mint isten' nyila, ha
méregbe hoztok.

K i l i t i.

Hozzátok méregbe! akaszszátok föl lábainál fogva.

F i l l é r.

Hagy' lógnon, úgy is bajosan áll.

K i l i t i.

Akaszszuk fel hogy lábai az ég felé álljanak mint
a' szegény ember' lócse.

V í g B a n d i.

Álljon tót ágast.

M i n d n y á j a n.

Álljon tót ágast! Álljon tót ágast!

H a r i s.

Száz és milliom! össze aprítalak.

(Kürtszó hallik.)

V í g B a n d i.

A' hadnagy!

K i l i t i.

Mondom, hogy a' vén kanna rászédett bennünket.

H a r i s fölveszi az elejtett kulacsot 's keblébe
dugja.

Bátorságnak okáért ezt jó lesz elrejtteni.

F i l l é r.

Ezért csillagot rúgsz Haris.

V á r i jő.

Itt vagytok épen mint látom; de szint olly
Üres kezekkel.

F i l l é r félre Kilitihez.

És jó fejjel, kivált Haris koma 's annak keze sem
üres; olly vitézül forgatja a' kulacsot, mint nagy
Sándor az apja' dárdáját. csak hogy szüntelen magát
veri pofon.

K i l i t i.

Azért is örök pirongásban van, mintha mindun-
talan elszégyenlené magát.

V á r i Harishoz.

Hah vén szipoly, te ismét a' kulacs'
Szájával csokolódál? jobb szeretném,
Máskorra hagynád lakzidat. Vigyázó
És józan ember kell a' gátra ma.

H a r i s.

Uram én ittam is, iszom is; de azért még is he-
lyén van az eszem.

V á r i.

Csak lábad volna úgy, de tántorogsz
'S fejedbe szállott a' földindulás.

H a r i s.

Száz és milliom! akár kanásztánczot járjak.

V á r i.

Inkább hiszem, mint megmutasd. — De hol
Maradt zsidótok? vagy nem jött nyilásra?

V í g B a n d i.

Uram csak egy rossz zsidókölyök volt, öreg apja'
bársonynadrágában, mellyet a' tizparancsolattal épen
nyakánál kötött meg, hogy inába ne szakadjon. Ke-
zei a' két oldalzseben lógtak ki, mint valami vesze-
delmes horog, melly mindent magához húz. Haris azt
gondolta eleinte hogy medvebocs; de én megfogtam
nyakán a' tizparancsolatot.

V á r i.

Mit nyeggetőztök olly hitvány kölyökkel!

V í g B a n d i.

Kikérdeztem uram, aztán útnak eresztém, hadd
nőjön míg csalni megtanúl. Most még nem volt nála
több másfél gerezd hajmánál 's három pénznél. Öttel
indult meg Budáról az eszéki vásárra 's még pénzzel

ér oda, ha így gazdálkodik. — Azt mondta, a' két
vén zsidó csak harmad nap múlva jön erre.

V á r i türtelenül.

Jegyezd meg a' napot. — 's most társaim
Nagy munka vár reánk, vigyázzatok.

M i n d n y á j a n.

Parancsolj! mindent megteszünk.

V á r i.

Kettő a' más tanyának útjain
Vigyázzon, kettő itt marad velem.
Az elmenők hírt hozzanak, ha tán
Nem ment az út; 's kik megmaradtok itt,
Vonuljatok meg e' kőszál megett
És várakozva lesben álljatok.
Egy ifju és egy lányka fog lejőni;
Lopózzatok ki majd ha már lejött
'S midőn az égő fáklyát fellököm,
Rohanjatok 's fogjátok a' leányt
'S kímélve bár, de minden gyorsasággal
Vigyétek félre 's míg én végezek
Az ifjuval, tartsátok fogva őt.

H a r i s.

Isten éltesse a' mi hadnagyunk' szeretőjét!

V á r i.

Hallgass öreg, még nincs meg a' madár.
'S madárfogónak nem szabad zajogni;
Csak töletek függ, hogy vesszőnkre szálljon;

Azért hát csendesen 's ha jól sült el,
Vár hétszeres díj 's hála. — Menjetek.

(A' haramiák rendelt helyeikre mennek. Vári
előhúzza a' kincset 's felfedi, majd két szövét-
neket gyújt 's a' kőszálak mögé tűzi, melly
által a' barlang egy kevéssé földerül.)

V á r i.

Derülj sötétség' puszta temploma,
Pillants ki éjed' kormos fátyolából
'S mutasd meg ismeretlen arczodat.
Eddig szilaj, vad férfiak' tanyáját
Félénk menyasszony látogat ma meg,
Nem sejtve, hogy menyekző vár reá. —
Való, hogy a' menyekző nem szelíd
'S tán félörömmel csonkább mint lehetne;
De mit nem ad a' sors, azt venni kell,
Különben a' várónak élete
Mint szép virágok közt a' bérczpaták
Lefoly 's kietlen pusztaságba vész.

(Kivül Jolán' neve kiáltatik, mellyre meg-
nyilik az ajtó. Szilágy és Jolán jönnek.)

V á r i.

Jőnek! Szerencse légy velem.

(elvonúl)

J o l á n.

Ah millyen rémületnek háza ez!

S z i l á g y.

Kedves, ne félj, nem érhet itt veszély,
'S ha érne, megvéd híved és az ég.

J o l á n.

Ki számot tart az égi ótalomra,
Nem kísért istent 's nem jár illy helyen. —
Oh hagyj pihennem Endre, olly igen
Bágyadt vagyok.

S z i l á g y magában.

Csak most ne hagyd el őt,
Oh szent erő. — Pihenj hát, kedvesem,
Pihenj ki keblemen, jer.

J o l á n.

Ah Szilágy!

S z i l á g y.

Mit kívánsz, édesem.

J o l á n,

Hová megyünk? —

Vagy úgy!

S z i l á g y.

Nyugodjál 's végy erőt, Jolán.

J o l á n.

Oh itt sok érzemények' malma van.
Ez a' te kebled nem nyugvás' helye:
Olly szertelen dobog.

S z i l á g y.

Kiirtanám,

Ha nem dobogna most, midőn örül,
Hogy nem sokára birtokába jutsz.

J o l á n.

Mi az? mi nyúl fel ott olly rémalakban,
Mint egy temérdek óriási szörny?

S z i l á g y.

Kő az, Jolán, lelketlen néma kő,
Kit durván a' természet képze ki
'S titkos termének oszlopúl adott.
Máshol ha látnók, szépnek mondanád.

J o l á n.

De ott alant a' barlang' fenekén
Nem szellemeknek mécse pillog ott?

S z i l á g y.

A' kincs világít, a' kincs' lángja az. —
Időnk halad, jer, már közel vagyunk.

J o l á n megállapodva.

Melly szózat, millyen tompa suttogás?
Olly szókat hallék, mint az emberé,
De titkos hangjok borzadásba hoz.

S z i l á g y.

Csalódol: rettegésed sűgja azt.

(Lemennek a' barlang' közepéig)

Most bátorodjál, pillanatra csak,
Hogy hosszan élő üdhöz nyiss utat.
Szerelmünk' esküjére késztelek,
'S mindenre a' mi frígyet szentesít,

Menj bátran, csüggedetlen menj elő
'S vedd a' mit a' szerencse' jobbja nyujt.

(mennek)

J o l á n.

Szilágy, megengedj késedelmemért.
Rettegtem, és midőn már itt vagyok,
'S a' titkos házzal megbarátkozám;
Félelmem oszlik. Íme indulok
'S rövid bucsúra nyujtom ajkamat.

S z i l á g y megöleli.

Jolán, Jolán! — De menj, az édeset
Idő előtt ne lopjuk el magunktól.

Menj, e' helyen bevárlak. — Hah mi ez
(Jolán a' kincs felé megy. Vári fellöki az égő
szövetneket, mellyre Haris és Kiliti kirohan-
nak 's Jolánt félre ragadják. Szilágy utána
rohan de Vári utját állja.)

V á r i.

Megállj, fiú, egy nyommá se tovább.

S z i l á g y.

Hatalmas ég! mi szörnyü változás.

V á r i.

Bámúlj! Jolánnal többé nem beszélsz.

S z i l á g y.

Hah ördög, csak most ismerék reád!

V á r i.

Reszkess, ha ismersz. Rég előlhetélek,
De mára tartám büntetésedet.

S z i l á g y.

Jolán, Jolán, szólj merre vagy? megyek.

V á r i.

Ha e' vas nem szakasztja útadat.

S z i l á g y.

Oh ördögöknél sokkal ördögobb,
Illy bűn csak a' te kézmüved lehet;
Tágulj vagy által rontok lelkedem.

V á r i hátrálva.

Hé társak! a' leányt vigyétek el
A' más tanyára 's várjatok be ott.

(Szilágyhoz)

'S most jer, ha bátorságod nem hazug.

S z i l á g y kardját lebocsátva.

Megállj, a' szent egekre! — oh Jolán
Mi síratandó sorsra hoztalak!

V á r i.

No's úrfi, alkuszunk?

S z i l á g y.

Megösmerem,

Úr vagy fölöttem 's boldogságomon.

V á r i.

Add által önként 's gazdagon mehetsz el.

S z i l á g y.

Nem úgy, nem úgy! Ne vidd el innen őt;
Hagyd a' helyen, hol fölnevelkedett,
'S minden jogom szivéhez veszszen el.

Eltépek önként mindent, a' mi köt:
 Korhely leszek, csapongó, részeges,
 Káromkodással undok és hazug,
 'S minden gonoszba torkig elmerült,
 Hogy meggyülöljön végre 's elfelejtsen
 'S önként kívánja társaságodat. —
 De mit beszélök! Nincs bűn, nincs gonoszság,
 Melly olly utálttá tenne, mint te vagy.
 Rabló!

V á r i.

Ez a' mi téged most megöl
 'S halálod' óráján kétségbe ejt.
 (Társaihoz)
 Ne késsetek, vigyétek a' leányt.

S z i l á g y.

Előbb te halj meg, poklok' czimborája.
 (Össze csapnak. Azalatt Jolán, kire a' harc'
 kimenetelét vigyázó haramiák nem igen ügyel-
 nek, föleszmél)

J o l á n.

Ah melly ijesztő zajra ébredek!
 Ott küzdenek; nagy isten! ó az. Ah
 Hová leszek ha elvész?
 (A' vivók közé rohan, hol megsebesítve lerogy,
 miután a' viadal megszűnik.)
 Oh Szilágy!

Te jól találtál.

S z i l á g y.

Átok! mit tevék!

J o l á n haldokolva.

Én meghalok, Szilágy, itt bal felől
 Kardod hideg — hideg, mint a' halál.
 Atyám — Szilágy — segíts — én meghalok.
 (meghal)

S z i l á g y Jolánhoz térdepelve.

Jolán, a' szent egekre! szólj, beszélj,
 Csak egy kis szót még, mint vagy, mit tegyek?
 Vagy bár a' legszörnyebbet mondd ki rám,
 Hogy nem szeretsz, csak élni tudjalak
 Ébredj, Jolán, ne zárd el a' szemet,
 Melly ifjuságom' napja volt; Jolán
 Csak egyszer is még pillants föl reám,
 Jelül, hogy megbocsátasz bűnömért,
 Hogy el nem átkozsz a' más életen,
 Hogy gyilkosoddal megbékülsz örökre. —
 Nem szólsz, nem intesz — én elkárhozom.
 (reá borúl.)

H a r i s.

Uram, ledöfjük ezt a' gyermeket!

V á r i.

Távozzatok, ti hitvány czimborák!
 Távozzatok, mondom, ne lássalak.

K i l i t i.

Jer, öreg; hadnagyunknak rossz lakodalma történt, ilyenkor nem jó mulatni. Adjunk hírt a többinek.

H a r i s.

Száz és milliom! gyerünk.

(Kiliti és Haris el.)

S z i l á g y.

Jolánom! ah korán vesztettelek.
Ez a' hideg csók, mellyet ajkad ad,
Csekély a' szomjnak, melly éretted ég,
'S éretted égni fogna lángolón,
Ha századokra nyúlnék életem.
Mért nem lehet cserélnünk oh Jolán?
Leszállnék értted a' mély földközépig,
Csakhogy te élj és rólam emlekezzél.

V á r i.

Fel onnan, gyermek, pompás bánatodból!
Nem tűröm el, hogy csak magad kesergj.
Én hallgaték; de érzem káromat.
'S ha szertelenség a' gyász illy halotton,
Versenybe hílak égre átkozódni
És káromolni mindent a' mi szent.
Én is szerettem őt!

S z i l á g y.

Milly szerelem!

Nézd, gyilkos, ezt az arcot! Nézd hogyan
Halványodott el rózsahajnalából.
Nézd a' legédesb szózat' ajkait
És e' lezárt szem' párját, melly imént
Legszebb sugárból szötte csillagát
'S egy életüdvnek mennyét foglalá;
Nézd itt ez össze omlott termetet,
Mind ez hogyan lett néma és setét
És mozdulatlan renyhe, mint a' föld:
Te műved ez mind 's ördög lelkedé!

V á r i.

Ne káromolj, a' sors' akarta úgy.
De én nem állok többé pört veled.
Élj boldogúl, ha élhetsz 's menj tova:
Én nem kívánom már halálodat.

S z i l á g y.

De én kívánom, gyilkos, lelkedet,
És semmit sem kívánok mint csak azt.
Oh vajha minden elhúnyt kellemét
Egy egy halállal tudnám vissza venni,
Mind szíved' vérén váltanám meg azt.
'S te tartanád meg éltedet, lator,
Hogy a' világnak még több átka légy,
'S kétségbe hozd az istenben hívőt?

V á r i.

Ne ingerelj, elég egy áldozat.

S z i l á g y.

Egy égnek! egy pokolnak, 's ez te légy!

(Vínak, Vári elesik)

V á r i.

Meggyőzhetlennék hittem kardomat

'S most porba száll velem. — Ha eltemetsz,

Szilágy, bírd ott a' kincseket 's fölém

Jolán' hajából egy kis fürtöt adj,

Csak egy kis fürtöt lelkem' nyugtaért;

De nem, ne tedd, nehezb lesz az nekem,

Mint a' kerek föld' minden halmai:

Megtértem volna — 's elvesztettem őt. —

Kemény az ágy, a' mellybe fektetél

'S fejem nehéz és lelkem — lelkem is.

(ábrándozva)

Szilágy! merítsd mélyebben a' vasat.

Úgy úgy! no most már alhatunk reá. —

Születni nem méltó illy életért

'S meghalni átkozott kín. (Meghal)

S z i l á g y Jolán' holt teste mellett térdepelve.

Rút halál!

Korán kelél a' vőlegény' jogába.

Undok kerítő! ennyi kellemet,

Az ifjuság' virító tagjait

A' pornak 's éhes férgeid' fogának

'S e' szózatokkal zengő ajkakat

A' tompa némaságnak jegyzed el.

'S én a' ki mindedig fukarkodám

Szerelmeimmel, a' ki kéjeit

Csak félve ízelém, hogy egykoron,

Mint annak, a' ki pénzét bérbe adta

Kamattal 's százszorozva térjenek meg

Kifogyhatatlan drága kincs gyanánt,

Én a' ki vártam, most lemondjak-e?

Ezen gyönyörnek ékes hajlakát,

E' csak nem illetetlen ajkakat

A' semmiségnek szomjan adjam át?

Ah kedvesem, te alszol csendesen,

De mondhatatlan kín maradt nekem! —

Megbánhatatlan bűnöm, hogy reád

Én hoztam e' veszélyt, utánad int

'S engesztelésedül én elmegyek,

Oh drága lélek, várj, én elmegyek.

(fölkel)

Magam vagyok, mint éjszakán az árny.

A' mit szerettem 's gyűlölék, megöltem,

És tettem' száma egy hiján betelt;

Ez egyre 's a' végsőre most török. —

A' gyáva retteg egy kis tőr' hegyétől

'S a' kárhozat, mint rém, elébe áll;

De kárhozat csak ott van, a' hol ő nincs:

Itt lenni több mint kárhozat nekem.

(Fölülről Szilágy és Jolán' neveik kiáltatnak.

Nem sokára Zágony egy égő fáklyával jő, utóbb

Szilágy' társai.)

S z i l á g y.

Még éltek ott fenn? szinte megfeledtem
 Hogy felvilág is van; de nem kacsingatók
 Én már a' nappal, a' hizelkedő
 Életnek többé nem hiszem szavát.

(kiáltva)

Jő Zágony, a' kincs 's lányod itt vagyon!

(kardjába dől)

És itt van a' ki elvesztette őt. —
 Jolán — szerelmünk — a' halálban egy.

(Jolán mellett össze rogy 's meghal)

Z á g o n y.

Kincs 's lányom itt van, jól hallottam-e?
 Valóban ott, a' várt kincs ott vagyon.
 De milly halálnak tartománya ez?
 Itt Vári fekszik vérben, ott Szilágy,
 'S nagy isten! ott leányom, jaj nekem!

(Szövétnekét elhajítja)

Oh hosszú élet, a' te átkod ez!

(Némán Jolánra borúl)

Egyik a' kísézők közül.
 Méltán kesergesz, sors üldözte agg!
 Kincset kerestél 's most hogy megvagyon,
 Gyermektelen vagy; hajh de minket is
 Ért sajnós veszteség; egy ifju társ.

Hagyott el, a' ki lelkünk volt, kinek
 Azt mondhatók, hogy menj elő! 's ha ment,
 Megvittuk volna tán a' mennyet is.
 Jertek! vigyük fel a' holt testeket.
 Tegyük fölējök büszke ravatalt;
 De zászlajának színe vér legyen,
 Mert vérben estek el.

V ö r ö s m a r t y.

S Í R T U L I S Z Ó Z A T.

Szép tavaszom' mezején, mint isteni Gratia bolygék,
 Sok dagadó kebel, ah, gyúla szerelmem után.
 Egy vala csak, szívem kinek égett menyői lánggal,
 'S ajkam' utolsó hív szózata nyögte nevét.
 'S őt most Hades' örök ligetén hű lángom' ölébe
 Lombjaim' árnya között sírva sohajtom alá.

K ö l c s e y.

A' T Á V O Z Ó H O Z.

Int a' pálya' távola!
 Csókod lángol ajkamon,
 Égnek áldott angyala,
 Légy szerencsés útagon!
 Nyujtsad drága jobbodat
 Zálogúl, hogy lángodat
 El nem oltják a' korok;
 'S bár eltép a' sors' hatalma,
 Hó szerelmem' istenálma
 Emlékidben élni fog. —
 Még szemed' dicső egébe
 Engedj egy tekintetet!
 Ah ez önt enyhületet
 Vérző szívem' mély sebébe.
 Csókod lángol ajkamon,
 Égnek áldott angyala!
 Int a' pálya' távola,
 Legy szerencsés útagon!

B a j z a

S E R B U S D A L O K.

1.

Száll a' sólyom fenn lebegve,
 Hordja szárnyát terjegetve,
 Jobbra fordul röptiben,
 Egy várat néz szüntelen;
 Várkapunál szép szüzet lát,
 Mossa a' szűz hósín arczát;
 Szép legény enyelg vele,
 'S rá kacsint a' lány' szeme.
 És az nézi a' nyakat,
 Melly feje mint hófuvat,
 'S megszólítja a' szüzet:
 „Tüzd-be rózsám lepledet,
 Hogy ne lássam hónyakad'
 Mert a' szívem megszakad.

2.

Szép leányka, kedves rózsaszálom,
 Nem vetett 's nem ültetett virágom!
 Hús vízzel sem öntözött virágom,
 Csókolatlan gyenge rózsaszálom,
 Nyujtsad ajkad' hadd csókolja ajkam.
 'S szólott a' lány: szép napom, levente,
 Kertem a' ti rétetek megett van,
 Majd öntözni elmegyek virágim'
 És te jőj-el pányvázgatni méned',
 'S akkor csókolj, szép napom, levente!
 Addig csókolj míg szived kívánja,
 Csakhogy meg ne karczold gyenge orcám',
 Mert megtudná és kiszidna anyám.

3.

Éneklő kis fülmile!
 Mindennek békét zenegsz;
 Nékem hármás bút zenegsz,
 Éneklő kis fülmile!
 Első bú, melly terhesen
 Fekszik ifju szívemen:
 Mert anyám, a' jó öreg
 Még se' házasíta-meg;
 Másik bú, melly terhesen

Fekszik ifju szívemen:
 Mert kedves holló lovam
 Nem tánczolgat alattam.
 Harmadik, melly terhesen
 Fekszik ifju szívemen:
 Mert az én kedves tubám
 Megboszankodott reám. —
 Ássatok számomra sírt
 Künn, hol a' mező virít,
 Szélességre két ölest!
 Hosszaságra négy ölest
 Rózsaszált ültessetek
 Hamvadó fejem fölé,
 Hús csermelyt vezessetek
 Hamvadó lábam fölé;
 Hogyha ifjuság megy arra
 Rózsám' szedje és szagolja,
 Hogyha vénség tér-el arra
 Szomját hús vízzel oltsa.

Karloviczi Sz. J.

BARÁTSÁG 'S SZERELEM.

Minden virágát életemnek,
 Mellyet még sorsom nyujtogat
 Vidám vagy gyászoló szín alatt
 Örömmimnek vagy keservemnek,
 Barátság 's szerelem!
 Tinéktek szentelem.

Minden virágát életemnek
 Vigan füzöm hajam körül;
 Az ég borong és földerül
 'S tavasszal új rózsák teremnek,
 Barátság 's szerelem!
 Míg tí laktok velem.

Minden virágát életemnek
 Hervasztja sírom egykoron,
 'S túl földi kényen 's bánaton
 Ott szent nyugalmát enyhelyemnek,
 Barátság 's szerelem,
 Karjaitokban lelem.

Kölcsey.

GRÓF SZ. I-H O Z.

Töredék.

Szerelme 's büszke dísze nemzetünknek!
 Nagy már atyáid' fényekben, saját
 Kebled' szent érzetében még nagyobb!
 Ha téged' egy rossz lópöczér — elébb
 Rosz nyelvpöczér volt — náthás rigmusában
 Leczkére fogna, mert apró, de szép
 Kanczáid közzé angol mént eresztesz
 'S a' szép magyar fajt, a' csontost szügyest
 Czangár szunyoggal korcsosítod-el;
 Ha vádra kelne, hogy sok útazásid
 Hideggé tették szívedet hazádhoz,
 És a' mit a' Canningek' bús honában
 'S a' még buktokban is vig francziák közt,
 'S túl a' Pyreneék vad csúcsain,
 Az egykor gazdag, most szegény spanyolnál
 'S Rómában és Athenben 's a' nagy úr'
 Hét tornyú városában, megszerettél,
 Mind azt magyarrá tenni vágysz; — ha tán
 Azt mondaná, hogy a' lófuttatás is
 Csak anglomaniád' vak szüleménye;
 Ne lásd Londonban, Pesten nem teszed;
 Erőnket fejtse ki, nekünk példa nem kell

Kerülni kell az ollyat nem követni,
Mert az egyébbé tészzen mint vagyunk.
Oh valld-meg azt: neheztelése méltó
'S tanácsa bölcs; csak az baj, hogy — nagyon!

De véget a' dorgáló még nem ére itt
Halljad tovább. Te nem csak nemzetedre
Vonál gyalázatot, midőn neki
Az angolt tőd például: pártosan
Kelél-fel a' természet ellen is:
A' Neptún' magzatjainak farkokat
Elcsapkodtatván hóhérló kezekkel.
'S szebb kecskefarkkal a' ló mint amúgy?
Nézheted e hogy eselédid azt szelik,
Vágják, sütik mert romlott ízletednek
Úgy tetszik inkább? Vagy talán sebesb lesz
Lenyult fark nélkül futva? Lásd Manó Pált
Az nem-zsidó lován is nyert jutalmat.
Örvend a' lópöczér, hogy czopfja nincs,
De bölcsen úgymond czopf és fark nem egy.

Te nyugalomban mégy a' fényes úton,
Hová nagy lelked' lángja gyúlva tol
'S nem hallod a' pöczér' szidalmait.

Nagy leczke nékem, mert a' nyelvpöczér
Régóta zaklat engem is, kit a'
Külföld' szerelme vétkes útra szédít.

Én a' magyart németté tenni igyekszem,
És francziává, rómaivá, göröggé
És rontom a' szép nyelvet, szabdalom
Szavainknak farkokat, teremtem a' szót
A' régít új formákba fűzöm-össze

De nyugalomban könnyü menni néked,
Nagysága 's fénye védik a' dicsőt.
Mi védhet engemet homály' fiát
Ha védelmemre nem kelek magamnak?
És ültetnének téged is számárra,
És tiltatnának-el csak téged is
Mint engemet készültek; oh bizonynal
Mondom neked, elhagyna nyúgodalmad.

Sűrű köd és borongó fellegek
Fogák-el tájainkat, a' midőn
Egyenként kezdénk itt ott a' menést;
Úgy hitte minden jó!ösvényen ő jár,
Ál úton minden más 's kiáltozá:
Felém, felém! csak itt, csak itt az idv!
Amaz viszont, hogy hátra kell haladni
Előre nem, hogy menni kell, de csak
Mint báblován a' gyermek, mint az eb
Sültet forgatva a' konyha' kerekében.
Egy harmadik hosszúra nyúlt szakállal,
Hogy Asiának boldog tája gyujt
Szép csillagot pályánkra, nem nyugot.

Egy tortyadt nyelvbölcs törvényt hirdete;
 Hogy a' szokás az úr; tiszteljük azt,
 De csak ha majd ő nyomja rá pecsétjét,
 'S a' tortyadt bölcsnek senki nem hive.
 Álmélkodással látta, hogy tilalmát
 A' tiszteletlen nép még megkaczagta;
 'S nem érté, őtet mint lehet kaczagni.

Én láttam a' zavart 's láttam, hogy az
 Sorban vagyon; úgy volt az mindenütt,
 Míg a' nyelv' hivei írók 's olvasók
 Egymást korholván összeszerkezének;
 'S a' versenygőket nem békére vontam
 Hanem hevesb és még makacsb vitára.
 Ki nyugtot óhajt, harczra kél. Kivívánk
 A' szép tusát 's most béke boldogít.

Még hallik ollykor egy egykét kullogó'
 Neheztelése. 'S azt csudáljuk e
 Hogy sánta kullog a' sereg megett?
 Magára nagy bajt vállal, a' ki az illyet
 Nyergébe szedné. Hagyjuk ön magokra;
 Elérnek egykor; és mi kár, ha nem?

Ha nyelvünk el van rontva, mint kesergik,
 Úgy az most rosszabb mint egykor vala....

Kazinczy Ferencz.

A' lúdczomb.

Eszti koppantott, 's eloltá a' gyertyát. Félve akara vele a' konyhára futni, hogy meggyújtsa; mert apja egész étvággal foglalatoskodék épen a' délről maradt hideg lúdczombbal. De az öreg' figyelmét most valami csillogás voná magára a' sötétben, 's gyermekkorából még holmi boszorkányos mesék' rémes jeleneti lebegvén lelke előtt, felejtve kedves falatját, nem minden szorongás nélkül kérdé leányától: látná e mi fénylik ott az ablakban? „A' kandúr” felele kis zavarral Eszti, féltő pillantatot vetve az ablakra 's kisuhant; az öreg pedig boszúra fortyanva a' macska ellen, melly őt tulajdon szobájában ijesztgetni meri „siccz te!” rivalkodék, 's erős lökással hajíta feléje a' lerágott koncczal. Eltűnt erre az ablakból árnyék és fény, lassú csörtetés hallék a' kertben, 's valami boszús halkkal ejtett emberi hang, mellyet az öreg macskamorgásnak veve. Jó ízű döcögő hahotában lelé a' világothozó

Eszti a' már megbátorúltat, ki fennen dicsekvék milly' jól találá, 's mint elijeszté ablakából a' vén kandúrt. Gyenge mosolygás vonúla a' szép Eszti' bájjaira is, melly mindazáltal inkább beillett volna fogfájást jelentő kínos vonásnak: de erőszakot kelle indulatin tennie, mert apja örömet látá más' jó kedvét is, mikor ő nevetett, 's illy ritka furcsaságú esetet bűn lett volna mellette egykedvűleg nézni. Eszti szorongva tekint ki az ablakon, honnét elriasztatott a' kandúr, jól tudván, milly kedves czicza lesé onnét az öreg' álmát, ki ma, boszújára, a' tetemes lúdczombbal vesződés közt később akará máskornál nehezíteni pilláit. A' célról visszaütődött koncz még ott vala az ablakban, mellyet, mint bús emlékét e' szerencsétlen estének, midőn vigyázó gondossággal akarná Eszti köténykéje alá emelni: nagy sikoltással riada vissza apjához, mert kis kezecskéje mérges fogak közé juta, mellyek vérnyomokat hagyának bőrén a' kényen nevelt leánynak. Egy komondor rég vesződék már a' csont' kivételével az ablakból, 's most egyszerre fosztatni látván magát a' kedves prédától, boszúsan kapá a' kis rabló kéz után, melly ijedtében még jobban

megszoritván konczát, annak még is urává lőn, 's gondos figyelemmel rejté azt apja' szemei elől kis köténykéje' zsebébe. Az öreget hajborzadva ugratá-fel székéről a' szokatlan morgás 's leánya' sikoltása; az elűzött kandúrban hatalmas boszorkányt gyaníta, melly boszúlni jövend a' méltatlan bánást; ezért viaszgyertyákat gyűjtata, tömjénnel 's szentelt ágakkal füstölteté szobáját, 's hosszú imádsága után dübögő szível adá magát nyugalomnak. Képzelő tehetsége szerencséjére csekélyebb volt napi csuszás-mászás alatt megtörődött nagy testénél, 's így kora hortyogás elnémitván fülében az elébbi dorombolást, sikoltást, békét hirdete a' háznak. Nyugton is leve minden; Eszti sétált csak bizonytalanságban a' folyosón; mellyet kellemesen világíta a' kelő hold, 's némi bátortalansággal küzde: merjen e ez eset után kertjébe a' tán rá váró hívhez menni? — a' mint egyszerre uj riadat döbbenté meg szivét. Apja' szobájában zörgést 's egykiáltást hallá, hasonlót a' tél' sivatagaiban ordítózó farkaséhoz, melly hiában nézdel éhgyomorral kivánt préda után a' hó' fehér fatyolán. Ijedve rohan-be Eszti is, mi érhetette apját, 's ez ekkor

már a' szoba-középen térdeple, görcsösen vaczogó álla közül ördögüző szavakat mormolva. Az ablakban egy fekete macska üle, morogva 's fogai közt tartva a' nagy lúdczombot. Eszti mindjárt átlátá a' dolgot, mert kőtenye is, mellyet apja' ágya fölé a' fogásra akasztott, lerántva a' földön hevert. Ennek zsebébe volt t. i. az elébbi lúdczomb rejtve, mellyet a' macska félig kifityegni látván, érte az ágycsúcsról egy salto-mortálét teve 's vele együtt a' nyugton alvó öregre rohant-le. Képzeltetni most ennek rémülését felriasztatva álmából a' zuhanás által 's meglátva a' macska' fogai közt a' lúdczombot, mellyet elébb macska' képében kísértő rossz lélekre mere hajtani. Eszti nem nyugtathatá-meg apját. Fél éjet vele kellett virrasztania 's bepókhálózott nagy kapcsú szent könyveket forgatni, lelke' nyugtatására a' megfélemltetnek. —

Potrohos Tóbiás — e' néven ismerte a' környék öregünket, ki első tekintetre hagyá gyaníttatni üles átmérőjű bikkfákkal vetekedő hasáról a' boldog asztalt — árendás vala gróf Milmaynak egy pusztáján. Törhetetlen szorgalom 's tudás a' világhoz, mit mások hamislelkűségnek is szoktak

itt-ott nevezgetni, meghizlalák testét, 's erszényét az egykori szük zsebű sovány ifjúnak. Serdülő korában czél nélkül tébolyogván szerencse-vadászaton a' gazdag honban, az említett grófnál egy falka ludat veve gondja alá, majd utóbb egész majorság kezére bizaték. Tóbiásunk csak hamar felfogá a' legokosabb számolás' mesterségét, mellynek alap-törvényéül tevé, hogy minden negyedén az évnek, midőn számolnia kell, egy pár libácska, egykét iccze vajacska, vagy egy kosárka tojás legalább fennmaradjon, melly csakhamar tulajdon számadása alá menjen, úgy, hogy rövid időn két protocolumot kellett vezetni szorgalmas majorosunknak, mellyeknek egyikében kedvtelve nézelé sokszor ön kis gazdasága' nevedését, szemessége' — mint szereté hinni — 's fáradozása' hű jutalmát. — Jónak látá helyeztetésén a' baromfiakat szedő német tyúkászokkal is szép barátságban élni, kikkel tüstént vérségbe, sógorságba keveredve, ugy adá lúdrait, mint ő akará, 's atyafiságból megtevék kis haszonért sógorai, hogy lúdjai' árát mindig kevesebbre mondák mint fizetétek, melly, 's más hasonló kedvező környületek olly karba helyezteték .

majorosunkat, hogy már innep napokon pejhes kabátjából kitisztulva az udvari szobalányok' szeme is megakadhata rajta, 's házasság ötlék eszébe a' merész tökéletű ifjúnak. Evvel meg is veté jövődő szerencséjének erős talpkövét. — Úgy negyedik kéz által értésére esék, hogy a' kastélyból egy szobalány nyájas szemekkel látná, 's az uraságnak is bizonyos kedve telnék e' frigyenben, mellynek utóbb még többet is fogna köszönhetni. Vérszemet kap erre az ifjú lángra gyúlt majoros, 's innepi köntösét felöltve ballag — mert nem repülhete munkás fáradságában a' remény' 's szerelem' nem ismert szárnyain — kegyelmes urához a' grófhhoz, megkérni Lénit, az ismert szorgalmu szobalányt, segítő társúl foglalatoságiban. Kedves választ kapa a' gróftól, drága grófi gyűrűt jegybe a' szép mátkától, 's pár hetek mulva csinos fiatal menyecske diszesíté lud-zajos udvarát. Ez idő óta némi magasabb rangban látá magát Tóbiás; az új asszony új ismeretséget, diszt 's rendet vive a' házhoz. Lasúdán nevedék a' kettős szorgalomért fizetése is; 's a' mi több, a' gróf maga elég kegyes volt néha meglátogatni szegény lakában az új párt,

's ha ilyenkor elhivák vagy kin tarták is foglalatosági a' gazdát; megelégedék az ifjú asszony' jelenlétével is. — Tóbiásnak e' tiszteltetésre némi büszkeség kezde ébredezni keblében, mellyet eddig más indulat ugy sem igen lakott. Már nem ő köszöne előre a' többi cselédségnek, elfogadni vala csak még nyájas a' neki tett köszöntést. A' gazdag asztalhoz szokott feleség jól tartá férjét, mert volt is miből, 's színesedni, hasasodni kezde a' száraz ifju; szóval, beillék már uradalmi ispánnak, 's ennek meg is tevé hasonlíthatatlan kegyű ura hű szorgalma' tekintetéből, penzióba tévén előle az öregebb szolgát. Mások mást beszéltek, de ki győzné a' világ' sokféle beszédét hallgatni! Tóbiás erősen hivé ön érdemét e' kegyelemre, 's ön becsünk' érzése is már némi méltósággal ruházza valónkat. Tóbiás új pályáján is jónak véle szoroson az előbbi időktől szabott sinórmértéken menni, 's rövid időn szebb lovakon járt grófjánál, ruhát szinte Pestról kezde hordogatni, 's felesége is a' deli ispánné asszony mérkőzheték már a' vidék' dámáival, kit holmi grófi ajándékok még szemlátomást ki is tüntetének a' többi között. — Áldá sorsát Tóbiás,

melly olly pusztán 's olly hontalan, vagyontalan bocsátá őt útnak, 's épen jó magyar ország felé; mert mit most ketten hű nejével keresének, meg is kaparítá azt; nem úgy, mint, ki könnyen örökölt javait még könnyebben szokta elfecsélni. Meghalt most egy pusztáján árendása a' grófnak, 's megkinálta kedvező kötések alatt vele Tóbiást. Ez mindenben kegyes uraságának akarván tetszésére lenni, elfogadá a' zsiros ajánlást, 's árendás leve a' v i g a d i pusztán, mellytől csak azért mutatá némi vonakodását, hogy azon szobában, mellyből előzője kihalt, kelle laknia. Tett azonban az uraság' nagy lelke erről is, 's év' multán csinos mezei épület álla az előbbi sárfészek' helyén, külön osztályokkal gazdának és asszonynak. 'S itt nyéré a' tisztos p o t r o h o s nevet Tóbiás, mert a' jó élet csak ugyan hasán mutatkozik leginkább; itt nevelé serdülő leányát is a' szép Esztit, kit felesége elhalván szinte nem rég kapa vissza grófja' udvarából, hol mintegy nevelésben különös tekintetből elhunyt anyja iránt gyengébb korától fogva tartatott. — Eszti, a' szép árendás leány, csakhamar megelőzé hírben apja' hasát a' kör-

nyéken. Természettől szépen idomítva, 's kivelve a' grófi udvar' finomabb nevelésében, repkedő ugyan, de ártatlan 's meleg szívvvel ajánkozva, rövid időn ismerős lón közel és távol a' vigadi pusztá' leánya, 's számos útasok térénekbe, gazdasági szemléletek' ürügye alatt, az egykedvű potrohos gazda' pusztai házába. Lassanként kezdé figyelmeztetni a' mindenünnen tóduló dicséret, a' hallatlan részvét leánya iránt, 's vágy, tán éltében első, kezde serkedni keblében, leányát idővel nagyságosnak láthatni. Ezért elég kedvetlenül vevé Bokrosinak is, a' gróf' egy új ispánjának szomszédságát, mert ez egy innepet is el nem mulasztá, hogy át ne lovagolna Esztihez, kiért lángra gyúla 's kinek megnyerésével kecsegteté is magát, nyájas pillantatokkal fogadtatván eleinte a' kecses lánytól. —

Azonban hetek 's hónapok változást hozának a' dologba. Báró Özöndi nyári lakásra jöve szomszéd k é j t á r i uradalmába, mi új zajt, új életet terjeszte a' vidéken. Maga a' báró, szenvedélyes barátja a' színjátékoknak, kis színházat állíta jószágán, hová a' környék' urait is behívá. — Sok vig esték hagyák vissza emlékét lefolytoknak.

Tóbiás nem veve részt e' vígalmakba, nem ezeknek lévén keble teremtvé, de lelkében irtózott is tőlök, mellynek oka lehetett, hogy éltében egyszer színházba menvén, szerencsétlenségére épen a' „Búbajos vadász” adaték, 's a' benne előjövő sok föld alatti 's fölötti lelkek annyira megrázkódtaták, hogy most is még hideg borzadás futja végig hátát ha rájok eszmél. Eszti át engedé egyszer meg is menni Elíz grófnénak, volt grófja' kisasszonyának kértére, nagyon megtisztelve érezvén magát e' szerencsével. Eszti örült a' leendő látványnak, Elíz mulatá magát apró gyermekeskedésivel, 's hamar lefolyt a' közel-út, villámként reppent át a' jól töltött este, de fájdalom! kedvet, nyugtot ragadva magával. Eszti illy bájost, illy vonzót, mi olly kedves érzelmeket költ az édes háborgású kebelben, hű sohajtatot 's meleg könnyet csal-ki a' részvevő szivből 's meglepett szemből, éltében nem láta még, egész lélekkel függé tehát az adott darabon, vagy magát is csalva tán inkább a' darab' hősén. A' szépség, jóság, a' magas, a' felséges' ideáljához most kezde emelkedni először még gyenge, de fogékony lelke, mélyebb eszmé-

letekbe kezde süllyedni, úgy, hogy elragadtatott lelke alig találá-fel magát játék' végével a' közéletben. Képzeti szokatlan magasságú vidékeken szárnyalának, kedvét csendes némaság váltá-fel, keble feszültebb leve, fojtogatá valami a' kis szivet, melly eddigi szabadságában nem tűrhettén a' hurkot, melly rá vetendő vala, meg-megdöbbsent mintegy felriasztva asszonyát, — majd ismét csendes hullámú patakként édes ömledézzel tolá a' hevült vért erein végig. Szótalanabb leve a' vissza-út, mint jövet. Elíz hasonló érzések közt, de biztosabban, de jártasabban látszék ügyelegni. Esztinek éltében először vala ohajtott a' némaság. Legmélyebben Bokrosi érzé ez út' nem vélt foganatját. Esztije egykedvű, hideg kezde lenni hozzá, elvesztve gyermekes elevenségét többnyire kertje' magányait bújá, de koránt sem ő, (maga sem tudá mi?) fogá így lépen az egykori csintalan eszméletet. —

Igy üle egy estve néma dologtalanságban, fejét kezére hajtva kedves helyén, bús fűze alatt kertében. Ismeretlen édes vágyaktól epesztett lelke néma éldelettel függé kedves képein a' boldog multnak, szűk vala keble érzelmeinek 's bús

sohajtatok — mind a' csillogó estét visszaidézni vágyók — könnyitének a' nyomott szíven. Egyszerre lassu csüörtetés voná magára meglepett figyelmét, 's egy kép tűnék-elő a' fák közül, félig ismert, mint álomban látott jobb világi lényé. Szorult lélekzettel alig fogadható a' mézzel ömlő köszöntést Eszti 's inai remegve halaványon rogyavissza ülésére, mert az ismeretlen Vilmos volt, a' minapi estén látott szindarab' hőse. Kezdő szerelem nehezen szöhet kölcsönös beszélgetést két rokon lélek közt; bizonyos tartózkodó fontolgatás a' legigézőbb színben tűnhetni-fel a' kedves előtt, tartja darabig lekötve nyelvünket; de annál édesebb fecsegő lesz az első behatás' köteleiből szabadulva, midőn sejtve már a' kívánt bájólást a' messze gyanított boldogság' első forró érzete lehel hangot a' rebegő ajkakba, 's ez vala ifjaink' sorsa. — Magasan álla már a' telt hold, a' csendes pusztá felett, midőn Vilmos meleg kézszorítással bucsút vőn a' képzelgések, remény, és szerelem' boldog egében dicsőülő leánytól. Tóbiás rég nyomá már tetemes nyoszolyáját 's Esztinek szokása vala különben is apjának lefekete után még egyet sétálni kertében 's így a' boldog

szerelmesek akadály nélkül szedheték kölcsönös érzelmökben boldog jelenjök' viruló rózsáit. Rajzolhatatlan az éldelet, mellyel egymás lelkén csüggtek ártatlanságok' homálytalan csillaga alatt szerelmesink. Kölcsönös fogadások, remény-szikrák' élesztése, 's különféle kinézések egy mennyei idővel közlő jövőbe, rövidíték a' kevésre szabott órákat. Eszti gyúlékony lelke elkapatva a' finom művész' fellengésitől, ideálok' világában járdalt, hol csak Vilmosát látá 's szerelmét, a' művészség' rózsá-pályáján Thalia' temploma felé könnyű szárnyakon lebegni 's fogadni az isten-asszony' oltáráról az érdemlett koszorút, melly országos koronáknál drágább. Vilmos ajánlást tőn egykor Esztinek fellépésével a' színre meglepni a' bárói házat. Ragyogó színekkel festé a' művészetek' e' legszebbikét — ideálját a' többinek, — 's elég szerencsés vala édes szónoksága elfogadtatni Esztivel az ajánlást, ki ezentul csak e' gondolatnak élt, 's kedves táplálékot leltek benne képzelgéseit. —

A' szerep már birtokában, sőt fejében volt a' türelmes mester mellett könnyen tanuló leánynak, 's a' játék a' közelebbi vasárnapra határozva,

midőn a' kedves lesben álló Vilmost olly szerencsétlenül éré a' veszedelmes markokból hajított lúdczomb. Tóbiás, kinek a' darab idő óta hallott éjjeli csoszogásokra már ugy is résen áltanak fülei, felriasztaték kedves nyugtából a' mult estei lúdczombbal kísértő macskától. Félelmesebb leve ez idő óta, minden levélmozgásra a' fekete kandúrt várá a' lúdczombbal kapott sérelmet boszúlni, 's borzadt ha vissza-tekinte a' multba, mellyben olly sok lúdlábak, 's néha olly furcsa utakon, fordulának-meg kezein. Felébrede a' kisbiró sürgetni a' ludak' árát, 's az egész esetet isteni büntetésnek vevé, mellyel bűnbánásra inté a' lúdczomb, 's sátánként ijeszté a' fekete kandúr. Eszti is sokat csökkent reményiben. Éjfelekig kelle olvasnia apja' ágya mellett, míg álmodsalhata gondos őrt álló pilláira, 's Vilmos mind- eddig nem mutatá magát; pedig a' játék' napja közelgete, 's ezer aggodás vívá lelkét: nem vevé e sértésnek e' balesetet, vagy tán szemét is kiütheté a' súlyos lúdczomb? Tóbiást üldözé lelke, 's nem állhatva szorongó kétségeinek ellent, grófjához siette bepanaszlaní sorsát, hogy a' pusztát kísértet járja, éjjeli nyugalmat rabolva egész

háztól, 's kíváncsin tudakolá: nem vett e a' volt árendás illyeseket észre? vagy tán bűnben lélekzve hagyá itt a' földet, 's feloldatását munkálja most borzasztó jelenéseivel. A' vig kedvű gróf kapott a' tréfán, 's gondolni lehet, hogy még nyugtalanabb szívvel tére-meg Tóbiás; 's nem egy éjjel riasztaték-fel dióhajban kopogó macskáktól ágya körül, 's nem egy éji concerttel tisztelteték-meg, mellynek siralmas macskanyifogása lélekrázó vala Tóbiásunknak. Kegye-sebb vala Elíz grófné, nyájas kegyű kisasszonya a' grófnak. Egy délután átkocsiza ez Vigadra, hogy szétnézzen a' házban, 's Tóbiást' eszméltesse, ha lehet, tévedésiből; de még egy különös sötét gyanú is vevé ez utra, melly Tóbiás' meséje óta rémesen kezde keblében kelni. Eszti magát lelé a' kertben, most is még szerepét próbálgatva a' fák alatt. Elízt meglepé e' csodás viselete a' lánynak, 's kíváncsin kérdezgetődék iránta. Szemérmes pirulat lépé a' lány' arcját. Most először vonatva kérdőre lépése felől, gyanítani kezdé, hogy ebben más tán kivetőt is lelhetend. Görbe kerengés után nagy lelkétől erősítve a' grófnénak, kivallá, hogy ő a' színész-társaság' igazgatója

által fel van kérve egy adandó darab' játszására, 's hogy ő ebben különös kedvét lelné, hogy a' szép lelkű művész már gyakran meg is látogatá e' kertben, hol igéreteket, fogadásokat tőn, 's ő — hiven viszonzá esküit. „'S mellyik az?” kérdé hévvel a' grófné. „Vilmos — mondá von-
tatva a' leány — ki azon este, mellyen nagysád-
dal látánk a' darab' hősét olly bájlón adá!” Elíz' szemei elsötétülének 's sápadt képpel rogya a' gyepágyra. Gyanúja igen is megvalósult, fá-
tyolt vona-le előle az őszinte leány egy képről,
melly gyilkos jelenéssel borzasztá lelkét. „Már
egy hete nem láttam” folytatá Eszti könnyűlve,
hogy, mint vélé, rokon kebelre lelt a' grófné-
nál. — „Mert egy estve midőn szokásaként az
ablakból lesné vacsoránk' végét, apám macskát
sejtve képében, fejbe dobá egy nagy lúdczomb-
bal, most már nem tudom az sértette e meg,
vagy — —?” Itt elakadt, mint egy véletlenül
bukkanva a' kétség' örvényére, melly még elnyel-
heti. Elíz hévvel szoritá-meg kezét a' szánt
leánynak, 's „vigyázzon Esztikém! így feddé,
apja kísértetekről panaszkodik, 's én bizonyossá
tehetem, hogy kísértet, pedig veszedelmes leskődik

szíve után!” Evvel komoran bucsút intve vissza
kocsizott.

Eszti' lelkének fejthetetlenek maradának a'
rejtélyes szavak. Ő kísérteteket apja' beszéde
után csak macska, fekete kakas, 's több effélék'
képében képzelt magának, 's már ezekre sem
adott sokat; hogy szép ifjú' képébe is rejtőzhetik
kísértő lélek ez kis fejcskéjében meg nem fér-
hete. A' dolgot szó szerint véve, bátortalanná
kezde lenni; mert hisz' Elíz grófné is azt mon-
dá, hogy kísértet leskődik utána, pedig ő már
sokat tanulhatott nevelőitől. Némi borzadással
lepé-meg a' közelgő éj, 's nem kis szorongással
tekintgete apja' ágya mellől gyenge szellő' átleb-
bentével is ablakára. 'S most apja már szen-
deregven, kiejti kezéből nagy könyvét, kísértet
kukucskála-be künnről, mintha egy halálfej be-
kötve kendővel nyögné ott panaszit. Tán Vilmost
ölé-el a' gyilkos dobás, ki váddal jelent-meg
kedvese' ablakán? e' gondolatra felsikoltva dőle
apjára, kit lelketlen életre ébreszte ez eset. A'
lélek eltűnt már az ablakról, de borzasztóbb
jelenés váltá azt fel. Futó zaj, 's macska-nyá-
vogás közelge az ablak felé, mellyen üveget zúzva

rohant-be a' zaklatott fekete kandúr, utána egy fehér pudli vicsorítá-be fogait. Új álomba, inkább tompa ájulásba süllyeszté ez a' végítéletet gyanító Tóbiást; de hizelgve kerese menedéket asszonyánál az ismerős kandúr, 's Eszti szabadabban kezde lélekzeni! Merész szívvvel tekinte-ki az ablakon, 's ott állt egy fa alatt Vilmos. Felejtve a' kísértetet, felejtve a' halál' árnyait, szorult lélekzettel lopódzék-ki a' réglátott kedveshez, ki tán a' játék iránt jöve értekezni, míg apja párnái közé bújva zsibbasztó álmát alvá, — 's csakugyan ő volt. Szeme alatt sérté-meg a' minapi rosz csillagu lúdczomb 's eddig ki nem jöhetése miatt. Az ígért játéknak holnap kell adatnia; de közbejövő környületek elhalasztaták, 's ezt jöve habozva jelenteni a' sajnáló leánynak Vilmos. A' macskát vele jött ebe ugratá-be az ablakon, 's így kísértettől nem kellett Esztinek félnie. De némi idegenkedő hidegséget veve észre a' máskor lángoló művész' szavain, 's azon ok, hogy holnap az ifjú báró Elíz grófnéval kézfogóját fogná tartani, furcsa egybefüggésben látszék előtte a' multtal. — Azonban Vilmost a' közlő éjféli haza inté, 's Esztinek ki nem

elégített kíváncsisággal 's aggodás közt az elnem sült kedves plánon kelle nyoszolyájába nyugtalan dőlnie.

Elíznek csakugyan másnap leve eljegyeztetése az ifjú báróval Érku-ton. Délután hajtának-el vig robajjal a' csinos nász-hintók a' pusztá mellett vivő országuton. Félénk pillantattal tekinté-ki Eszti is, megdobbánván szive, midőn az első hintóban Vilmost sejté-meg; legalább sok hasonlót lele köztök 's meg nem foghatá az egész dolgot. Tán ott adandják a' darabot, így töprenkedék, de mért nem vivé-el hát őt oda is? Aztán mas állt a' bakon, 's maga csillogó magyar öltözetben; tán nem is ő volt; de nem leheté más, mért fekete flastrom boritá most is a' lúdczombtól ütött sebet. Mind ez nyugtot üző bizonytalansággal hata a' kétkedő lányka' szivére, 's feltevé, hogy visszajövet jobban kikémlelendi. Egész délután ablakában asztalkája mellett marada néma eszméletekbe süllyedve.

Dobogó szívvvel várá Érku-ton vendégeit a' csillogó grófi mátká, 's nem megütkezés nélkül hőkent vissza, megpillantva vőlegénye' szeme alatt a' fekete flastromot. Gondos szívességgel

tudakolá elébb baját, aztán szorosabb kérdőre voná oka iránt. „Nagysád' igéző szemei szurának sebet nálam szíven és arczon” — így akará elenyelegni a' dolog' valóját, de a' grófné meg nem elégedve a' hízelgő tréfával valódibb képpel kíváná az ok-adást. „Ág szurá-meg vadászaton” — felelt most a' szorongni kezdő báró, észrevehető pirúlattal, hogy mátkája előtt először is hazudnia kelle. „Nem lú d c z o m b lóga azon ágon?” kérdé jelentő mosolygással Elíz. „Igen — avval is hajgálódtunk tréfából —” monda meglepetett zavarodással a' báró. „Még pedig ablakon-át” — tevé hozzá a' grófné — „ártatlan őzikét lesve”. A' báró sejté az árulást 's titkon sugá nyomos szavakkal Elíz' fülébe: „Az istenért, ne kívánjon nagysád atyám előtt zavarba hozni!” — „Mért akarja kegyed ezt tenni velem egész világ előtt?” kérdé keserű szemrehányással a' grófné. Heves kézcsókkal akará engesztelni 's végetvetni kellemetlen vitatásoknak a' báró: de Elíz erősen üle bírói székében, 's folytatá vallatni a' kedves bűnbánót, ki szorult állapotjában most már négy-szemközt számot ada tetteiről, de játéknak 's tréfának fátyolával akará bevonni az egészet.

„Tagadni nem lehet — így menté magát — hogy szembetünt a' ritka kellemű pusztai rózsa; de ezért szívhez, melly csak nagysád' öröke, nem férhete. — Ál-képben egy pár kedves emlékű ártatlan estéket tölteni a' tisztalelkű leánykával, vala célja a' lépésnek. Azonban sorsomnak lúdczombbal tetszék eltiltani a' szent helyről, hol, megvallom hibámat, játéknak vevém a' szentséget.” Több illyekkel — de minden második szóban erkölcsöt, ártatlanságot, fedhetetlen lelket említve — kérlelé szoros itéletű biráját a' báró, 's „Azonban ez mind csak tréfa, — valódibb 's nem hervadó örömek csak nagysád' karjai közt nyilnak számomra” evvel rekeszté vallását. Elíz, kinek leginkább tettetett keménység vona olly bírói komolyságot vonásira — hajlék az édes kérelmű bűnöst feloldani; csak azért is, hogy e' bocsánat-adást a' tán máskor gyarló emberi pályánkon könnyen történhető botlásoknál lelki ostor gyanánt használhassa. De Eszti hátra volt még, az ártatlan csalatott lányka. „Hogy ad elégtételt kegyed ennek?” kérdé keményen a' bárót! „Elő Fogom segíteni jövődő boldogságát — mondá ez — elvétetem egyik tiszttemmel, gondom

lesz rá továbbra is”... „Óhó! esék szavába Elíz — ez felesleges jóság. Kegyetek igen hajlandók bizonyos esetekben a’ nagylelkűt játszani; azonban e’ szerencsét magamnak kérem átengedni. Most jöjön velem tüstént, ’s békéltesse-meg a’ szegény leányt magával. Fel van lázítva ben érzelem és képzelet, ’s ezt a’ férfiak igen szeretik csak játéknak, csupa tréfának venni, nem akarva sejteni, hogy az illy hideg szeszélyből ejtett gondatlan lépések alatt a’ leányszív’ remény ’s örömeikkel dús édene rövid időn sivatag pusztává, rideg temetőjévé a’ volt vigalmaknak változik által. További szerencséjéről a’ leánynak majd én fogok gondolkodni!” Kebel’ mélyére hata a’ komoly leczke, ’s határozó pillantata a’ birói széken is ritka bájú menyasszonynak engedélyre inté a’ bárót, ki Elízzel egy előparancsolt kocsin, bámultára a’ meglepett násznépnek, kevés perczek alatt eltűnt a’ kastély’ udvarából. —

Eszti még ablakában ült, várva vissza a’ hintókat ’s nem kevéssé döbbent-meg, betérni látván az urasági párt. Tóbiás karszékében, görcsös vonaglással rántván-ki szájából füstölgő pipáját, kísérteteket gyanítana, ha még jó magasan

nem állna a’ tiszta fényű nap, vidám étellel ragyogva-le a’ vidékre. „Jegyesem’ hozom bemutatni — mondá a’ grófné Esztihez, ki kocsijokhoz siete — valami mondani valója van, mit nem vihet-el lelkén.” — ’s ezzel bemenének. Eszti ollyá lőn mint a’ fal; a’ meglepés, — a’ hasonlat Vilmos és a’ báró közt, a’ sebhely, szivére tódíták minden vérét, ’s szorult kebelével kínálá leülni a’ szép párt, mintegy halasztani vágyva a’ vész’ kitörését, melly lelket zúzand öszve ’s mellynek elő-jeleit igen is érzé már szorongó egész valójában. — Tóbiás a’ ludak’ árara eszmélt, ’s félénk őrt állata szemeivel az ajtón, nem jövend e fegyveres hajdú érte, mert még eddig a’ beszéd-ből csak ennyit értett: nem viheti-el lelkén. — Azonban Vilmos, az ifjú báró, nyájas hódolattal, — mire a’ szépség’ bája gyakran magasabb ranguakat is kötelezni szokott alsóbbak iránt — kézen fogva a’ remegő lánykát: „Reménylhetek e engedelmet, szép Esztikém, a’ mult tréfáért?” — így kezdé — ’s elmondá, hogy ő lapponga a’ fellengős szinművész’ képe alatt, ki első látások’ alkalmával csak kedv-telésből adá a’ darab’ hő-sét, — őt sérté-meg a’ veszedelmes lúdczomb ’s

most, mint Elíz grófné' jegyese, hallván, hogy játéka többféle bal hiedelmekre ada alkalmat a' háznál, kívánta felvilágosítani a' dolgot, 's bocsánatot nyerni a' szép lelkűtől, kit leginkább érdeklett az eset. Esztit kínos valóra ébreszté e' hideg udvariság, zsibonga körülte a' lég, erőszakosan tódula 's ismét öszve szorult ereiben a' vér, dadoga valamit eszmélet nélkül a' nyelv, mit igen hajló vala Vilmos csupa meglepetésből támadt zavarra magyarázni. — Elíz mélyebben pillanta bánatos lelkébe a' leánynak 's meghökkené az indulatok' küzdésén, mellyek az ifjú lelket olly erős ostrommal vítták. Lány érzelmeivel nemének közelebb állva Esztihez ismeré a' szív-vágyok' égető szomját, a' megszakadt remény' sorvasztó mérgét. Letünt mennyét a' boldog szerelemnek, sötét poklát az első szívvesztésnek, melly tekintetekből félté a' gyenge leánykát, nem fonnyad e le a' tavasz' lány enyhében ápolit bimbó, megfúva éjszak mord szelétől? Sajnálá a' lépést, mellyel még is tartozni hívé a' sebokozót, enyhítésére a' gondatlanul ejtett sértésnek. Megcsókolá a' sáppadt ajkú leányt, hogy életet öntsön leereszkedő nyájassága a' lélektelen

testbe, 's derültebb színt öltve a' beszédre, vigan próbála enyelgeni a' már piruló lánnyal, kit szemérmes tapasztalatlanság 's szerény érzése a' hatalmasbbnak felette tiltának kifakadásoktól. Tréfás oldalát festé a' multnak, hogy ébressze a' lesújtott érzelmeket 's könnyü szeszélyü viszonzásával a' történetnek fedje az örvényt, mellynek szélén tántorga az áldozat, 's minthogy már is könnyen veszi, edzé boldog felejtésre a' leány' szívét 's csakugyan mig itt mulattak áttört Eszti szivén is a' fergeteg; nyomai ugyan még láthatók valának szenvedő vonásain a' szelíd arcznak, 's nedves felhőkkel boruló Fényén a' lélek' tükrének; de reményt adhata már néha felmosolyodása a' lépcsőnként jobbulásra, mellynek tökéletes helyreállítását, illy ifjú szívnél kivált, az időre bizá Elíz. —

Vígabb váltá fel Érkutján e' komoly jelene-
tet. Eljegyeztetéek még az nap nemesen számot
adva eltüntéről az ifjú pár, 's vacsora felett a'
lúdczomb sok tréfákra ada alkalmat. Megnyeré
azt emlékül Esztitől a' grófné 's fenyítő vesszőül
igéré azt tartani jövődő férjének. Irigylék neki
ezt a' nők, bizonyos gyógyszert híven a' lúd-

czombban, — 's ezt a' kérdést tevék: Valljon ha minden ablakból, hol szép leányt lestek férjeik, illy veszedelmes lúdczomb röpült volna ki, nem viselné e annak sebhelyét mindegyik máig is?

Tóbiás ez idő óta ifjudó erővel hordá nagy hasát, mert hiszen a' macska kísértetből semmi sincs, de hogy halandó kísértet is ablakon át meg ne ijessze, leányát Bokrosinak, ki jó jövedelmű tisztartó leve grófjánál, feleségül megigéré, feledve örömében, mivel a' ludakért sem zaklatja senki, az elszalasztott nagyságos vót. Eszti szívéen kapott sebéből üdülni kezdé, tompa sebhely borítá azt utóbb, gyengébb és mindig gyengébb színekkel tűnének-fel eszméletében képei a' multnak, míg átesvén az ifjúság' boldog ideál-világán valódibb örömek után kezdé nézelní, mellyeket végre Bokrosinál, mint hű feleség 's boldog anya, egészen fellelvén, tündér álm-lebberetté leve az érzelgő mult az édes jelennek mennyei éldelletén.

Megjőnek 's édesek az első ifjúság' képzelgő álmai, de valódi izök akkor érezhető, ha már biztos szigetre szállva, csak messze tünelgő csillogásokkal fénylenek vissza szendergő érzékeinkre.

K o v á c s P á l.

A' S Í R.

Csendes a' holtak' hazája,
Csendes a' mohlepte sír.
Mély 's öröklő éjszakája,
Nem zavarja föld' csatája,
Földi ösztön, földi hír.

Sírkeresztek' halma mellett
Árván ing a' gyászfenyő;
'S mint szelíd tündér lehellet
Suttog itt az esti szellet,
Oh de szív nincs érező!

A' viharpályát lejárván
Csendes a' hős' álma itt;
A' borostyán itt a' márvány'
Agg tövét ölelve árván
Rezgeti zöld fodrait.

Boldogok, kik szunnyadoznak
 A' halál' éjtermiben,
 'S mentve minden földi rosznak
 Tórsebétől, itt nyugosznak
 A' felejtés' kebliben.

Bízzál vívó vándorélet!
 Itt mosolyg a' békepart.
 Játszék a' sors' kénye véled,
 Itt kaján hatalma széled —
 Itt legyőzted a' vihart.

Szenvey.

A' P A T A K H O Z.

Folyj el, o folyj, patak, és kit partod' bokra lehúllat,
 Vidd a' rózsalevélt gyors vizeidben alá.
 Ah így folytanak el jobb napjai életidőmnek
 'S a' szerelem, mint a' rózsalevelke, letűnt.

Csaba.

EPIGRAMMÁK.

A' görög Anthológiából szabadon.

Ajax' sírja.

Itt Aeas hamvad, Telamonnak ritka szülötte,
 Nem diadalmas kéz, ő maga ölte magát.
 Mert órája ütött 's bár kémele szerte világon,
 Győzött számára nem lele Klotho sehol.

Kis lány.

Kis lány, kockával játszol? tíz éveket élj csak,
 Jósom, játékod' férfiszivekkel üzöd.

Kit sirass?

Azt ne sirassa könnyűd, ki leszállott Lethe' vizéhez,
 Azt, ki mig él Léthét féli, sirassa könnyűd.

Plato' sírja

Sas, kinek orma ez itt? 'S te ki, és mért állasz ez ormon?

Méért szögezed szemedet csillagos égre merőn!

„Plato' sírja ez, én lelkének képe, e' hantok

Csak testét fedezik, lelke az égbe' ragyog.”

Amor.

„Lányka hová?” Futok Amor elől; nyílt szögze szívem-

„Szárnya van Ámornak, lányka, ne fuss, utolér.” (nek.)

Philaine.

Méért nyögsz, e' tépett fürtök mi kinokra mutatnak?

Méért ez emésztő könny' árja Philaene 's kiért?

Máshoz pártolt tán széped 's hűtlen leve hozzád?

Valld-meg lányka nekem 's orvosi kézre találsz.

Ah de te néma maradsz, orczádat könnyek özönlik,

Érdek: nyelved helyett bús szemed' árja beszél.

Egy Satür-szoborra.

Én Satüroknál csak gúnyajkat láttam örökké

Méért van csak néked víg kaczagásra nyíló?

„Azt kaczagom, vándor, keverékes szikladarabból

Melly itten feküdt, milly csuda képze Satürt.”

Venus fürdik.

Nem, nem tudtam egek, hogy Küpris fürdik amott, hogy

Vállá' havára hajolt fürteit oldja keze.

Légy kegyes istenné 's szemeim' haragodba' ne büntesd,

Mert sejtlen láták isteni alkatodat. —

Ah de mi ez? Rodoklea te vagy? Lány! honnan e' szépség?

Vagy tán Küpristől loptad ez isteni bájt?

A' koszorú.

Tarka virágkoszorút küldök Rodoklea! — Körötted

Múlatozott lelkem míg kezeim kötözék.

Van lilium, van rózsakehely 's anemone közötté,

Harmativó nárczis 's kék ölü kis violák.

Míg kötözém mind elhervadt — köny gyüle szemembe

'S szólék: „Lányka virulj, ah de ne mint koszorúm!”

Achill.

Hósek' hőse Achill! Sírormod' Hellas emelte,

Hogy rémítse utó-Trója' szülötteit is.

'S trójai partra tevé, hogy, Thetis' gyermeke! tenger

Zúgja örök hiedet 's a' habi nümpha' dala.

Budapesti Sz. J.

AZ ÁLMOK.

Oh, édes almak, mint ragyogtatok!
Tavaszi mosolyga rólatok szivemre,
Rózsák hullának biztos enyhelyemre,
És tündöklének égi harmatok.

Ti szépek még is álmok voltatok!
Vezérim olly nagy bura gyötrelmemre,
Hogy kétség szálla lángoló hitemre:
De hála, hála most már sírhatok.

Mindent vesztettem: ott nyugalمامat,
Itt lánykám' a' szívbájoló szemekkel,
Amott reményzöldelte partomat.

Mindent vesztettem! — zúgom a' szelekkel —
Minden való, szent pályafényeket,
'S most végre, kedves almok, titeket!

Makáry.

A' SZERELEMHEZ.

Még egyszer, szerelem,
Érezzem lángodat,
Még egyszer édesen
Gyötrő hatalmadat.
Add vissza búmnak, ah,
Lánykám' hajfodrait,
Csábító két szemét,
Mosolygó ajkait,
Hagyj andalogni még
A' rózsás arczokon,
A' tőlem elragadt
Olly égi bájakon;
Hogy majd ha száll a' nap
'S a' csendes este jó,
A' hold' sugárinál
Derengvén a' mező,
Epedve várjam őt
Szerelmi gond között,
Mint vártam egykoron,

Mig lángom üldözött.
 És lássam a' jövőt
 Képzelmem' szárnyain,
 Mint volt nyiló kora
 Legelső napjain;
 És halljam őt, gyönyör
 Hatván-meg lelkemet,
 Zengő ezüst szavát,
 Ez egy szót hogy „szeret!”
 'S akkor, ha megszakadt
 A' tündér szép alak,
 Utána mély sohaj
 'S könnyűim szálljanak.
 Még egyszer add nekem
 Érezni lángodat,
 Még egyszer édesen
 Gyötrő hatalmadat!
 'S a' puszta éveken,
 Hol rózsá nem virúl,
 Emléked, szerelem,
 Legyen virágomúl.

C s a b a.

O t t í l i a.

OS

Országos Széchényi Könyvtár

ST

4

Ottilia.

4

SZAMOSVÁRI ERNYEIHEZ.

Buda , Nov. 10. 1825.

Ma huszadik napja mióta a' fővárosban vagyok, 's íme csak most adhatok még hírt neked magam felől, neked te kedves barát, ki olly meleg részvéttel vagy minden iránt, mi engem közel vagy távolabbról érdekel. Bocsáss-meg hallgatásomért. E' különben is gyenge testalkatot a' hosszas utazás annyira öszveroncsolá, hogy megérkezésem óta még ki nem léptem szobámból 's e' levelet is ágyból írom.

A' báró, kihez ajánló leveleim vannak, nincs itt. Egy hónapja hogy Erdélybe utazott, honnan csak a' nyár' elején tér-meg. Addig dolgaimnak nyugonniok kell. Kérlek, mondd ezt anyámnak 's nyugtasd-meg mind egészségem, mind az irant,

hogy a' hivatalba lépés fő gondom, 's nincs szentebb és nagyobb ohajtás keblemben, mint azon gyanú' megczáfolása, mellyet ellenkezőim támasztottak: hogy a' hivatal nem nekem való 's én viszont nem a' hivatalnak. Tudod, barátom, miből erednek nálunk az illy nemű vélemények. Egy részről a' szolgálkúek kiáltozzák, hogy a' szabadelműség nem tűri semmi nemét a' függésnek, más részről a' műveletlenség — tudatlanság inkább — kétkedik, ha az olyan, ki egypár apró értekezést csinála, csinálhat e egyebet; mert előttök az ember közepszerűleg jó is csak egy nemben lehet. Szánd a' bohókat, édes barátom, és nevesd velem; többet úgy sem érdemlenek.

Elj szerencsésen. — Anyám e' napokban veendi levelemet. Változhatatlan híved

Szamosvári.

November' 21.

Egészségem még mindig gyenge: de tegnap orvosom' biztatására elhagyám szobámat, hogy a' te ügyedben, kedves barátom, végezhessek. Azonban szándékom nem lön kivánt sikerrel

megjutalmazva. B ** tanácsos Bécsbe utazott 's onnét nem haza, hanem Pozsonyba fog visszajőni, hol, mint mondják, az ország' ügyeiről a' két tábla közt tüzesen folynak a' viták 's a' gyűlés' végét előre megmondani nem lehet. Ohajtanék ott lenni 's hallani a' köz érdekű tárgyak' fejtegetését; hallani Sopron és Pozsony, Borsod és Zala' követeit, kik a' köz hír szerint nagy díszei az alsó háznak. Egyvalaki, a' napokban jövén onnét, nem győzött betelni magasztalásaikkal. Édes barátom! mi szebb, mint ember társaink' 's a' közvélemény' tiszteletében állani, mint annak érzete, hogy azon homlok, mellyet a' nyugalom' órájában verítékeiből megtörlünk, a' közjónak védelmében izzada. Bár minden érzeni 's érteni tudná becsét az illy szép küzdésnek. De fájdalom... Te értesz mit gondolok, nem szükség azt tovább magyaráznom. Én meg tudnék halni gyönyörű álmaimért!

A' jövő hónap' elején felrándulok talán Pozsonyba, ha egészségem engedi, 's akkor tudósítani foglak, mit monda B ** tanácsos úr, 's mit végeztem a' tudva lévő tárgyban.

Kérlek, ne mulasd-el anyámat többször látni, neki nagy szüksége leszen rád. A' jó lélek sokáig nem fogja feledhetni fia' távollétét. De, édes barátom, te tudod, hogy nekem mennem kelle. Lelkem nem viselheté tovább a' sorvasztó lánczokat; az az egy alakú mindennapi kör, az az elmekorlátoló élet, mellybe valék, szenvedhetlenné vált előttem. Testben és lélekben beteg voltam 's csak még fél évet úgy tölteni, örökre elaludt vala bennem a' szellemi jobb rész. Ahhoz, hogy én illy levegőben élhessek, képződésemnek más irányt kellett vala adni 's valamivel hültebb vérrel bírom. Nekem tárgyak kellenek, sok és különemű kultárgyak szellemi táplálékul, és újság és örök változás, 's ezt a' falusi magányban hiába kerestem: lángjaimnak nem volt mire lobogniok, ön magokat emésztgették. Rám nézve tehát úgy van legjobban a' mint történt vala. Hiányom egyedül az, hogy egy szerető anyától 's tőled távol estem; tőled, te rokon lélek, kinek szíve, elméje, béketürése az égtől magától látszanak azon célra alkotva, hogy védangyalai legyenek életpályámnak.

December' 12.

Az ember, édes barátom, mi az ember? — Lelke' műveltségében melly közel áll az istenséghez 's a' nélkül hasonló, sőt alantabb van a' mezőnevelte baromnál. Csudálni fogod miért mondom ezt: de várd-el hadd mondjam, mi adott reá alkalmat.

Ez előtt mintegy huszon két évvel egy vásott erkölcsű ifjú, neve Szépfalvi, ki igen gazdag szülék' egyetlenegy kényesen nevelt 's ugyan azért korán elromlott fia volt, egy szegény de tisztességes ház' leányába szerelmesedik. A' leány eleinten vonakodik e' szerelemtől: de később az ifju' deli külseje, leginkább pedig dús gazdagsága meghódítják; oda igéri kezét 's a' menyekzői ünnep nagy pompával és örvendezések között megyen végbe. Fél évet töltenek egymással; a' férj csak nejében látszik élni 's viszont a' nő csak férje' szerelmében. Mindenki azt vallá, nincs boldogabb pár a' két városban 's mindenki örvendett, hogy e' gyanús szövetség illy sok szerencsével ütött-ki. Azonban a' nő' szüléi hirtelen egymás után kihalnak; az ifju házások' első szerelmi mámora lecsillapodván a' férj lassanként visszaesett hajdani

életmódjába. Eleinten elmaradozott fél 's egész napig, később éjféle időig, sőt egész éjszakákat házáu kívül tölte. Öszvegyüjté t. i. hajdani tivornyázó társait 's kártya, bor mellett kávé és borházakban mulatta magát 's bordélyban tölté az éjeket. A' szegény nő eleintén fájdalmasan panaszlá, hogy így egyedül hagyatik, később, napot, éjt keresztül sírt; midőn férje haza vetődék, egymást érték mindkét részről a' szemrehányások. A' férj örök szidalmakkal illeté az ártatlant. Ő elrejtve mind magát, mind iszonyú fájdalmait a' világ elől, néma szenvedések között húzott-ki öt súlyos esztendőt, míg végre titkos keserve elemésztvén, lassanként elhervada 's midőn házassága' hatodik ősze megérkeznék a' lomb sírjára húllatá sárga leveleit. — Két árvát hagyott a' megholt maga után. Egy kedves lyánykát, valódi mását szelíd, enyhe lelkének 's egy eleven fiút. Apjuk, a' nem-ember, a' két gyermeket egy rokonjokhoz adá nevelésbe, maga pedig elmerüle a' pazarlás' és tobzódás' minden nemeibe. Eleintén eltékozlá saját vagyonát, később azt, melly anyjok után a' két árvát illette volna. Midőn az árvák' nevelő rokoni, gyanítva e' pazarlást, az

árvákat illető vagyont bírói zár alá venni akarnák, már az akkor nagy részében el vala tékozolva 's alig leheté belőle valamit megmenteni. — Míg ezek történnének a' két árva felserdül, a' lyányka gyönyörűen kifejlik, a' fiú' elmetehetségeinek szép jeleit adja 's örül a' lélek ha rájok tekint, 's látja rokonjok' ápoló keze alatt mi tökéletes művelődést vett a' két gyöngé sarjadék. Az ember imádná a' gondviselést, melly a' leggyámoltalanabb férget sem hagyja elveszni, 's e' két szerencsétlennek fennmaradására illy édes anyailag ügyel, de még a' legfőbb bajnak nincs vége, halljad mi történik tovább.

Szépfalvi' tivornyázó társai között egy fiatal ember volt — neve Walberg — gazdag bécsi kalmár' gyermeke. Sokszor töltötték együtt az éjt, czimborák 's egymás' biztosai valának. 'S meddig ez tanuló éveit Pesten tölténé, nem vala nap, hogy együtt nem voltak. Az ifju kalmárnak egy öreg atyja volt, ki épen akkor halálozott-meg, midőn Szépfalvi már mindenét eltékozlá 's többé kölcsönzésekre sem volt a' két városban hitele. Az ifju kalmár épen készülöben volt, ez előtt mintegy öt évvel, Bécsbe, hogy atyai örökét által vegye, midőn

egy reggel nála Szépfalvi megjelen 's kéri mennyre földre, segítse-ki végső inségeiből. A' fiatal ember más napra halasztá válaszat, 's ekkor kinyilatkozatá, hogy leányát halálba szereti 's ha neki adandja nőül, bajainak nagy részéből ki fogja segíni. Könnyen képzelhető, hogy Szépfalvinak ez ajánlás felette kedves volt. A' viszonyigéretnek megtétettek. Szépfalvi Bécsbe utazott az ifjúval, hol egy jókora summa pénzt tőle felveve. De a' felvett pénzzel nem vissza Pestre jöve, hanem a' helyett, nehogy hitelezői öszverohanjanak, egy kalandozást tőn Németországba. Ez előtt mintegy másfél évvel írt levelet lyánya' gyámjának, hol jelenté, hogy lyányát férhez szándékozik adni. A' leány' gyámánya, jól tudván milly idegen szeretett gyamítványa az ifju kalmártól, eleinten titkolá e' szándékot: de később a' leány még is megsejté, 's a' gyűlölet az ifju iránt még inkább felébredte benne 's mert ismerte atyját 's nem lát-hata egyéb módot a' szabadulásra, sok ideig tartó küzködése után erősen eltökélé, hogy e' durva ember' kezei közül kimenekedni klastromba vonja magát. E' gondolattal a' lyányka más fél év óta tépelődik 's mert igen érzékeny 's reá mindennek

felette nagy hatása van, színében és egészségében igen megcsökkent, 's gyámrokoni féltik, hogyha e' kétségek között tovább maradand, a' kegyetlen atya' kicsapongásinak ő is, mint anyja, áldozatává lesz. — Nem, édes barátom, illyes valami nem történhetik, a' gondviselés kisért ugyan bennünket, de azt nem fogja engedni, hogy a' vétek az ártatlanságon illy fényes diadalmat vegyen. Illy dolgok a' vallás' leghívebb emberét is isten-tagadóvá tehetnék.

Élj szerencsésen 's szánd velem a' szegény árvát. E' levél bús, de előtted sok érdekű lesz.

Januarius' 12. 1826.

Nyugtalan vagyok, édes barátom; magammal, és mindennel megelégedetlen. Betegségem igen ingerlékennyé teve, 's bár alig vagyok még itt, lelkem tol, hogy menjek tovább. A' szív ugyan ohajtásáival mint a' fősvény vagyonaival. Az elért vágyak újabbakat támasztanak 's ezer színben és alakban. De mennyi függ édes barátom, min magunktól. Az ember ugyan gyakran vigasztalgatja magát azzal, hogy környülményi vitték

erre és amarra, holott ön maga óhajt vágyainak nagyobb kört szabni. Meddig honn valék, útra vágytam, útamban azt kívántam, itt legyen megállapodásom' helye 's mióta itt vagyok, ohajtásaim ébredtek messzebb menni. Orvosom, ki pszichologiai mély belátásai által teljesen megnyerte bizodalmaimat, azt mondá, lelkenek nincs álláspontja 's azon kell ügyekezniem, hogy tárgyat találjak, melly helyhez 's időhöz küsse csapongó figyelmeimet. Neki igaza lehet. Te tudod, édes barátom, mint vala ez a' csapongó egykor lekötve. Jaj nekem, hogy a' tárgy, melly leköté méltatlan vala annyi szenvedélyre. Mi után azon kapcsok elszakadoztak, több mint csak külvarázs legyen az, melly engemet magához fűzzön. Korom túl látszik lenni azon, hogy egy pár szép szem, 's egy szerelemmosolygó ajak megfoghasson.

Azt fogod mondani: Alkoss magadnak célpontot könyveidben, csinálj foglalatosságot, te ki jelét adtad, hogy a' Musa' kegyeit bírod. Oh barátom, nekem minden könyv ízetlen egy idő óta. Arra pedig, hogy saját dolgozásokra izgatassam 's hogy ezek adjanak élelményt, több részvétre kellene számot tartanom, mint a' mellyel

hazám'fiai vannak még azok iránt is, kiket kedvenceiknek neveznek. Az irók, bár mit mondjanak philosophus szemöldökű tudósaink, emlegettetni ohajtanak 's még balúl is inkább, mint sehogy sem. Az a' kör, mellyet nevem a' nemzeti literatúrában elfoglal, csak a' jobb íróknak nyerte-megfigyelmet. A' sokaságból senki sem szól felölök. Elhiszem, hogy szép dolog, ha ki azt mondhatja: „Inkább kevés jónak, mint sokaságnak tetszeni” 's ennek gondolatjában tudja megnyugtanni érzéseit: de én még mindeddig nem tudtam, 's mindig azt állítom: Shakspearnek nagyobb dicsőségére válik az angol alnéptől is ismertetni, mint az, hogy a' geniealis Tieck minden embereknel egy fejjel nagyobbnak vallá.

Tudom, hogy e' beszédek csak ellen-észrevételekre fognak alkalmat nyújtani, de kényszerítsd hát barátodat, ha képes vagy, hitre.

Martius' 20.

Első, kivel az idegenek közül itt öszve ismerkedém Várkonyi vala. Egy szeretetre méltó ember, kinek művelt lelkét szerencsés külsők is

ajánlatossá teszik. Nekem vele annál könnyebb vala egyé lennem, minél kevésbbé lehet rajta csak nyomát is észrevenni azon könnygőznek, melly sokakat ez osztály' jelesbjei közül is környül vesz. Vele napokig lehetsz, a' nélkül, hogy lelke' felsőbbbségét kedvetlenül éreztetné. Ő, ha csak kényszerítve nincs, nem szokott mélyebb fejtegetésekbe ereszkedni. A' dolgokat úgy adja-elő, mintha most támadtak volna fel fejében, mintha a' jelenlévők' beszédeiből tanúlná a' mit mond, 's érdeme egyedül abban állana, a' mi egy jó compileré, hogy az idegen találmányokat illő rendbe szedte. Ha nem volna dolgaitól olly szerfelett elborítva, kezén hordanák minden társaságok 's azoknak ő volna lelke. Soha még emberben sok észet olly kevés praetensióval együtt nem találtam.

Midőn először látám beteg ágyam mellett, bár mint orvost azonnal becsülni kezdettem, távol sem mertem volna gyanítani, hogy ő nekem egyebem lehessen, mint csak orvosom, 's most a' legnagyobb sympathiával érzem magamat hozzá vonatni. Oh mi van az életben kedves, ha az elmék' és szívek' egybehangzása nem az? —

Mióta a' szép májusi napok beállottak orvosom' tanácsából fürdővel élek. Ez lelkemnek is kedves élményt nyújt. Reggelenként a' két város' főbb népe és szépei itt szoktak öszvegyülni. A' piros, kék, fehér kalapok' lebegése a' sétáló' zöld lombjai között, a' különnemű hangszerek' zengése közel és távolról, az apróbb csoportok' nevetkezései, az egymást érő kocsik és lovagok csudálatos meglepő elevenséget adnak a' helynek. Én, ki e' sok mulatkozó közt jobbára ismeretlen vagyok, mind eddig csak néma szemlélő lehettem, de az lelkemnek sok foglalattosságot nyujta. Emberismereti tudományom ez egykét nap alatt több előmeneteleket teszen, mint hetekig tartó négy fal közötti tünődés. Milly érdekes jelenetek itt és amott, ez 's amaz képcsoportban! Téged ohajtlak illyenkor oldalam mellé, hogy ezt 's amazt mondhassam, erre 's amarra figyelmessé tegyelek. Soha sem érzem inkább, mint itt, mi egy rokon kebel 's mi vagy te nekem! Minden lelki élmény csak holt és fél becsü, ha nincs kivel megosztani. Legszebb érzelmeink' értékét még egyszer olly nagyra neveli annak

tudása, hogy más is hasonlólag érez. Szánom azt a' szegényt, ki az emberek' társaságát futja 's szobába zárkozik, vagy magányos ösvényeken bolyong, hogy emberi arcot ne lásson. Rendelésünk nem klastromi magány 's remetecsend, hanem társas körökben élés. Még az életnek is csak ez lehet valódi iskolája. Az ember ön hibáit csak másokon veheti észre; a' szem nincs úgy alkotva, hogy magát láthassa.

Május' 16.

A' mit minapi levelemben ama' szerencsétlen háznép felől írtam, Várkonyitól hallám, 's most folytatásul azt adhatom hozzá, hogy a' két árva Várkonyi' rokona, megholt anyjokról. Tegnap itt a' fürdőben ismerkedém-meg velök. A' fiú mintegy 14 évű eleven virgoncz gyermek, tele lélekkel és tűzzel. A' lányka egy csendes, szelíd, rendkívül kedves alak; minél tovább nézed és szólsz vele, annál vonzóbbnak találod. Velem legalább úgy történt. Lehet hogy sorsa tevé olly érdeklővé; de annyi bizonyos, hogy társaságában szívem igen el volt fogódva 's metsző fájdalmak

nyilalták végig. Oh ha hatalmamban állna, iszonyú feleletre tudnám vonni az olly atyát, ki az egek' adományát, e' szép virágot, olly kegyetlen hidegséggel tudja magától elvetni, hogy utált karjai közt egy nem szeretettnek hervadjon-el.

Május' 20.

Napról napra tűrhetőbben kezdem magamat itt érezni, 's most egy kis időre felhagytam utazási szándékkal. Ismeretségeim nevékednek 's az itteni emberekkel mind inkább meg vagyok elégedve. Vannak közöttök is, mint mindenütt, önhitt szélfejűek, kik azt akarnák, hogy a' világ előtt azok tartassanak vezér-maximáknak, miket ök kávé melletti üres fecsegéseik alatt kicsináltak; miket ha az élet' embere használni akarna, úgy nem haladhatna előre, mint azon nyomorú bohók, kik társalkodási életet könyvekből tanulnak 's a' helyett hogy magokat az emberek előtt kellőkké tennék, üres módjok, pedans feszelgésök miatt minden körökben csömör' tárgyaivá lesznek. Vannak sok fél tudóskák, kik egy óra alatt elszavalják, minden valaha olvasott és hallott

ismereteiket; mellyek rendszerint a' magok helyén tökéletesek lehetek, de keresztül menvén fejük' főző katlanán, most mind lábbal ég felé forogva jönnek szemeid elébe 's ha nem vagy eléggé éles elméjű feltalálni hol a' hiba, meg kell eskünnöd, hogy azon sok Montesquieuk és Franklinok, Leibnitzok és Kantok, kikre beszédeik hivatkoznak, a' világ' legnagyobb bohói voltak. Utálatos süpredék, kinek minden törekedése csak látszani vágyás. Nem az e bölcs valódilag, ki azért tanult, hogy tudásait célra fordíthassa? Mit ér tudni, mit a' világ' minden bölcseségeit fejünkbe szedni, ha mind ezeknek hasznát nem értjük? Cél és eszköz, e' két dolog az, mellyeket mindig öszvetévesztenek az emberek 's innen a' sok visszáság, mellyet minden nyomon fájlalva látni. — Említsem e a' szokások' rabjait, kik mindenha azt kérdik, teszi e más? illendő e? mit mond a' világ? O le veletek, ti nyomorú teremtmények! kik mindent azért tesztek, hogy a' világ mondjon hozzá valamit; kik azért nem teszitek ezt vagy amazt, mert még senki sem tette, kik, ha megbokrosodott lovaim felforgatva szekeremet vérben fetrengve hagytak, hidegen haladtok-el mellettem

mert melleteket kereszt ékesíti, hivatalokkal fényletek, 's a' nyomorúnak segédkezeket nyújtani nem a' ti méltóságtok' kötelessége.

De leginkább utálok politikusainkat. Minden egyéb osztálytól el tudom magamat különzeni, egyedül ez az, mellytől nem szabadúlhatok. Ezek mindenütt vannak, nyilvános helyeken, és elkülönzött körökben, tőlök soha sem lehetsz bátorságban. Midőn nem is sejted akkor rohan rád. Hányszor kezdettem én beszédet velök Franciaország' és Anglia' állapotjáról, 's melly gyönyörűségem volt látni, mint egyeznek velem ebben és amabban, mint vallják-meg a' jót itt és amott, mint declamálnak tűzzel a' nép' felsége mellett, mint szórják nyilaikat az oligarchia, aristokratismus' lélekhóhérló százfejű szörnyei ellen, 's ha megállítád őket 's egy hangocskát mondtál hazádról, 's szelíden kérdetted, nem méltóztatnának e itthon is olly szabadelműleg, olly közjót czélozva vélekedni? Eleinten vonakodnak jobbra és balra, mint a' kelepceből szabadúlni vágyó egér 's végtére nem szabadúlhatván, mint a' neki dühült eb megrohannak, 's jaj neked, ha jókorán el nem inalsz előlük! —

Oh barátom, csak annyit engedne isten érnem, míg ez az elkórhadt generatio lelép a' cselekvés' piaczaról.

Május' 24.

Néhány nap előtt Ottília' — így nevezik a' többször említett árvát — gyámatyjához vezetém-be magamat Várkonyi által. Szeretetre méltó háznép. Az asszony csendes, szelíd, csupa jószág. Az öreg úr szíves, őszinte 's mindig vidám; egy gyengéje van csak, de az minden öregek' gyengéje: szeret a' régi korról sokat és hosszasan beszélni 's nem győz dicséreteivel betelni. Ez egy kissé unalmas. De mind e' mellett első beléptem óta azt kezdem gyanítani, hogy e' ház nekem sok örömekeket fog adni. Ottília' társasága 's beszéde kipótolják mind azt, mit az öreg úr' óságai parlaggá és sovánnyá tesznek. — Isten veled!

U. i. Ottíliával minden reggel találkozom a' fürdőben, hová gyámányjával jár. Lelkemnek ő leve fő gondjává; 's nem pirúlok megvallani: mióta e' halvány, beteges lyánykát láttam, nem

tudok mást gondolni és érezni mint azt, hogy ő egyike a' szeretetre legméltóbb teremtményeknek.

Május' 30.

Az én doctorom, édes Endrém, gyönyörű ember; a' millyetén világos ész, szinte olly jó szív. Ha valamely nap sok dolgai miatt nem jöhet, szolgáját küldi 's tudakozódik, mint van egészségem. Ha gyógyszere nem, már ezen meleg részvét is elégséges volna egészségemet helyre állítani. Tudakozásai mutatják, hogy szeret 's részt vesz mindenben a' mi érdekel.

Tegnap nála valék. Vele öröm lenni. Minden a' mi környül veszi olly érdekes 's a' lelkeségnek színét viseli magán. Lakása fenn a' várban van, ablakai a' Dunára. Egy gyönyörű panoráma nyílik-fel a' szemnek midőn rajtok lenéz. Pestnek tornyai, magasan emelkedett házai egész pompájokban mosolyganak-fel a' túlpartról, 's a' Duna csendes méltóságban lejt számtalan hajóival, tétova szállongó csolnakaival. 'S mi kedves a' szemnek azon gyönyörű két sziget, melly paradicsomi kiességbeu virítva ingadoz a' víz fölött,

mintha most bukott volna fel valamely varázsisstenség' parancsára a' hullámokból 's még nem lévén álláspontja, most kezdené magát megfenekleni a' habdagály ellen. Távolság a' szent Rákos' síkja nyílik-ki 's egy széles látkör terjed-el a' szem előtt, mellyet éjszakra kékelő magas halmok szegnek. A' képzelet költői andalodásba ragadtatik e' szép látvány előtt 's csudálni lehet, hogy tájfestők nem támadnak azt vásznaikon művészileg örökíteni.

Midőn Várkonyihoz beléptem, két más orvos' társaságában lelém 's fontos beszélgetések közt Galenus' tudományából. Széket tevé előmbe 's folytatá a' beszédet. Elbámultam az ember' széles ismeretein. Két társa, kik előbb nagy fontossággal szavalgatták-el gondolataikat, most szótlán függtek ez ifju' ember ajkain 's ha egy új vendég' érkezése nem tevé vala szükségessé a' beszéd' fonalát megszakasztani, talán még most is ott bámulnák őt szótlán és tompaelműleg. Midőn a' két orvos eltávozott, karon foga engem 's az idegent — kiből kevesebbet leltem, minthogy nevét feljegyezni szükségesnek vélném — 's oldalszobáiba vezete, hol könyvtára áll. Melly válogatott

szép gyűjtemény 's melly sok nemeiből a' tudománynak! Ha nem ismerném egyébből az embert, már csak ez is eléggé bizonyította volna lelke' műveltségét.

Ebéd után Szegfy — Ottília' gyámatyja — látogata-meg bennünket 's kikocsiztunk a' hegyek közé, hol Várkonyi' szőlőkertje van, 's egy ízléssel készült borháza, vagy inkább őszi mulatója. Valóságos úri kényelemre épült kis mezei palota! Ő reá igen nagy jövedelmek maradtak apjáról 's az orvosi tudományt koránt sem szükségből űzi, hanem gyönyörűségére 's az emberiség' iránti szeretetből. Gyönyörű vonása egy szép és nemes léleknek, kivált ha fáradsága' áldozatait hozzá számítjuk, mellyeket naponként teszen a' két városban a' szenvedő emberiség' javára. Midőn házi környülményei közé beavata 's szép birtokaival megismerttetett, azt kérdém, ha vannak e testvérei. „Mind elholtak” mond ő. — 'S midőn épen folytatni akarnám kérdésemet, sejtőleg megelőzött 's tudtomra adá szíves bizodalom' hangján, hogy van gondja örökösre. — Később tudám-meg másoktól, hogy egy derék lyánykával, kit Ottíliánál többször láték, jegyben jár. — Dii tibi

divitias dederunt artemque fruendi; e' szavaival fekütem-le a' romai bölcsnek, midőn haza érkezvén végig gondolám az én megbecsülhetetlen barátom' szerencse-alkotta környülményeit.

Junius' 10.

Napjaim igen boldogok 's úgy látszik magának az égnek van közvetlen gondja reám, mert olly emberekkel vesz körül, kik vetekednek egymással, hogy életemet kellemessé tegyék. Egy hét óta itt lakom a' hegyek között, Várkonyi' mezei hajlékában. Egészségem' visszapótlására ő maga ajánlá e' mezei lakot, mert itt a' levegő tiszta és egészséges. Paradicsomi életet élek itt kinn a' hegyi magányban.

Junius' 11.

Várkonyit megismertettem veled lélekben 's ő a' legszívesb barátsággal üdvözöl. Azt ígérte, hogy írni fog hozzád 's barátságodat kérni; a' jó lélek! Válaszolj neki melegséggel; ti méltók vagytok egymásra 's kevélykedni fogtok viszonyos barátságokkal.

U. i. Ottíliát gyakran látom. Eleven elméje, szelíd ártatlan lelke meghódíták minden érzelmeimet, 's darab idő óta nincs más gondolatom, mint egyedül ő.

Junius' 12.

Tegnap a' fürdőből Szegfyvel jöttem egy kocsin. Utunk alatt a' magyar literatura jöve szóba. Az öreg úr' beszédeiből azt tanultam, hogy ő még csak a' Dugonicsok 's Gvadányiak' világában él. Sokat beszélt nekem össze és vissza Kazinczy' „újmódi” irásai ellen. Észrevévén honnan fúj a' szél, korán összevontam a' vitorlákat 's mélyebben nem ereszkedtem vele a' beszéd' szövegébe. Vakkal színek felől értekezni, melly céltalan dolog volna! — Ezek a' szánakozást érdemlő emberek szünet nélkül a' nyelv' művelődését emlegetik 's a' mi annak eszköze volna kárhoztatják. Értik e az illy bohók magokat is? 'S ha magokat nem, hogyan fognak mást érthetni? Jó hogy ma már kevesen vannak, 's apró zajgásaikat senki sem hallgatja többé.

Midőn elváltunk 's egyedül maradtam, akkor juta eszembe még a' mit Széphalom' költője felől mindent öszvehorda. Derék férfiú! sohajték magamban, melly sokszor akad-meg a' te nevedben az előítélet 's a' tudatlanság, 's mi kevesen vannak még mindig, kik becsedet értenék, kik tudnák, mi valál te kezdeted óta e' nemzetnek 's mi vagy még mindig! —

Ez a' jámbor öreg úr, ki egyébiránt tiszteletes ember, de a' nyelv' dolgában idiota, mint nagyobb része azoknak, kik éltöket egyedül hivatalbeli dolgaikkal töltik, csupán hallott imitt amott beszélni Kazinczy' irásai felől 's azokat hordotta-fel előttem össze és vissza, hogy láttassék a' dologhoz ő is érteni. Egyet még is monda a' mi igen megengesztelt: hogy Zalán' futását négyszer olvasá 's költőjének nagy tisztelője. Én ajánlottam neki Cserhalmot, hogy kénytelen legyen benne látni, mivé lett az az „újmódi nyelv” egy teremő genius' kezeiben. — Egyébiránt ő mulatságos ember, még akkor is ha az ő időkről beszél, mellyeket által élt, vagy azokról, mellyeket a' maga ifju éveiben sokat forgatott Prayi és Katonáiból tanult. A' magyar constitutio' dicséretében

kifogyhatatlan. Olyan nincs több a' világon; az angol hasonlít csak némineműleg hozzá. Meg nem foghatja, mint lehetnek emberek, kik ezt nem értik.

Junius' 12.

Azt írod, hogy a' mit a' politicusokról mondok, merő túlság; hogy az tán még sincs annyira, 's fellobbanás és szertelenekben gyönyörködő képzetet festé-ki olly zajos szinokkal, hogy még ezen tárgyokban nem vagyok eléggé koros? — Koros? Talán érett akarád mondani. Oh mond ki a' szót, kérlek, saját nevével! Utálok azt a' mesterkéltséget beszélni. Az az igen is udvari finnyáság nem szólhat valóan, az mindig a' természet' rovására szedi színeit. —

Érett mondod? De kell e ez? Bár ne volnánk mindenütt olly igen érettek, az az ne ott legalább, hol cselekedni kellene. Kell érettség a' dolgok' elrendeléséhez, de hol cselekedni kell, azzal az igen aggodalmas érettséggel még senki sem ment messze. Ez az é r e t t szó akaratom ellen is, 's a' nélkül hogy tudnám hogyan, a' formákhoz tapadt

pedans' ideáját hozza elmémbe. Pedans! — borzadok barátom e' névtől, 's borzadok tőled is, ha valami illyest láttatsz velem magadon. — Politicai dolgokról van itt szó, 's ki e' tekintetben nagyobb? a' dolgok' elrendelésében mély, megdöntött 's a' tettben ifjan szeles, éretlen, de nekem végtelen kedves francia e, vagy a' mindig érett, mindig bölcselkedő, mindig pedans német? Mellyik tevé magát úrrá a' lelkek' világában? Mellyik kormányozza a' vélemények' országát? De hagyjunk-fel vele. Tüzem igen is messze ragadna.

Junius' 15.

Itt ülök, édes barátom, remete-hajlékomban 's nézem a' legszebb hajnalt, mellyet isten a' maga híveire deríthet 's reád emlékezem, 's mind azokra, kik lelkem előtt kedvesek 's kikhez az érzések' legszebb 's örök lánczaival fűzve vagyok. Melly boldogság azt érezhetni, te kedves, hogy bár mi távolra szakaszt sors és környülmény bennünket azoktól, kiket szeretünk, velük még is lélekben 's a' legszentebb emlékezetek által a'

legtávolabb messzeségeken keresztül is egybefűzve maradunk. Oh hogy ezen kötelékek soha el ne szakadjanak! 's a' szívnek mindig legyen az az isteni szép vigasztalása, hogy vannak, bármelly messze is, társai, kik vele búban 's örömben részvevőleg osztoznak. Ez a' gyönyörű völgy, melly itt rám oly kieszen nevet, amaz ezer virágokkal kihímzett rét, mellyről a' májusileghűsebb szellők egész illat-tengert lebegtetnek-fel hozzám, hogy szinte elszédülök a' gyönyör' marmorában; az a' kies hajnali fény, melly a' sötét hegyekből feltekint 's paradicsommá varázsol előttem mindent, 's minden nagy és felséges ezen mérhetlen természetben egyedül a' szeretet' és barátság' érzéseitől kölcsönzi bájait. E' nélkül pusztá volna előttem minden, mint a' vadon, mellyben a' lelkiüsmérettől üldözött bujdosik.

Junius' 18.

Megengedj, édes barátom, ingerleni nem akaralak, levelem' szavai fejtegetéséből mutatnám-meg, hogy semmi sértő szándék nem volt bennem, midőn a' p e d a n s szót leírtam. Félre

értettél, az bizonyos: de nekem nincs kedvem magyarázgatni 's ha még egyszer megpillantod soraimat, jó szíved érzeni fogja, hogy bennök nincs élesség. Élesség! te gonosz, hogyan juthatal e' szóra? Lehetnék e én éles az én Endrém iránt? Ennek gondolata is fáj keblemnek. Bocsáss-meg, 's engedd, hagyjak-fel e' nem kellemes tárggyal.

Junius' 24.

Az én Ottília... Enyém? ha szabad e ezt mondani arról, ki magát az égnek jegyzette-el? Jó angyal, engedd-meg a' szót; hevem és kimondhatatlan tiszteletem szalaszták-ki azt ajkamon. — Ottília engem rég ismer 's ismert mielőtt én viszont róla csak egy ígét is tudtam volna. Kérded honnan? Azon apró versezetekből, mellyeket egyszer 's másszor zsebkönyveinkben tőlem láta. Tegnap néhányat felmonda belőlök, hogy szavát igazolja. Megvallom neked, mióta tapasztalám, hogy olly mennyei szívet érdeklenni tudtak, azóta e' csekélységeknek felette nagy becsök van előttem. — Ő jelesebb költőinket mind ismeri.

Dayka és Külcsey kedvenczei; Himfit is olvasta, de róla azt mondá, hogy érzéseit hamar kifárasztja. Képzeld, az én Külcseymet ő is szereti! Melly gyönyörűség nekem azt tudni, hogy ízlésem e' kedves leányéval egyez.

Minap egy kis pör támada közte és barátnéja Minna között, ki Várkonyi' jegyese. A' két leány azon feleselt, ha a' víg nemű költemények becses-bek e a' komolyaknál? 's végre, midőn nem tudnának megegyezni, engemet tőnek az ügyben bírává.

Én fejtegetni kezdém, hogy valódilag a' víg vagy komoly műveknek, mint ollyaknak, egymás felett nem lehet elsőségök 's ha van, az egyedül a' művészség' következése, melly a' szépnek törvényeit inkább vagy kevésbbé teljesítette valamely költeményben.

Szamosvári úr bölcsen válaszol a' kérdésre — mond Ottília — de Minna nem tévé-fel azt jól. Mi azt akarnók tudni, Szamosvári úr mellyik neműt kedveli inkább, 's mellyik neműt véli célirányosabbnak? Művészi tökélyről mi asszonyok nem akarunk itélni, az a' férfiak' dolga; egyedül érzéseink iránt akarnók az úr' javalatát vagy gáncsát megtudni.

Oh ez egészen más, felelek, 's itt minden tétovázás nélkül megvallom: hogy lelkem több gyönyört lel a' komoly, mint a' víg nemben.

Ahá, tehát Szamosvári úr is Ottília' zászlójához esküdött, szólalt Minna mosolygó nehezteléssel. Én örökre nem, 's az én emberem minden magyar írók közt Szalay Benjamín. Lelkem az ő munkáiban talál legtöbb élményt. Ha baj ér 's elkomorodom, kezembe fogom Tollagit, végig futok derülettel és vidám elmésséggel teljes lapjain, kikaczagom magamat 's ekkor egy víg triolettet danolok rá 's minden megint jól van. Szeresse, kinek tetszik, Daykát, Kisfaludy' bús regéit 's a' mit legelőbb kell vala említenem, a' szüntelen epedő, vérző Kölcseyt, én örökre Szalaynál maradok 's örökre Tollagi, Sulyosdi, Pöröndi 's a' hozzá hasonlóknak leszek hőseim.

Ez ellen nincs mit mondanom, válaszolék. Én magam is egyike vagyok a' Szalay Benjamín név alá rejtett író' legnagyobb tisztelőinek. Olly gazdagságot tárgyakban 's elmés ötletekben, olly bő képzeleti erőt, még alig bizonyíta magyar író, 's kivált a' komikai Musának ő sokáig fog nálunk egyetlen választottja maradni. Azonban

mind ez elsőségek nem adnak a' víg költeményeknek érdemet a' komolyak felett; ez egyedül és kizárólag a' művészet' következése lehet. Távol legyen tőlem, hogy én elversenyeni akarjam azoknak ízletét, kik a' víg nemben találnak gyönyörűséget, ámbár sokat lehetne felhordani annak megmutatására, hogy a' magasabb ízlésnek, képzett szívnek és tisztult érzéseknek bizonyosabb jelét adja az, ki a' csendesen borongó Musa' keserveinél ellágyul és könnyez, 's által engedi magát azon édes kínos érzelmeknek, mellyeket egy bús elegia festeget, mint a' tréfák' 's nevetés' barátja: azt állítom csak erős hittel, hogy a' művészet' végcéljának, az érzések' és szív' képzésének, sokkal célirányosabban felelnek-meg a' komoly, mint a' víg nemű darabok' 's ohajtanám, hogy mindenki, kit a' véralkat 's fellobbanó tűz könnyen ragad arra, hogy embertársai' örömét méltatlan, vagy tán épen igazságtalan tettel zavarja, kézi könyvévé tegye az olly költőt, mint például nálunk Kölcsey, kinél szelídebb, emberibb 's melegebb érzésű lyrai poetát nemzetünk alig mutathat.

Tudod, édes barátom, mik nekem a' Kül-
csey' dalai 's így képzelhetd, mint hevültem-fel-
kedvenczem mellett. Szívem tele volt érzéssel 's
épen olly szempillantásban valék, hogy ez ér-
séket ki is tudám fejezni. Berekesztésül ezen,
dalt mondám-el. „Bú kél velem, bú jár velem!”
mellyet a' jövő évi Aurorában fogsz láthatni.
Velem a' szerkeztető közlé előlegesen.

Minna megmosolygá beszédemet 's egyet
fordúla: de Ottília egészen ajkaimon függött 's
szemeiből olvasám, mint vala tetszésére a' miket
mondtam. A' lyányka' figyelme egészen reám volt
tapadva 's én megdicsőítve érzettem magam' e'
merengő szelíd kék szemekben, e' sápadt, egek felé
vagyó arczatban. Midőn a' dal' utósó soraira
juték:

Szűn a' zápor, szivárvány ég
Fenn sötét felhőkön,
Vándor sorsom túl halad még
Borongó időkön.
Adsz egy rózsát, hű szerelem,
Bár tövises léssen
Tán ha kínját elviselem
Majd öröm vár készen.

a' szép szemekből egy cseppet láttam kiperdül-
ni 's sokba került, hogy lábaihoz nem borultam

e' mennyei teremtésnek 's nem imádtam azon
érzést, mellyet keblében rejtegetett.

Julius' 20.

Mi az, édes barátom, a' mi bennem olly
szokatlan érzéseket gerjeszt, a' mi úgy vidámit
meleggé 's részvétellel teljessé teszen, hogy ez
egész világot karjaim közé tudnám szorítani? Lel-
kem erejében érzi magát 's még olly munkás soha
sem voltam mint most. Ritka nap, hogy új dol-
gozásokra tervekkel ne gazdagodnám. Ha aszta-
lomhoz ülök, olly könnyen 's fáradság nélkül
jutok-el oda, hová egyébkor leghosszabb fejtö-
rések után sem tudtam. Keblem olly bő, olly
gazdag gondolatokban 's érzésben, hogy lángjai-
mat fékeznem kell. Apróbb költeményeim' száma
naponként nevededik, 's közöttük úgy hiszem,
azok lesznek örökre legtöbb becsűek, mellyek
most legújabbán készültek. 'S mind ennek oka
édes barátom? Találd-ki ten magad.

Várkonyi dicsekvék leveleddel, mellyet neki
válaszúl küldél. Azt mondá, hogy barátságod

egyike élte' főbb örömeinek. Az nekem kimondhatatlan gyönyörűségét ad.

Julius' 26.

A' nyári hév igen nagy még itt a' hegyek között is, 's nappal nem igen hagyom-el szobámat: de a' reggeli 's esti idők, 's az éj annál szebbek. Midőn a' hajnal pirúl, alig várom, hogy ruháimat magamra hányhassam 's kilovagoljak a' hegyekre, hol a' reggeli hűs szellő kellemes illattal frisíti érzekeimnek mindenikét. Hét órakor rendszerint szobámban ülök ismét 's írok délig. Ekkor leülök rövid ebédemhez, mellyet öreg szolgám készít. Délután olvasok egész nap alkonyig 's akkor ismét kilovaglok, vagy ha üzenet jő Várkonyitól, bevárom őket. Majd minden másod nap kijő Szegfy Ottíliával, néha Minna és Várkonyi is velök. Őszvejárjuk az egész szőlőkertet 's midőn lábaink elfáradnak, leülünk a' nagy diófa alá, mellyet ez előtt 40 évvel Várkonyi' atyja ültetett. A' kilátás itt gyönyörű a' várra és a' nyugoti hegyekre, mellyek a' nap' arany bíborában fénylenek. Ottília nagy gyönyörűséggel

szokta nézni a' nap' lenyugvását, melly itt a' hegyekben valóban felséges. Estve midőn a' hold feljő, ha nem vagyok a' városban, őszvekalandozom az erdőket. A' szőlőművesek, kik hét-számra itt kinn tanyáznak, már ismernek 's szívesen mondanak jó estvét, jó éjszakát. Az illy éjjeli magányos sétálás valami igen becses, édes barátom. Az egész természet nyugszik, csendben van minden, csupán a' kis tücsök' zizeglese hallik a' fűben. A' hold halkán úszik borongó felhőin, 's a' messze távolból mint tenger' zúgása úgy harsog a' két város' zsibongó zaja. Én leülök egy kövön 's némán merülök a' természet' szédítő szépségű tüneményeibe. — Áldd a' sorsot, édes barátom 's Várkonyi' jószívűséget, ki nekem e' gyönyörűségeket teremté.

September' 10.

Rég nem írtam neked, de ki oka egyéb, mint ten magad? Miért tette nekem az irást kérdegetéseiddel olly nehézze 's félelmessé? Én nem vagyok képes e' lyánykáról valamit mondani a' mi őt tökéletesen fesse. Szépségét dicsérjem a'

román írok' szokása szerint? Melly sokan írták már le a' hajnalt, 's még is mik mind ezen leírások hozzá képest? Üres szavak, holt betűk. Utá-lom ez üres, e' hideg fecsegéseket, mellyeket már annyiszor ismétlettek az emberek. 'S aztán annyit mondhatok neked felőle, hogy nem szép: de nincs olly szépség, mellyet felül ne haladna az a' valami, az a' szóval ki nem fejezhető, a' mi az ő minden tettein, szaván, mozdulatin előmlik.

Utósó leveled óta hússzornál több ízben ültem asztalomhoz, hogy kérdéseidre feleljek: de mind annyiszor abba kelle hagynom. Lelkét kel-lene elődbe rajzolni, hogy megfoghasd a' képet; 's ez nincs tehetségemben. Egykor leveleit köz-lendem veled, mellyeket egyszer 's másszor hoz-zám íra, azokban fogsz lelmi néhány vonást karakteréből.

September' 12.

Épen egy esti lovaglásból tértem haza. — Keblem tele van érzéssel, tele olvadozó lánggal. Ottíliát ma nem láttám: de hallám szava' men-nyei zengését. Sötét vala minden körülem és

csendes mint a' sír, egyedül lovam' patkókoppa-násai hallattak a' kövezeten. Midőn Szegfyék' kapujához nem messze valék, az épület' felső ré-széből ének zendült-meg. Azonnal megismerém Ottília' hangját 's ez ismert szép verset: „Ho-mályos bánat dúlja lelkemet.” A' kedves dal a' még kedvesebb leány' ajkairól olly érzekeny, olly bánatos hangon zengve, fölverte szunnyadó érze-seimnek mindenikét; homályos indulatok kelet-keztek kebelemben, néma fájdalmak metszék által szívemet, könnyeim' hullottak a' szeretett szenvedő' keservein. Midőn e' szavakra juta:

O végezés! örömkönyűt nem várok,
Részt abban egy sebes szív nem vehet,
Melly ön nyugtának gyilkolója lett.

's ismét:

Adj

Csakegy könyecseppet méltó bánatimnak
'S azonnal hozd-el végét napjaimnak,
Vagy itt e' sziklánál keményebb vagy.

azt gondolám el kell enyészmem érzéseim' súlya alatt.

September' 24.

Vettem, édes barátom, szemrehányó leveledet, 's íme válaszom reá. Igazak, tökéletesen igazak a' miket mondasz, hogy egy idő óta minden elenyészett körülöm, egyedül csak érette 's benne látszom élni, hogy a' hivatalba lépésre sem mutatok többé sem kedvet, sem készületet. — Csakhogy ez utóbbikra nézve még is egy kis kivételt kell vala tenned. Tudod, hogy előmozdítóimat az ország' gondjai hivaták-el innét 's nálók lépést nem tehettem. Ha ezentúl kedvemet vesztém a' hivatal iránt, annak nem én vagyok oka, hanem azok, kik szünetlen az irói pályára serkentenek 's mellette a' hivatal' alkalmatlanságait festegetik. Azonban legyetek nyugton, csak kis ideig legyetek még, kérlek. Öszveköttétesem Ottíliával vége felé közelget: csak ezt engedjétek bevárnom. Mihelyt az ő sorsa elhatározódik, azonnal én is kitekintek újra az életbe. Szegfyékhez levél érkezett, mellyben jelentetik, hogy Ottília' apja Walberggel a' jövő Februáriusban jönnek-meg, hihetőleg jegyváltóra. Ottília erően el van tökéelve a' klastromi életre 's ez eltökéltet erőt és kissé több vidámságot is ada a' gyenge

testalkatú, beteges leánynak. Ez idő már nincsen messze, várjátok-el tehát ti, kik szüntelen zsemlélődtök 's hagyjátok, hogy addig legalább élhessem földi mennyemet. Az áldozat, mellyet később tennem kellend, sokkal nagyobb lesz, minthogy ezt meg ne engedhetnétek. Isten veled! Szívemet kínosan nyilalja keresztül a' mit e' levélben írnom kellett.

September' 26.

Csendben éldelem boldogságomat 's szívem merő érzés, azért olly ritkák leveleim. — Nincs nap, hogy Szegfyéknél ne volnék. Itt lelem-fel mind azt, a' mit évek óta hiában kerestem. Itt lelek tiszta, mesterkéletlen, affectatiótól üres szivességet, való tiszteltést, gyönyörűséget 's a' szónak legvalódibb értelmében lelki élményt. Itt találok azt, minek, az én kedves doctorom' állítása szerint, hijával voltam; itt talál lelkem álláspontot. Oh barátom, szó nem képes azt festeni, melly napokat élek egy szeretetre méltó háznép' körében 's melly mennyei gyönyörűségek' forrása nekem a' leglelkesebb leány' társasága, kit

valaha képzelni tudtam. Egy szellemi rokonság füződött köztünk, 's látnád csak midőn mi hárman: Ottília, Várkonyi' jegyese és én, együtt vagyunk. Jó istenem! marad e lelkenek csak egy legmélyebb redője is illetetlenül? nincs e minden, a' mi bennem szellemi, cselekvésben? Látnod kellene, te kedves, látnod a' miket mondok, hogy valóan megfoghasd szavaimat.

October' 2.

Azon érzésnek, melly köztem és Ottília között észrevétlen 's mintegy magától szövődött, nincs neve, édes barátom. Mélyebb minthogy barátságának, tisztább minthogy szerelemnek lehessen nevezni. Ez utóbbiknak kivált épen nem akarnám mondani. A' mi viszonyunk olly szent, hogy mind e' perczenetig nem mertem ez angyal előtt a' szerelemnek csak nevét is említeni. Ő, ki magát az égnek jegyzette-el, foghatná e azt kedvetlenség nélkül hallani? Azonban, hogy a' lyányka előtt nem maradtam egészen figyelem nélkül, azzal merek magamnak hizelkedni, 's ennek érzése olly fényes diadal, melly mennyei

emlékezetekkel fogja kísérni életemet egész a' síriglan, egész odáig, hol a' rokon érzés' örömei nem szenvednek többé változást.

October' 6.

Bús vagyok, édes barátom, igen bús, mint kinek házában halottan fekszik rokona. Ottília egy hét óta ágyban fekvő beteg. Újabb hírek jöttek atyjától, mellyek reá kínos benyomást tőnek, 's azóta irtóztató szív-nyilalásokban szenved. Istenem, melly kimondhatatlan állapot, midőn egy ártatlan leánynak szívszaggató rettegések közt kell várni édes atyját! De mit mondok? Édes atya e az, ki kegyetlen kezekkel emeli fel a' tört, hogy vele meggyilkolja vétlen magzatját? A' sötét századokban találhattál volna illy vad állatot, ma csak hallására is borzad az ember.

Isten veled, édes barátom, érzékeny szíved nem fogja könyeit megtagadni attól, ki barátodat a' legszentebb érzésekkel szerette, ki boldoggá teheté, ha a' sors engedte volna.

November' 10. érkeznek-meg Ottília' hóhériái. Én nagy lépésre vagyok eltökélve, ha atyja a' leányt klostomba menni nem engedi. Ha addig nem vennéd leveletem November' 10. emlékezzél reám.

* *

Itt küldöm Ottília' leveleit. Ön kezeimmel másolám-le számodra az eredetiből. Becsüld őket, mint barátod' legszentebb kincseit.

OTTÍLIA SZAMOSVÁRIHOZ.

Május' 18.

Kedves Szamosvári úr! Vettem érzékeny sorait, mellyeket tegnapi roszállétemre vigasztalásúl íra 's köszönöm szíves részvételét. Ohajtanám, hogy ne volnék kénytelen annyiszor megzavarni azoknak örömeit, kik sorsomban részt vesznek: de a' mit az ég ránk mért, illik zúgolódás nélkül tűrnünk. — Isten engemet gyöngé gyermekségem óta sok csapásokkal látogata-meg, mellyek alatt le kellett vala roskadnom, ha lelkemnek erőt nem

adott volna a' szenvedéseket tűrni, ha korán meg nem tanított volna, hogy boldog itt alatt csak az lehet, ki eléggé erős megnyugvást és vigasztaló szót ön kebléből meríteni.

Az a' kisdéd versezet, mellyet az úr' leveléhez zárt vala, nekem felette kedves ajándék. Szívemet édes érzésekkel töltötte-el olvasása, 's ha egy leány' könye mértékéül vétethetik valamely érzékeny költemény' hatásának, úgy az úrnak e' dala, valamint többi művei is, a' közönség előtt szép részvétre tarthatnak számot. Az úrnak tisztelője

Szépfalvi Ottília.

U. i. Mindnyájan üdvözlik általam, én pedig azt mondom: vigyázzon egészségére. Guszti meglátogatja délutáni hatkor, ha kedve lesz vele kilovagolni a' hegyek közé.

Május' 20.

E' kisdéd levelke üdvözlétet viszen az úrnak 's azon kérést mindnyájunktól, legyen szíves velünk ma egy esti csolnakázásban részt venni. Semmi idegen nincs meghíva, a' társaság egyedül

magunkból fog állni. Minna kiváltképen ohajtja hogy el ne maradjon az úr, 's olly szép lyányka' ohajtása nem megvetendő dolog. —

Nem gondolnám, hogy meghívásomra tagadó válasz jőne 's így jelentem egy alkalommal azt is, hogy Guszti pontban hétkor fog megjelenni szállásán az úrért.

Május' 24.

Aggodalomban voltunk hogy az urat valamely baj érheté 's annál kedvesb vala értenünk elmaradása' okát. Guszti, kinek az úr felette nagy kegyelmében áll, egész estve kedvetlen volt távolléten. Mi hasonlólag jártunk volna, ha egy váratlan eset meg nem örvendeztet vala bennünket.

Úgy beszélénk öszve, hogy a' hold' keltét Margit' szigetén fogjuk bevárni. Alkonyatkor indítánk meg a' csolnakot 's míg a' túlpartra eveztünk a' nap a' hegyek megett elszálla, arany színben csillogott minden körülünk, 's az est gyönyörű volt. Mintegy kilencz óra körül a' keleti ég világosodni kezdett az emelkedő holdfényben, 's mi azonnal leereszkedénk a' habokra.

Guszti elővevé fuvoláját 's érzékeny ábrándozásokkal kezde bennünket gyönyörködtetni. Néhány perczig ekként haladtunk, midőn egyszerre hátunk megett egy gitarre kezde pengeni. Vissza néztünk 's csolnakot látánk halkkal utánunk lebegni. Guszti ismét fúni kezdé fuvoláját 's midőn elhagyá a' gitarre ugyanazon hangokat nyögdelte vissza a' távolból 's ez így folyt váltogatva darab ideig. Minna boszankodni kezdett, hogy valamely alkalmatlan megsejte bennünket 's tolakodásaival akarja multságunkat megzavarni. Azonban a' csolnak egyenesen felénk hajtat 's képzelje az úr — Várkonyi volt. Minél váratlanabb, annál kedvesebb 's meglepőbb vala jelenléte. Mindnyájan felderültünk látására 's az egész társaság, kivéven Gusztit, ki az úr után epedett, elevenséget nyert tőle. Az estvét sok gyönyörűséggel töltöttük; kár, hogy az úr nem lehet velünk, elmaradását mindnyájan igen sínlettük. Minna eléneklette gitarre mellett az úr' énekét a' Reményhez, melly bennünket igen meghata.

Illy éjjeli csolnakazás valami igen kedves multság. Az ég gyönyörű boltozata a' maga ragyogó hold és csillagfényeivel, fekete fellegárnyaival

olly csalólag tükröződik vissza a' víz' mélyéből, hogy ha a' szem sokáig reá andalodott, végre úgy tetszik mintha a' csolnak mérhetetlen magasság alatt 's mélység felett két ragyogó ég közt lebegne levegői szárnyakon.

Junius' 12.

Jóltevé, édes Szamosvári, hogy maga nem jöhetvén legalább levelével csinála nekem örömet; becses levelével, melly tele van emberszerető, szép érzésekkel 's tanulságos, mint minden a' mi az úrtól jó. Írjon, édes Szamosvári, minél többet 's írjon az én számomra, ki magamat örömmel adom alá erkölcsi oktatásainak, ki örömmel fogadok-el minden intést, melly a' rény' útjára, honnét panaszaim már már eltérítének vala, vissza vezet. Melly sok szép vigasztalást foglalnak az úr' szavai magokban! Íme lássa, hogy tanácsai, vigasztalásai nem hasztalanok, hogy én az urat igyekszem megérteni, gondolataiból egy imádságot készítettem, mellyet minden nap elmondok magamnak. Itt következik az.

Uram! a' te ostorozásidra elvesztém béketűrésemet; panaszokra fakadtam ellened, te, ki egyedül vagy jó és igaz. Megfeledkeztem jótétemenyidről 's csak a' szenvedés' óráit számláltam. A' pillantatnyi búkat éveknek néztem 's azt mondtam, hogy minden öröm, mellyet adál, csak perczenetig tartó álm volt. Zúgolódás nélkül vetem alá magamat büntetésednek, bár mit méréndesz reám; mert hiszem és tudom, hogy a' te igazságos látogatásaid csak javamra történnek. Nem veszem-el reményeim irgalmad iránt. Te kegyelem vagy és jóság; kiterjeszted gondjaidat a' legparányibb féregre is, felhozod reá szent napodat, megenyhíted inségeit, mert ő is teremtményed.

Írjon, édes Szamosvári 's öntsön erőt lelkembe, melly a' szenvedés' súlyai alatt csüggedezni kezdett immár 's rég elsúlyedt vala az úr támogatása nélkül. Majd eljönnek egykor nekem is a' virítóbb napok, a' mikor szíves hálával fogok megemlékezhetni mind azokról, miket jó akaróim velem tettek.

Julius' 30.

Ha elgondom, melly különös szivességgel viseltetik az úr én irántam 's milly részvéttel van mindenhez, a' mi környűl veszen, nem lehet szivemben a' legnagyobb hála' érzéseinek nem fakadoznia.

Köszönöm a' kedves kötetet, mellyet számomra íra öszve. Az, úr azt azért tevé, hogy legyen valamim a' mi barátságára emlékeztessen ha majd elhagyom e' világ' zaját 's oda vonúlok hová vonzódásom szólít? Ah, édes Szamosvári, az úr több hálával kötött engemet magához, minthogy illy emlékeztetés nélkül is valaha elfeletjhessem. — Keresztűl forгатám az egybefűzött lapokat 's úgy találom, hogy azokat emlékeztetőül felette jól választá az úr. Azon érzések, mellyektől keresztűl vannak lehelve, hasonlókat gerjesztenek-fel az olvasóban 's lehet e becsesebb emlék, mint az érzéseké? 's vissza állíthatja e valami jobban a' távol barát' lelkét, mintha olvasás alatt azt kell majd több ízben mondanom: Ez az öröm, ez a' bánat, melly most kebleden végig remeg, így örvendeztette így epezte barátod' kebelét, miként most a' tiédet.

Augustus' 10.

Vettem szíves ohajtásait, mellyeket hozzám intézett soraiban nyilatkoztata. Azok annál becsesbek, minél inkább távoznak azon szerencsekivánatoktól, mellyeket szív' tudta nélkül mondogattat a' hideg mindennapi szokás. Az úr' sorai valamint szépek, úgy teljesek lélek-ébresztő gondolatokkal, de nem kellett vala közjök tenni azon egy pár szót, melly csábító erejével bir a' szédítésnek. O férfiak, férfiak, mi erős kísérteteknek teszitek ti ki gyakran gyarló gyenge nemünket! Nem elég hiúsággal készített e fel bennünket maga a' természet, szükség e hogy azokban még ti is megerősítetek?

Igen tehát, ma születésem' tizen kilenczedik éve van, de ha végig tekintek lefolyt napjaimra, nem kell e miattok elbúsúlnom inkább mint örvendnem? Csináltam e valamit ember-társaim' örömei' nevelésére? Sőt szenvedéseimmel elkeserítém azoknak napjait is, kiket leginkább szerettem, kik viszont engem a' szivességnek minden nemeivel öleltek. Sírnom kellene 's kétségbe esnem sorsomon, melly arra kárhoztatott, hogy egyedül a' mások' gyötrelmeit sokasítsam: de nem csügge-

dek-el, igyekszem lelkemet erőben tartani. A' jövendő szép álmokkal kecsegtet; én reménylek!

Augustus' 30.

Ne szóljon, édes Szamosvári, atyám fölül kedvetlen dolgokat. Azt nekem kínos hallani. Eddig az úr vala vigasztalom 's most azt kell látanom, hogy maga csügged-el. Kérdés, ha valók e azok mind, miket felőle némellyek beszélnek? 'S levele, melly az urat annyira magán kívül tudá ragadni, nem lehet e valamelly hirtelen fellobbanás' szüleménye? El kell várnunk, mi történik ha megjő. Én számos okokkal hiszem, hogy szándékomat, melly olly erős és szent, nem fogja akarni gátolni. Könyörgeni fogok istennek, kérlelje-meg irántam 's ha majd itt leszen 's karjaimba zárhatom őt, sírva fogok térdeihez borúlni, 's ő, meglátja az úr, egyetlen leánya iránt szánatra fog gerjedni, bizonyosan fog. Ne szóljon, édes Szamosvári, kivált az úr ne, felőle. Minél inkább tisztelem az urat, annál élesebben metszik keblemet szavai valahányszor róla kedvetlenül emlékezik.

October' 4.

Roszúl vagyok, édes barátom, igen rosszúl 's kettőzteti kínomat az, hogy annyian szána-koznak rajtam, hogy annyinak szerzek fájdalmat. Atyámnak újabb levele érkezett 's benne olly eltökélt szándék, melly kétségbeejti minden reményeimet. Jöjön, kedves Szamosvári, az úr vigasztalásaira lelkemnek nagy szüksége van. Talán ez lesz a' végszolgálat, mellyet barátnéjának teszen. Úgy érzem, hogy én sem az égnek, sem Wallbergnek nem, hanem a' halálnak vagyok eljegyzett mátkája, 's gyászmenyekzőm nem sokára elkövetkezik. Ha az immár nincsen messze, egy barátságra kérem az urat, az utósóra, de legszentebbre. „Szeresse az én Gusztimat mindig úgy, mint most szereti; emlékezzék-meg reá, hogy árva, hogy a' sors mindenétől megfosztá, a' mi előtte szent és kedves volt.” — Ez barátnéja' utósó kérése.

Irtóztató fejszédülések között írom e' karczólást 's nem tudom ha belőle érzésem' nagyságát képes lesz e felfogni. De az úr, édes Szamosvári,

pótolja-ki magának a' hiányt 's mondja a' legszívre hatóbb szavakat, mellyeket csak gondolhat, hogy Ottília mondani fogott volna.

VÁRKONYI ERNYEIHEZ.

Buda, Sept. 14. 1826.

Ha barátság nem kötelezne is az úrhoz írnom, felebaráti szeretet parancsolná, hogy nehéz környülményeim között segedelméhez folyamodjam 's bölcs tanácsát kérjem.

A' mi kedves barátunk betegen érkezvén a' mult ősszel Budára, először is engem tisztelemeg bizodalmaival 's mint orvoshoz hozzám folyamodott tanácsért. Eleinten saját előadásai után próbáltam gyógyítani: de néhány hétig tartó vizsgálataim után tapasztalám, hogy baja nem a' testben, hanem lelkében alapúl. Ennek gyógyításához fogtam tehát. Hosszas, sőt célta-
lan volna leírnom, mint igyekeztem benne pszichologiai ismereteim iránt bizodalmat gerjeszteni 's mint meg is nyerém azt lassanként olly mértékben, hogy utóbb tanácsaimat gyermeki engedél-

lyel követte. Megérkezése után szinte két hétig ágyban maradt; munkámba került míg onnét felizgathatám, de miután felkelt is, szobáját nem akará elhagyni. Elzárkozva szünet nélkül magában tünődék, ezer féle bajokat képzelt 's ha jöttem, nem szóla egyébről, mint mindig magáról. Látám a' hypochondria' veszedelmes jeleit 's igyekeztem őt megmenteni. Egy szép délesten kicsalám a' szabadba; által kocsiztunk Pestre a' város' erdejébe. A' szép nap, tiszta levegő, tárgyak' változása lelke előtt 's leginkább az, hogy figyelme magáról elfordított, mind ezek igen jóltevéleg hatottak reá. A' kocsizás után nyugodtabb vala álma, jobban érezte magát. Ezt tevém vele több ízben 's folyvást valahányszor csak időm engedé, mert egészsége' jávultával társaságok sok gyönyörűségreimre volt. Utóbb társaságokba vittem 's néhány házakkal megismertetém, hol mindenütt szívesen fogadtatott, mint egyike a' legérdekesebb társalkodóknak. Midőn a' májusi napok bekövetkeztek 's a' nyár' melege megérkezett, fürdőt ajánlék neki, nem annyira a' fürdés, mint az ott nagy számmal megjelenő emberek miatt.

Egy kikocsizás' alkalmával a' váras' erdejébe vezető sétálón egy csinos szőlőkert tűnt szemébe igen jó ízlettel épült nyaralója miatt. Kérdé tőlem, kié lehet a' szép kert? Elmondám, hogy egy megholt rokonomé volt: de tékozló férje eladá, mind a' mellett, hogy nem őt, hanem gyermekeit illette volna. Kérdezgetései oda vezettek, hogy az egész háznép' történetét elmondám. Ő beszédemet igen nagy részvéttel hallgatá's vettem észre, hogy a' boldogtalan atya' ballépései egész belsejét felháboríták. Nem tudá feledni 's még napok után is emlegette, 's a' mint tőle hallám az úrral is, édes barátom, közölte, és így fogja tudni az egészet. Néhány nap mulva e' kikocsizás után Szegfyné, Ottília és öccse Guszti a' fürdőben voltak velem, hol találkozván Szamosvárival, öszveismertetem őket. Szamosvári igen el látszott érzékenyülni a' szegény beteg leány' látásán 's vettem észre, mint meg vala ütközve. Napok multanak-el 's én Szamosvárit foglalatosságim miatt nem láthatám, de hallám Szegfynétől, hogy velök a' fürdőben minden nap öszvejött. Egy reggel szállásomra robbana felderült és szinte feltüzesedett arcczal, midőn épen a' fürdőből

haza térne. Beszédeim különféle tárgyakon andalgának, ő azokra nem látszott figyelmezni 's mindene elárulta, hogy gondolati távol tárgyakon függenek. Egyszerre felszökék helyéből, felém jött 's elmondá, hogy igen kér, ismertessem-meg őt a' Szegfyék' házokkal. Én örömmel ajánlám magamat, annál inkább, minthogy e' háznépet, kivált a' vidám és tréfás öreg Szegfyt, olyannak hívém, kik között Szamosvári ábrándozó és heves lelke csillapúlást szerezhet. A' megismertetés megtörtént, de fájdalom veszedelmes követke-
sekkel — Szamosvári azóta Szegfyéknél minden-
napos 's Ottiliának ábrándozó imádója.

Az úr, tisztelt barátom, be lévén avatva Ottília' környülményeibe, azonnal fogja érteni, hogy Szamosvári szenvedélye e' lyányka iránt jó következéseket maga után nem vonhat. Én Ottília' atyját jobban ismerem, minthogy Szamosvárira nézve legkisebb kedvező reménnyel is biztathatnám magamat. Ottiliának vagy Wallberg' keze, vagy legfelebb klastromi élet között lehetend választást tennie; sőt kérdés, ha atyja' meghajthatatlan makacsságát ez utóbbikra rá lehetend e birni. — Íme elébe terjesztém az úrnak,

tisztelt barátom, a' dolog' állását, gondolkodjék róla mint lehetne a' veszélyt, mellyet e' szerelmi szövetezés támaszthat, elhárítani. Talán jó volna ezeket így tisztán Szamosvári elébe terjeszteni, 's arra birni őt, hogy az Ottíliával való szövetezéssel hagyna-fel. Az úrnak nagy befolyása lehet reá, ne sajnálja fáradságait; azok minden bizonnyal a' mindkettőnk által szeretett Szamosvári' boldogságát eszközendik. — A' mi állásunk ez ügyben felette kényes. Szamosvárit mindnyájan tiszteljük 's szivünkben szeretjük. Ő egy igen jeles tehetségű 's szeretetre méltó ember: de felette érzékeny 's könnyen ingerelhető, rettegünk őt megsérteni. A' szerencsétlen, szenvedő lyánykával valamelly kedvetlenséget éreztetni szinte nehezen esik a' szívnek 's így egyedül az úrban van minden reményünk, bizodalunk. A' csomó annál szövevényesebb, mint-hogy a' lyányka igen elzárkozott természete mellett is nem látszik egészen érzéketlen lenni Szamosvári iránt.

Legyen az úr, édes barátom, szíves velem közleni, micsoda lépésre tökélel-el magát.

Értekeznünk egymással e' nehéz dologban talán nem leszen szükségtelen. Tisztelő barátja

Dr. Várkonyi.

Sept. 25.

Az úrnak, édes barátom, Szamosvárihoz irt levele — mellyet velem másolatban közöl — igen jól van gondolva 's lelkemből látszik kiírva lenni. Elvárjuk, millyetén fogamatja leend. Úgy hiszem már el fogott hozzá jutni. Ne terheltesék válaszát, mellyet tőle venni fog, a' mennyiben a' tudva lévő tárgyat érdeklendi, velem közleni. Minthogy Ottília iránti viszonyairól velem még mind e' mai napig nem szólott, hihetőleg most is tartózkodni fog említésétől 's így csak az úrtól várhatok értesítést a' Szamosvári' gondolkodása felől.

Octob. 1.

Szomorú dolog, a' mit az úr, édes barátom a' tudva lévő tárgyban jelent. Azok szerint tehát le kell mondanunk legparányibb reményeinkről

is szándékunk' jó foganatja iránt. Így kénytelen vagyok magamat az utósó, a' legkedvetlenebb lépésre eltökélni, kénytelen vagyok magával Szamosvárival szólni. Az nem szereti barátját, ki veszély' szélén látván nem ügyekszik őt az örvény mellől vissza rántani: de képzelheti az úr, édes barátom, mi nehéz tisztet vállalok magamra.

Octob. 7.

Aggodalomban vagyok a' dolog' kimenetele iránt. Szépfalvitól levelet vettünk, melly jelenti, hogy November' elején itt leszen Wallberggel 's egyszersmind meghatározza Nov. 11d. a' jegyváltás' napját. Nem volt mit tennünk, közleni kellett a' levelet Ottíliával. Képzelheti az úr, melly mennykő csapás volt ez a' szegény lyánykának. Nem sírt: de arczulata festé, hogy belsejét mélyebb kínok dúlják, mint a' sírás' fájdalmai. Midőn érzései első eltompulásokból magokhoz tértek, egyik ájulásból másba esett. Tegnap óta enyhülni látszanak gyötrelmei, a' mit Szamosvárinak lehet köszönnünk, ki tegnap egész dél előtt ágya mellett ült 's biztató tehetségeinek minden hatalmát

egybegyűjté a' beteg' lelkében jó reményeket ébreszteni, hogy Wallberg más gondolatokra térend, 's akkor atyját is reá lehet beszélni majd, hogy szándékát a' klastromi élet iránt jóvá hagyja. — Csudálatos leszen az úr előtt a' mit mondok, mert az előttem is csudálatos vala, hogy Szamosvári Ottília' klastromi szándékairól szólhat, de a' dolog nincs különben. Úgy látszik, hogy Szamosvári erre rég el van készülve, mivel jól érti, hogy e' szövevényes környületek közt ő Ottília' birtokára soha számot nem tarthat. Szándéka egyedül az, hogy a' szeretett leányt boldognak tudhassa 's a' klastromi életet Ottília mindig úgy festé, mint vágyainak fő, utósó és legszentebb célját. Csak így lehet megérteni ez erős resignatiót.

Octob. 13.

Rettegek Szamosvári miatt. Ma először szólt velem Ottíliáról, 's először nyílt-meg előttem. A' harcz, melly belsejében háborog, mellynek tanúja valék, leírhatatlan. Oh, édes barátom, ha az úr őt láthatá vala, nem fojthatta volna el

keservét a' szegény ifju' gyötrődésein. Nyakamba borúlt és siratá Ottíliát mint rá nézve minden kinézések szerint már megholtat. Én mindeneket mondtam vigasztalására; egy kissé csillapodni látszott. Resignációjában nincs ugyan olly lélekcsend, mellyet ohajtani lehetne, azonban e' tekintetben még is meg tudnék nyugonni, ha más gondolat nem rémítene, melly a' közte 's Wallberg közötti viszonyból támadhat. Midőn Wallberg' nevét említettem neki, fellázadt benne minden indulat, nem lehet azon hitből kivenni, hogy Wallberg ne legyen ez egész szövevénynek oka. — Ismeri az úr heves természetet 's ha azt mondom, hogy Wallberg e' tekintetben hozzá egészen hasonló, vagy talán még több, 's hogy e' két lángnak öszvecsattannia melly könnyű, hogy... 's tb — az úr érteni fogja rettegetem.

Ottília igen rosszúl van 's alig ha el nem veszítjük szegényt. Én úgy hiszem, Szamosvári' társasága e' leánynak minden érzéseit fölverte álmokból 's a' klastromi életben nem fogná azon belső csendet feltalálni, mellyel mind magát mind másokat biztat.

October' 26.

Szívesen teljesítem, a' mire az úr, édes barátom, kér, 's megírok mindent a' mi történni fog. Adná az ég, túl volnánk már rajta. Fejem egy idő óta igen zavart 's nem lelem nyugtamat.

Jó volna Szamosvári' anyjával néhány szót tudatni fia iránt. Mondjon-el az úr annyit, a' mennyit jónak látand; mindent talán nem kell tudatni. — Egy hét mulva venni fogja leveletem 's belőle megérteni mi történt legyen.

November' 9.

Ma várjuk Szépfalvit. E' fél év készen áll asztalom az úr' számára, hogy megírjam a' mik történni fognak. — Szamosvári az imént hagyta-el. Rendkívül fel van lázadva vére, meg kellett kérnem, hogy így Ottíliát ma ne látogassa meg 's ezt azért, hogy távol tartsam. Borzadok annak képzeletétől, hogy Wallberggel ott találkozzék. — Ottíliának szava igen elgyengült, gyakran beszél magán kívül. Felgyógyultához kevés a' remény.

Nov. 10. estve.

Megtörtént a' mitől rettegetem. Szépfalviék megérkeztek. Wallberg] már tudta Szamosvári' szenvedélyét Ottíliához. Szegfyéknél találkoztak. Wallberg szemrehányást teve Szamosvárinak. Heves vala az egybekapás 's Szamosvári párviadalra hívta Wallberget. Két katona tiszt volt a' secundans. Ma reggeli hatkor volt a' viadal kinn a' szomszéd erdőben. Szamosvári sérelem nélkül jött vissza; Wallberget kocsin hozták ájulások közt. Bal vállát öszvezúzta a' lövés. — Szamosvárinak tanácslák, hagyja-el ez országot mielőtt még Wallberg életben van: de ő távozni nem akar. Úgy látszik elméje háborog.

Nov. 11. esti 11 órakor.

Ottília magán kívül van. Valamelly gondatlan ágya körül elmondá mi történt.

Egy negyeddel később.

Ottília' szava elállott, szemei húnnyva vannak. Éjfélig megvállik mire fordul dolga.

Éjféli után 4 órakor.

Magához jött. Előhozatá tükör fiókját 's egy csomót kezembe ada azon kéréssel, hogy holta után égetném-el. Úgy tetszik Szamosvári' kézíratai.

Egy órával később.

Irtóztató szenvedésekkel kell küzködni. Nem szól, kínjait szíve' sebes dobogása jelenti.

Reggeli 5kor.

Túl van szenvedésein. Az utósó perczen atyját kívánta magához. Midőn belépne keze után nyult 's megcsókolván azt, minden vonaglások nélkül csendesen elszunnyadott.

Nov. 12.

Ma reggel Szamosvári őrzöngve rohant a' szobába, hol a' halott kiterítve fekszik. Kórházba kellett vitetnem. Tettei azt mutatják, hogy elméje meg van háborodva. — Wallberg magához jött. Orvosa bízik hogy a' seb nem veszedelmes 's életéért nincs ok aggódni.

November' 20.

Ne szóljon az úr, édes barátom, Szamosvári' anyjának fia' baja felől. Jó reményeink vannak felgyógyulása iránt. Hogy Wallberg életben van annak hallása sokat segített rajta.

Ottíliat ma temettük-el. Guszti vígasztalhatatlan, mert nénjét rendkívül szerette. Képzheti az úr fájdalmunk' nagyságát a' mindnyájunk által annyira szeretett leány' halálán.

B a j z a.

A' LÁTOGATÓK.

Lányka, ha lassu dobajt hallasz 's ajtódon az álmok'
Tűnedezése között szellemi hármas ütést,
Meg ne ijedj: mi vagyunk, a' hív éj, hív szeretőd én,
'S a' ki vezérem volt 's öröm is, a' szerelem.

C s a b a.

NÉPDALOK.

1.

Nem hittem én, de már hiszem,
Hogy szerelmem búra viszen,
Búra viszen bú bánatra,
Ezer gyötrő gondolatra.

Piros orczám, hová levél?
Hervadsz mint az őszi levél
'S mint a' homokban nőtt bokor,
Mellyet belep a' fojtó por.

Elbolygok én a' mezőre,
Mezőről a' vad erdőre,
Vad erdőről a' hegyekre
A' hegyek' legtetejére.

Talán enyhít a' zöld mező,
Keménnyé tesz a' vad erdő;
'S a' nagy hegynek nagy a' szele,
Tán elviszi búmat vele.

De nincs sehol maradásom,
Visszaragad vonzódásom,
Visszaragad Erzsikéhez,
Szívem édes kedveltéhez.

2.

Piros hajnal' szép sugára,
Mért nyílsz szívem' fájdalmára?
Mit ér nekem fényes lángod,
Ha rózsámat nem mutatod?

Tisztán süt a' nap a' földre,
Zöld színt von a' síkmezőkre;
Ha rózsám rám tekintene
Én szívem is kiderülne.

Sötét az éj, csendesség van,
Minden nyugszik mély álomban:
De én, rózsám, ébren vagyok,
Rólad ébren álmodozok.

Mi lelt engem, hová legyek?
Szívem mitől olyan beteg?
Kökény szemű leány' arcza!
Az vitt engem bubánatra.

3.

Lángba borúl az ég
Ha a' nap enyészik,
Pirúl a' kis leány
Ha legények nézik.
Gondolja magában:
Mit bámúl ez a' nép?
Mert a' kis bohó még
Nem tudja, hogy olly szép.

Nem tudja, hogy olly szép
Mint a' piros alma,
Nem ismeri mi a'
Szerelem' hatalma.
Megfordúl, elszalad,
Mulat anyja körül
'S hogy nem követik őt
A' legények örül.

De lesz még olly idő,
Pedig nem sokára,
Hogy epedve néz a'
Legények' sorára;
A' legszebbik után
Titkon fog sohajtani,
'S ha akarna sem tud
Előle szaladni.

4.

Gilicze turbékol
 A' jegenyén,
 Kincsem' háza előtt
 Búsulok én.
 Be kár hogy ablaka
 Olly igen szük,
 Hogy egymást benne nem
 Ölelhetjük.

En be nem mehetek
 Ó pedig ki,
 Észre vesz az útczán
 Még valaki.

Csak csókot sem adhat
 'S vehet ajkam,
 A' ráma-szálkákba
 Akad hajam.

Rohadjon-el a' fád,
 Gonosz ablak,
 Vagy minden szerestül
 Kiszakasztlak.

Mért tiltod-el tőlem
 Szeretőmet,
 Hogy ne ölelhessem
 'S ő engemet?

5.

Anyám, édes anyám,
 Mit miveltél velem,
 Hogy nem adtál annak,
 Kiért ég kebelem?
 Nem adtál Endrének,
 'S a' szegény bujába
 Messze bujdosni ment
 A' széles világba.

Elment, elbujdosott,
 Isten tudja hova?
 Ilka, nem látsz többé!
 Ez volt végső szova.
 Elment 's nagy sebesen
 Duna felé tartott,
 Én uram, istenem!
 Tán bele is ugrott.

Hervadj, már violám,
 Szép kerti virágom,
 Kis madár, ne csattogj
 A' zöld nyárfa-ágon.
 Nincs, kinek bokkrétát
 Kössek kalapjára,
 Nincs kivel hallgassak
 Kis madár' szovára.

Édes anyám, adj lent
 Két három orsóra,
 A' mennyi elég lesz
 Egy szemborítóra;
 Felfonom 's könnyemmel
 Meg is fejéritek,
 Ugy sem élek soká,
 Szememre terítem.

Cz.

F O G L A L A T.

Bajza.

Egy lyányka' sírján	lap	169
A' távozóhoz	„	262
Ottília, román levelekben	„	307

Budapesti Sz. J.

Epigrammák a' görög anthológiából	„	301
---	---	-----

Csaba.

A' haldokló	„	78
A' patakhoz	„	300
A' szerelemhez	„	305
A' látogatók	„	372

Cz.

Népdalok	„	373
--------------------	---	-----

Czuczor.

Botond, hősköltemény	„	41
--------------------------------	---	----

Karloviczi Sz. J.

Marko királyfi' halála	„	171
Serbus dalok	„	263

Kazinczy Ferencz.

Gr. Sz. I-hoz	„	267
-------------------------	---	-----

Kovács Pál.

Jaj be jó fi vagyok én! elbeszélés	„	1
A' lúdczomb, elbeszélés	„	271

Kölcsey.

A' könyv	lap	77
Sírtuli szózat	"	261
Barátság 's szerelem	"	266

Lukács Lajos.

A' péntek, elbeszélés	"	103
---------------------------------	---	-----

Makáry.

Az álmok, sonett	"	264
----------------------------	---	-----

B. Mednyánszky Alajos.

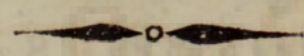
A' fogoly herceg, historiai rege	"	79
--	---	----

Szenvey.

Ábrándozás	"	180
A' sír	"	299

Vörösmarty.

Salamon, balláda	"	99
Az átok	"	179
A' kincskeresők, szomorújáték négy felv.	"	180

JAVÍTÁSOK.

Lap	149	sor	8	tárom	túrom
—	211	—	22	olly is	is olly
—	212	—	22	mint	min
—	226	—	4	nommá	nyommá
—	—	—	18	modottad	mondottad
—	261	—	6	zászlajának	zászlajoknak
—	270	—	16	egy egykét	egykét
—	264	—	15	almok	álmok
—	356	—	2	elgondom	elgondolom

Kölcsey.

A' köny	lap	77
Sírtuli szózat	„	261
Barátság 's szerelem	„	266

Lukács Lajos.

A' péntek , elbeszélés	„	103
----------------------------------	---	-----

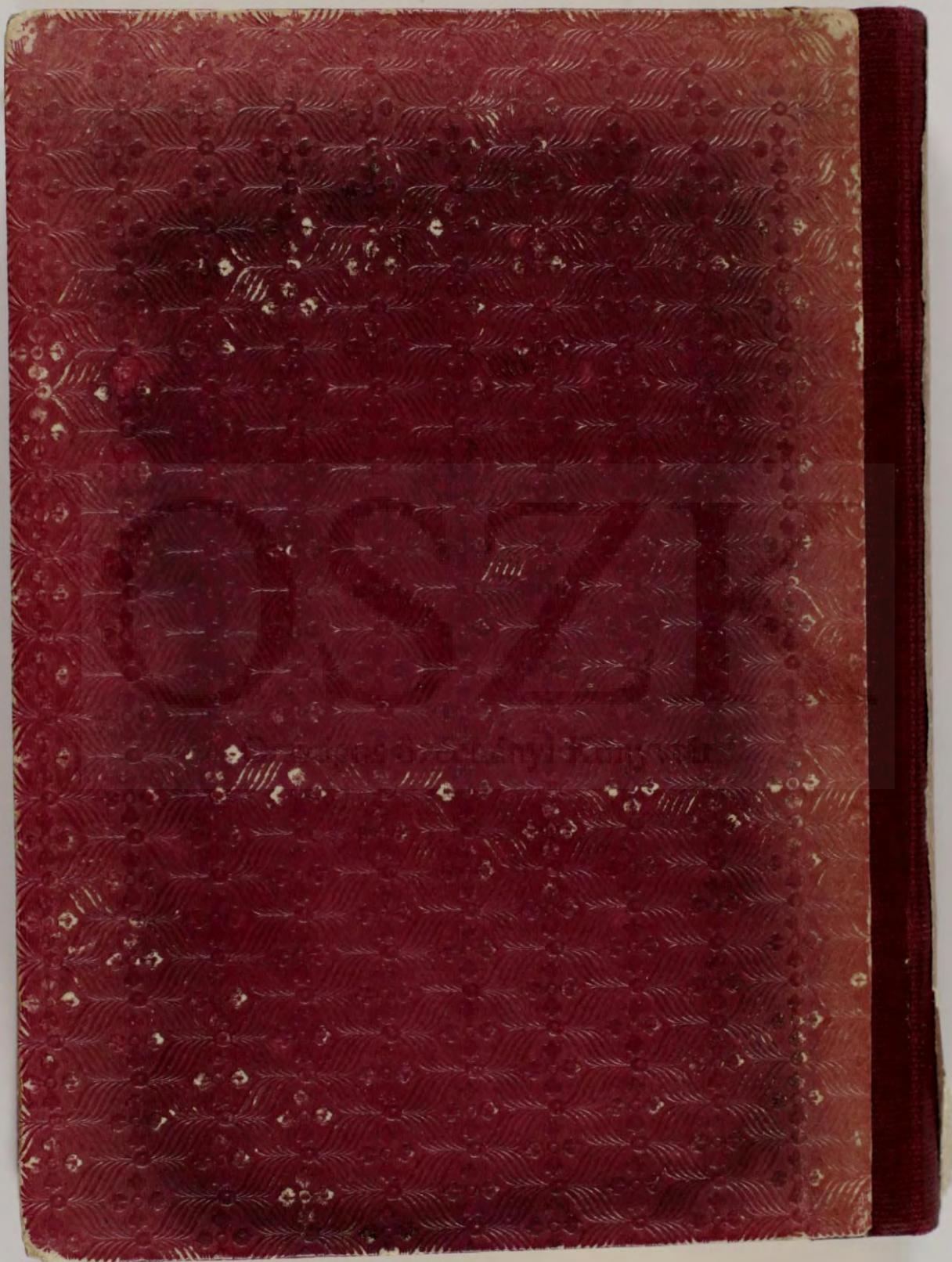
Melköny

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Magyar Könyvtár